

T.C.
İstanbul Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

HANIMLARA MAHSUS GAZETE’DE EDEBÎ FAALİYET

İmren GECE

2501111205

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Ali Şükrü ÇORUK

İstanbul, 2014

YÜKSEK LİSANS
TEZ ONAYI

ÖĞRENCİNİN

Adı ve Soyadı : İmren GECE

Numarası

: 2501111205

Anabilim/Bilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Danışman Öğretim Üyesi: Prof. Dr. Ali Şükrü ÇORUK
Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı

Tez Savunma Tarihi: 16.07.2014

Tez Savunma Saati

:14.00

Tez Başlığı : Hanımlara Mahsus Gazete'de Edebi Faaliyet

TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği'nin 36. Maddesi uyarınca yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin KABULÜ'NE OYBİRLİĞİ / ÖYÇOKLUĞUYLA karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- Prof. Dr. Ali Şükrü ÇORUK		Kabul
2- Prof. Dr. Hüseyin YAZICI		Kabul
3- Yrd. Doç. Dr. Mehmet SAMSAKÇI		Kabul

YEDEK JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- Prof. Dr. Mehmet YAVUZ		
2- Yrd. Doç. Dr. Fırat KARAGÜLLE		

HANIMLARA MAHSUS GAZETE’DE EDEBÎ FAALİYET

İmren GECE

ÖZ

Hanımlara Mahsus Gazete 1895-1908 yılları arasında aralıksız olarak 613 sayısı yayınlanmış ve Osmanlı İmparatorluğu süresince en uzun süre yayınlanan kadın gazetesi olmuştur. Bu çalışmada *Hanımlara Mahsus Gazete*’de yer alan edebî metinler ve edebiyatla alakalı yazılar incelenmiş, bunlar türlerine ve konularına göre sınıflandırılmıştır. Birinci bölümde şiirler incelenmiş, ikinci bölümde ise nesirler ele alınmıştır. Üçüncü bölümde ise edebi eserlerin yazar ve eser adlarına göre alfabetik, türlere göre de kronolojik indeksi yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Hanımlara Mahsus Gazete*, gazetecilik, kadın gazetesi, edebiyat, eğitim.

LİTERARY ACTIVITY IN *HANIMLARA MAHSUS GAZETE*

İmren GECE

ABSTRACT

Hanımlara Mahsus Gazete had published continuously as 613 numbers between the years 1895-1908 and it was a women journal which was published for the longest time during the Ottoman Empire period. In this study literary works and the articles which are about literary works are analyzed and all of those categorized based on their types and topics. Poems are analyzed in the first chapter and proses are analyzed in the second chapter. And in the third chapter there are the alphabetical indexes which are based to the name of author and literary works, and the chronological indexes which are based to literary types.

Key Words: *Hanımlara Mahsus Gazete*, journalism, women journal, literature, education.

ÖN SÖZ

Türk basın tarihinin en uzun süreli çıkan (1895-1908) kadın gazetesi olan *Hanımlara Mahsus Gazete*, yayınlandığı on üç yıllık süre zarfında Osmanlı kadınının en çok takip ettiği yayınlardan biri olmuş, Osmanlı kadın hareketinin başlamasından hemen önce yayın hayatına son vermiş ve bu hareketin şekillenmesinden önce Osmanlı kadınının eğitime büyük ölçüde hizmet ederek, kadının toplumsal hayata katılımı noktasında bir basamak vazifesi görmüştür. Osmanlının ilk kadın aydınları, edebi eserleri ve her konuda yazılmış eğitici makaleleriyle *Hanımlara Mahsus Gazete*'de yer almışlardır. Bunların yanında söz konusu dönemde kadınlara yönelik eğitici yazı ve eserler kaleme alan erkek yazarlar da gazetede önemli yer tutarlar.

Hanımlara Mahsus Gazete'de yer alan edebi eserler ve bu eserlerle alakalı makaleleri tespit ederek türlerine göre sınıflandırdığımız ve örnek metinleri incelediğimiz çalışmamız, gazetenin genel özelliklerini incelediğimiz “Giriş” bölümünden sonra üç bölüme ayrılmıştır. Birinci bölümde gazetede ilk sayıdan son sayıya kadar önemli bir yer tutan şiirler biçimsel olarak incelenmiş ve şiirlerde yer alan konular örnekler üzerinden sınıflandırılmıştır. İkinci bölümde, gazetede yer alan nesirler; roman, hikaye, tiyatro, makale, deneme, gezi yazısı ve hatıra, biyografî, eser tanıtımı ve röportaj, mektup başlıkları altında biçim ve içerik bakımından irdelenmiş, örnekler üzerinde durulmuştur. Üçüncü bölümde ise *Hanımlara Mahsus Gazete*'de yer alan edebi eserler ve bunları konu edinen makalelerin alfabetik olarak hazırlanmış yazar ve eser adına göre indeksleri ile edebi türlere göre hazırlanmış kronolojik indeksler yer almaktadır. Tezin sonunda çalışmamızın genel değerlendirmesini yaptığımız “Sonuç” bölümü yer almaktadır.

Çalışmamızın asıl amacı *Hanımlara Mahsus Gazete*'de edebî faaliyeti, yazarlar ve eserler etrafında genel hatlarıyla ortaya koymaktır. Gazetenin 13 yıl ve 613 sayı olarak çıkmış olması sebebiyle bir yüksek lisans tezi olan bu çalışmada *Hanımlara Mahsus Gazete*'de yer alan edebî eserler ve edebiyatla

alakalı yazıların tümü tespit edilerek tasnif edilmiş ve genel değerlendirmeler yapılmıştır. Biz burada tüm edebî eserleri biçim ve içerik bakımından analiz ettikten sonra benzer eserleri örnekler üzerinden inceleme yoluna gittik. Örneğin, “Şiirlerde Yer Alan Konular” başlığı altında yer alan “Anne-Çocuk” konulu şiirler incelenirken “bir annenin çocuğuna duyduğu muhabbet” etrafında yazılmış olan şiirler arasında konuyu kuşatıcı olanlar ve dikkat çekenler seçilmeye çalışılarak, mesele örnek şiirler üzerinden irdelenmiştir. Bir yanıyla öznel olması kaçınılmaz olan bu değerlendirme incelediğimiz malzemenin çok geniş kapsamlı olmasının yarattığı zorunlu bir sonuçtur.

Tezin tarama, araştırma ve yazım sürecinde değerli tavsiyeleriyle sabırla ve bıkmadan bana yol gösteren hocam Yrd. Doç. Dr. Mehmet SAMSAKÇI’ya, her türlü desteği ve sabrı için mesai arkadaşım Arş. Gör. Cemile YALVARI’ya ve sürecin her dakikasını yardımlarını, desteğini ve inancını benden hiç esirgemeyen Mehmet Fatih ÖZBEY’e şükranlarımı sunarım. Başarılarımda en çok pay sahibi olan aileme ve bilhassa canım annem Bahriye FATMAOĞULLARI’na, her zaman yanımda oldukları için sonsuz teşekkür ederim. Ayrıca, yüksek lisans öğrenimim süresince çalışmalarımı maddi sıkıntı çekmeden yürütmemde katkısı olan TÜBİTAK’a da teşekkürlerimi sunmak vazifemdir.

Son olarak, en mühim teşekkürü bu tezin ortaya çıkmasında, şekillenmesinde ve nihai halini almasında en büyük desteği gördüğüm kişiye, böylesine zor ve kapsamlı bir konunun altından kalkabileceğime ben inanmazken, bana inanan ve beni başarabileceğime inandıran tez danışmanım ve hocam sayın Prof. Dr. Ali Şükrü ÇORUK’a etmeyi bir borç bilirim.

İmren GECE

İstanbul, 2014

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖN SÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ŞİİR	6
1.1. DİVAN EDEBİYATI TARZINDA YAZILMIŞ ŞİİRLER.....	7
1.2. HALK EDEBİYATI TARZINDA YAZILMIŞ ŞİİRLER	8
1.3. MODERN TARZDA YAZILMIŞ ŞİİRLER.....	8
1.4. ŞİİRLERDE ELE ALINAN KONULAR	8
1.4.1. Sultan II. Abdülhamid.....	8
1.4.2. Aşk	16
1.4.3. Evlilik ve Aile	22
1.4.4. Anne-Çocuk	26
1.4.5. Tabiat	31
1.4.6. Hastalık ve Ölüm	41
1.3.7. Zaman.....	45
1.3.8. Didaktik Şiirler.....	48

İKİNCİ BÖLÜM

2. NESİR.....	53
2.1. ROMAN TEFRİKALARI.....	53
2.1.1. Telif Roman Tefrikaları	53
2.1.2. Tercüme Roman Tefrikaları.....	60
2.2. HİKAYELER	65
2.2.1. Telif Hikâyeler	65
2.2.2. Tercüme Hikâyeler.....	69
2.2.3. Hikâyelerde Ele Alınan Konular	71
2.3. TİYATROLAR.....	108
2.4. MAKALELER	110
2.4.1. Edebiyatla Alakalı Makaleler.....	111
2.4.2. Okuma-Yazma ve Dil Eğitimi ile Alakalı Makaleler	135
2.4.3. Edebi Şahsiyetlerle Alakalı Makaleler.....	139
2.5. BİYOGRAFİLER, ESER TANITIMLARI VE RÖPORTAJLAR.....	142
2.6. GEZİ YAZISI VE HATIRALAR.....	149
2.7. DENEMELER.....	157
2.8. MEKTUPLAR.....	170

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. HANIMLARA MAHSUS GAZETE'DE EDEBİ FAALİYET

İNDEKSİ.....	189
---------------------	------------

3.1. YAZAR ADINA GÖRE ALFABETİK İNDEKS.....	189
3.2. ESER ADINA GÖRE ALFABETİK İNDEKS	248
3.3. KRONOLOJİK TÜR İNDEKSİ.....	308
3.3.1. Şiirler.....	308
3.3.2. Romanlar	328
3.3.3. Hikâyeler	332
3.3.5. Makaleler	348
3.3.6. Denemeler	352
3.3.8. Gezi Yazısı ve Hatıralar	362
3.3.9. Mektuplar	364
 SONUÇ.....	 368
 KAYNAKÇA.....	 370

GİRİŞ

Gazete ve mecmualar, varoldukları her dönemde siyasi, ekonomik, kültürel ve sosyal olaylarla birlikte günlük hayatı da yansıtan en önemli kaynak olmalarının yanı sıra, toplumsal değişim ve dönüşümlerin dönemsel olarak birinci elden izlenmesi imkanını da bizlere sunarlar. XIX. yüzyılda iyice belirginleşen Osmanlı modernleşme hareketinin bir ayağı olan Osmanlı kadınının modernleşmesi ve sosyal hayata katılma çabası da en sağlıklı bir şekilde kadın gazete ve mecmuaları üzerinden izlenebilir. İşte *Hanımlara Mahsus Gazete*, 1985-1908 yılları arasında aralıksız olarak 613 sayı olarak yayınlanan ve en uzun süre çıkan kadın gazetesi olması sebebiyle biz araştırmacılara Osmanlı modernleşme sürecinin sancılı bir döneminin 13 yılına yayılan bu süreçte Osmanlı'da kadının kültürel, ekonomik ve sosyal alanlardaki rolü ve bu konulardaki tavrı hakkında önemli veriler sağlarken bir yandan da Osmanlı kadınının giyim-kuşamından evlilik ritüellerine, okudukları eserlerden çocuklarına nasıl eğitim verdiklerine kadar uzanan geniş bir yelpazede günlük hayatını ayrıntılarıyla takip etme imkanı sağlar.

Hanımlara Mahsus Gazete'nin Osmanlı kadınının modernleşmesinde oynadığı rol ve kadının eğitim, moda, giyim-kuşam, sağlık, din, ahlâk ve görgü kaideleri gibi meseleler etrafında günlük hayatı noktasında sunduğu veriler başka çalışmalarda irdelenmiştir. *Hanımlara Mahsus Gazete* hakkında bu güne kadar dört adet yüksek lisans tezi, iki de kitap çalışması hazırlanmıştır. Hale Gürbüz tarafından hazırlanan tezde¹ gazetenin 1-100., Arzu Şeyda tarafından hazırlanan tezde² 101-200., Aybala

¹ Hale Gürbüz, “Hanımlara Mahsus Gazete”, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, 2001.

² Arzu Şeyda, “Hanımlara Mahsus Gazete (101-200)”, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, 2003.

Arı³ tarafından hazırlanan tezde ise 201-300. sayıları incelenmiş, gazetenin genel özellikleri verilerek söz konusu sayıların fihristleri oluşturulmuş ve örnek metinlere yer verilmiştir. Her üç tez de gazetede yer alan örnek metinler, kadın, eğitim, evlilik, aile hayatı, moda, sağlık, çocuk, edebiyat, din, felsefe, tabiat ve ahlak gibi başlıklar altında toplanmıştır. Bu çalışmalarda gazetenin edebiyat yönüyle alakalı yalnızca bir kaç örnek metin verilmekle kifayet edilmiştir. M. Fethi Yanardağ tarafından 1995 yılında hazırlanan “Hanımlara Mahsus Gazete Üzerine Bir Araştırma”⁴ başlıklı yüksek lisans tezi ise gazetenin aralıklı olarak bazı sayıları seçilerek toplamda iki yüz sayı üzerinden yapılmış genel bir incelemedir. Bu tezde de söz konusu iki yüz sayıda yer alan edebi eserlere diğer meselelerle birlikte kısa ve genel olarak değinilmiştir.

Hanımlara Mahsus Gazete hakkında iki de kitap çalışması yayınlanmıştır. Bunlardan ilki Prof. Dr. M. Fatih Andı ve Prof. Dr. Mustafa Çiçekler tarafından hazırlanan *Yeni Harflerle Hanımlara Mahsus Gazete*⁵ adlı seçkidir. Bu eserde *Hanımlara Mahsus Gazete*’nin ilk yüz sayısından her konuda seçilmiş metinler yeni harflere aktarılmıştır. Diğer kitap çalışması ise Ayşe Zeren Enis tarafından İngilizce olarak yayınlanan *Everyday Lives of Ottoman Muslim Women: Hanımlara Mahsus Gazete (Newspaper for Ladies)*⁶ adlı eserdir. Bu eser de *Hanımlara Mahsus Gazete*’de yer alan makaleler üzerinden Osmanlı kadının günlük hayatı; taşra, orta sınıf ve üst tabakadan kadınların karakteristiği ve o dönemde ideal Osmanlı kadınının nasıl olması gerektiği meseleri üzerinde duran bir çalışmadır.

³ Aybala Arı, “Hanımlara Mahsus Gazete (201-300)”, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, 2001.

⁴ M. Fethi Yanardağ, “Hanımlara Mahsus Gazete Üzerine Bir Araştırma”, Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır, 1995.

⁵ Mustafa Çiçekler, M. Fatih Andı, **Yeni Harflerle Hanımlara Mahsus Gazete**, Kadın Eserleri Kütüphanesi, İstanbul 2009.

⁶ Ayşe Zeren Enis, **Everyday Lives of Ottoman Muslim Women: Hanımlara Mahsus Gazete (Newspaper for Ladies)**, Libra Kitapçılık, İstanbul 2013.

Bu çalışmanın amacı ise *Hanımlara Mahsus Gazete*'nin 1895-1908 yılları arasında yayınlanmış olan tüm sayılarında yer alan edebî eserleri ve bunlarla alakalı yazıları tespit ve tasnif etmek, bunların bir dökümünü çıkarmak, eserleri konu ve ihtiva ettikleri düşünceler açısından tipik örnekler üzerinden incelemek ve böylece *Hanımlara Mahsus Gazete*'nin Osmanlı dönemi kadın edebiyatındaki yerine dair bir fikir sunmaktır. Elbette *Hanımlara Mahsus Gazete*'de hanımlara yönelik olarak eserler kaleme alan erkek yazarların da bir yönüyle bu edebiyata dahil oldukları göz ardı edilemez.

Hanımlara Mahsus Gazete'de edebi eserler veren başlıca hanım yazarlar Nigar Bint-i Osman, Fatma Aliye, Emine Semiye, Fatma Fahrünnisa, İsmet, Gülistan İsmet, Rânâ Bint-i Saffet, P. Fahriye, Leyla (Saz) Hanım ve Makbule Leman'dır. Bunlardan Emine Semiye Hanım bir dönem Emine Vahide adını kullanarak birkaç eser neşretse de sonrasında kendi ismini kullanmaya başlamıştır. Mehmet Tahir Bey'in eşi Fatma Şâdiye Hanım ise gazetenin uzunca bir dönem yazı işlerini yönetmiş, edebi eser neşrine birkaç eser dışında pek yönelmemiş ve çoğunlukla gazetenin idaresi ve kadın eğitimi konulu yazılar yayınlamıştır.

Hanımlara Mahsus Gazete'de sıkça yazan erkek yazarlar ise A. Rasime müstearını kullanan Ahmet Rasim, Faik Sabri, Talat Ali, Ali Muzaffer, Mustafa Asım, Avanzâde Mehmet Süleyman'dır. Bunlardan Faik Sabri Bey, yayınlanan ilk yazısında Faika Sabriye imzasını kullandıysa da bunu devam ettirmemiştir.

Hanımlara Mahsus Gazete'nin imtiyaz sahibi İbnülhakkı Mehmet Tahir Bey'dir. Tahir Bey ayrıca *Tarîk* gazetesinin de bir dönem başmuharrirliğini yapmıştır. Mehmet Tahir Bey son nüshaya kadar gazetede aktif rol oynamış, 101. nüshada gazetenin umur-ı tahririyesinin Avanzâde Süleyman Bey'e ihale edildiği ilanı çıkınca, bu ilanı Tahir Bey'in gazete idaresini bıraktığı şeklinde anlayan hanımlar gazeteye mektuplar yağdırmış,

Tahir Bey de 102. nüshada idareyi beraber yürüteceklerine dair bir beyanat yayınlamıştır.

Adı geçen yazarların *Hanımlara Mahsus Gazete*'de verdikleri edebi eserlerin ve bunlarla alakalı yazıların dışında kadın eğitimi, çocuk bakımı ve eğitimi, aile, moda, evlilik, sağlık ve başka çeşitli konularda ve hatta sosyoloji, felsefe, tarih temelinde kaleme aldıkları yazı ve yazı dizileri yayınlanmıştır. Ancak çalışmamızın çerçevesini muhafaza etme mecburiyeti sebebiyle bu eserler çalışmamızda yer almayacaktır. Biz bu çalışmaya edebi eserler ve bunlarla alakalı yazılar dışında kalanlardan yalnızca dönemin önemli yazarları hakkında mühim veriler ihtiva eden mektup ve mülakatları almayı uygun gördük.

Hanımlara Mahsus Gazete'nin ilk sayısı 19 Ağustos 1311 (31 Ağustos 1895); son sayısı ise 12 Haziran 1324 (25 Haziran 1908) tarihinde çıkmıştır. 15 Şubat 1311'de (27 Şubat 1896) yayınlanan 52. nüshaya kadar haftada iki kere çıkan gazete, bu tarihten sonra haftada bir kere çıkmaya başlar. Ancak ara ara padişahın cülusu, veladeti gibi günler sebebiyle değiştirildiği için çıkış günü konusunda bir istikrar sağlanamaz.

Gazetenin ilk sayı kapağının üst kısmında sağ tarafta “İdarehânesi Sirkeci'de tramvay caddesinde Avrupa Oteli karşısında daire-i mahsusadır.” ifadesinin altında “Umur -ı tahrîriye için sahib-i imtiyaz İbnü'l Hakkı Tâhir Bey ve umur-ı idare için de müdür Ahmed Reşid Bey namlarına müracaat olunur.” ifadesi yer alır.

Kapağın sol üst kısmında ise gazetenin fiyat bilgisi verilir. Nüshası 30 para olan gazetenin “İstanbul için seneliği 60, altı aylığı 30 kuruştur.” Buna ayrıca Âlâ kağıda baskının Dersaadet için seneliği seksen altı aylığı kırk kuruş olduğu ibaresi de eklenmiştir.

Kapağın ortasında ise “Gazetemiz hasılatından yüzde beşi gelinlik ve kimsesiz kızlara saye-i padişahımızda cihaz parası olarak ‘itâ olunacaktır. (Son sahifemizdeki tafsîlâta müracaat buyurulsun.)” açıklaması yer alır. Kura usulüyle böyle bir hediye verilecek olması okuyucu hanımları çok sevindirir, öyle ki cihaz parasını alacak olan yoksul genç kız için gazeteye sürekli bağışlar ve hediyeler gönderilir, Muhaberât-ı Aleniye kısmında gazete idaresi bu bağış ve hediyelere husûsi olarak tek tek teşekkür eder.

Kapak tasarımı gazetenin yeniden numaralandırılmaya başlandığı 203. nüshada tamamen değiştirilir. 226. nüshadan itibaren ise kapağa “Journal Des Dammes Ottomannes” ibaresi eklenir. Daha sonra bu ifade yerini “Journal Pour Dammes”e bırakır.

Hanımlara Mahsus Gazete az önce de söylediğimiz gibi 4 Mart 1315 (16 Mart 1899) tarihli 203 numaralı nüshadan itibaren yeniden numaralandırmaya başlanır. Ancak eski numaralandırma da yenilerin yanında yer almaya devam eder. 326. sayının çıktığı 19 Ağustos 1317 (1 Eylül 1901) tarihinde ise yeni numaralar tamamen kaldırılırsa da 400. nüshada bu sefer eski numaralar da tamamen kaldırılarak bu nüshaya 1 numarası verilir. 450. nüshaya gelince numaralandırma bir kez daha 1’den başlatılır. 500. nüshada ise yeni numaralar bir kez daha kaldırılarak 500 numarası konulsa da bu durum yine 579. nüshaya kadar devam eder. Bu sayıdan sonra numaralandırma bir kez daha yeniden başlatılır ve 33 numarasının verildiği 613. nüshada numaralandırma biter. İndeksimizde eski ve yeni numaraların bir arada verildiği sayıları, aralarına “/” işareti konularak 203/1 şeklinde verdik. Eski numaraların verilmediği nüshalarda ise karışıklık olmaması açısından parantez içinde eski numaraları devam ettirdik, böylece bu karışık numaralandırma içerisinde bir bütünlük sağlamış olduk.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ŞİİR

Şiir, *Hanımlara Mahsus Gazete*'de en çok yer alan, bilhassa da eser göndermek isteyenlerin en çok rağbet ettiği türdür. Aşk, annelik, evlilik, tabiat, ahlâk gibi çeşitli konularda gazetenin hemen her sayısında muhakkak birkaç şiire yer verilmiş ve gazetenin son sayısına dek şiire olan rağbet zaman zaman azalsa da devam etmiştir. Biz, *Hanımlara Mahsus Gazete*'de 254 adet şiir tespit ettik.

Hanımlara Mahsus Gazete'de şiirleriyle en çok yer alan isim Nigar Bint-i Osman'dır. Uzunca bir süre başyazarlığını yürüttüğü gazetede bu süre zarfında 38 adet şiiri yayınlanan Nigar Hanım, *Hanımlara Mahsus Gazete*'de şiir konusundaki en yetkin isim olmuştur. Zira gazetede şiirleriyle yer alan diğer isimler toplamda en fazla 4-5 şiir yayınlamışlardır. Gazetede ikiden fazla şiiri yer alan şahsiyetler; Leyla Feride, Leyla Hanım, M.S., Memduh, Sâdi ve Makbule Leman'dır. Görüldüğü gibi bunların da sayısı oldukça azdır. Bunlar arasında "Aile Manzumeleri" şiir dizisiyle yer alan Sâdi ise aslen *Hanımlara Mahsus Gazete*'nin muharriri olmayıp, bu şiirler *Asır* gazetesinden menkul olarak *Hanımlara Mahsus Gazete* sütunlarına taşınmıştır. Görülüyor ki *Hanımlara Mahsus Gazete*'de Nigar Hanım dışında devamlı yazan bir şair yoktur. Bu bağlamda Osmanlı'da o dönem yeni yaygınlaşmaya başlayan kadın eğitiminin henüz şiir ve şairlik noktasında yeterli gelişimi göstermediğini söyleyebiliriz. Gazetede yer alan çok sayıda şiirin üçte ikisi yalnızca bir ya da iki şiiri yayınlanmış isimlere aittir, şiirlerin 64'ü ise imzasız olarak gazetede yer almışlardır. Bunların da neredeyse tamamı, gazeteye heveskâr okuyucular tarafından gönderilen vasat şiirlerdir.

Bu başlık altında öncelikle Divan edebiyatı ve geleneğinin *Hanımlara Mahsus Gazete*'de yazılmış şiirlerde kendisine ne derece yer bulduğuna, Halk edebiyatı tarzında ve modern tarzda yazılmış şiirlere değineceğiz, ardından da şiirlerde yer alan konuları tasnif ederek bunları örneklendireceğiz.

1.1. DİVAN EDEBİYATI TARZINDA YAZILMIŞ ŞİİRLER

Hanımlara Mahsus Gazete'de yer alan şiirler tespit edebildiğimiz kadarıyla 46 adet Divan edebiyatı tarzında yazılmış şiir mevcuttur. Bunlar; 10 kaside, 12 şarkı, 7 tarih, 7 kıta, 2 murabba, 2 gazel, 3 terakib-i bent, 1 terci-i bent, 1 müstezad ve 1 muammadır.

Hanımlara Mahsus Gazete'de eski edebiyat geleneğine uygun olarak yazılmış bu şiirler arasında görüldüğü gibi kaside ve şarkı en çok rağbet edilen nazım şekilleridir. Bunlardan kasidenin çok olmasının sebebi kanaatimizce bir devlet büyüğüne şiir yazma geleneğinin dönemin modern şiir anlayışıyla örtüşmemesinin Sultan II. Abdülhamid'e yazılan şiirlerin neredeyse tamamının kaside şeklinde yazılmasına neden olmasıdır. Nitekim bu kasidelerden yalnızca bir tanesi bir anne tarafından çocuğuna yazılmış bir şiirdir.⁷ Şarkıların bu denli çok olmasını ise orta ve üst sınıf Osmanlı kadın eğitiminde musikinin önemine bağlı olarak düşünebiliriz. Zira gazetede yayınlanan şarkılar, çoğunlukla notlarıyla birlikte verilmiştir. Elbette eski tarz şiirlerin gazetede yer alması Divan edebiyatı geleneğinin o dönemde hala modern şiire paralel olarak devam ediyor olmasıyla da alakalıdır. Ancak *Hanımlara Mahsus Gazete*'deki şiirler göz önüne alındığında modern tarzda yazılmış şiirlere daha çok rağbet edildiği görülür.

⁷ Şöhret, "Bir Buçuk Yaşında Oğlum Mahmut Necib'e", nr. 5, 4 Eylül 1311(16 Eylül 1895), s.4.

1.2. HALK EDEBİYATI TARZINDA YAZILMIŞ ŞİİRLER

Hanımlara Mahsus Gazete'de çok az sayıda da olsa halk edebiyatı tarzında yazılmış şiirler de vardır. Bunların arasında 2 koşma, 5 ninni ve 1 mersiye bulunur. Bunlar, konularına göre alt başlıklarda ele alınacaktır.

1.3. MODERN TARZDA YAZILMIŞ ŞİİRLER

19. yüzyılda Osmanlı'nın edebiyat sahasında geçirdiği yenileşme çabaları yüzyılın sonunda iyice belirginleşmiştir. Servet-i Fünûn dergisi ve edebiyatıyla tarihsel olarak hemen hemen paralel seyreden *Hanımlara Mahsus Gazete*'de modern şiir, kendisine fazlaca yer bulmuştur diyebiliriz. Zira gazetede yayınlanan 254 adet şiirin 199'u modern tarzda yazılmıştır. Bunların 191'i telif, 9'u ise tercümedir. Bu tercümelerin 3'ü ise mensur şiir tercümesidir. Ancak o dönemde yazar, eser ve mütercim isimlerinin eksikliği sıkça görüldüğü gibi tercüme metinlerin de belirtilmediği görülebilir. Ayrıca yukarıda da bahsettiğimiz üzere, okuyucular tarafından gönderilen şiirlerin çokluğu göz önüne alınarak bu şiirlerin birçoğunun amatör şiirler olduğunu unutmamak gerekir.

Gazetede modern tarzda yazılmış şiirler çoğunlukla düz ve çapraz kafiye nazım şekliyle ve aruz ölçüsüyle yazılmıştır. Ancak ölçüsü olmayan amatör tarzda şiirler de sayıca hayli fazladır.

1.4. ŞİİRLERDE ELE ALINAN KONULAR

1.4.1. Sultan II. Abdülhamid

Hanımlara Mahsus Gazete Sultan II. Abdülhamid'in 32 yıllık saltanatının son on üç yılında aralıksız olarak yayınlanmıştır. Gazetenin ilk sayısının çıktığı gün olan 19 Ağustos 1311 (30 Ağustos 1895) aynı zamanda II. Abdülhamid'in cülus yıldönümüdür ve gazetenin çıkışı bilhassa bu güne denk getirilmiştir. Bu tutum her cülus yıldönümünde gazetenin çıkış gününün değiştirilmesi ve 19 Ağustos gününe denk getirilmesi şeklinde son sayıya kadar devam etmiştir.

Bilindiği üzere padişahların cülus ve veladet yıldönümlerinde gazeteler özel sayılar neşrederek padişaha övgü içeren cülusiyyeler yayınlardı. *Hanımlara Mahsus Gazete* de bu geleneğe uymuş, ve bu tarihlerde gazetede II. Abdülhamid'e yazılan kasidelere ve kimi zaman da modern tarzdaki şiirlere yer verilmiştir. Hatta bilhassa cülus yıldönümlerinden önce "İhtar" başlığıyla padişahın cülus gününün yaklaşması sebebiyle tebrik şiiri yazacak hanımefendilerin şimdiden çalışmaya başlamaları ve mutlu günden birkaç gün önce yazıhaneye şiirlerini göndermiş olmaları gerektiği haber verilir. Söz konusu şiirlerin birçoğunda dikkatimizi çeken ortak özellik ise hanımların şiirlerinde Sultan II. Abdülhamid'in kadınların eğitime ve gelişimine olan katkılarıyla ilgili övgüleridir. Biz bu başlık altında II. Abdülhamid'e cülus ve veladet yıldönümü sebebiyle yazılmış olan şiirlerden örnekler vereceğiz.

19 Ağustos 1311 (30 Ağustos 1895) tarihli ilk gazetede "*Şaire hanımlar tarafından irsal olunan manzumelerdir.*" açıklamasıyla yedi adet şiir yayınlanmıştır.

Daha önce de söylediğimiz üzere *Hanımlara Mahsus Gazete*'de en çok şiir yayınlamış olan Şair Nigar Hanım, bu şiirlerden ilkinin de sahibidir. "*Şiir ve inşâdaki iktidâr-ı fevkâlâdesiyle şöhret-şiâr olan fâzıla-ı bi-müdâni ismetli Nigar Hanımefendi hazretlerinin tebrik-i cülus-ı hümayun-ı hazret-i mülûk-âneyi tebriken tanzim eyledikleri manzume-i bediâdır.*" sözleriyle tanıtılan kaside, Abdülhamid Hân'ın meziyetlerinden bahseder:

*“Görmemiştir kimseler hiçbir zaman
Böyle bir şah-ı adalet-iktirân
Âleme meşmûl rahm u şefkati
Eyliyor dünyayı lütfu şâd-mân
Mülkünün imarıdır endişesi
Say’ının esmârıdır emn ü emân
Cümle icraatı dâd u merhamet
Bendegânı cümle hep kâm-ran
.....
İftihâr eyler bugün sakın-i ârz
Bende olmakla o şâha bî-güman
Ecnebiler adlinin hayranıdır
Lütfunun dil-sîridir İslamiyân
Fitraten meyyâl-i ilm ü m’arifet
Olduğu her halinden müstebân
Malik fazl u teallümde o şah
Vermede her gün büyüklükten nişân
Pişvâmızdır terakkîde bizim
İ’tilâda muktedâ-ı bende-gân
En büyük bir hân ise şu hânımız
Kim kadınlar sayesinde hâme-rân
Adlini âsârını tavsif için
Her gece her gün hülâsa her zaman*

„8

“Pişvâmızdır terakkîde bizim” ve “Kim kadınlar sayesinde hâme-rân” dizeleri Sultan Abdülhamid’in kadın eğitime önem verdiğinin göstergesidir. Bu tarz ifadeler padişaha yazılmış başka şiirlerde de karşımıza çıkar.

⁸ Nigar Bint-i Osman, “Tebrik-i Culus”, nr. 1, 19 Ağustos 1311(31 Ağustos 1895), s. 3.

Aynı sayıda “Rehyâb-ı Zafer nâm roman sahibesi iffetli hanım efendi hazretlerinin tebrik-i cûlus-ı meyâmin-i menus hazret-i padişahiyi mutazammın inşâd eyledikleri manzume-i dilâralarıdır.” açıklamasıyla yer alan şiir ise şöyledir:

“Cûlus-ı hazret-i Sultan Hamid’in rûz-ı rahşânı
Zekâ-ı meymenetle eyledi dünyayı nurânî
Zamanı pakının ıyd u meserret cümle âvânı

Lisanında cihânın dâima şu vird-i şükranı
Hüda tahtında dâim eylesin Sultan Hamid Hân’ı

Maarif u kadrini lütf u germle eyledi ‘ıla
Anınçün ‘âleme çalıştı gerek erkek gerek ana
Ki ber darü’l-fünun devrinde her bir menzil ü mevâ

Lisanında cihânın dâima şu vird-i şükranı
Hüda tahtında dâim eylesin Sultan Hamid Hân’ı”⁹

Gazetenin ilk sayısına “N. Hanımefendi imzasıyla vürûd eden manzume-i rânâ” ise;

“.....
Padişahım ilm ü tahsilin ulu kadrini
Asr-ı şahanende öğrendik de olduk kâm-kâr
Devr-i pür-feyzinde gördük biz ol mâhın bedrini
Hak seni etsin ilâ yevmü’l-kıyâma pâyidâr
.....”
Nâm-ı nev-âne bugün etti cerîde intişâr
Ya nasıl nevi nisâ etmez bununla iftîhâr
Biz ki bulduk devr-i şahanende izz ü itibar
Eyleriz duanı îsâl-i huzur-u kird-gâr”¹⁰

⁹, “Tebrik-i Cûlus”, nr. 1, 19 Ağustos 1311(31 Ağustos 1895), s. 3.

dizeleriyle yine Abdülhamid'in ilim ve tahsile verdiği öneme dikkat çeker, gazetenin çıkışının da padişahın sayesinde olduğunu söyleyerek kadınların “devr-i şahanede” itibar bulduklarını söyler.

Yine ilk sayıda “*Cûlus-ı meyâmin-i me'nûs cenab-ı hilafet-penahîyi tebrik-i mutazammın iffetli K. Saide Hanımefendinin tanzim eyledikleri manzume-i latifedir*” açıklamasıyla yayınlanan modern tarzda, dörtlüklerle ve çapraz kafiye düzeninde yazılmış bir şiir de vardır:

“1

*Kâbil olsa söylemek duyduğumuz mes'adeti
Böyle bir gündeki, âfâka meserret yağıyor
Yâd edip şevk ile bir hami-i mefhareti
Der idik: İşte cihân has meserret tadıyor*

2

*Bizi bunca nâme, latife, söz-aver etti
Onu Osmanlılara bahş ede râbb-ı yezdân
Nâm-ı 'âlisini de kalbimize hâk etti
Hazret-i padişâhın lûtfuna hiç yok pââyân*

3

*Ne deyip ni'metinin şükrünü 'itâ edelim?
Onun eltâf-ı hümayununa mebhûtuz biz
Ne ile kendimizi pâyına lâyık görelim?
Doğrusu şan u kemâlâtına hayranız biz*

4

*Yâ-ilâhi sen o Sultân Hamîd Hânı
Sırr-ı islâma müftehir kılarak çok günler
Eyle mesrur cümleyi, halka-ı islâmiyan
Yerde gökte bu duaya çünkü (âmin) derler.”¹¹*

¹⁰ N., “Manzume”, nr. 1, 19 Ağustos 1311(31 Ağustos 1895) s. 3.

¹¹ K. Saide, “Manzume”, nr. 1, 19 Ağustos 1311(31 Ağustos 1895) s. 4.

Gazetenin 4. sayısında “Bintü’l-Faik F.R.T. Hanım” imzasıyla yayınlanan kaside ise Abdülhamid’in kadınlar için mektepler açtığından, onun devrinin “bir devr-i feyz u ikbal” olduğundan ve padişahın ilim konusundaki gayretlere destek verdiğiinden bahseder:

“Ey marifet perestân
Ey sahibât-ı irfân

Ey vakıfât-ı edeb
Ey fazılât-ı nisvân

Şükr etmeli hüdâya
Ol rabb-i kibriyaya

Geldik bu asr içinde
Bir mârifet serâya

Gayet hâkim ve ârif
Bir şâh-ı pir-i maarif

Ol merhametli sultân
İdrâk buyurdu der ân

Kalmak reva mı? Nadan
Hiç zâkiyât-ı nisvân

Mektepler açtı derhal
Himmatler etti ibzâl

Nisvân için açıldı

Bir devr-i feyz u ikbal

Gayretle müftehirdir
Nisvâna münhasirdir

Bak çıktı bir cerîde
Âsâra muntazırdır.”

Hanımlara Mahsus Gazete’de her cûlus gününde gazetenin kapağı büyük bir Osmanlı bayrağı ve cûlus şiiriyle donatılmış ve sayının devam eden iki-üç sayfasında okuyuculardan gelen şiirler yer almıştır.

Örneğin, 126 numaralı nüshanın kapağında, yine her cûlus yıldönümünde olduğu gibi gazete idaresinden biri tarafından yazılmış bir kıta yer alır:

“*Pertev-efzâ olsun ey şâh-ı cihân*

Tâ-ebed yevm-i cûlûsun revnakı

Sensin ancak ey bize lutf-ı cüdâ

Padişahân-ı zamanın eşfâkı.”

Gazetede Sultan II. Abdülhamid’e yazılmış şiirler yalnız cûlus sebebiyle çıkan sayılarda değil, sultanın veladeti yıldönümlerinde de yer alır.

Nigar Hanım 44. nüshada “*velâdet-i hümayun-i hazret-i hilâfetpenâhiyi*” kutlamak için tanzim ettiği bir manzume yayınlar ve “*Ey*

leyl-i pür-şevk ü mesarr / Ettin cihânı şule-dâr”¹² dizeleriyle padişaha övgülerini sunar. Aynı sayıda bu sebeple Naciye, Ayşe Vuslat, Lütfiye, Fatma Fazıla ve Hürmüz imzaları ile okuyuculardan gelen beş manzume daha yayınlanmıştır.¹³

Bazı şiirler ise padişahın kazandığı zaferleri övmek için yazılmışlardır. İbnülhakkı Tahir’in yazıp, Ethem Efendi’nin bestelediği “Muharebe Şarkısı/ Chant Martial” başlıklı şiir 1897 Osmanlı-Yunan savaşının Osmanlı ordusunun zaferiyle sonlanmasını kutlama sebebiyle gazetenin arka sayfasında yayınlanmıştır. Notalarıyla ve latin harfleriyle birlikte verilen şarkı gazetede bir savaş üzerine yazılmış şiirlerin en güzel örneklerinden biridir:

“Hazret-i Abdülhamid Hânı mehabete ittisâm

Avn u tevfikât-i hakla eyledi harbe kıyam

Fasl için davasının Yunanlının rabb ’ul-enâm

Seyf-i Osman ile kesti rişte-i âmâlini

Ey cihan halkı bugün Osmanlının ikbâlini

Anlamak için görmeli mülk-i âdemin halini

Hak teala sevmeyip Yunanlının efâlini

Seyf-i Osman ile kesti rişte-i âmâlini.”

¹² Nigar Bint-i Osman, “Velâdet-i Hümayun-i Hazret-i Hilâfetpenâhiyi Manzumen Tanzim ve İnşâd”, nr. 44, 19 Kânûn-i Sâni 1311(31 Ocak 1896), s. 4

¹³ Bkz. **Hanımlara Mahsus Gazete**, nr. 44, 19 Kânûn-i Sâni 1311 (31 Ocak 1896).

1.4.2. Aşk

Hanımlara Mahsus Gazete'de yayınlanmış olan şiirlerde karşımıza en çok çıkan konulardan biri de aşktır. Aşk her yönüyle, gazeteye yazan kadın ve erkek yazar ve gazete okurlarının şiirlerinde sıkça ve çeşitli şekillerde yer almıştır.

Hanımlara Mahsus Gazete'de aşk konusu etrafında yayınlanmış olan şiirler arasında en çok rastlananlar âşıklık duygusunun ve canânın güzelliği üzerine yazılmış gazeller ve modern tarzda şiirlerdir.

Nigar Hanım'ın “Hicrân-ı Ebedî”¹⁴ başlıklı otuz altı beyitlik şiiri bu tarz şiirlere iyi bir örnek teşkil eder:

*“Sevdiğim bir nazenîn-i bi hemâl
Bir melek suret güzel âlî hisâl*

*Camı gül mehâsin ol peri
Âlem-i hüsnün yegâne âhteri
.....”*

İmzasız olarak 160. sayıda yayınlanan “Gazel Böyle mi Yazılır?” başlıklı şiir yine eski tarzda yazılmış aşk şiirlerine bir örnektir:

*“Yine sardı gönlümü bir firişte-edanın aşk-ı pür ateşi
Ki, cihanda yok diye iddia ederim o mâ-hoşun eşi
O ne gamzedir, o nazardır ki celâl-i haktan urur nişân
O ne cilvedir o ne cezbedir ki gören diyor ayın on beşi*

¹⁴ Nigar Bint-i Osman, “Hicrân-ı Ebedî”, nr. 16, 12 Teşrin-i Evvel 1311 (24 Ekim 1895), s. 4.

Ahmet Rasim’in kullandığı müstear isimlerden biri olduğu bilinen “Leyla Feride” imzalı “Bu Gözler” adlı şiir ise sevgilinin gözlerine yazılmış bir övgü şiiridir:

“Baygın bu gözler her bir nigâhı

Mail semâya mahmur mahmur

Her bir nigâhta mânâ-ı ilahî

Lakin o mânâ rikkatle mestur

Gazetenin özellikle ikinci yarısında yayınlanan telif ve tercüme mensur şiirlerde de sevgiliye seslenme sıkça görülen bir temadır. N.S. imzasıyla 209 numaralı nüshada yayınlanan “Görebilsem” başlıklı mensur şiir sevgilisini bir kere daha görebilme umudu duyan bir aşığın ağzından yazılmıştır:

“Görebilsem, seni bir kere daha görebilsem, bu saadet-i muvaffakiyete nailiyetim kabil olsa, olabilse, o zaman, belki o zaman, tahassülât-ı vechiyemi görür de acırdın. (...)

Ve isterdim, isterdim ki, mevcudiyetimden hiç haberim olmayarak şu sütun-ı nazarların envar-ı iltifatı altında büsbütün sussun, bende bir cism-i mugaşşi halinde kalayım.

Lakin görebilsem, seni bir kere daha görebilsem...”¹⁷

¹⁵, “Gazel Böyle mi Yazılır?”, nr. 160, 30 Nisan 1314 (12 Mayıs 1898), s. 3.

¹⁶ Leyla Feride, “Bu Gözler”, nr. 118, 26 Haziran 1313 (8 Temmuz 1897), s. 5.

“Mensur Şiirler” başlığı altında ve “Fransızcadan” ibresiyle çevrilen “Madelen’in Gözleri” adlı mensur şiir de yazarın sevgilisine seslendiği bir aşk şiiridir:

“Madelen, sizin büyük gözlerinizi seviyorum. Bu büyük gözleriniz o derecelerde derin, o kadar parlak ki bunlar adeta sahaifinden bütün ruhunuzun mükemmelen okunduğu iki açık kitaba benziyorlar. Onlara bakarken hisseylediğim şey bir telezzüz, bir zevk, yoksa bir elem ve keder midir? Bilmiyorum..”¹⁸

Bu tarz şiirlere başka bir örnek de şarkı nazım şekliyle ve kimi zaman da notalarıyla verilerek yayınlanan şiirlerdir. Bu şarkıların neredeyse tamamı sevgiliye sitem teması etrafında yazılmışlardır.

İbnülhızır Rüştü’nün 103. sayıda yayınlanan şarkısı bunlardan biridir:

“Bilmem bu cefa hep sürececek yetmeyecek mi?

Yârim beni bir kere de şâd etmeyecek mi?

Bir seyre benimle acaba gitmeyecek mi?

Yârim beni bir kere de şâd etmeyecek mi?

.....¹⁹

¹⁷ N. S., “Görebilsem”, nr. 209/7, 22 Nisan 1315 (4 Mayıs 1899), s. 4

¹⁸, “Madelen’in Gözleri”, nr. 23 (423), 7 Ağustos 1319 (20 Ağustos 1903), s. 538

¹⁹ İbnülhızır Rüştü, “Şarkı”, nr. 103, 6 Mart 1312 (18 Mart 1897), s. 7

Ahmet Rasim'in *Hanımlara Mahsus Gazete*'de yalnızca şiirleri için kullandığı müstearı olan Leyla Feride imzasıyla yayınladığı "İki Şarkı"sı tam da bu tarz şiirlere örnek gösterilebilecek şiirlerdir:

"Hasretim zülf-i melaik-bendine

Gelmiyor bî-çâre gönlüm kendine

Bakmıyor hal-i felaket-mendine

Gelmiyor bî-çâre gönlüm kendine

....."

&

"Göremem ah tahassür ederim

Görürüm böyle teessür ederim

Ne hazin-âne tefekkür ederim

Bu felakette ölürsem yanarım

.....",²⁰

Hanımlara Mahsus Gazete'de bu şarkılar dışında bir de kanto yayınlanmıştır. "Kanto Hüzzam" başlığıyla ve notalarıyla birlikte verilen bu şiir yine şarkılara benzer olarak sevgiliye sitem şeklinde kaleme alınmıştır:

"Nazlı civân gel etme nâz

Aşkına rahm eyle biraz

Ah gece gündüz eylerim niyâz

²⁰ Leyla Feride, "İki Şarkı", nr 117, 19 Haziran 1313(1 Temmuz 1897), s.5

Nazlı dilber sev beni biraz

*Şüphe etme sen benden asla
Senden ben ayrılırım sanma
Ah bir bakışla canımı yakma
Bende tahammül kalmadı zira”*

Gazetede yayınlanan şarkıların birçoğu ise aşkın ve sevgiliden ayrılığın verdiği acıdan bahseden şiirlerdir. 194. sayıda imzasız olarak yayınlanan “Şarkı” acı çeken bir aşığın ağzından yazılmış bu tarz şarkılara misal gösterilebilir:

*“Hep gassa mıdır aşka icâb-ı tecelli
Her gün bana bir başka felaket mütecelli
Kabil mi bu halet ile olmak müteselli*

*Bıktım yaşamaktan da bugün eyledim ikrah
Gel ey melek’ül-mevt öleyim nail-i dil-hevâh*

.....²¹

Elbette aşk ve ayrılık acısı teması yalnızca şarkılarda işlenmemiş, gazetenin başından sonuna yer alan gazellerde ve modern tarzdaki şiirlerde sıkça yer almıştır. İmzasız olarak 153. nüshada neşredilen ve büyük ihtimalle bir kadın okuyucuya ait olan Çığlık adlı şiir, o dönemde gazetede sıkça çıkan basit bir dille yazılmış olan şiirlerden biridir ve sevgiliye sitem için yazılmıştır:

“Meğer ki ben pek talihsiz imişim

²¹, “Şarkı”, nr. 194, 24 Kânûn-i Evvel 1314 (5 Ocak 1899), s.4

Kim diyor ki seni sevmem demişim

Gece gündüz senin için ağlarım

Ninni gelir sana feryâd edişim

..... „22

Bazı şiirlerde aşktan ve sevgiliden vazgeçiş söz konusudur. Bu şiirlerde âşık, çektiği acılara dayanamaz ve sevgiliye kavuşmayı bile istemez hale gelir. Dönemin ünlü şairlerinden olan ve *Hanımlara Mahsus Gazete*'de şiirleri “Hekim İsmail Paşa kerimesi Leyla” imzasıyla yayınlanan Leyla Hanım’ın (Leyla Saz), 173. sayıda yayınlanan şiirinde böyle bir vazgeçiş ve içe kapanma görülür:

“Ey sabâ ey andelîb incitmeyin

Jale-i âleme kanmış gönlümü

Ateş-i mihnetle yanmış gönlümü

Nafîle âzerde hâl etmeyin

Bir bahar açmaz kapanmış gönlümü

..... „23

Faize imzasıyla 113. sayıda yayınlanan “İztırâr-ı Sevdâ” adlı şiirde ise “Ömrümü vakf-ı aşkı etmişken / Zevk-yâb olmadım visalinden”

²², “Çılgılık”, nr. 153, 5 Mart 1314 (17 Mart 1898), s. 2

²³ Leyla, “.....”, nr. 173, 30 Temmuz 1314 (11 Ağustos 1898), s. 1

dizeleriyle çektiği acılardan sonra sevgiliye kavuşmanın artık aşığı mutlu etmediği anlatılır.²⁴

Gazetede birçok şiiri yayınlanmış olan Memduh, “Enise-i Mâdûme” adlı şiirde yine böyle bir tablo çizer. Âşık sevgilinin hasretinden hasta olmuştur ve artık ona kavuşmayı istemez:

*“Fikr-i hicranın etti hasta beni
Gelemem bekleme bu hafta beni
.....”*²⁵

1.4.3. Evlilik ve Aile

Hanımlara Mahsus Gazete’de evlilik ve aile meselesini en bariz olarak işleyen metinler, o dönemde Selanik’te intişâr eden *Asır* gazetesinden nakledilerek *Hanımlara Mahsus Gazete*’ye alınan Sâdi imzalı “Aile Manzumeleri” dizisidir. Belirli bir yayın düzeni olmayan bu dizi 34-64. nüshalar arasında ara ara yayınlanan “Aile Manzumeleri” üst başlıklı şiirlerden oluşur.

Dizinin 34. nüshada yayınlanan ve bir kadının sarhoş kocası yüzünden çektiklerini anlattığı ilk şiiri, “İnsaf!” başlığıyla ve “Bir zevce-i ismet-perverin zevc-i bed-mestini intizâren kendi kendine söyleşmesi” açıklamasıyla gazetede yer alır:

“Yalnız ben, gece kasvet efzâ

Evde bir can yatılır mı acaba?

²⁴ Faize, “İztırar-ı Sevda”, nr. 113, 22 Mayıs 1313 (3 Haziran 1897), s. 5

²⁵ Memduh, “Enise-i Mâdûme”, nr. 158, 9 Nisan 1314(21 Nisan 1898), s.3

Bir kedi atlasa hırsız sanırım
Korkudan titreyerek saklanırım
...
Kime derdim yanayım ağlayayım
Ya ben ona nice bel bağlayayım
Şu ciğer-pâreciğim olmasa ah
Tâ ebed ondan ederdim ikrâh
Çare ne çekmeliyiz gitmeliyiz
Sarhoşu kendine terk etmeliyiz.”²⁶

Aile manzumelerinin ikincisi ise 39. Nüshada yayınlanmıştır ve yine *Asır* gazetesinden alınmıştır:

“Gassadan azâde idim bir zaman
Ayineme cennet görünürdü cihân
Gönlüme ezvâk-ı mülazım idi
Böyle tehhül neme lazım idi?
Bilmez idim gaile-i aile
Aile sevdası imiş gaile

.....”²⁷

²⁶ Sâdi, “Aile Manzumeleri”, nr. 34, 14 Kanun-i Evvel 1311(26 Aralık 1895), s.2

Şiirin devamında ise şair, evliliğin gereklerinden, zevcenin zevç ile uyumlu olması ve anlaşmaları lüzumundan ve bunlar olmazsa nasıl mutsuz olunacağına bahseder.

49. nüshada yayınlanan bir diğer manzume de yine bir kadının evlendikten sonra ne kadar mutsuz olduğunu ve ziynetini ve güzelliğini nasıl kaybettiğini kadının ağzından anlatan bir şiiirdir.²⁸ “Aile Manzumeleri” 57, 59, 62, 64, 67, 73 ve 137. sayfalarda da devam eder ve “Ağababamın Tefahürü”, “Analık”, “Bir Kızı Verdik Ere Yuttuk Hapı”, “Bir Peder-i Hoşdâr”, “Hanımninem Durur mu ya?,” “Hayırsız Evlat” ve “Bir Köylü Kızın Gönüllü Olarak Harbe Gitmiş Olan Yavuklusuna” başlıklı şiirlerden oluşur.²⁹

Nigar Hanım’ın 134. sayıda yayınlanan “İzdivac-ı Garip”³⁰ adlı şiiri de evlilik meselesi etrafında yazılmış olan şiirlere ilginç bir örnektir. Şiir, zevc ve zevcenin ağzından yazılmış kısımlar olarak iki ayrı bölümden oluşur ve anlaşılamayıp ayrılmaya karar veren karı-kocanın birbirine yönelttikleri suçlamalar şeklindedir:

“Zevc

Bilmez iken ben sizi ey şuh-ı füsün-ger

Bin vasıtalarla beni râm ettiniz encâm-ı kâr

.....

²⁷ Sâdi, “Aile Manzumeleri”, nr. 39, 1 Kanun-i Sani 1311 (13 Ocak 1896), s. 4

²⁸ Sâdi, “Aile Manzumeleri”, nr. 49, 5 Şubat 1311(17 Şubat 1896), s. 3

²⁹ Bunlardan “Ağababamın Tefahürü” ve “Hanımninem Durur mu ya?” başlıklı şiirler “Didaktik Şiirler” kısmında ele alınacaktır.

³⁰ Nigar Bint-i Osman, “İzdivac-ı Garip”, nr. 134, 16 Teşrin-i Evvel 1313 (28 Ekim 1897), s.

Bilcümle mevâidimize kandı bu gönlüm

Ettikçe nevâziş ile ibzâl-i muhabbet

.....

Sizden bana yağdıkça o barân-ı meveddet

Sandım ki devam edecektir o sadâkat

.....

Zevce

Muhatap idi gönlüm o tezalümlere çoktan

Ben sevmiyorum işte söylemekliğe çare

.....

Bürhan buna işte bizim hâletimizdir

Ben istemedikçe beni siz sevmeye meyyal

.....”

Hanımlara Mahsus Gazete’de kimi zaman da hanımların eşlerine yazdıkları şiirler yer alır. Gazetede “İstanbul İçinde” üst başlıklı sohbet tarzında bir yazı dizisi kaleme alan Nazenin Hanım, gazetede yazmasını çocukça bulan ve eleştiren kocasına önce 279. nüshada yazdığı bir yazıyla sitem etmiş ve bu yazının altına birbirlerine yazdıkları şiirleri eklemiştir.³¹ Bu sayıdan sonraki yazısına da gönlünü alan zevcine teşekkür eden bir manzume ekler:

³¹ Nazenin, “Zevceme Hitap”, nr. 279/77, 7 Eylül 1316 (20 Eylül 1900), s. 4

Nazenin, “Zevcime Hitap”, nr. 279/77, 7 Eylül 1316 (20 Eylül 1900), s. 4

*“Lütfen kabul et ey zevc-i rûşen
Şükranını bu biçarenin sen
Sevme sakın benden başka bir zevce
Öyle yaparsan gönlüm olur şen”³²*

Gazetede anne-çocuk ilişkisi etrafında yazılmış olan şiirler ayrı bir başlık altında ele alınacaktır. Bunlar dışında ise gazetede evlat konulu yalnızca bir şiir yer almıştır. Sâdi’nin “Aile Manzumeleri” dizisindeki “Hayırsız Evlat” adlı şiir bir babanın ağzından manzumenin isminden de anlaşılacağı üzere hayırsız, işe yaramaz, kumarcı oğluna yazılmış bir şiirdir:

“Bizim oğlan hayırsızın biridir

Küçük iken mekteplerden kaçardı

Âşık oynar bana ceviz açardı

Kumarcılık o çağından beridir

.....³³

1.4.4. Anne-Çocuk

Anne-çocuk ilişkisi etrafında yazılmış şiirler *Hanımlara Mahsus Gazete*’de en çok karşımıza çıkan şiirlerdir. Gazetenin yazar kadrosunun büyük kısmını hanımların oluşturduğu ve gönderilen şiirlerin yine büyük kısmının okuyuculardan geldiği düşünülürse o dönemde çalışma hayatına da büyük ölçüde uzak olan ve tek gâilesi evi, zevci ve evlatları olan hanımların

³² Nazenin, “Manzume-i Teşekkürîye”, nr. 280/78, 14 Eylül 1316 (27 Eylül 1900), s. 2

³³ Sâdi, “Aile Manzumeleri: Hayırsız Evlat”, nr. 67, 13 Haziran 1312(25 Haziran 1896), s. 7

çocuklarıyla alakalı sevgi dolu şiirler yazmaları şaşılabilecek bir durum değildir. Nitekim o dönemde şiir yazan kadınların padişaha övgü dışında siyasi şiirler yazdıkları yahut sosyal konulara değindikleri de görülmez. Bu yüzden gazeteden takip edebildiğimiz kadarıyla 19. yüzyılın sonunda kadın şiirleri genellikle aşk, annelik ve tabiat konuları etrafında döner.

Gazetede bu konu üzerine yazılmış şiirlerin bir kısmı bir annenin ağzından çocuğuna, bir kısmı da bir çocuğun ağzından annesine yazılmıştır. Hamiyet Zehra'nın "Mahsul-ı Hayatım Sabire'ye" başlıklı şiiri bir annenin çocuğuna yazdığı ve ona duyduğu muhabbeti anlattığı şiirdir:

"1

*Seni bilsen ne kadar çok seviyor anneciğin!
Ona pek hoş geliyor durmayıp (anne!) dediğin
Hele tatlı bakışta o kadar tesir var
Ki o tesir ile validen çekiyor her emeğin.*

2

*Sen de elbet bileceksin büyüüyüp bu hali
Ne imiş hem göreceksin validelik emeli
O vakit anneni pek çok seveceksin yavrum
Anan olmazsa bu hal-i bâdi-i izmihlâli"³⁴*

5. sayıda Zevce'l-Rıza Şöhret Hanım imzasıyla yer alan, Bir Buçuk Yaşında Oğlum Mahmut Necib'e" başlıklı şiir ise gazetede Abdülhamid'e yazılmış şiirler dışındaki tek kasidedir ve bir annenin ağzından oğluna yazılmıştır:

*"Meyve-i nev-nihal-i vicdanımın ey Mahmut Necib
Neşe-i bahş-i kalb-i nâlânımsın ey Mahmut Necib
....."*³⁵

³⁴ Hamiyet Zehra, "Mahsul-i Hayatım Sabire'ye", nr. 3, 28 Ağustos 1311(9 Eylül 1895), s. 4

Süreyya Baişe imzalı “Küçük Faika’ya” şiiri yine bu tarzda yazılmış bir şiirdir:

“Cihanda senden ibaret yegâne ailemiz

Hayat-ı ailemizsin, hayat-ı ailemiz

Gariptir sana incizâb var bende

Nedir o şevk-i dem-a-dem o handeler sende

.....”

R. V. İmzasıyla Fransızcadan tercüme edilen “Bir Validenin Terennümatı” başlıklı şiir ise bir anneden çocuğuna nasihat şeklindedir:

“Ey sevgili bahtiyar evlad

Kalbindeki neşve-i süruru

Hıfz ile o behçet ve huzuru

Tâ kim olasın ferih ve dilşâd

.....”³⁶

³⁵ Şöhret, “Bir Buçuk Yaşında Oğlum Mahmut Necib’e”, nr. 5, 4 Eylül 1311(16 Eylül 1895), s.4

³⁶, “Bir Validenin Terennümatı”, R.V., nr. 56, 21 Mart 1312(2 Nisan 1896), s. 6

Bir diğ er nasihat şiiri de imzasız yayınlanan ve çocuğunun haylazlıklarından usanmış bir annenin ağızından yazılmış olan “Bir Validenin Oğluna Nasihati” başlıklı şiirdir:

“ ocuğum sen neden oldun haşarı?

Salıvermem artık seni dışarı!

Otur evde oku hem dersini yaz!

Neden oldun bu kadar sen haylaz?

.....”³⁷

Bir  ocuğun ağızından annesine yazılmış muhabbet şiirlerinin en güzel örneklerinden biri ise Keçecizâde (Elif). İ bal tarafından “Fransızcadan muktebestir.” notuyla ve “Bir  ocuğun Hasbihali” başlığıyla yayınlanır:

1

Bana kehv re eden rahmani  y  kimdir?

Kanı canıyla beni eyleyen ah ya kimdir?

Bana karşı müşfik-i yekt  kimdir?

Anneciğim...

2

Dokuz ay canımı h mil kim etti b -şefkat?

Kim etti tıflı için terk-i hevab u rahat?

Vaz’-ı haml etme için kimdi çeken bin zahmet?

*Anneciğim...”*³⁸

³⁷, Bir Validenin Oğluna Nasihati (şiir), nr. 65, 30 Mayıs 1312 (11 Haziran 1896), s. 5

Aynı tarzda yazılmış bir diğer şiir de “Kadıköyü Menazırından” başlıklı şiirdir. “Üç buçuk yaşındaki (Halide) esir-fıraş-ı ıstırap olan validesinin başucunda şu neşideyi okurdu” açıklamasıyla neşredilmiştir:

*“Sev beni ben seni candan severim anneciğim
Bu yaşında beni ağlatma bırakma gitme
Yüzüme bak bana rahm eyle beni terketme
Anasız sonra ben ağlar gezerim anneciğim
.....”³⁹*

Kimi şiirler ise genel anlamda çocukluk ve çocuklar hakkında yazılmıştır ve bu şiirler çocuğun saflığı, masumlğu, günahsızlığı gibi meziyetlerinden, evin ziyneti olduğundan bahseder. Nigar Hanım’ın Sabî başlıklı terkîb-i bendi, çocukların şairde uyandırdığı duyguları okuyucuya yansıtır:

*“Nedir sabî denilen nüsha-yı meveddet-yâb
Anınla nev’i beşer ki bütün tekemmül eder
Anınla varlığını her zaman teemmül eder
Nedir o sevgili ol yadigâr ahd-i şebâb*

*Geçen zamanları ihtara bir vesile midir?
Gelen zamanlara yahud ki bir cemile midir?*

.....”⁴⁰

³⁸ Keçecizâde (Elif). İkbâl, “Bir Çocuğun Hasbihali”, nr. 3, 28 Ağustos 1311 (9 Eylül 1895), s. 4

³⁹ Ziya, Kadıköyü Menazırından (şiir), nr. 219/17, 1 Temmuz 1315 (13 Temmuz 1899), s. 3

⁴⁰ Nigar Bint-i Osman, “Sabî”, nr. 6, 7 Eylül 1311 (19 Eylül 1895), s. 4

Şiirin devamında Nigar Hanım, çocuğun nasıl bir melek olduğundan, insan hayatının onsuz nasıl anlamsızlaşacağından bahseder. Çocuğun bir gülüşüyle insanı nasıl mutlu ettiğini, aksi halde bu kadar emeğe tahammül edilemeyeceğini anlatır.

Gazetede bu konudaki şiirlerde sıkça rastlanan bilhassa iki nazım türü vardır. Bunlardan biri çocuklarının doğumuna not düşmek isteyen anneler tarafından yazılan tarihler, diğeri ise yine annelerin ağzından bebeklerine yazılmış olan ninnilerdir. F. Mihriban imzasıyla 20. nüshada “Kızımın Velayetine Söylediğim Tarih” başlıklı bir şiir yer alır:

*“Oldu bir mahsul-i ömrüm hamd u şükrân-ı âzîm
Öyle bir nevvâr-peyker reşk eder mihr-i felek
Bilmemek mümkün olur mu kadrini bu nimetin
Bir tecelli-yi füyûz-âver lâ-reyb u şekk
.....
Doğdu lüf-i hak ile nahîde çehre nev-melek!”⁴¹*

Rebia ve C. Arife imzalarıyla yayınlanan “Ninni” başlıklı şiirler, gazeteye okuyucular tarafından gönderilen ve oldukça sade bir dille yazılmış olan ninnilere örnek olarak gösterilebilir:

*“Gönlümün bir gülüsün
Evinin bülbülüsün
Sînemin sümbülüsün
Seni yavrum severim
.....”⁴²*

⁴¹ F. Mihriban, “Kızımın Velayetine Söylediğim Tarih” , nr. 20, 26 Teşrin-i Evvel 1311(7 Kasım 1895), s. 2

&

“A kuzum kınalı kuzum

Uyu ey kara kuzum

Çıktı afaka sözüm

Bu nedir ağladığın

.....”⁴³

Gazetede yayınlanan kimi deneme yahut mektuplar içerisinde şiirler yer alır. Nigar Hanım’ın “Oğlum Münir” başlıklı mektubu bunlardan biridir. Bu mektup Nigar Hanım’ın 62 numaralı nüshada bulunan “Küçük Fıkralar” kısmını yazan oğlu Münir için yazdığı bir övgü mektubudur ve içerisinde oğluna yazdığı şiirler de vardır.

“Hengâm-ı sabavetinde her türlü hizmetini maye-i cân bildiğim bu çocuk işte bugün o iki buçuk satır yazı ile o muazzez hizmetlerime, o kıymetli meşakkatlerime mukabele etmiş oldu!” sözleriyle başladığı mektupta Münir’in ilk çocukluğunun çok zor geçtiğini, validesine uyku yüzü göstermediğini uzun uzun anlatan Nigar Hanım *“fakat bir handesiyle bana iade-i kuvvet eylerdi”* diyerek oğluna olan sevgisinden bahseder ve şimdi emeklerinin boşa çıkmayacağını gördüğünü söyleyerek, daha nice güzel günlerini görmek için dua eder. Mektuba iki de şiir eklenmiştir. Bunlardan ilki on beş yaşında yazdığını ve şimdi de hiç bir kelimesini değiştirmeden, “o zamanki zevk-i ruhaniyi iade ettiği cihetle” buraya aldığını söylediği şiirdir:

⁴² Rebia, “Ninni”, nr. 29, 27 Teşrin-i Sâni 1311(9 Aralık 1895), s. 3

⁴³ C. Arife, “Ninni”, nr. 51, 12 Şubat 1311 (31 Ocak 1895), s. 4

“Hak seni etti bana ihsan Münir

Eylesin hakkında eltâfin kesîr

Yadigâr-ı ömrüsün sen bi-bahâ

Validen eyler mi senden iştikâ

.....”

“Münir kalbime dünyalara sığmayacak kadar ezvâk-ı saadet ihsân etti.” Sözleriyle oğluna sevgisini anlatan Nigar Hanım, mektuba bir de Efsus adlı eserindeki Münirim adlı tesdis nazım şekliyle yazılmış şiiri aktarmıştır:

“Efzun etti o ratbe ki dilde teessürüm

Celb eyledi inayet-i hakkı tekaddürüm

Meyl-i sükûnet etti müşevveş tefekkürüm

Payeye erdi hamd ola artık tahassürüm

Seninle dide-i cân oldu müstenîr

Ey kıymet-i hayatı bana bildiren Münîr.”⁴⁴

⁴⁴ Nigar Bint-i Osman, “Oğlum Münir”, nr. 63, 9 Mayıs 1312 (21 Mayıs 1896), s.1

Düzyazıya eklenmiş şiirlerin bir diğeri de Fatma Fahrünisa'nın anne ve çocuk konusunda yazdığı bir denemenin içinde yer alan bir fotoğraf üzerine yazılmış olan, Makbule Leman'a ait şiirdir. Fotoğrafta bir kuzu ve Fatma Fahrünnisa'nın oğlu olan bir küçük çocuk vardır. Altına “iki yavru” diye not düşülmüştür. Şiir, çocuğun ağzından kuzuya yazılmış sade bir şiirdir:

“Kara gözdür kuzumu pek severim

Ne güzel meşgaledir şimdi bana

Taze otlar ile ikram ederim

Böyle akşam sabah it'âm ederim

.....”⁴⁵

P. Fahriye imzasıyla yayınlanan “Hitâb-ı Maderâne” adlı mektup ise yavrusu hasta olmuş bir annenin mektubudur ve şu kıtayla başlar:

“Firâkınla esir-i nale-zârım

Tahammül etmeye yok iktidârım

Seni bekler peder hemşire mâder

İşit feryadımı girye-nisârım”

Dörtlükten sonra ve “Sevgili masum!” diye başlayan mektuptan anlaşıldığı kadarıyla, çocuk hastadır ve doktor “istirahatine çıkılmasın” diyerek çocuğu görmelerine izin vermez. Anne çocuğunu göremeyişin verdiği sıkıntıyı ona seslenerek mektup şeklinde kaleme almıştır. Yavrusu

⁴⁵ Makbule Leman, “.....”, nr. 74, 1 Ağustos 1312(13 Ağustos 1896), s. 4

bu haldeyken dünyanın akışının devam etmesine içlenen yazar, bûlbüllere bile öttükleri için kızar.⁴⁶

Nigar Hanım'ın “Bir Mader-i Mûtehassır” başlığıyla yayınlanan şiirinde ise bu sefer hasta olan annedir:

*“Ya rabb bu ne ıstırab u iczân
Hisseylediğim dilimde her ân
Hasret, dinemez azab nîrân
Ateşinde çeşm ü sine suzân!
.....
Kimler şimdi size dikkat eyler!
Kim yavrularım himâyet eyler”⁴⁷*

M.R. tarafından “Bir Yetimin Lisanından” başlığıyla “Âsar-ı selifeden istinsah edilmiştir.” notuyla Rumcadan tercüme edilmiş olan bir diğer manzume ise annesini kaybetmiş bir evladın hislerini anlatır:

*“Gelirim hâne ki meyus olmuş
Gözlerim eşk-i tehassür dolmuş
Derd u âlâm ile çehrem solmuş
Gelirim böyle tehi dost eyvah!
Değilim hâbeye mâlik billah!”⁴⁸*

⁴⁶ P. Fahriye, “Hitâb-ı Maderâne”, nr. 23, 6 Teşrin-i Sâni 1311(18 Kasım 1895), s. 3

⁴⁷ Nigar Bint-i Osman, “Bir Mader-i Mûtehassır”, nr. 161, 7 Mayıs 1314 (19 Mayıs 1898), s.1

1.4.5. Tabiat

Tabiatın güzelliği ve insanda uyandırdığı duygular üzerine yazılmış olan şiirler de *Hanımlara Mahsus Gazete*'de sıkça yer alırlar. Bunlardan kimi hayvanlar ve bitkiler ve bunların yarattığı duygular üzerine yazılırken kimi de doğa durumları, mevsimler ya da mekânları konu edinir.

Necip Necâti imzasıyla ve “*Selanik’te intişar eden refik-i muhteremimiz Asır gazetesinde görülmüştür.*” notuyla yayınlanan “Bir Kızcağızla Kelebek” başlıklı şiir bir küçük kız ile kelebeğin söyleşmesi şeklindedir. Çocuk kelebeğin özgür olmasına, kelebek de çocuğun insanlığın nimetlerinden yararlanmasına gıpta eder:

“Çocuk

Ey küçük tair-i semavi renk,

Ah! Olsam seninle hem-ahenk,

Ki meramınca eyleyip tayiran!

Ediyorsun mezâhir-i seyran!

.....

Kelebek

Etme bedbahta ey çocuk gıpta

⁴⁸, “Bir Yetimin Lisanından”, mtc. M.R., nr. 55, 14 Mart 1312(26 Mart 1896), s. 6

Beni tedhiş eder nice varta.

..... „49

(Ayın). F. Tarafından 56 numaralı nüshaya gönderilen Bülbul adlı şiir ise bülbulün ötüşlerini penceresinden duyan bir genç kızın ağzından kaleme alınmıştır:

“Neden her ân figan ve naledir mu'tâdın ey bülbul

Sana yâr olmuyor mu baht-ı hüzn-ü icâdın ey bülbul

Baharın feyz-i şevk-i efzâsı badii sürur gider

Hazan-ı hüzn-zâde artıyor feryâdın ey bülbul

..... „50

“Ezhar-ı Bahar” başlıklı ve Senire Neyir imzasıyla oldukça sade bir dille yazılmış olan bir diğer şiir ise tabiatın ve yaşadığı anın şairde uyandırdığı duygulardan bahseder:

Pişe-gehimde çiçeklerle muhat

Bir güzel bahçe-i garik-i Behçet

Kayıklar ediyor arz-ı neşat

⁴⁹ Necip Necâti, “Bir Kızcağızla Kelebek”, nr. 35, 18 Kanun-i Evvel 1311(30 Aralık 1895), s. 2

⁵⁰ (Ayın). F. , “Bülbul”, nr. 56, 21 Mart 1312 (2 Nisan 1896), s. 6

*

Çağlayanlar bana ninni söyler..

Kaval ağlar kuzular hep dinler

Ta uzaktan görünürdü köyler

*

Bir tarafta sürüler otlayarak

Gezinir Zehraları koklayarak

Bağırır körpe kuzu otlayarak

*

Kaval ağlar kuzular hep dinler

Sanki sevdasını ilan eyler

Çobanın revhi de titrer inler.”⁵¹

Gazetede yayınlanan ve tabiat konusu etrafında yazılan şiirlerin arasında yağmur, tuluğ, mehtap, seher gibi bir tabiat durumu üzerine yazılmış olan şiirler çoğunluktadır. Bu durumlar içerisinde bulundukları zaman ve mekânla birlikte okuyucuya nakledilir. Örneğin Fatma Müfide tarafından başlıksız olarak yayınlanan şiirde bir akşam vakti anlatılır:

“Bir leyl idi mâh-tâb enver

Vermişti cihana tâb u ziver!

Bir pencerenin önünde تنها

Etrafı eder idim temâşâ:

.....

Bir cuy-ı latif çağlıyordu

Gönlüm gibi sanki ağlıyordu!”⁵²

⁵¹ Seniye Neyir, “Ezhar-ı Bahar”, nr. 365, 30 Mayıs 1318 (12 Haziran 1902), s. 1

Bu doğa durumlarının benzetmelerle şiirselleştirildiği de görülür. “Semanın Tarz-ı Nisvaniyesi” başlıklı şiirde bulutlar bir kadına benzetilmiştir:

*“Bulutlar kat kat olmuş toplanıp
bâlâ-ı kühsare
Sema olmuş zeminden sanki
demen-i çin istiğna
.....”*⁵³

Bazı şiirler ise mevsimlerin doğada yarattığı durumlar ve insan üzerindeki etkileri üzerinedir. Hamiyet Zehra’nın “Levha-yı Tabiat” başlıklı bu tarz şiirlere iyi bir örnektir. Dört bölüm halinde yazılmış olan şiir dört mevsimi anlatır:

*“Bahar:
Ne garip ses veriyor bu dereler!
Sanki sır söylemede meşcereler!
Bir tarafta gezinir hep sürüler,
Bir tarafta anasız yavru meler!
.....
Hazan:
Ne için bu dereden ses gelmez?
Neden ol meşcereden kuş geçmez?
Neden ol bad-ı muhabbet esmez?*

⁵² Fatma Müfide, “.....”, nr. 71, 11 Temmuz 1312 (23 Temmuz 1896), s.5

⁵³, “Semanın Tarz-ı Nisvaniyesi”, nr. 163, 21 Mayıs 1314 (2 Haziran 1898), s. 3

Neden ol gamlı kuzu hiç melemmez?

.....

Şita:

Bu ne zulmet bu ne kasvetli gece?

O ne vasi' o nasıl renkli gece?

O sefidin arasında o siyah,

Ne kadar arınmadadır gittikçe.

.....⁵⁴

Nigar Hanım'ın Nigar Hanım, "Sonbahar" başlıklı şiiri de hazan mevsiminin kendisini ne derece kederlendirdiği üzerinedir:

"Nedir semada bu reng-i hazin u gâm-perver

Neden bu katre-i baran kalbe verdi keder?

Mürur-ı mevsim-i sayf eyliyor beni ta'azzib

Hulûl-ı devre-i eylül kalbimi muğber

.....⁵⁵

Mustafa Bin Musa imzasıyla yayınlanmış bir diğer şiirde ise sonbahar mevsimi gelmeden yani yaz mevsiminde tabiatın kıymetini bilmek gerektiğini anlatır:

⁵⁴ Hamiyet Zehra, "Levha-yı Tabiat", nr. 8, 14 Eylül 1311 (26 Eylül 1895), s. 4

⁵⁵ Nigar Bint-i Osman, "Sonbahar", nr. 42, 11 Kanun-i Sâni 1311(23 Ocak 1896), s. 2

“Bu fasıl levha-i dilâradır

Çeşm-i insanı eyliyor hayran

Buna sevda fezâ-i temaşâdır

Gör ederse hûlul vakt-i hazân

Bu çiçek o zaman da solmaz mı?

Reng-i gülgûnu zâil olmaz mı?

.....⁵⁶

1.4.6. Hastalık ve Ölüm

Osmanlı dönemi kadın edebiyatı daha önce de bahsettiğimiz üzere hissi bir edebiyattır. Bu dönemde kadınların hastalık ve ölüm karşısında oldukça dramatik şiirler kaleme aldıklarını görürüz. Gazetede yer alan kadın şiirlerinde hastalık ve ölüm konuları bilhassa annesi ölen evlat, evladı hasta olan ya da evladını kaybeden anne, hasta, bilhassa da veremli bir genç kadın yahut bu kadının bir yakını bakış açısından işlenir.

Ömrünün on dört yılını tedavisi mümkün olmayan bir hastalıkla geçiren ve çoğunlukla yatağa bağlı yaşayan Makbule Leman’ın 58. nüshada yayınlanan, yazarın 1898’de ölümünden sonra 180. nüshada yeniden neşredilen “Ah Sihat” adlı şiiri gazetede bir hastanın ağzından yazılmış şiirlerin en canlı örneklerinden biridir:

⁵⁶ Mustafa Bin Musa, “Sükûti Bey’e”, nr. 118, 26 Haziran 1313(8 Temmuz 1897), s. 6

“Bir neşesi kalb-i nâlekârın

Bir kahkahaya ederse icbâr

Ey derd... Belası cism-i zârın

Bir çehre-i şum-ı gam-medârın

Eyler de beni zebûn u nâçâr

Karşımda sen iftihar edersin

.....⁵⁷

“Sual-i Diki” başlığıyla yayınlanan bir diğer şiir ise bebeği hasta olan bir annenin feryadıdır:

“Ya rab! Bu nedir? Bitti nefes kalmadı derman!

Biçare bebem! Ruz şeb inler, eder figan

Ah! Bu boğmaca derler ki sürermiş iki üç mah!

Bu mihnete tâkat götürür mü? Gönlüm eyvah!

.....”

14. nüshada Fatma imzasıyla yayınlanan şiir ise evladını kaybetmiş bir anneyi anlatan şiirlere iyi bir örnektir. Çocuğun ölümüyle oyuncakları kimsesiz, salıncağı boş kalır, anne için hazan mevsimi başlar:

“Fevâid-i ömrünü aldı siyah topraklar

Zavallı validenin düştü zülfüne aklar

⁵⁷ Makbule Leman, “Ah Sıhhat”, nr. 58, 4 Nisan 1312(16 Nisan 1896), s.1

*Turâb içinde yanarken o parmaklar
Kırık dökük duruyor yerde hep oyuncaklar.*

.....”⁵⁸

Şiirin dikkat çeken bir yönü ise bir dize için “kafiye göz için değil kulak içindir” dipnotunun düşülmüş olmasıdır. Rezaizâde Mahmut Ekrem ve Muallim Naci arasındaki göz için kafiye-kulak için kafiye tartışmasının başladığı 1895 yılında bir hanım tarafından şiirine bu notun düşülmesi söz konusu tartışmanın dönemindeki etkilerine işaret eder. Gazetede bilhassa çeviri eserleri sıkça yayınlanan Fatma Hanım, görülen o ki edebiyat dünyasındaki bu tartışmayı takip etmiş ve şiirindeki bir dize için bu açıklamayı vermeye gerek duymuştur.

Yine Fatma Hanım imzasıyla Fransızcadan tercüme edilmiş olan “Bir Mehd-i Lahd-nişîn” başlıklı şiirin de bu şiirden altı sayı sonra yayınlanması ve yine çocuğunu kaybetmiş bir anneyi konu edinmesi dikkat çekicidir:

*“Bir zehrayı kopardı bir âfelli rüzgâr:
Mehdinden etti makberine bir sabi güzâr!
.....
Kim ninni hevân olur ânâ? –Mürgan-ı nağme-ger!
Kimler eder o tıfla nigeş-bânlığın cedîr?
Şu sine-i semâdaki her zerre-i münîr!
.....
Heyhat! Hiç uyanmayacak gayrı ol sabî!”⁵⁹*

⁵⁸ Fatma, “.....”, nr. 14, 5 Teşrin-i Evvel 1311(17 Ekim 1895), s. 4

⁵⁹, “Bir Mehd-i Lahd-nişîn”, mtc. Fatma, nr. 20, 26 Teşrin-i Evvel 1311(7 Kasım 1895), s. 2

Gazetede ölüm teması etrafında neşredilmiş olan kimi şiirler ise kitabe-i seng-i mezar olarak kaleme alınmıştır. Suat imzalı “Bir Validenin Lisanından” başlıklı şiir üç yaşındaki evladını kaybetmiş bir validenin dilinden çocuğunun mezarı için söylenmiştir:

*“Ben nasıl sevmem bu cay-ı dilberi
Sevgili evladım kadar makberi
Kabridir zâir! Bu yer mahdumumun
Üç yaşında sevgili masumumun
.....”*

Gazetenin en önemli şairi Nigar Hanım da gazetedeki eserlerinden anlaşılabilirdiği kadarıyla oldukça duygusal bir kişiliğe sahiptir ve etrafındaki ölümlerden fazlasıyla etkilenererek bunları şiirlerinde konu edinmiştir. 112. sayıda gazetenin yazarlarından Fatma Rasiha Hanım’ın önce annesini hemen ardından da kardeşini kaybetmesi üzerine yazdığı bir mersiyesi neşredilmiş⁶⁰, bundan kısa süre sonra da kendi validesinin vefatı üzerine iyice içine kapanarak bir dizi yazı ve şiir kaleme almıştır. 128. sayıda “Rumeli Hisarı” notuyla yayınlanan kitabe-i seng-i mezar tarzındaki “Validemin Kitabe-i Kabri” adlı şiiri bunlardan biridir:

*“Şurada medfun olan Osman Paşa’nın zevci, Nigarın validesidir.
Hakkında rahmet-i ilahiye niyâz ile zairden ruhu için fatiha niyaz ederim.*

Zâire, şu senin kabre nigâh ettiğin zaman,

Pîşinde bir kitab-ı elemdir olan âyân

.....

Hayfâ ki âh u nalemize vermiyor cevap,

⁶⁰ Nigar Bint-i Osman, “Mersiye”, nr. 112, 15 Mayıs 1313 (27 Mayıs 1897), s. 4

Etti o şimdi rahmet-i ruhuna ekterân.”⁶¹

Hanımlara Mahsus Gazete’de Nigar Hanım’ın Fatma Rasiha Hanım’ın annesi ve kardeşi için yazdığı mersiye gibi bir tanıdığın yahut bazen yabancıнын ölümü üzerine duygusallaşan şairlerin yazdıkları şiirlere sıkça yer verilmiştir. Muhtar imzasıyla neşredilen “Hilmi Beyefendinin Vefat Eden Kerimleri İçin” başlıklı şiir bunlara misal gösterilebilir. Muhtar Bey bir gün Hilmi Bey adlı komşusunun kapısından geçerken işittiği feryatlar üzerine Hilmi Bey’in kızkardeşi Şerife Fatma Hanım’ın veremden vefat ettiğini öğrenir ve hiç bir arada bulunmadığı bu kızcağıza üzülerək “*Figanlar koptu ah u vah ile bir hanede gördüm/ Sebep âyâ nedir sordum bu feryâd-ı gam-efzâya*” dizeleriyle başlayan ve kızın ölümünü konu edinen bir şiir kaleme alır.⁶²

1.4.7. Zaman

Hanımlara Mahsus Gazete’de yer alan şiirlerde zaman mefhumu bir olgu olarak işlenmez, felsefî olarak sorgulanmaz. Bu şiirlerin tamamında vurgu zamanın ve ömrün hızla akıp gitmesinde ve gençliğin yitirilmesindedir. Bu şiirlerin kimi gençliğe övgü üzerine kaleme alınmış, kimi de gençliği kaybetmenin acısı ve hatıraların ağırlığı teması etrafında yazılmışlardır.

M.E. imzasıyla 56. nüshada yayınlanan “Tahattür yahud Tahassür” başlıklı şiirde gençlik demlerine dair hatıralara övgü vardır:

⁶¹ Nigar Bint-i Osman, “Validemin Kitabe-i Kabri”, nr. 128, 4 Eylül 1313 (16 Eylül 1897), s. 2

⁶² Muhtar, “Hilmi Beyefendi’nin Vefat Eden Kerimleri İçin”, nr. 149, 29 Kanun-i Sâni 1313(10 Şubat 1898), s. 3

“Ey hatıra-ı dem-i sabavet

Sensin ademe veren şetaret

Ruhun emeli şifası sensin

Fikrin güneşi ziyası sensin

.....⁶³

Nemire Hanım imzalı “Şebâb” adlı şiir de gençliğin letafeti üzerine kaleme alınmıştır:

“İşgüfe-yi dil-rubaya benzer

Eyyam-ı şebâb-ı zi-letafet

İstedikçe nesim-i aşk-ı perver

Âmâde nemaya hüsni tal’at

.....⁶⁴

Abdülhak Hamid’in kızı Hamide Hanım tarafından 58. sayıya gönderilen “Kıta” ise gençliğini kaybetmiş bir kadının sitemidir:

“Uğradım ben bir sadme-i felakete

Veda ettim eyyam-ı saadete

Malik olmak ne müşkül ah!

Kaybettiğim sabavete

⁶³ M.E., “Tahattür yahud Tahassür”, nr. 56, 21 Mart 1312(2 Nisan 1896), s. 6

⁶⁴ Nemire, “Şebap”, nr. 7, 11 Eylül 1311(23 Eylül 1895), s. 4

yahud

O âvan-ı sabavete”⁶⁵

209 numaralı nüshada yayınlanan “Yadigârlarına Karşı” başlıklı şiirde ise şair geçmişe özleminden ve elde kalan anılardan bahseder:

*“Elimde bir iki pejmürde yadigâr-ı şebab
Metâf-ı nazire-i ruh-ı tehassürüm oldu
Bakınca anlıyorum şimdi sevdiğim heyhat
Bu yadigârlar işte, bu eski şiir-i hayat
Yegâne şahid-i hiss-i teessürüm oldu
.....”*

M.S imzalı “Nâbi’den Nimet’e” başlıklı şiir de yine geçmişin ve hatıraların verdiği acıyı konu edinir:

*“Ah! Şimdi ben mazinin hatırat-ı bî-sevdiyle
Bit-tabîî efkâr içinde yanan biçare zaîf ra’şedâr
Ellerimle sıkarak, cem’-i fikre çalışarak bir buhrân
İsbü’l-mağzâne bir ıstırab-ı şedîd-i nev meydane ile çırpınan
.....”⁶⁶*

Nigar Bint-i Osman’a ait olan, 83. sayıda neşredilen ve aynı gün Selanik’teki Mütalaa dergisinde de yayınlanmış olan “Takvim” başlıklı

⁶⁵ Hamide, “Kıta”, nr. 55, 14 Mart 1312 (26 Mart 1896), s. 6

⁶⁶ M. S., “Nâbi’den Nimet’e”, nr. 181, 24 Eylül 1314 (6 Ekim 1898), s. 3

şiiirde ise yazar şiiirde bahsedilmeyen bir nedenden dolayı zamanın çabucak geçmesini ister. Nigar Hanım, hayatının bir dönemini çocuklarından ayrı geçirmiş ve yazılarından anlaşıldığı kadarıyla bu konuda çok ıstırap çekmiştir. Bu şiiirin de söz konusu dönemde yazılmış olması muhtemeldir:

“Neş’eden vardır nasibim bî-riyâ bir lahzecik

Ref’ ederken her seher birbirini takvimim

Eyliyorken çeşm-i cânı revişine bir lahzecik

Beklerim ama yine ben mürgünü takvimin.

.....⁶⁷

1.4.8. Didaktik Şiirler

Hanımlara Mahsus Gazete’nin öncelikli yayın amacı ve misyonu Osmanlı kadınının gelişimine hizmet etmektir. Bu yüzden gazetede her daim hanımlara ve genç kızlara nasihatlar içeren her türden eser yer almıştır. Söz konusu nasihat içerikli eserler arasında şiirler de oldukça geniş yer alır. Ahlâklı, dindar, çalışkan, ilim öğrenmeye gayretli olma gibi konular etrafında nasihatler içeren bu şiirlerde kimi zaman ise aşırı alafrangalığın eleştirisi yapılır.

Gazetenin yazı işleri müdiresi Fatma Şadiye Hanım’ın 5. sayıda yer alan manzumesi bu tarz şiirlere örnek olarak gösterilebilir:

“S’ay ile herkes vücud-yâb-ı kemâl olmaktadır

⁶⁷ Nigar Bint-i Osman, “Takvim”, nr. 83, 10 Teşrin-i Evvel 1312(22 Ekim 1986), s. 4

Daima etmektedir erbab-ı gayret 'itilâ

*Eylemez tenbel-i terakki sahib-i hüsn olsa da
İltimas etmez de Allahü'l azîm şân ana”⁶⁸*

Aksaraylı Nemire Hanım imzasıyla yayınlanan gazel tarzındaki şiir ve Üsküdarlı F. Dilşâd imzasıyla neşredilen “Kıta” başlıklı şiir ilim ve maarifetin önemi hakkındadır:

*“Selam feyz u necâtın aleml bâlâsına
Marifettir aleml her yerde esâd eyleyen
Bunca esbâb terakki-yi cihânı ser-ta-ser
Marifettir şüphesiz ibdâ’ ve i’dâd eyleyen
Marifetsiz kimselerde var mıdır hiç ittîrâd?
Marifettir ittîrâdı hıfz u icâd eyleyen
Behreyâb ilm ü irfân olmayanlar bilmiyor
Marifettir pertev-i ikbali ikâd eyleyen
.....”⁶⁹*

*“İlme râğbet eyleyen dârında izzet-yâb olur
Çünkü ilm ve ma’rifettir herkesi irşâd eden
Ber-nazar-ı kabul kim görürsen her cihet firdevs misâl
Say u gayrettir bizi bu rütbeyle is’âd eden.”⁷⁰*

⁶⁸ F. Şadiye, “Manzume”, nr. 5, 4 Eylül 1311(16 Eylül 1895), s. 4

⁶⁹ Nemire, “.....”, nr. 7, 11 Eylül 1311(23 Eylül 1895), s. 4

⁷⁰ F. Dilşâd, “Kıta”, nr. 18, 19 Teşrin-i Evvel (31 Ekim 1895), s. 3

Hacer Feriha imzasıyla gazeteye gönderilmiş tek eser olan “Kadınlık ve Tütün İçmek” adlı şiir, tütün içmenin o dönemde yalnızca erkekler tarafından değil kadınlar tarafından da hoş karşılanmadığını gösterir:

*“Haneye herkeste vardır ihtiyaç
Hanedir kadınla beyt-i ibtihâc
Pâk ise bir hanımın ger tıynet
İsmet ve iffet olur her ziynet
Olmalı kadınların tabi’i latîf
Zahir ve batınları pâk u nazîf
Zümre-i nisvâna lazım huy-ı hoş
Hem güler yüz tatlı söz hem buy-ı hoş
Hangi bir hanım içerse tütün
O düşer hüsn-i nazardan büsbütün
Çünkü kadından zerâfet beklenir
Her zerâfetten letâfet beklenir
Yakışır mı kadına içmek duhân
Her zaman katran saçır mı gül dehân?”⁷¹*

Bu tarzdaki bir diğer şiir ise Merhum Tahir Paşa Hafidesi Kâşife Memduha imzasıyla 29. nüshaya “Kızların Terbiyesi” adıyla gönderilmiş olan şiirdir:

*“Kız akıllı hem de ârif olmalı
Âlem u ahval-i maarif olmalı
Kızları mes’ud eder hüsn-i hisâl
Faide vermez hemen hüsn-i cemâl*

⁷¹ Hacer Feriha, “Kadınlık ve Tütün İçmek”, nr. 23, 6 Teşrin-i Sâni 1311(18 Kasım 1895), s.

Kızların tatlı gerektir sözleri
Hoş bakışlı olmalıdır gözleri
.....⁷²

Önceki bölümlerde andığımız, “Aile Manzumeleri” başlıklı şiirlerin sahibi Sâdi gazetede neredeyse hiç değinilmemiş bir konuya temas eder. “Ağababamın Tefahürü” ve “Hanımınem Durur mu ya?” başlıklı bu şiirlerde günlük hayatın değişimi, zanaatin kaybolmaya yüz tutması, doğal yaşamdan uzaklaşılması, ahlakın bozulması gibi konulara oldukça sade bir Türkçeyle değinilir. Şiirlerde en dikkat çekici olan ise Batılılaşmayla birlikte yaşanan değişimlere yöneltlen eleştiridir:

“Frengistan bizden aldı sanatı
Biz bekleriz hazır gelsin yiyelim
Kadın gibi süslenelim giyelim
.....
*Osmanlı’yım gezmem Frenk yakalı”*⁷³

“Hanımınem Durur mu Ya?” adlı manzumede ise daha çok Avrupalılaşmanın genç kızların ve kadınların ahlakını bozduğuyla alakalı bahisler vardır:

⁷² Kâşife Memduha, “Kızların Terbiyesi”, nr. 29, 27 Teşrin-i Sâni 1311(9 Aralık 1895), s. 3

⁷³ Sâdi, Aile Manzumeleri: “Ağababamın Tefahürü”, nr. 62, 2 Mayıs 1312 (14 Mayıs 1896), s. 4

Ulu tanrım! Ne günlere kaldım ben!

Oğlan sarhoş, kızlar tütün içiyor,

Açık saçık hep yanyana geçiyor

Göz görüyor, tahammül et buna sen!”

.....

İslâm kızı giysin alafranga

Fistanın ucu yerde sürünsün

.....

“Dekolte”ymiş memeleri görünsün

Yakışmaz mı ayağına pranga?

..... „74

⁷⁴ Sâdi, “Aile Manzumeleri: Hanımınem Durur mu ya?”, nr. 64, 23 Mayıs 1312(4 Haziran 1896), s. 4

İKİNCİ BÖLÜM

2. NESİR

2.1. ROMAN TEFRİKALARI

Hanımlara Mahsus Gazete'de tespit ettiğimiz 27 adet roman tefrikası vardır. Bunlardan 10'i telif roman iken, 17'si ise yabancı dillerden tercüme edilmiş romanlardır. Bu başlık altında, söz konusu tefrikalar “Telif Roman Tefrikaları” ve “Tercüme Roman Tefrikaları” başlıkları altında tasnif edilerek romanların genel özellikleri verilecektir.

2.1.1. Telif Roman Tefrikaları

Hanımlara Mahsus Gazete'de tercümelere nazaran az sayıda telif roman tefrika edilmiştir. Fatma Aliye, Emine Semiye, Nigar Bint-i Osman, Fatma Fahrünnisa, Güzîde, Halide, P. Fahriye, İhsan imzalarıyla yayınlanan bu romanların ortak özellikleri dönemin önemli kadın şahsiyetlerinin hanımlara çeşitli konularda örnek olması amacıyla yazmış oldukları romanlardır olmalarıdır. Bu başlık altında bu roman tefrikalarının genel özellikleri üzerinde durulacak ve romanlardan bazıları incelenecektir.

Hanımlara Mahsus Gazete'nin ilk telif roman tefrikası Emine

Semiye'nin *Terbiye-i Etfâle Dair Üç Hikâye* adlı romanıdır.⁷⁵ Emine Vahide müstearıyla neşredilen romanda tefrikanının yalnızca 69. sayıdaki son parçasında Emine Semiye ismi kullanılmıştır. 18 Kânûn-i Evvel 1311 (30 Aralık 1895)- 27 Haziran 1312 (9 Temmuz 1896) tarihleri arasında yayınlanan 35-69. nüshalar arasında tefrika edilmiş olan bu roman, çocuk eğitimi açısından ibret olması amacıyla yazılmış olan “Havf”, “Felaket” ve “Zekâvet” adlı birbiriyle bağlantılı üç hikâyeden oluşur.

Emine Semiye, romana yazdığı mukaddimede çocukların alaturka usulle mi alafranga usulle mi yetiştirilmeleri gerektiği meselesinin henüz çözülememiş bir mevzu olduğundan bahseder ve bunu tartışır. Ona göre çocukların tamamen alaturka usule de tamamen alafranga usulle de yetiştirilmeleri hatadır. Bu bahisten sonra

“Bu bâbda beyan-ı mütaala ile tedvîl-i makal etmekten ise ailelerimizin sur-ı maiyetlerini ve onlar içinde yetişmelerini musavver birer tablo makamında hafv, felaket, zekâvet namlarıyla üç hikâye ibraz ediyorum.”

sözleriyle bu meseleyi tartışmak yerine ibret alınmasını sağlamak amacıyla bu hikâyeleri yazdığını ifade eder.

Havf, iki çocuğu olan Hanife Hanım'ın çocuklarını farklı dadılar elinde yetiştirmesinin ve çocukların bu dadılardan aldıkları eğitimin sonucu olarak Mûtekid ve Fevziye'nin başlarından geçenleri anlatır. Mûtekid kendisine umacı, cin, peri hikâyeleri anlatan dadısı yüzünden nevroz geçirir ve sonra da espasmoz hastalığına yakalanır. Her şeyden korkan, sürekli kabuslar gören bir çocuk haline gelmiştir. Yine dadısının cahilliği yüzünden kendisine çiçek aşısı yapılmadığı için hasta bir çocuktan Mûtekid'e bu hastalık bulaşır ve ömür boyu yüzü delik teşik, gözleri şehla kalır. Fevziye ise daha akli başında bir dadiya verilerek güzelleşir, babası istemese de çocuğa

⁷⁵ Emine Vahide, *Terbiye-i Etfâle Ait Üç Hikâye*, nr. 35-69, 18 Kânûn-i Evvel 1311(30 Aralık 1895)- 27 Haziran 1312 (9 Temmuz 1896)

gizlice çiçek aşısı yapılır. Çocukların başlarına gelenler tüm hayatlarını etkiler. Fevziye alafranga bir bey olan Cedit’le evlenir ve iki güzel kızı olur. Mûtekid ise mecburen cahil Safdil’le evlendirilir ve kızları Fatine annesi ve babaannesinin cehaleti yüzünden sokağa bile çıkarılmaz, hastalıklı bir kız olur. Sonunda da babasını korkutarak ölümüne sebep olur.

İkinci hikâye olan “Felaket” ise aşırı alaturkalığı eleştiren birinci hikâyenin aksine çocuklara aşırı alafranga terbiye vermenin zararlarını gözler önüne serer. İlk hikâyedeki Cedit Bey’in kızkardeşi Müceddet Hanım sefir kocası Hidâyet Bey’den olma kızı Muhsine’yi Fransız ve İngiliz mürebbiyeler elinde büyütmüş ve ahlak ve terbiyesine hiç ehemmiyet vermemiştir. Muhsine çocukluktan beri aşık olduğu ancak kendisini babasının serveti için seven amcazedeşi Kahraman ve annesinin bulduğu talibi Behiç beylere aynı anda yüz verir, ancak bir gece Kahraman’ı odasına alması yüzünden felakete uğrar, Kahraman ile evlense de babasının evinden kovulur ve fakir bir şekilde veremden ölür.

Son hikâye olan Zekâvet ise Fevziye’nin kızı, akıllı ve ahlaklı Mihri ile kocası Müeyyet Bey üzerinden gelişir. Hikâyenin sonunda ikiz çocukları olan Müeyyet aileden çocukları nasıl yetiştirmek gerektiği hususunda nasihat ister. Önceki hikâyelerdeki olaylar hatırlanarak alaturka eğitim de alafranga eğitim de münasip bulunmaz. “En hayırlınız orta yolu tutanınızdır.” hadisine uygun hareket etme kararı alınır.

Fatma Fahrünnisa’nın aşık olan bir genç kızın başından geçen ibret dolu bir hikayeyi anlattığı *Dilharap* adlı romanı⁷⁶ 14 Teşrin-i Sâni 1312 -22

⁷⁶ Fatma Fahrünnisa, **Dilharap**, nr. 88-113, 14 Teşrin-i Sâni 1312 -22 Mayıs 1313 (26 Kasım 1896- 3 Haziran 1897)

Mayıs 1313 (26 Kasım 1896- 3 Haziran 1897) tarihli 88-113 numaralı nüshalar arasında yayınlanmıştır.

Emine Semiye'nin *Bîkes* adlı romanı ⁷⁷ *Hanımlara Mahsus Gazete*'nin 23 Kanûn-i Sani 1312 (4 Şubat 1897) tarihli 98. sayı ile 13 Teşrin-i Sâni 1313 (25 Kasım 1897) tarihli 138. sayıları arasında neşredilmiştir. Roman, Müstefîd ve Müstakim Beylerin mektuplaşmaları şeklinde başlar. Kızları ve oğulları beşik kurtmesi olan bu iki arkadaş Müstakim Bey'in kötü kalpli karısı yüzünden uğradığı felaketlere dayanamaz, ikisi de fenalaşıp ölünce mektuplaşmaları oğulları Rasih ve Mûti sürdürür. Romanın asıl karakteri Müstakim Bey'in Memûne adlı iyi kalpli kızıdır. Roman, Rasih'le nişanlı olan Memûne'nin annesinin kötülükleri yüzünden evden kaçmak zorunda kalmasını, Bîkes adıyla bir besleme olarak nişanlısıyla tekrar karşılaşp evlenmesini anlatır.

Olayın kurgunun merkezinde olduğu bir tezli roman olan bu tefrikada iyi insanların eninde sonunda hak ettiklerine kavuşacakları ve gerçeklerin er geç ortaya çıkacağı vurgusu ön plandadır.

Nigar Hanım'ın "Fransızcadan" ibresiyle tefrika edilen *Arman'dan Klamandis'e* ⁷⁸ adlı mektup-romanı 149-181 sayıları arasında *Hanımlara Mahsus Gazete*'de neşredilmiştir. Nazan Bekiroğlu, tefrikanın bundan tam bir yıl sonra *Safahat-ı Kalp* adıyla basıldığını, bu sebeple de tercüme değil Nigar Hanım'ın bizzat kendi eseri olduğunu, ancak Nigar Hanım'ın bu esere tefrika sırasında kendi imzasını atmaktan çekindiğini söyler:

⁷⁷ Emine Semiye, *Bîkes*, nr. 98-138, 23 Kanun-ı Sâni 1312-13 Teşrin-i Sâni 1313 (4 Şubat 1897-25 Kasım 1897)

⁷⁸ Nigar Bint-i Osman, *Arman'dan Klamandis'e*, nr. 149-181, 29 Kanun-i Sâni 1313-24 Eylül 1314 (10 Şubat- 6 Ekim 1898)

“Dönem kadın imzalarının şiirle uğraşmasına alıştıktır da roman ve tiyatro benzeri türler üzerinde oylanmasından pek hazzetmez.(...) Nigar Hanım, tiyatro eseri olan *Tesir-i Aşk*’ı döneminde yayınlamadığı gibi romana koşan bir eser olan *Safahat-ı Kalb*’i de kendi adıyla yazmamaya cesaret edememiş olabilir. Sonuçta ise geçen bir yıl içinde çevresinden bunun yersizliği hakkında aldığı cesaretle kendi adıyla kitaplaştırmış olduğunu düşünmek şimdilik en makul yol gibi görünmektedir.”⁷⁹

Nazan Bekiroğlu’nun bu tespiti doğru olabilirse de yine de Fatma Aliye, Emine Semiye, Fatma Fahrünnisa gibi hanım yazarların kendi isimleriyle yazdıkları tefrikalar gazetede yayınlanmış ve bu yazarlarla beraber Nigar Hanım’ın da birçok türde eserlerinin gazetede iki yılı aşkın süredir neşrediliyor olduğu düşünülünce Nigar Hanım’ın böyle bir çekince yaşaması bize pek muhtemel görünmüyor. Ancak şu durumda Nigar Hanım’ın tefrikaya önce “Fransızcadan” ibaresi koymasının ardından kitaplaştırdığı tefrikayı kendi adıyla bastırmasını aydınlatabilmiş de değiliz.

Romanın konusunu ise ne olduğu belirtilmeyen bir hastalığı olan ve şifa bulmak için deniz kenarında bir köye yerleşen Arman’ın sevgilisi Klamaniş’e yazdığı hissi aşk mektupları teşkil eder. Geçmişe atıflarla başlayan mektuplarda ikili arasındaki aşk yavaş yavaş tecessüm eder, ancak bir sonuca ulaşmaz. Olaydan çok Arman ve Klamaniş’in hisleri ve anıları üzerinden ilerleyen kurgu söz konusudur.

Emine Semiye’nin *Muallime*⁸⁰ adlı romanı ise *Hanımlara Mahsus Gazete*’nin “Hanım Kızlara Mahsus” kısmında 4 Mart 1315- 2 Mayıs 1317

⁷⁹ Nazan Bekiroğlu, “Nigar Bint-i Osman /Yaşam-Çevre-Zaman”, Doçentlik Çalışması, Karadeniz Teknik Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Trabzon, 1995

⁸⁰ Emine Semiye, **Muallime** , Hanım Kızlara Mahsus, nr. 203/1-311/109, 4 Mart 1315- 2 Mayıs 1317 (16 Mart 1899-15 Mayıs 1901)

(16 Mart 1899-15 Mayıs 1901) tarihleri arasında yayınlanmıştır.⁸¹ Temelde, zengin bir ailenin Refah adlı kızlarına muallimelik etmek üzere tutulan Behbûbe'nin hikâyesi olan *Muallime*, 9 bölümden oluşur ve geniş bir kişi kadrosuna sahiptir. İlk iki bölümde örnek ve aklı başında bir muallime olan Behbûbe'nin Refah'a öğrettiği iyi şeyler üzerinde durulurken sonraki bölümlerde ailenin diğer bireylerinin başından geçen ibret verici olaylar anlatılır. Romanı ana meseleleri diğer Emine Semiye romanlarında olduğu gibi eğitim ve ahlâktır.

Fatma Aliye'nin *Levayih-i Hayat* adlı ünlü romanı⁸² da ilk kez *Hanımlara Mahsus Gazete*'de 1 Haziran 1899- 7 Ocak 1900 tarihleri arasında yayınlanmıştır. Edebiyatımızda tamamı mektuplardan oluşan bir diğer ilk mektup-roman örneği olan bu eser, Mehabe, Fehame, Sebahat, Nebahat ve İtimad adlı hanımların birbirlerine yazdıkları 11 adet mektuptan oluşur.

Roman kişilerinin evlilik, aile hayatı, çocuk, aşk, eğitim gibi çeşitli konularda birbirlerine içlerini döktükleri bu mektuplar, Fatma Aliye Hanım'ın bu meseleler hakkındaki fikirlerini önemli ölçüde yansıtır. Fatma Aliye Hanım ile alakalı yapılmış olan çalışmalarda etraflıca incelenmiş olan bu romanı burada tekrar inceleme lüzumunu görmedik. Bu roman tefrikasının çalışmamız açısından önemi, Fatma Aliye'nin *Hanımlara Mahsus Gazete*'de yayınlamış olduğu tek roman tefrikası olmasıdır. Gazetede, tarihte yer etmiş olan İslam ve Avrupa kadınları, felsefî meseleler ve filozoflar, kadın eğitimi ve ahlâk gibi konular etrafında yazı ve yazı dizileri neşredilen Fatma Aliye, kurgusal metinlerinden yalnızca birini burada tefrika etmiştir. Roman kişileri birbirlerine bilhassa evlilik hayatlarındaki mutsuzluklarını anlatırlar. Bu

⁸¹ “Hanım Kızlara Mahsus” eki, gazetenin yeniden numaralandırılmaya başladığı 203/1 numaralı nüshadan itibaren gazetenin içinde yer almıştır. Ancak önceki müstakil 52 ek, koleksiyonlarda bulunmamaktadır.

⁸² Fatma Aliye, **Levayih-i Hayat**, nr. 213/11-248/46, 20 Mayıs-27 Kanûn-i Sâni 1315 (1 Haziran 1899- 7 Ocak 1900)

mektuplarda dikkat çeken ortak nokta ise Mehabe, Fehame, Sebahat, Nebahat ve İtimad'ın kendilerini mutsuz eden durumlara karşı tevekkül göstermeleri ve romanda bunun olumlanmasıdır.

Halide Edib'in "Halide" imzasıyla henüz on beş yaşında kaleme aldığı *Çingene Kızı*⁸³ adlı tefrika roman 231/29-267/65 numaralı nüshalar arasında neşredilmiştir. Tefrikanın ilk sayısının başlığının altında "Küçük Çingene" ismi de alternatif olarak verilmiştir. Güzîde adlı genç bir hanımın sokakta gördüğü küçük bir çingene kızını annesinden satın alarak halası ve halazâdesi Rıfkı ile yaşadığı konağa getirmesini ve onu eğitmeye çalışmasını anlatan roman, Halide Edib'in ilk romanıdır ve gazetede tefrika olarak kalmıştır. Romanın ana kişisi olan Güzîde halazâdesi Rıfkı'nın çingenelerin eğitilemeyeceklerine dair uyarılarına kulak asmaz, küçük kızın eğitilebileceğini herkese göstermek ister. Romanın genelinde çingelenelerin menşesine, ahlak yapılarına ve daha bir çok özelliklerine dair bilgiler gerek Güzîde'nin gerekse diğer karakterlerin ağzından verilir. Bilhassa Hala Hanım, çingenelerin namuslarına çok da düşkün olmadıklarının üzerinde durarak yeğenini uyarır. Küçük çingene konakta iyi bir eğitim alarak biraz büyür, serpilir. Bir yandan da ailesini merak etmektedir. Bir gün gizlice eski çadırına gider ve burada eskiden yaşadığı kötü anılarıyla birlikte geleneklerini de hatırlar. Tefrika tam burada kesilmiş, devamı gelmemiş ve buna dair bir açıklamaya da gazetede yer verilmemiştir. Dolayısıyla romanın sonu hakkında bir bilgiye sahip olmadığımız için romanın meselesinin bir sonuca varmadığını söylemek mümkündür.

Güzide imzalı *Münevver* adlı roman 10 Teşrin-i Evvel-13 Şubat 1318 (23 Ekim 1902-26 Şubat 1903) tarihli 383-399. sayılar arasında

⁸³ Halide, *Çingene Kızı*, nr. 231/29-267/65, 23 Eylül 1315- 15 Haziran 1316 (5 Ekim 1899- 27 Haziran 1900)

yayınlanmıştır. Bir genç kızın eğitim ile hayatını kendi kendine idame ettirmesini konu alan tefrika yalnızca 11 sayı sürmüş, tamamlanamamıştır.

2.1.2. Tercüme Roman Tefrikaları

Hanımlara Mahsus Gazete'de daha önce de söylediğimiz gibi 17 adet tercüme roman tefrikası yer alır. Mütercim olarak A. Rasime, Faik Sabri, Sadri, Hikmet Nâci, Ali Muzaffer, Talat Ali ve Gülistan İsmet imzalarının yer aldığı tefrikaların bazılarının ise tercümanları belli değildir. Gazetenin özellikle ikinci yarısında tercüme faaliyetleri de artmış, özellikle ilk sayılarda tercüme edilecek roman ve hikâyeler seçilirken bilhassa bir hikmet ihtiva etmesine özen gösterilirken sonraları mütercimler, dönemin popüler ve çok okunan roman ve hikâyelerine yönelmişler, tezli roman kaygısına düşmemişler ve daha çok macera romanlarını tercüme etmişlerdir.

Hanımlara Mahsus Gazete'nin ilk tefrikası, Carmen Sylva imzasıyla yazan Romanya Kraliçesi Elizabeth'in en ünlü romanlarından biri olan *Astra*'dır. Mektup-roman tarzında yazılmış olan bu eser, kendisinden sonra bu anlatım tarzının Türk kadın romancıları arasında da yaygınlaşmasına da vesile olmuş olabilir. Roman *Astra* adlı bir genç kızın başından geçenleri anlatır.

Astra, on altı yaşındadır. Romanın kurgusu ise *Astra*'nın başka bir şehirde kocası ve çocuklarıyla yaşayan ablası Margo'yu ziyareti ve buradan annesine yazdığı mektuplarla bu ziyaret sırasında Margo'nun da annesine yazdığı mektuplar üzerine kurulmuştur. Söz konusu mektuplar romanda paralel ilerler, dolayısıyla okuyucu iki genç kızın düşüncelerini birlikte takip edebilme imkânı bulur.

Romanın kişi kadrosunu Astra, Margo, Margo'nun kocası Sander, Sander'in ninesi, kuzeni Meleni ve onun nişanlısı Moroş oluşturur. Anne ise kurguya dâhil edilmemiş, pasif olarak kullanılmıştır.

Bu romanın ilk tefrika olarak seşilmesi ve tercüme edilmesinin elbette bazı sebepleri vardır. Tefrikanın ikinci parçasıyla birlikte yayınlanan aşıklamayla bu romanın seşilmesinin sebeplerine aşıklık getirilmeye çalışılır:

“Müşarûnileyhâ tekmił Avrupa'da kad-i edebisi tasdik olunan eserler meydana koymuştur. Eserlerini (Karmen Silva) nâm müstearıyla neşreder. Âsârı en ziyade letafet-i üşlup ve rikkat-i his ile itibâr kazanmıştır. Hemen tekmił Avrupa lisanlarına tercüme edilmiştir. Asrımızın mevkii ve iktidari âli olan edibe ve muharriresi tarafından yazılmış olmasını da (Astra) romanı için bir meziyet gördük ve gazetemize bu cihetle de yakıştırdık.”⁸⁴

Ancak romanın seşilmesinde elbette konusu da etkili olur. Nitekim bir kocanın ve evlenmiş bir genç kadının nasıl olması gerektiği noktasında Margo ile Sander örnek karakterler olarak çizilmişlerdir. Astra ise gençliğinin getirdiği bazı haşarılıklar yapsa da romanın sonlarına doğru olgunlaşır, okur onun karakter gelişimini olaylar üzerinden takip etme imkânı bulur. Nitekim romanın başlarında Sander'in annesinin tüm uyarılarına rağmen Meleni ve Moroş'la gezen ve bunun sonuçlarını hiç düşünmeyen Astra, Moroş'un kendisine âşık olmasıyla yaptığının sonucunu anlar ve daha olgun hareket etmeye başlar.

Margo ve Sander, kimi zaman bazı münakaşalar ederler. Bu tartışmalar karı-kocanın his-mantık atışması şeklinde tezahür eder:

⁸⁴, “Romanımız Astra ve Müellifesi: Carmen Sylva”, nr. 2, 23 Ağustos 1311 (4 Eylöl 1895), s. 9

“Sander istediğın hissiyatın tecrübesinde seni serbest bırakırım. Fakat dünyada hiçbir insan kendi hissiyatına göre hareket etme hakkına malik değildir. Hareket etmek uzun müddet teemmül olunarak icra olunmalıdır. İnsan bir fiil ve hareketten evvel i'tidâl-i dem ile muhakemede bulunmalı ve her fiilini ba'de't-teemmül meydana koymalıdır. Eğer böyle hareket edilmezse o zaman insanca hareket edilmiş olmaz, insan hayvanata rücu' etmiş olur.

Ben böyle söyledim, Sander şöyle mukabelede bulundu:

-Fakat bu suret-i hareket insanı yalancılığa sevk eder. Bir surette hissetmek ve akıl ve muhakemenin sevkıyla başka bir surette hareket etmek riya olur. Bilhassa aşk ve muhabbet gibi safvet ve hakikati icab ettiren bir histe nasıl böyle iki surette davranmalı?

-Sander ben burasını bilmem, ifade-i meramda senin kadar mahir değilim. Ancak senin nazariyenin tatbikinde bir şahsın haysiyet-i zâtiyyesiyle tevâfuk etmeyeceğine külliyyen kâni'im.

-Haysiyetten bahs etmeyelim. Bu başka bir cihettir ve itibar-ı ammeye müteallik meseledir. Biz itikâdât-ı bâtiladan ve umuma tâbi'iyetten mücerred bir şahsı farz ediyoruz da bunun hayatını muhakeme ediyoruz.

-Fakat böyle ilimden mücerred bir şahıs tanımadığım için memnunum! Ve nazariyatı da muhayyel görüyorum.”

Astra romanı olaylardan çok karakterleriyle öne çıkmış bir romandır. İbretlik durumlardan ziyade kişilerin gelişimi ve düşünceleriyle ders verme amacı taşır.

Gazetenin ikinci tefrikası olan ve Margret Laura'dan tercüme edilen “Bir Kızın Talihi” de yine bu şekilde kaleme alınmış bir eserdir. Kremenor Şatosu'nda halaları ile yaşayan İsabel ve Mart adlı iki genç kızın başından geçenleri anlatan romanın başkişisi İsabel'dir. Oldukça mazbut, akli başında, sevimli bir kız olan İsabel, dedesinden kalan şatonun ve mirasın da sahibidir ve her yönüyle mükemmel bir karakter olarak çizilmiştir. Fakirler için kontun

kurduğu acizhanede zaman zaman bulunur, her daim kız kardeşine örnek olmaya çabalar. Sevmediğı bir adamla evlenmek üzere olan ancak elbisesini dert eden kuzeni İvon’a nasihatler vermeye çalışır:

“- *Libas ikinci drecede bir meseledir sevgili İvon. Bu ciddi meseleyi kemal-i ciddiyetle muhakeme etmeye çalış. Eğer birden bire böyle havailikle her şeye karar verirsen sonunda nedamet edersin.*

- *Ah! Böyle şeyleri sen ne tesirli söylüyorsun. Eğer hayatı daima sen böyle görürsen ömür sürmek bir işkence olur.*

-*Hata ediyorsun İvon. Hayat ciddiyetle kaimdir. Daima efal-i hayatiyeyi ciddiyetle muhakeme etmeli..”*

Kötü kalpli ve kıskanç yengesi Şarlot çocuklarıyla şatoyu ziyarete gelir ve oğlunu İsabel’le evlendirerek mirasa konmanın yollarını arar. İsabel’i etkileyen komşuları Mösyö Jack Donovi’yi soruşturur.

Romanın tefrikası 65. nüshada kesilmiş ve gazetede bu duruma dair herhangi bir açıklama da yer almamıştır.

M. Faik tarafından 89. sayıda tefrika edilmeye başlanan *Emma Yahut Hanımlar Robensonu* adlı roman, Emma adlı bir genç kızın başından geçen tuhaf olayları anlatır. Tefrikanın başında “Başlamadan Evvel Bir İki Söz” başlıklı uzun bir tafsilat kaleme alan M. Faik “*İbretli sergüzeştler okumaya meraklı hanımlar muhakkak Robenson’u bilirler. Bundan on beş yirmi sene önce dilimize çevrilmiştir.*” sözleriyle öncelikle Robinson hikayesini ana hatlarıyla tanıtır, ardından da ibretli hikayeler okumak ve hisse-i kıssa almak gibi güzel düşüncesi olanların bu tip sergüzeştlere daha çok talep ettiklerini ifade eder. Ona göre bunda mevsimlerin de etkisi vardır. Bahar vakti insanlar pencerenin kenarına oturup etrafın letafetini seyredebilecekken, kışın özellikle uzun gecelerde ibretli ve oyalayıcı sergüzeştler, romanlar, hikayeler okurlar. M. Faik bu tercümeyi de uzun kış gecelerinde okunsun diye yaptığını söyler.

Binbaşı Bağdatlı Mehmet Tevfik Bey'in kızı ve Halide Edip'le beraber o dönemde Robert Koleji'ine devam eden ikinci Türk kızı olan Gülistan İsmet imzalı Şıklık Faciası adlı roman ise 151-163 numaralı sayılar arasında (19 Şubat 1313-24 Mayıs 1314) tefrika edilmiştir. İngilizceden çevrilen eser, moda meraklısı bir kadının bu sebeple zevcini ihmal etmesi ve evladiyla yeterince ilgilenmeyerek, terbiyesiyle alakadar olmayarak kötü şekilde yetişmesine sebep olması üzerine inşa edilmiştir. Gülistan İsmet romanı tercüme etmesinin sebebini şöyle açıklar:

“Şıklık Faciası”, şıklık yüzünden binlerce kadınların hem ailelerine hem cemiyet-i beşeriyeye açmada oldukları yüzbinlerce yaralardan bir tanesini, en mühimini musavver ufak bir hikayedir. Diğer hikayelerden farkı maksattaki ehemmiyetten başka, bir kadında şıklığın ne derecelere kadar terakkî edebileceğini, bu halin ne gibi acıklı neticeler göstereceğini hasılı fevkalade şık bir Avrupalı kadının nasıl valide olacağını tasvir ettiği için büyüktür.”

Gülistan İsmet'e göre her yönüyle örnek aldığımız Avrupa'nın moda çılgınlığını da taklid etmek Türk kadınına iyi bir hanım ve valide olmaktan uzaklaştıracağından, hanımları bu konuda ölçülü olmaya davet eder:

“Modalarını taklid, yaşayışlarını tahsin, tavırlarını takdir ettiğimiz “Mondö”den madamlardan birisinin valide oluşunu görmek, bize büyük bir ibret olacağı cihetle “Şıklık Faciası”nın sırf bir hikaye diye telakkî buyurulmamasını hanım hemşirelerimden rica ederim.”⁸⁵

⁸⁵ , Şıklık Faciası (tefrika tercüme roman), mtc. Gülistan İsmet, nr. 151-163, 19 Şubat 1313-24 Mayıs 1314 (3 Mart-5 Haziran 1898)

2.2. HİKÂYELER

Hanımlara Mahsus Gazete'de yayın hayatının ilk gününden beri en çok yayınlanan türlerden biri de hikâye olmuştur. Henüz ilk sayılarda sıkça görülmeye başlanan hikâye türü ilk başlarda birkaç başarılı isim dışında çoğunlukla eski tarz hikâye anlatıcılığına yakınken, ilerleyen zamanlarda tercüme örneklerinin de artmasıyla gazetede teknik ve üslup açısından oldukça başarılı hikâyeler yayınlanmaya başlanmıştır. *Hanımlara Mahsus Gazete*'de telif ve tercüme olmak üzere toplam 161 adet hikâye yer alır. Çalışmamızın bu kısmında telif ve tercüme hikâyeler genel olarak değerlendirildikten sonra hikâyelerde yer alan konular ve bu konuların yazar tarafından nasıl işlendikleri örnek hikâyeler üzerinden irdelenecektir.

2.2.1. Telif Hikâyeler

Hanımlara Mahsus Gazete'de 96 adet telif hikâye tespit ettik. Bu hikâyelerden 17'si tefrika olarak yayınlanmış, diğerleri ise tek sayıda neşredilmişlerdir. Ancak şunun göz önünde bulundurulması gerekir ki, bunların arasında üzerinde tercüme olan, ancak başka bir dilden aktarılmış olduğuna dair herhangi bir ibare bulunmayan hikâyelerin de bulunması muhtemeldir.

Hanımlara Mahsus Gazete'ye hikâye yazarlar arasında hikâyeleri çoğunluk arz eden isimler; İsmet Hanım, P. Fahriye, Rânâ Bint-i Saffet, M. Nigâr, Emine Semiye, Makbule Leman, ve A.Râsime'dir. Bu isimler gazetede en az üç hikâyesi yayınlanmış olan isimlerdir.

İsmet Hanım gazetesinin ilk yarısında düzenli olarak yer almış, hikâyeleri, şiirleri ve denemeleriyle *Hanımlara Mahsus Gazete*'de bir dönem de olsa sıkça yazan isimlerden biri olmuştur. İlk elli sayıda beş adet hikâyesi neşredilen İsmet Hanım, 171. nüshada yayınlanan son hikâyesinden sonra gazeteye yazmayı bırakmıştır. İsmet Hanım'ın *Hanımlara Mahsus Gazete*'de yayınlanan hikâyelerinin isimleri şöyledir: “Biçare Çocuk! Zavallı Mader”⁸⁶, “Alîl”⁸⁷, “Nafile Hanım”⁸⁸, “Nafile Hanım'ın Mahdumu”⁸⁹, “Eribe Hanım”⁹⁰ ve “Dedikodu”⁹¹.

Hanımlara Mahsus Gazete'nin bir diğer önemli hikâyecisi P. Fahriye'dir. Gazetede çeşitli zamanlarda yayınlanmış, dördü “Hikâye Çantası” üst başlığıyla tefrika edilmiş altı hikâyesi bulunan P. Fahriye, gazeteye yalnız hikâye türünde eser göndermiş, bu hikâyelerde aşık gençlerin ve bilhassa genç kızların başından geçenleri konu edinmiştir. “Hikâye Çantası” üst başlıklı tefrikaların isimleri sırasıyla “Madelen”⁹², “Sebat”⁹³,

⁸⁶ İsmet, “Biçare Çocuk! Zavallı Mader”, nr. 12, 28 Eylül 1311(10 Ekim 1895), s. 3

⁸⁷ İsmet, “Alîl”, nr. 171, 16 Temmuz 1314 (28 Temmuz 1898), s. 2

⁸⁸ İsmet, “Nafile Hanım”, nr. 33, 11 Kânûn-i Evvel 1311(23 Aralık 1895), s. 3

⁸⁹ İsmet, “Nafile Hanımın Mahdumu”, nr. 37, 25 Kânûn-i Evvel 1311(6 Ocak 1896), s. 3

⁹⁰ İsmet, “Eribe Hanım”, nr. 45, 22 Kânûn-i Sâni 1311 (3 Şubat 1896), s. 4

⁹¹ İsmet, “Dedikodu”, nr. 13, 2 Teşrin-i Evvel 1311 (14 Ekim 1895), s. 4

⁹² P. Fahriye, “Hikâye Çantası: Madelen”, nr. 29-30, 27-30 Teşrin-i Sâni 1311 (9-12 Aralık 1895)

⁹³ P. Fahriye, “Hikâye Çantası II: Sebat”, nr. 50-54, 8-29 Şubat 1311 (20 Şubat-12 Mart 1896)

“Mağdure”⁹⁴ ve “Rakibe”⁹⁵ dir. P. Fahriye’nin yayınlanan diğer iki hikâyesi ise 310. sayıda yayınlanan “Pakize”⁹⁶ ve 10 Nisan 1319 tarihli 6. (406.) sayıda neşredilen “Nahide”⁹⁷ adlı kısa hikâyelerdir. Bunlardan “Madelen” ve “Mağdure” adlı tefrika hikâyelerin böyle bir ibare taşımamalarına rağmen Avrupa’da geçmeleri ve yabancı isimler ihtiva etmeleri sebebiyle tercüme olmaları ihtimal dahilindedir.

Rânâ Bint-i Saffet imzasıyla *Hanımlara Mahsus Gazete*’de yer alan Rânâ Hanım, gazetede yalnızca hikâyeleri neşredilmiş olan bir diğer isimdir. 56. sayıda yayınlanan “Ahretlik”⁹⁸ adlı kısa hikâye, Rânâ Hanım’ın gazetede neşredilen ilk hikâyesidir, bunu “Mukayese-i Hayat”⁹⁹ üst başlığıyla geniş bir zamana yayılarak yayınlanan ve toplam dört hikâyeden oluşan hikâye dizisi izlemiştir.

M. Nigâr Hanım’ın ise *Hanımlara Mahsus Gazete*’de 66, 94, 108 ve 146. nüshalarda dört adet hikâyesi yayınlamıştır. “Nevbahar yahut Saadet-i

⁹⁴ P. Fahriye, “Hikâye Çantası III: Mağdure”, nr. 71-72/77-78, 11-18 Temmuz/29 Ağustos- 5 Eylül 1312 (23-30 Temmuz/10-17 Eylül 1896)

⁹⁵ P. Fahriye, “Hikâye Çantası III: Mağdure” nr. 71-72/77-78, 11-18 Temmuz/29 Ağustos- 5 Eylül 1312 (23-30 Temmuz/10-17 Eylül 1896)

⁹⁶ P. Fahriye, “Pakize”, nr. 310/108, 26 Nisan 1317 (9 Mayıs 1901), s. 2

⁹⁷ P. Fahriye, “Nahide”, nr. 6 (406), 10 Nisan 1319 (23 Nisan 1903), s. 134

⁹⁸ Rânâ Bint-i Saffet, “Ahretlik”, nr. 56-58, 21 Mart- 4 Nisan 1312 (2- 16 Nisan 1896)

⁹⁹ Rana Bint-i Safvet, “Mukayese-i Hayat: Üç Hikâye”, nr. 103-128, 6 Mart 1312- 4 Eylül 1313 (18 Mart- 16 Eylül 1897)

Rana Bint-i Saffet, “Mukayese-i Hayat: Dördüncü Hikâye” , nr. 183- 205, 8 Teşrin-i Evvel 1314- 11 Mart 1315 (20 Ekim 1898-23 Mart 1899)

Aile”¹⁰⁰ adlı hikâyesi F. Mürüvvet adlı bir hanımla beraber yazılmıştır, ancak bu imza gazetede bir daha karşımıza çıkmaz. Bu hikâyenin ve “Çiçekler Perisinin İffeti”¹⁰¹, “Vaad-ı Saadet”¹⁰², “Vefakâr”¹⁰³ adlı diğer hikâyelerinin, gazetede o dönemde sıkça neşredilen diğer hikâyelerle karşılaştırıldığında belli bir plan ve üsluptan yoksun, yalnızca bir mesaj verme kaygısıyla yazılmış vasat metinler oldukları söylenebilir.

Hanımlara Mahsus Gazete’de Emine Semiye’nin, Emine Vahide imzasıyla yayınladığı “Bir Mütahhasisenin Tefekkürâtı”¹⁰⁴ ile beraber “Bir Fıkra-i Müdhike”¹⁰⁵ ve “Hiss-i Rekabet”¹⁰⁶; Makbule Leman’ın “Tashih”¹⁰⁷, “Hüsn-i Muamele”¹⁰⁸ ve “İmtihan”¹⁰⁹; A.Râsime’nin “Ahzan-ı Hazan”¹¹⁰, “İki Hemşire Arasında”¹¹¹ ve “Vapurda”¹¹² adlı üçer hikâyesi yayınlanmıştır.

¹⁰⁰ M. Nigar, F. Mürüvvet, “Nevbahar yahut Saadet-i Aile”, nr. 94, 26 Kânûn-i Evvel 1312 (7 Ocak 1897), s.3

¹⁰¹ M. Nigâr, “Çiçekler Perisinin İffeti” ,nr. 66, 6 Haziran 1312 (18 Haziran 1896), s.4

¹⁰² M. Nigâr, “Vaad-ı Saadet”, nr. 108, 10 Nisan 1313(22 Nisan 1897), s.5

¹⁰³ M. Nigar, “Vefakâr”, nr. 146, 8 Kânûn-i Sâni 1313(20 Ocak 1898), s. 3

¹⁰⁴ Emine Vahide, “Bir Mütahhasisenin Tefekkürâtı”, nr. 13, 2 Teşrin-i Evvel 1311 (14 Ekim 1895), s.2

¹⁰⁵ Emine Semiye, “Bir Fıkra-i Müdhike”, nr. 68, 20 Haziran 1312(2 Temmuz 1896), s.5

¹⁰⁶ Emine Semiye, “Hiss-i Rekabet”, nr. 76-81, 19 Ağustos-26 Eylül 1312 (31 Ağustos -8 Ekim 1896)

¹⁰⁷ Makbule Leman, “Bir Hikâye: Tashih”, nr. 14, 5 Teşrin-i Evvel 1311 (17 Ekim 1895), s. 2

¹⁰⁸ Makbule Leman, “Hüsn-i Muamele”, nr. 43, 15 Kânûn-i Sâni 1311(27 Ocak 1896), s. 2

¹⁰⁹ Makbule Leman, “İmtihan”, nr. 84, 17 Teşrin-i Evvel 1312 (29 Ekim 1896), s. 1

¹¹⁰ A. Rasime, “Ahzan-ı Hazan”, nr.132, 2 Teşrin-i Evvel 1313 (14 Ekim 1897), s.2

Dilpezir, Fatma Fahrünnisa, Münîre, Sâniye ve Nigâr Bint-i Osman ise gazetede ikişer telif hikâyesi yayınlanmış olan isimlerdir.

2.2.2. Tercüme Hikâyeler

Tercüme hikâyeler, *Hanımlara Mahsus Gazete*'de ilk sayıdan son sayıya kadar önemli yer tutmuş, Avrupalı muharrirlerin, bilhassa yazın hayatındaki kadınların yazarlık konusunda kat ettikleri yola gıpta eden ve bunu ilk sayıdan itibaren gerek yazı gerekse mektuplarında dile getiren yabancı dil bilen eğitilmiş hanımların Batı edebiyatını diğer kadınlara tanıtmaya ve bilhassa Fransız edebiyatının kadınlar arasında da örnek alınmasına önayak olmuştur. Gazetenin ilk sayılarında yayınlanan şiir ve hikâye tercümelerinin çoğunda mütercim, eserin yazarını belirtmeye ihtiyaç duymaz, eser “Fransızcadan”, “Fransız Edebiyatından bir numune” gibi alt başlıklarla yayınlanır. Bu durum gazetenin son sayısına kadar zaman zaman devam etse de, gazetenin ikinci yarısında tercüme edilen eserlerin yazarları çoğunlukla belirtilmiştir diyebiliriz.

Hanımlara Mahsus Gazete'de yayınlanan tercüme hikâyeler bilhassa gazetenin ilk iki yüz sayısında bir hikmet ihtiva ettikleri ya da bir hakikat numunesi oldukları düşünülerek ve hanımlara yararlı olmaları maksadıyla seçilmişlerdir. Örneğin Fatma Fahrünnisa Alman yazar Madam Le Baron De

¹¹¹ A. Rasime, “İki Hemşire Arasında”, nr. 227/25, 26 Ağustos 1315(7 Eylül 1899), s. 2

¹¹² A. Rasime, “Vapurda”, nr. 154, 12 Mart 1314 (24 Mart 1898), s.2

Saschenbach'tan tercüme ettiği “Bir Tesadüf”¹¹³ adlı hikâyeyi neden tercüme ettiğini Nigâr Hanım’a yazdığı bir mektupta¹¹⁴ şöyle açıklar:

“Alayış-perver ve zâhir-perest Fransızların hal ve tabiâtlarının bir numunesi edebiyatlarından cisim cisim sahifeler emlâ eyleyip de hadd-i zâtında mensup olduğu lisana ait letâfet-i edebiyeden mâada bir hikmet-i ahlâkiyeyi hâiz olmayan binaenaleyh bizim için hiç olan şu son senelerdeki bazı eserlerine bedel, bir Alman muharriresinin eser-i hâmesi olup bir sahifenin rab’ından az bir mahallini işgal eden şu küçük fıkra-i muhayyilede bir nokta-i hikemiye bulduğum için tahrîr eylediği facialarla şöhret-ger olan muharriresi (Madam Le Baron De Saschenbach) ’ın âsâr-ı kalemiyesinden bir numune olarak huzur-ı edebiyanelerine takdim eyledim.”

Hanımlara Mahsus Gazete’de tespit edebildiğimiz 65 adet tercüme hikâye bulunmaktadır. Bunların 35 tanesinin mütercimi bellidir, diğerleri ise belirtilmemiştir.

Hanımlara Mahsus Gazete’deki hikâye tercümesi faaliyeti çoğunlukla Fransız edebiyatından yapılan tercümelerden müteşekkildir. Zaman zaman İngiliz, Alman, Amerikan, Rus ve Japon edebiyatları gibi çok çeşitli edebiyatlardan da tercüme hikâyeler yayınlamışsa da bunlar sayıca azdır. Fransız yazarlar Auguste Germain, Edmond Haraucourt, Guy de Maupassant, Paul de Kock ve Alexander Dumas gazetede hikâyeleri tercüme

¹¹³ Madam Le Baron De Saschenbach, “Bir Tesadüf”, mtc. Fatma Fahrünnisa, nr. 109, 17 Nisan 1313 (29 Nisan 1897), s.6

¹¹⁴ Fatma Fahrünnisa, “Emine Semiye’ye”, nr. 109, 17 Nisan 1313 (29 Nisan 1897), s.6

edilen başlıca isimlerdir. Bunlar dışında *Hanımlara Mahsus Gazete*'de birer hikâyesi yer alan isimler şunlardır: Alber Laduca, Alfred Kapos, B.Rose, Daniel Riche, Tolstoy, Fernand Lafarie, Gaston Deschamps, George Curtlin, Henry L., J. Duvalier, Jeanne De Estram, Jeanne Madolinne, Madam Le Baron De Saschenbach, Mathilde Seraille, Mu Toyama, Paul Harvilion, S. Robe, Shakespeare, Simone Davugor ve Zamakovitz Michael. Bunların arasında yer alan, Shakespeare imzasıyla ve "Toz Toprak Arasında Kalmış Bir Güle Hitap"¹¹⁵ başlığıyla hikâye olarak yayınlanan metin, yazarın bir oyunundan alındığını tahmin ettiğimiz bir tirattır.

Hanımlara Mahsus Gazete'nin ilk iki yüz sayısında çoğunlukla hanımlar tarafından yürütülen tercüme faaliyeti, bir süre sonra özellikle hikâye ve roman bazında erkekler eliyle devam etmiştir. İlk sayılarda tercüme hikâyeleri yayınlanan Nigâr Bint-i Osman, Fatma Fahrünnisa, Nazmiye Hanım, Hamide Hanım gibi isimler gazetede yazmayı bıraktınca 200. sayıdan itibaren artık hikâye ve roman tercümeleri çoğunlukla erkek yazarlar tarafından yapılacaktır. A. Râsime imzasıyla yazan Ahmet Rasim, Faik Sabri, Talat Ali, Ali Muzaffer, Mustafa Asım ve Sadri gazetenin özellikle ikinci yarısındaki başlıca mütercimlerdir.

2.2.3. Hikâyelerde Ele Alınan Konular

Hanımlara Mahsus Gazete'de yayınlanan telif ve tercüme hikâyelerde ele alınan başlıca konular şunlardır: Aşk, tabiat ve taşra hayatı, aile ve evlilik, anne-çocuk ilişkisi, eğitim, hastalık ve ölüm, esaret. Elbette bazı hikâyelerin bu konuların birden fazlasını içermesi muhtemeldir. Böyle

¹¹⁵ Shakespeare, "Toz Toprak Arasında Kalmış Bir Güle Hitap", mtc. M. İsmet, nr. 150, 5 Şubat 1313 (17 Şubat 1898), s. 3

hikâyeler değerlendirilirken hikâyenin asıl meselesi dikkate alınarak sınıflandırma yapılacaktır. Bu kategorilerden herhangi birine girmeyen hikâye örnekleri ise “Diğer Hikâyeler” başlığı altında değerlendirilecektir.

2.2.3.1. Aşk

Hanımlara Mahsus Gazete’de yayınlanan tercüme ve telif hikâyeler arasında aşk konusu en sık rastlanan konuların başında yer alır. Bilhassa genç kızların olay örgüsünün merkezinde yer aldığı bu hikâyelerde daha ziyade genç aşıkların başlarından geçenler anlatılır, zaman zaman gençlere, zaman zamansa anne-babalara öğütler verilir.

Gazetede yer alan aşk konulu hikâyeler çeşitli olay örgüleri barındırırlar. Örneğin, bu hikâyelerin bazıları birbirine aşık olan, ancak aileleri yüzünden kavuşamayan gençlerin yaşadıkları felaketi konu edinir. Aşk konusu etrafında hikâyeler yazan P. Fahriye’nin “Hikâye Çantası” dizisinin üçüncü hikâyesi olan “Mağdure”¹¹⁶ böyle bir hikâyedir. Hikâyenin kurgusu şöyledir:

Mari ve Nina iki genç kızdır. Nina, Mari’ye abisi Rene’yi sevdiğini ancak babasının kendisini zengin bir şarap tüccarı ile evlendirmek istediğini anlatır. Şarap tüccarı Mösyö Jol Beramon çok zengindir ve Nina için yüz bin frank çeyiz parası verecektir. Nina ne yaparsa yapsın babasını Rene’yi sevdiğine ve başkasıyla evlenmek istemediğine ikna edemez. Babası kendisine karşı itaatsiz olmakla suçladığı kızını döver, bu manzaraya şahit olan Rene’yi de evinden kovar. Düğün günü gelir. Nina babasına “*size karşı bir itaatsizlikte bulunmayı düşünmedim*” diyerek gelin arabasına biner. Şarap tüccarı Nina’yı evlerine getirir. Dairelerine girdikleri sırada kız derinden bir ah kopararak yere yığılır. Düğünden on beş gün sonra salonda bir yattığı

¹¹⁶ a.g.e

sırada içeriye elinde bir telgrafla Rene girer, Nina'nın babası Mösyö Didye'ye "ilk kurbanınızı verdiniz, ikincisini de şimdi vereceksiniz" diye haykırdıktan sonra silahla kendini vurur.

Bu facia sahnesinden sonra P. Fahriye, okuyuculara seslenir, "*Ey sevgili kariiler siz buna ne dersiniz? Evladının telefine uğraşan bir peder tasavvur eder misiniz? İki aile yüz bin frank uğruna kurban gitti.*" diyerek hikâyenin sonu hakkında yorumda bulunur.

Bazı hikâyelerde ise aşık gençlerin türlü felaketlere uğradıktan sonra hikâyenin sonunda kavuştuklarını görürüz. P. Fahriye'nin "Sebat"¹¹⁷ adlı hikâyesinin olay örgüsü bu minvalde ilerler, Neşâver adlı besleme genç kız yalının bir diğer beslemesi olan doktor Cavid'e aşıktır. Kendisinde gözü olan hanımın yeğeni Nihat'ın oyunuyla gönlü var sanılıp Nihat'ın evine gönderilir. Evin kalfası Emine Nihat'tan para almış ve hanımını kızın gitmek istediğini hususunda ikna etmiştir. Hikâyenin sonunda Neşâver Nihat'ın evinde intihar edince gerçek anlaşılır, Cavid'le evlendirilirler. Kahya kadın Emine oynadığı oyun yüzünden yalından kovulsa da Neşâver büyüklük göstererek hanımından onu geri almasını ister. Hikâyenin ismi oldukça manidardır. Yazarın vermek istediği mesaj sabır ve sebatla er ya da geç gerçeklerin ortaya çıkacağı ve sevenlerin kavuşacağıdır.

Aşk konusu etrafında yazılan hikâyelerin birçoğunda görülen bir diğer tema ise başkalarının mutluluğu için kendi mutluluğundan feragat eden ve aşkıdan vazgeçen genç kızlardır. P. Fahriye'nin tercüme ettiği bir diğer hikâye olan "Madelen"¹¹⁸ Madelen adlı genç kız aşık olduğu Henry'nin bir başkasıyla sözlü olduğunu öğrenince serveti sayesinde onu elde edebilecekken vazgeçer, kendisine aşık olan kuzeni ile evlenir. Böylece iki çift de mesut olurlar.

¹¹⁷ a.g.e

¹¹⁸ a.g.e

M. Nigâr'ın “Çiçekler Perisinin İffeti”¹¹⁹ hikâyesi de bu tema etrafında kaleme alınmış olsa da yazar, duruma farklı bir bakış açısıyla yaklaşır. Hikâye, melekler gibi tasvir edilen Seher adlı on üç yaşında bir genç kızı anlatır. Genç kız vaktinin çoğunu piyano resim ve sair dersler alarak, bahçede çiçek toplayarak, dadısıyla ve muallimesiyle Fenerbahçesi'ne eğlenmeye giderek geçirir. Amcazadesi Fevzi Bey'e muhabbet besler. Öykünün sonunda kıza görücü gelir, nikah kararlaştırılır. Ancak Seher'e bir şey denmez. Nikah günü Seher evlendiğini öğrenir, madem ailem uygun görmüş, o halde ben de Fevzi'yi unutup kendimi zevcimin mutluluğuna hasredeceğim diye düşünür.

M. Nigâr Hanım'ın diğer hikâyeleri de bu minvaldedir. Örneğin F. Mürüvvet ile birlikte yazmış oldukları “Nevbahar yahut Saadet-i Aile”¹²⁰ başlıklı hikâye, Alaaddin ve Nevbahar adlı iki teyzezadenin içten içe bir şeyler hissettikleri halde birbirlerine açılmadıkları bir geceyi ve iki sene sonra yanlarında çocukları varken Çamlıca'da karşılaşmalarını anlatır. İkisi de evlenmiştir ve gayet mesut bir hayat sürerler. M. Nigâr Hanım'a göre aşk duygusu çocukça bir histir ve önemli olan iyi bir izdivaç gerçekleştirmektir. İnsanların evlilik hayatında mutlu olmaları için aşık oldukları insanla evlenmeleri lüzumu yoktur. M. Nigâr, hikâyelerinin tamamında bu düşünciyi işler.

A. Râsime'nin “Fransızcadan” notuyla tercüme ettiği “Liz Yahut Mai Mendil”¹²¹ başlıklı hikâye ise aşık bir adamın sevgilisini mutlu etmek adına yaptığı fedakarlığı anlatır. Hikâye anlatıcısı bir gün yürürken bir asker alayına denk gelir ve tesadüfen bir askeri mahkemeye tanık olur. Sanık

¹¹⁹ a.g.e

¹²⁰ a.g.e.

¹²¹ , “Liz yahut Mai Mendil”, mtc. A. Rasime, nr. 133, 9 Teşrin-i Evvel 1313(21 Ekim 1897), s. 2

Miralay Peter, evinde kaldığı bir ailenin eşyasını çalmakla suçlanmaktadır. Suçunu itiraf eder, herkes bu dürüst adamın bunu yapmasına şaşırırken o jüriye sevgilisinden gelen mektubu gösterir. Liz adlı kız kendisine bir kese işleyip içinde ipek bir mendil göndermiş ve kendisini sevdiğinin bir nişanesi ve bir hatıra olarak Miralay’dan bir şey istemiştir. Ancak adam tüm maaşını yoksul ailesine göndermiştir ve bu yüzden sevgilisi için bir hediye alamaz. Miralay, kaldığı evden bu yüzden mavi bir mendil çaldığını anlatır. Hakim hikâyeden etkilense de askeri mahkum eder, Peter bir arkadaşına, *“Fransa’ya döndüğünüzde bu mendili Liz’e verin ancak bunu hayatım karşılığında aldığımı söylemeyin.”* diyerek mavi mendili teslim eder.

Bazı hikâyeler ise aşıklarına kötülük etmek isteyen ancak sonunda ettiğini bulan hikâye kişileri barındırır. Mütercim olarak M.R. imzasıyla neşredilen “Bir Facia-ı Beytiye”¹²² başlıklı hikâye Miss Bela adlı bir genç kızın kendisine aşık olan Mister Manyö adlı genç bir delikanlıyla parası için sevmediği halde evlenme planı yaparken aynı zamanda başka bir beye de yüz vermesini anlatır. Genç kız ve annesi Manyö’yü ve adamın hasis pederini nasıl yola getireceklerinin planını yaparlar. Hikâyenin sonunda Bella bir kaza sonucu saçlarını kaybeder ve yanında validesinden başka kimse kalmaz.

Benzer bir hikâye de A. Râsime tarafından yazılmış olan “Vapurda”¹²³ adlı hikâyedir. Anlatıcı, uzunca bir vapur ahvali tasviri yaptıktan sonra vapura telaşla binen bir hanıma neden böyle üzgün ve telaşlı olduğunu sorar. Kadın önce hikâyeyi anlatmaya niyetlense de *“Uzun uzun anlatmaya ne hacet! Size bir iki mektup göstereyim.”* diyerek çantasından bazı mektuplar çıkarıp anlatıcıya uzatır. Bir gönül meselesiyle alakalı olan bu mektuplar bir beyin ağzından yine bir beye yazılmıştır. Mektuplar kendisine evlenmek üzere fotoğrafı gönderilen ve gönlünü kendisine kaptıran Zehra adlı bir kıızı önce hiç beğenmeyen, beğendiği diğer kız bir kaza sonucu kör olunca

¹²², “Bir Facia-ı Beytiye”, mtc. M.R., nr. 143, 28 Kânûn-i Evvel 1313 (9 Ocak 1898), s. 5

¹²³ a.g.e.

hem onu bırakıp hem de Zehra'yı kaybeden bir adamın, Zehra'nın fotoğrafı kendisine gönderen Kamil Bey'le olan mektuplaşmalarıdır. Müstear adıyla bir kadın kimliğiyle yazdığı bilinen Ahmet Rasim'in yaşanmış bir hikâyeyi kaleme almış ve söz konusu mektupları görmüş olması muhtemeldir. Zira hikâyede bir erkeğin ağzından diğer bir erkeğe yazılmış olan mektupların bir kadında bulunması ve kadının bunları anlatıcıya göstermesi A. Rasim'in gerçek hikâyeyi deforme ettiği hissi uyandırır.

Hanımlara Mahsus Gazete'de A. Râsime'nin bu hikâyesi gibi mektup ya da günlük formunda yayınlanan aşk konulu diğer hikâyelere, Alexander Dumas'ın aşk mektuplarından oluşan eserinden derlenen "Mektup Demeti" adlı hikâye, Üsküdar Kız Sanayi Mektebi nakış muallimesi Hafize Hanım'ın "Bir Sevdazedenin Jurnalinden: Kânun-ı Evvelde"¹²⁴ başlıklı, sevdaya düşüp acı çekmiş birinin artık sevdalanmaktan korktuğunu, yaşadıklarını günlük formunda anlattığı kısa hikâyesi örnek gösterilebilir.

Bu tarz hikâyelerin bir diğer örneği de İlyas imzalı "Kadriye'ye Mektuplar" başlığıyla yayınlanan mektup-hikâyedir. Başlığından ve "birinci mektup" ibaresinden anlaşıldığı kadarıyla bir hikâye dizisi olarak düşünülmüş ancak sonraki sayılarda devam etmemiştir. Hikâyede Arabistan civarında bir yerde bulunan anlatıcı, muz ağaçlarının altında oturur, ud dinlerken sevdiği kızı, Kadriye'yi düşünür. Sen de burada olsaydın da, bu nameleri beraber dinleseydik der. İstanbul'da ilim tahsili yapan Kadriye'den mektup getiren hizmetçiyle mektup karşılığında pazarlık ederler, hizmetçi Selma'ya bir yüzük ve bir yeşil fistan vaat eden yazar, odasına çekilip mektubu okur.

Hanımlara Mahsus Gazete'nin ikinci yarısında artık didaktik hikâyelerle beraber yalnızca eğlence amaçlı olarak neşredilen hikâyeler de

¹²⁴ , "Bir Sevdazedenin Jurnalinden: Kânun-ı Evvelde", mtc. Hafize nr. 174, 6 Ağustos 1314 (18 Ağustos 1898), s. 2

görölmeye başlanır. “Mösyö Giraub’un 147 Türlü Sergüzeşt-i Aşıkânesi” altbaşlığıyla yayınlanan “Küçük Hikâyeler”¹²⁵ tefrikası da gazetede aşkın romantik olarak ele alınmadığı ve erkek bakış açısından işlendiğı hikâyelerden biridir.

386. sayıda, mütercimın “*Vaktiyle Amerika’da bu sernameyle neşrolunup bu kere elimize geçen İngilizce kitap 147 adet hikâyeyi şâmil olduğı ve gayr-ı şâyân-ı mütaala bulunduğı cihetle gazetemize her hafta birinin tercüme ve derci suretiyle hikâyât-ı mezkurenin cümlesinin neşrine çalışacağız.*” notuyla ve “Muharririn İfade-i Mahsusası” başlığıyla aktarılan giriş cümlesiyle başlayan tefrika yalnızca üç sayı devam etmiştir.

“Ben Mösyö Giraub’um ve bugün tamam elli yaşındayım. Zaman tuvaletimi ikmal edip de ahd-i şebba dahil olduğum günden beri başımdan pek çok garip sergüzeşt-i aşk ve sevda geçmiştir. Bunların cümlesi rużname-i hayatımda ananesiyle mukayyed ise de ben bu kitabı onların en mühimlerinden müteşekkil olmak üzere vücuda getirdim ki mecmuu 147 macera-ı aşıkâne balığ oldu.”

2.2.3.2. Tabiât ve Taşra Hayatı

Tabiatın uyandırdığı duygular ve taşra hayatının letâfeti *Hanımlara Mahsus Gazete*’de yayınlanan her türden eserde sıkça işlenen bir konudur. Yayın kadrosunun büyük kısmını kadınların oluşturduğu *Hanımlara Mahsus Gazete*’de kadın hassasiyetiyle, bilhassa tûlû, gurup ve mehtap gibi güneş ve ayın sebep olduğu çeşitli doğa durumları, hayvanlar, bitkiler gibi tabiata ait unsurlara ve bunların yarattığı duygu durumlarına değinen yazılar çokça yer

¹²⁵ Mösyö Giraub, “Küçük Hikâyeler”, nr. 386-391-392, 4 Teşrin-i Sâni- 12-26 Kânûn-i Evvel 1318 (17 Kasım-25 Aralık 1902-8 Ocak 1903)

almıştır. Bunların yanında bazı eserlerde de özel olarak köy hayatının doğallığı ve güzelliği ve köylülerin iyiliği ve masumiyeti gibi temalar işlenir. Bu minvaldeki eserler deneme, şiir ya da hikâye türünde karşımıza çıkarlar.

Tabiat ve taşra hayatı ile alakalı hikâyeler genel olarak bir tabiat durumuna dayalı bir hadiseyi, hayvanlar ve bitkiler etrafında gelişen bir olayı yahut bir köy yerinde cereyan eden bir durumu işlerler.

F. Nedîme'nin "Temaşa-i Gurup yahut İntizam"¹²⁶ adlı hikâyesi gazetede doğa durumları üzerinden yazılan hikâyelere iyi bir örnektir. Hikâye şu şekildedir:

Afife ve Şekîfe adlı iki kız kardeş akşam gurup vakti bahçeye çıkarlar ve güneşin batışının güzelliği dikkatlerini çeker. Şekîfe Afife'ye *"Abla! Ben güneşi her gün bu cihetten batar görüyorum, neden?"* diye sorar. Afife kardeşine, *"Hemşireciğim! Bu güneş şimdi bir alem-i diğeri tenevvüre gidiyor. Sen zannediyor musun ki yalnız kainatta yalnız bir dünya var da onda biz oturuyoruz. Yok öyle değil. Kainatta bir çok âlemler vardır. Güneş onları tenevvüre gider. Eğer bu güneş gurub etmeseydi o zaman gece olmaz idi. Afîtab-ı âlem-tâbın her zaman bu cihette olması ise bi'l-intizâm ve kudret-i hüda tahsinindedir."* diye cevap vererek güneşin bu durumunu kendince ızah eder.

A. Râsime'nin "Ahzan-ı Hazan"¹²⁷ adlı hikâyesi de bu konu etrafında mektup şeklinde kaleme alınmış bir hikâyedir. "Bir mektuptan" notuyla ve mektubun ortasından başlayarak yazılmıştır. Bir kadının hemşiresine yazdığı ve kavuşmalarına az kaldığını müjdelediği mektupta

¹²⁶ F. Nedîme, "Temaşa-i Gurup yahud İntizam", nr. 30, 30 Teşrin-i Sâni 1311(12 Aralık 1895), s.3

¹²⁷ a.g.e

anlatıcı “*fakat doğrusunu itiraf ederim ki buradan ayrılmak bana pek güç geliyor*” sözleriyle bulunduğu sahranın güzelliğini ve letafetini anlatmıştır. Güneşin doğuşunu, rüzgârın hafif hafif esmesini ve bulunduğu bölgedeki doğaya özgü daha birçok şeyi güzel bir üslupla tasvir eder.

Bu tarz hikâyelerin önemli örneklerinden biri de Nazmiye Hanım tarafından “Elvah-ı Şairane”¹²⁸ üst başlığıyla tercüme edilen hikâye dizisidir. Nazmiye Hanım, imzasından anlaşıldığı kadarıyla muallimedir. Bu hikâyelerden on sayı kadar önce gazetede “Kızıma Mektup”, “Fenni Mektuplar”, “Fenni ve Edebi Mektup” “Ahlaki Mektuplar” isimleriyle zaman zaman kendi kızı şahsında hanım kızlara faydalı meselelerden bahseden mektupları yayınlanmaya başlanmıştır.¹²⁹ 4 Temmuz-8 Ağustos 1312 tarihleri arasında çıkan beş nüsha (70-75) boyunca yayınlanan “Elvah-ı Şairane” dizisinde yer alan 10 hikâyeden 7’si tabiata ait durum ve unsurlar üzerinedir. Bu hikâyelerin isimleri şöyledir: “Tulû’-ı Şems”, “Bir Kuşun İlk Uçuşu”, “Bir Gencin Ağaçlar Altındaki Mütalaatı”, “Pencere Muhabbeti”, “Mehtap”, “Zanbak, Çalı ile Gül, Karanfil”, “Şam-ı Garip, Fırtına”.

“Tulû’-ı Şems” adlı 70. sayıda yayınlanan hikâye, güneşin doğuşunu tasvir eden kısa bir hikâyedir. Aynı sayıda neşredilen “Bir Kuşun İlk Uçuşu” adlı hikâye ise adından da anlaşılacağı üzere bir kuş yavrusunun uçma denemelerini ve azimle uçmayı öğrenişini anlatır. 71. sayıda yayınlanan “Bir Gencin Ağaçlar Altındaki Mütalaatı” başlıklı hikâye, bir genç adamın ağaçların altından temâşâ ettiği doğayı defterine tasviri şeklindedir. 72 ve 73. sayılarda neşredilen “Pencere Muhabbeti” de yine böyle bir hikâyedir. Bu hikâyede ise iki genç kız pencereden dışarıyı seyrederek hislerini paylaşırlar. 73. sayıda yer alan “Mehtap”, 74. sayıdaki “Zanbak, Çalı ile Gül, Karanfil”,

¹²⁸, “Elvâh-ı Şairâne”, mtc. Nazmiye, nr. 70-75, 4 Temmuz-8 Ağustos 1312(16 Temmuz-20 Ağustos 1896)

¹²⁹ Bunlara “Mektuplar” bahsinde değineceğiz.

75. sayıda neşredilen “Şam-ı Garip, Fırtına” adlı hikâyeler de yine doğa durumları üzerine yazılmış kısa metinlerdir.

Bu dizinin önemli bir özelliği ise neşredildiği sayfalarda söz konusu doğa durumları ve manzaraları üzerine fotoğraflar yayınlanmasıdır. 74. sayıda hikâyelerin olduğu sayfadaki bir fotoğrafın altında “Elvah-ı Şairaneden” notu görülür, anlaşıldığı kadarıyla bu hikâyeler matbu bir eserden tercüme edilmiştir ve fotoğraflar da o eserden alınmaktadır. Yine “Zanbak, Çalı ile Gül, Karanfil” başlıklı hikâyenin bulunduğu sayfada zambak ve karanfil resimleri vardır.

Bazı hikâyeler ise hayvanlarla ya da bitkilerde alakalı trajik durumları konu edinir. Hayvanların ölümünden ya da bitkilerin solmasından dolayı duyulan üzüntü hikâye ve denemelerde sıkça yer alan bir temadır. Sâniye Hanım tarafından Fransızcadan tercüme edilen “Şakrak Kuşunun Ölümü”¹³⁰ başlıklı hikâye, gazetede yer alan bu tarz hikâyelere iyi bir örnek teşkil eder.

Hikâye, okul tatilinde bir av gezisine katılan bir genç kızın bir şakrak kuşunu vurmasıyla başlar. Kuşun yuva yaptığı daldan kızın ayakları dibine düşüp can vermesi kızı çok etkiler. Genç kızın kendi çocukça zevki için bu kuşcağızın hayatına mani olmuş olmaktan duyduğu vicdan azabı öykünün asıl meselesini oluşturur.

¹³⁰ , “Şakrak Kuşunun Ölümü”, mtc. Sâniye, nr. 30, 30 Teşrin-i Sâni 1311(12 Aralık 1895), s. 3

F. Nebahat Hanım'ın “Bir Köylünün Hayat-ı Mesudânesi”¹³¹ başlıklı hikâyesi ise taşra hayatı ile alakalı yazılan hikâyelere örnek gösterilebilir. Hikâye bir köy tasviriyle başlar, güneş yeni doğmaktadır. Bir köy evinden çıkan güzel bir kadın ve onun ardında hopyaya zıplaya koşan çocuklar tarlaya gitmektedirler. Hikâye boyunca köylülerin masumiyetine, yaşamlarının doğallığına, ne kadar mesut bir hayat sürdüklerine işaret edilir.

Hanımlara Mahsus Gazete'de taşra hayatını konu alan ve birbirine çok benzeyen bu tarz hikâyelerden anlaşıldığı kadarıyla İstanbul'da yaşayan hanımlar köy yaşamının doğallığına ve köylülerin tabiatla iç içe yaşamlarına gıpta ederler, onların yaşamlarını daha dertsiz, sade ve basit bulurlar.

2.2.3.3. Evlilik ve Aile

Evlilik ve aile meselesi *Hanımlara Mahsus Gazete*'de yayınlanan hikâyelerde karşımıza en sık çıkan mevzulardandır. 19. yüzyılın son ve 20. yüzyılın ilk yıllarında yazılmış ve yayınlanmış olan bu hikâyelerin, çalışmayan kadınların hayatlarının en önemli unsurunun ev, aile ve çocuk olduğu bu dönemde sıkça görülmesi elbette rastlantısal bir durum değildir.

Hanımlara Mahsus Gazete'de evlilik ve aile konusu etrafında yazılan hikâyeler çoğunlukla karı-koca yahut aile arasında görülen olumsuz durumlar ve felaketler üzerine kaleme alınmıştır. Bundaki amaç okur hanımların bu olumsuzluklardan ders çıkarmalarına ve evliliklerini ve aile yaşantılarını doğru idare etmelerine vesile olmaktır. Evliliğin getirdiği saadet

¹³¹ F. Nebahat, “Bir Köylünün Hayat-ı Mesudânesi”, nr. 37, 25 Kânûn-i Evvel 1311(6 Ocak 1896), s. 2

ve aile fertlerinin birbirlerine duydukları muhabbet etrafında yazılmış hikâyeler de varsa da bunların sayısı oldukça azdır.

Bu bağlamda örnekleyebileceğimiz ilk durum anne-babasız kalan çocukların başlarına gelenlerdir. Bunların çoğu üvey annelik ya da evlat edinme meselelerini ele alan hikâyelerdir. Sayıca oldukça fazla olan bu hikâyeler, çoğunlukla söz konusu durumun yol açtığı felaketleri işler, ancak bazı olumsuzluklar yaşadktan sonra mutlu sona ulaşan hikâye kişileri de yok değildir.

Nazmiye Hanım'ın 77. nüshada yayınlanan “Üvey Valide ve Masumâne”¹³² adlı hikâyesi gazetede yayınlanan bu tarz hikâyelere iyi bir örnektir. Üvey validesinin ve çocuklarının dokuz yaşındaki Pakize adlı küçük kıza ettiği zulümleri anlatan hikâye, anlatıcının küçük çocuğa acıma ve diğer hikâye kişilerini kınama ifadeleriyle doludur.

Edmond Haraucourt'un aynı konuyu ele alan hikâyesi ise “Üvey Ana”¹³³ adıyla Faik Sabri tarafından tercüme edilmiş ve 37. (437.)-42.(442.) nüshalar arasında tefrika olarak neşredilmiş, nr. 16. (594.) sayıda ise “Üvey Valide”¹³⁴ adıyla imzasız ve muhtasar olarak tekrar yayınlanmıştır. Bu hikâyede de bir üvey annenin kız çocuğuna yaptığı eziyetler anlatılır.

118. numaralı nüshada yayınlanmış olan “Çiçekçi Kız”¹³⁵ adlı hikâye de yine bu tarz bir hikâyedir. Hikâye, küçük yaşta anne ve babasını

¹³² Nazmiye, “Üvey Valide ve Masumâne”, nr. 77, 29 Ağustos 1312 (10 Eylül 1896), s.4

¹³³ Edmond Haraucourt, “Üvey Ana”, mtc. Faik Sabri, nr. 37 (437)-42(442), 13 Teşrin-i Sâni- 25 Kânûn-i Evvel 1319 (26 Kasım 1903-7 Ocak 1904)

¹³⁴ Edmond Haraucourt, “Üvey Valide”, nr. 16 (594), 24 Kanun-i Sâni 1323 (6 Şubat 1908), s. 3

¹³⁵, “Çiçekçi Kız”, nr. 118, 26 Haziran 1313(8 Temmuz 1897), s. 2

kaybeden on iki yaşında bir kızın, çiçekçi bir kadın tarafından evlat edinilmesini ve sonrasında yaşananları konu alır. Kıza Kamelya adını veren çiçekçi kadın, genç kıza zorla çiçek sattırması ve zulmetmesi dramatik bir üslupla anlatılır.

Rânâ Bint-i Safvet'in, "Mukayese-i Hayat" üst başlığıyla uzun süre tefrika edilen hikâye dizisinin isimsiz olarak yayınlanan ikinci hikâyesi de yine böyle bir durumu işler. 124-128. sayılar arasında tefrika olarak yayınlanmış olan bu hikâyede de, pederlerinin ölümüyle yalnız kalan ve akrabalarına sığınan iki çocuğun başından geçen olumsuzluklar işlenir.

Anne-babasını kaybeden hikâye kişilerinin başına her zaman felaketler gelmez. Bazen de öksüz-yetim kalan çocuklar başlarından bazı olumsuzluklar geçse de sonunda iyi insanlarla karşılaşır, iyi bir aileye sahip olurlar. Bu tarz hikâyelerde çocuğu sahiplenen aile iyi kalpli, vicdanlı, şefkatli, merhametli yani her yönüyle mükemmel insanlardır.

"Duhter-i Emvac"¹³⁶ adıyla 93-98. sayılar arasında tefrika edilen hikâyenin kişileri tam da böyle insanlardır. Yazarın tefrikanın başında yaptığı açıklamaya göre uzun kış gecelerinde eğlenme maksadıyla okunsun diye yazılmış olan bu hikâye, daha sonra Hanımlara Mahsus Gazete Kütüphanesi'nden *Deniz Kızı* adı ve Avanzâde Süleyman imzasıyla kitap olarak çıkar.

Hikâye bir sahil kasabasında geçer. Kristiyan ve karısı Mina yaşlı insanlardır. Bir gün evlerinde otururken fırtınanın yaklaştığını konuşurlar. Biraz zaman geçince deniz tarafından bir imdat borusu sesi gelir. Kadın göndermek istemese de ömrünce bir insan kurtarmak hayali kuran yaşlı adam fırtınaya rağmen denize doğru gider. Çığlıklar duyunca dalgalara atlar,

¹³⁶, "Duhter-i Emvac", nr. 93-98, 19 Kânûn-i Evvel 1312-23 Kânûn-i Sâni 1312 (31 Aralık 1896- 4 Şubat 1897)

boğuşur fakat karanlıkta hiçbir şey göremez, kimseyi kurtaramaz. Elinde bir sepetle denizden çıkar. Sepetin içinden bir bebek çıkar, boynunda bir kolyeden başka kimliğini tanımlayacak hiçbir şey yoktur. Hiç çocukları olmamış olan yaşlı çift bebeğe sahip çıkarlar. Kız büyür. Edit adlı bu kıza deniz kızı diye seslenirler. Nasıl bulunduğunu öğrenir. Evini ve ailesini tanımak ister. Ama onları nerden bulacağını bilemez. Yaşlı çifte yük olduğunu düşünür, bu yüzden ya çekip gitmeyi ya da evlenmeyi çare olarak görür. Eve gelen bir yabancıнын peşine takılıp Avrupa'ya gitmeyi ve ailesini aramayı düşünür ancak yabancı bir sabah haber vermeden gider. Hikâye Edit'in kendisine aşık olan Roderik'le evlenmesiyle son bulur.

M. Nigâr'ın "Vaad-ı Saadet"¹³⁷ adlı hikâyesi de böyle bir olay barındırır. Hikâye, annesi ölen İsmet adlı genç kızın iyi kalpli İsmail Bey ve Nimet Hanım'ın yanına sığınmasıyla başlar. Aileden İsmail Bey'in kızı Mürüvvet'le kardeş muamelesi görür, kızların ikisi Vahdet ve Cevdet adlı gençlere aşık olurlar. Hikâye babanın Mürüvvet ve İsmet'e saadet vaadiyle sonlanır.

Hikâyelerde işlenen felaketler elbette her daim çocukların başına gelmez. Bazı hikâyelerde ise anne-babalar çocukları için veya onlar sebebiyle sıkıntılı durumlar yaşarlar.

İlyas Sükûti Bey, "Bir Levha-i Garibâne"¹³⁸ adlı hikâyesinde karısını kaybedip iki çocuğuyla yalnız kalan bir adamın zihninden geçenleri anlatır. Adam iki çocuğuna nasıl bakacağını, annesizliklerini hissettirmeden onları nasıl yetiştireceğini düşünür. Evlense çocuklarının mutlu olup olmayacaklarından, zulüm görmeyeceklerinden emin olamaz. Bu hikâye meseleye erkek gözünden bakan bir metin olması hasebiyle dikkat çekicidir.

¹³⁷ a.g.e

¹³⁸ İlyas Sükûti, "Bir Levha-i Garibâne", nr. 119, 3 Temmuz 1313(15 Temmuz 1897), s. 6

Rânâ Bint-i Safvet'in "Mukayese-i Hayat" adlı hikâye dizisinin ilk hikâyesi olan ve 103-121 numaralı sayılar arasında aralıklı olarak tefrika edilen "Biçare Peder"¹³⁹ adlı hikâye de bir babanın ailesi yüzünden düştüğü olumsuz durumu konu edinir. Hikâyenin kurgusu şöyledir:

Meyhaneden çıkan iki kafadar ısınmak için bir kahveye girerler. Yerde yatan hasta ve yaşlı bir adam görürler. Adamı yerden kaldırır, sobasını yakar, yemek verirler. Adı Halil Bey olan yaşlı adam, daha önce bir tüccar olduğunu, karısının para harcamaya ve gezmeye çok meraklı olduğunu, sonunda onu batırdığını, iflas edince de karısının onu terk ettiğini anlatır. Adamın Zeki adında bir de oğlu vardır, ancak bin bir zorlukla okuttuğu oğlu kaleme memur olunca umduğu gibi kendisine bakmaz. Adamlar Halil Bey'e oğluyla ilgili sorular sorarlar ve nihayetinde çocuğu tanıdıkları anlaşılır. Yaşlı adamın ağzından ona bir mektup yazıp götürürler. Mektup oldukça dokunaklıdır. Mektubu okuyan Zeki, babasına yaptıklarına pişman olur, ondan özür diler ve adamı evine alır. Bu hikâye, mutlu sonla biten bir aile faciasının hikâyesidir.

Hanımlara Mahsus Gazete'de yer alan hikâyelerin bazılarında ise evlilik meselesi konu edilir. Bu mesele etrafında yazılan hikâyeler evlilik üzerine nasihat verme kaygısıyla yazılmışlardır. Söz konusu mesaj hikâyede açık olarak verilmese de hissettirilir.

Hanımlara Mahsus Gazete'nin önde gelen hikâye yazarlarından İsmet Hanım, "Eğitim" başlığı altında değerlendireceğimiz "Nafile Hanım" adlı öykünün karakter yönünden devamı olan "Nafile Hanımın Mahdumu"¹⁴⁰ adlı hikâyesinde böyle bir yol izler:

Hikâyede Nafile Hanım'ın oğluna gelin arayışı, bir genç kız bulması ve gelinle oğlu arasındaki ilişki anlatılır. Oğul,-yazar beyimiz diye

¹³⁹ a.g.e

¹⁴⁰ a.g.e

bahsediyor- kötü huyları olan bir karakterdir. Ancak anlatıcı bunları kusur olarak ifade etmez, hatta normal görür ve bu konudaki kanaati okuyucuya bırakır. Adam gelinin yaptığı her şeyde bir kusur bulur. Gereğinden fazla titizdir. Kışın terini silmek için mendil taşır, sigara kutusunu hiçbir yere dokundurmaz, ona sürtünen biri olursa, temiz pak bir adam olsa bile gidip üstünü değiştirir. Yazar bütün bu kusurları ince bir mizahi üslupla anlatır, “Nazar değmesin beyimizin bir iyiliği de içkiye düşkün olmasıdır. (...) Hastalıktan korunmak, vücudunu sıcak tutmak için beş on kadeh konyakta ne mahzur var?” gibi ifadeler kullanır. Gelin hem kocasının hem de kayınvalidesinin huysuzluklarına uzun süre tahammül eder. Bir gün adam, kıymetli sigara tabakası kırılınca kadına ağır hakaret eder. Evliliklerinin beşinci senesinde kadın henüz loğusa iken boşanırlar ancak akrabaların araya girmesi ve ısrarlarıyla tekrar nikâhlanırlar. Birkaç sene sonra gelin veremden ölür.

Yazarı belirtilmeden 20. (420) nüshada yayınlanan “Bir Hikâye-i Hakimâne: Zevcenin Dişi”¹⁴¹ adlı hikâye de eşlerin birbirlerinden gizli hiçbir şey yapmamaları gerektiğine ve eninde sonunda yakalanacaklarına dikkat çeker. Hikâyenin kurgusu şöyledir:

Jan ile Gusto yeni evli bir çifttir ve balayından yeni çıkmışlardır. Anlatıcının fazlaca müdahil olduğu hikâyede bu çiftin birbirlerine bağlılıkları, perestişleri uzun uzun anlatılır. Genç kadın, Jan, ön dişlerinden birinin çürümekte olduğunu görür ve dünyası başına yıkılır. O dönemde, bir genç kadın için bir diş eksikliği çirkinlik sebebidir. Zevcinin iş için uzak bir yere gitmesini fırsat bilerek bir dişçi çağırır, onun haberi olmadan dişini çektirerek yapma bir diş taktıracaktır. Fakat tam ameliyatın yapıldığı sırada zevc eve geri döner, karısını yakalar.

¹⁴¹.... , “Zevcenin Dişi”, mtc. Ali Muzaffer, nr. 20 (420), 17 Temmuz 1319 (30 Temmuz 1903), s. 469

Hanımlara Mahsus Gazete'de nadiren de olsa aile bireylerinin birbirlerine duydukları muhabbeti konu edinen hikâyeler de vardır.¹⁴²

A. Rasime'nin "İki Hemşire Arasında"¹⁴³ başlığıyla 227. sayıda yayınlanan hikâyesi bu tarz hikâyelere örnek gösterilebilir. Kızkardeşlerden birinin ağzından yazılmış olan bu hikâyede yazar, iki kardeşin birbirlerine duydukları derin muhabbeti hatıraları üzerinden işler.

2.2.3.4. Anne-Çocuk İlişkisi

Anne-çocuk ilişkisi meselesinin *Hanımlara Mahsus Gazete*'de yayınlanmış olan her türden edebi eserde en sık karşılaşılan konulardan biri olduğuna önceki bölümlerde dikkat çekmiştik. Bu konunun gazetede en yoğun olarak işlendiği türlerden biri de hikâyedir. Anne-çocuk ilişkisi gazetede yer alan hikâyelerde genel hatlarıyla üç şekilde ele alınmıştır. Bu hikâyelerin bazıları anneyle çocuğu arasındaki muhabbet üzerine inşâ edilirken, bazı hikâyeler de söz konusu ilişkiyi temel alarak işlenen dramatik bir olayı konu edinir. Kimi hikâyeler ise annenin çocuğuna karşı sorumluluğu konusu etrafında kaleme alınmıştır.

Nazmiye Hanım'ın "Elvah-ı Şairane"¹⁴⁴ üst başlığıyla yayınlanan hikâye dizisinde yer alan "Valide ve Yavrusu" başlıklı hikâye, bir annenin çocuğuna duyduğu muhabbet etrafında yazılan hikâyelere örnek olarak gösterilebilir. Hikâyede, bir annenin çocuğuyla ilgilenişi, onu kundaklayışı, yatırışı, uyumasını seyredişi anlatılır. Son paragrafta ise yazar, anlatıcı ağzından validelerin hayat gayesinin çocukları olduğunu, onların bir tebessümlerinin valideler için hazinelere bedel olduğunu ve bir validenin

¹⁴² Anne-çocuk arasındaki ilişkiyi konu edinen hikâyeler müstakil bir başlık altında inceleneceğinden bu bahsin dışındadırlar.

¹⁴³ a.g.e.

¹⁴⁴ a.g.e.

çocuğuyla tüm gamını unuttuğunu ifade eder. Aynı hikâye dizisindeki “Yavru” ve “Hasta Çocuk ve Validesi” adlı hikâyeler de bu tarzda yazılmışlardır.

“Henüz Uykudan Uyanmış Bir Çocuğun Münacatı”¹⁴⁵ başlığıyla isimsiz olarak yayınlanan bir diğer hikâyeye de çocuğun ağzından annesine duyduğu muhabbeti anlatan bir hikâyedir. Uykusundan uyanan çocuk namaz kılan babasını, odada oturan annesini ve odayı gözlemler, ailesine ve bilhassa annesine duyduğu sevgi ve minneti ifade eder.

Üzücü bir olayı anlatan ve merkezinde bir anneyle çocuğunun olduğu hikâyelere de *Hanımlara Mahsus Gazete*’de sıkça rastlanır. Örneğin Sadiye’nin “Bora”¹⁴⁶ adlı hikâyesi bunlardan biridir. Hikâyenin kurgusu şöyledir:

Deniz kenarında ağaçlar arasında beş yaşındaki oğluyla beraber yaşayan fakir bir kadın bir gece fırtınanın evlerini sarsmasıyla uyanır. Gece boyunda fırtına ve boranın devam etmesiyle hem etrafın tasviri hem de kadının hisleri okuyucuya aktarılır. Çocuk huzurla uyumaktadır. Kadın bütün gece çocuğunun yanı başında bekler, büyük bir gürültü kopunca üzerine kapanır. Sabah olur güneş açar hava açılır. Çocuk uyanınca ağlar ama annesi kalkmaz. Kadın, gece düşen yıldırım sebebiyle ölmüştür. Çocuk dünyada bir başına kalır.

¹⁴⁵, “Henüz Uykudan Uyanmış Bir Çocuğun Münacatı”, nr. 61, 25 Nisan 1312 (7 Mayıs 1896), s.4

¹⁴⁶ Sâdiye, “Bora”, nr. 42, 11 Kânûn-i Sâni 1311(23 Ocak 1896), s. 5

Hanımlara Mahsus Gazete'nin dikkat çeken hikâyecilerinden İsmet, “Eribe Hanım”¹⁴⁷ adlı diyaloga dayalı hikâyesinde yine böyle bir üzücü olayı konu edinir. Hikâyeyi oluşturan diyalogun kişileri olan Lebibe ve Eribe hanımların sohbetleri, loğusamız dedikleri genç bir kadının annesinin ölümünü üzümlü sütü kesilmesin diye ondan saklamaları bahsi üzerine açılır ve kadınlık, annelik, ölüm, yaşam, çocuk gibi konular üzerine bir muhavere şeklinde devam eder.

Lamia imzasıyla 145. nüshada yayınlanan “Fahriye”¹⁴⁸ adlı hikâye ise dört bölümden oluşur ve yine trajik bir olay üzerinden anne-çocuk ilişkisini konu edinir. Birinci bölümde evliliğinin ilk senesinde Fahriye adlı bir kız çocuğu doğuran validenin mutluluğu anlatılır. İkinci bölümde on dört yaşındaki Fahriye’nin hasta annesine bakması ve annenin vefat edişi anlatılır. Bu bölümde Fahriye’nin annesine duyduğu muhabbetle alakalı uzun uzun tafsilat verilir. Üçüncü bölümde Fahriye babasına bir mektup bırakıp annesinden sonra yaşayamayacağını ve bir ummana kendini atacağını bildirir, baba cenazeden dönünce bu mektubu bulur. Son bölümde ise baba kızını arar ve bulur ve ikisi yeni bir hayata başlarlar.

Bu minvalde yazılan hikâyelerin bir diğeri de S. Süreya imzasıyla yayınlanan Meyl-i Masumâne adlı hikâyedir. Bu hikâyenin üzücü olayları konu edinen diğerlerinden ayrılan yönü ise bir trajediyi değil, bir annenin çocuğunun isteğini yerine getirememekten duyduğu üzüntüyü konu edinmesidir. Bir akşam vakti bir köy yolunun ve ay ışığının manzarasının tasviriyle başlayan hikâye şöyle devam eder:

¹⁴⁷ İsmet, “Eribe Hanım”, nr. 45, 22 Kânûn-i Sâni 1311 (3 Şubat 1896), s. 4

¹⁴⁸ Lamia, “Fahriye”, nr. 145, 1 Kânûn-i Sâni 1313 (13 Ocak 1898), s. 5

“Çoban köyün sürülerini önüne katarak kavalını hazin hazin üflüyor, hayatı garibânesine sanki tercümân oluyordu. Çimenler üstüne serpilerek “levha-yı girây-ı tabiata” kemal-i hayretle nigerân olarak ruh-nevâz-ı temâşâdan tatlı bir istiğrâka dalmış fakir bir ailenin yegâne semere-i hayatı olan küçük bir çocuk! Validesine hitaben:

-Anne! Anne!

-Ne var yavrucuğum.

-Bak bak mini mini kuzular geliyor.

Valide kalktı. Yanlarından geçen sürüden bir kuzu tutarak evladının ağuşuna bıraktı. Çocuk bir tebessüm-i safiyâne, bir neşve-i masumâne gösterdi. Sevimli kuzuyu bırakmıyordu, öptü, okşadı. Validesine dedi ki: Anne! Bunu bana al! Ah!! Pek sevdim dedi.

Saf valide bir hiss-i meçhule tâb’i oldu; kuvve-i mefkuresi bir takım mesailin halli ile uğraşıyordu. Acı bir takım neticeler zihnini gıcıkladı. Ebr-i teessürden mütesassıl bir sis gözlerini ihâta etti. Saika-yı fikriyle sevimli yavrucağının bu meyl-i masumanesine yalnız birkaç damla gözyaşıyla iştirâk edebildi.”

Bazı hikâyeler de anneliğin gerektirdiği sorumluluk duygusunu işler. Örneğin Fikriye Leman’ın, “Pembe Şemsiye”¹⁴⁹ adlı kısa hikâyesi, küçük bir kız çocuğu olan Şükriye’nin pembe şemsiyesine ve pembe olan diğer şeylere düşkünlüğünü; “O gülğünca sabavet pembe renklere o kadar meczub, o kadar meftun idi ki yiyeceği yemişlerin bile penbe olmasını arzu eder, bunun için kirazı hepsine tercih ederdi.” sözleriyle anlatarak başlar, kızın evlenerek gelinlik odasında kucağına mini mini pembe yanaklı bir bebek almasıyla biter. Artık düşkün olacağı tek pembe o olacaktır, yazara göre bu en büyük saadettir. Hikâye aslında çocukluk heveslerinin yerini olgunluk çağlarında sorumluluğun alışımlı anlatmaktadır.

¹⁴⁹ Fikriye Leman, “Pembe Şemsiye”, nr. 360, 25 Nisan 1318 (8 Mayıs 1902), s. 2

Nigar Hanım tarafından Fransızcadan tercüme edilen “Madam ile Doktor Beyninde”¹⁵⁰ adlı hikâye ise çocuğuna karşı sorumluluklarını yerine getirmeyen bir annenin yaşadıklarını anlatır.

Hasta bir kadın ile ona bakmaya gelen doktor arasındaki diyalogtan mürekkep olan hikâyenin başkişisi olan yaşlı kadın karakter kalkamayacak kadar hasta ve tamamen yalnızdır. Doktor size bakacak şefkat gösterecek kimse yok mu diye sorunca bir kızı olduğunu ancak kendisini yanına alacağını ummasına rağmen davet etmediğini, haftada iki gün görmeye geldiğini ve çok soğuk davranarak kendisiyle hususi mevzularda konuşmadığını anlatır. Doktor önce çok şaşırır. Daha sonra kadının anlattıklarından anlaşılır ki kadın kızı eğlencelerinden geri kalmamak için bir süt anneye vermiş, süttten kesilince çocuk için havadar yer daha sağlıklı olur diyerek orada bırakmış, yılda iki kere ziyaret etmiş, mektep çağına gelince yatılı mektebe vermiş ve hayatının hiç bir evresinde evladıyla ilgilenmemiştir.

2.2.3.5. Eğitim

Osmanlı döneminde yayınlanan en uzun soluklu kadın gazetesi olan *Hanımlara Mahsus Gazete*, yayınlandığı ilk sayıdan itibaren öncelikli misyon olarak kadın eğitimi üzerinde durmuş ve gazetede neşredilen yazıların bir çoğu bir çok konuda hanımları bilinçlendirme gayesiyle kaleme alınmıştır. O dönemde sayısının giderek arttığını gazetede ki haberlerden takip edebildiğimiz inas mektepleri, kadınların eğitim görmelerinin devlet eliyle de desteklendiğini gösterir. Ancak 19. Yüzyılın sonlarında Osmanlı’da ivme kazanan kadın eğitimi meselesi, yalnızca okuma yazma ve ilim tahsil etme

¹⁵⁰ Albert Laduca, “Madam ile Doktor Beyninde”, mtc. Nigar Bint-i Osman, nr. 64, 23 Mayıs 1312(4 Haziran 1896), s. 3

etrafında düşünülmez, bir bütün olarak algılanır. Hatta o dönemde kadının okuma yazma ve ilim tahsil etmesi, her şeyden önce temel vazifelerine dair eğitiminin tekamülü için gereklidir. Yani kadın, ilim tahsil edecekse –ki bundan kastımız okuma yazma öğrenme, basit matematik ve dil tahsilidir– bunu evini düzgün idare edebilmek, bilinçli bir anne ve eş olabilmek için yapmalıdır. Bu yüzden *Hanımlara Mahsus Gazete*’de, bilhassa moda, güzellik, sağlık, ahlak ve terbiye, çocuk bakımı ve eğitimi, ev idaresi, dikiş nakış, yemek ve sair konularda kadınları eğitme misyonu etrafında yazılar neşredilir. Gazetenin bilinçli olarak üstlendiği bu misyon, gönderilen her türden edebi eserlerde de bu meselelerin işlenmesine sebep olur. Eğitim meselesini ele alan edebi eserler gazetenin ikinci yarısından itibaren gözle görülür şekilde azalsa da son sayıya kadar devam eder.

Eğitim, gazetede yayınlanan hikâyelerde çeşitli bakışlarıyla çokça işlenmiş bir meseledir. Bu meseleyi elen alan telif ve tercüme hikâyeler, ibret alınması gayesiyle yazılan olay yahut diyaloglar ihtiva ederler, bu olay ve diyaloglar aracılığıyla bir çok konuda hanımlara öğütler verilir.

Ş. Makbule’nin 10. sayıda yayınlanan isimsiz hikâyesi¹⁵¹ gazetede bu konu etrafında neşredilmiş olan ilk hikâyedir. Hikâyenin başkışisi Zehra’nın anlatıcısı olduğu hikâye, genç kızın bir bahar sabahında uyanıp düşüncelere dalmasıyla başlar. On iki yaşındaki Zehra çok güzel bir genç kızdır. Sürekli sarhoş olan ve ailesine zulmeden babası, o dört yaşındayken annesini evden kovar. Bu olaydan sonra annesi temizlik işlerinde çalışarak Zehra’ya bakar, ikisi sefalet içinde yaşarlar. Bir sabah Zehra karar verir, çok çalışarak ve bir kadına ne lazım gelirse öğrenerek kendine ve annesine parlak bir istikbal hazırlayacaktır. Dört yıl sonra Zehra kendini yetiştirmiş, donanımlı bir kadın olarak zengin ve iyi kalpli biriyle izdivaç eder, istikballeri kurtulur. Hikâye “*İnsanı mesaisi eder nâil-i amel!*” sözüyle biter.

¹⁵¹ Ş. Makbule, “.....”, nr. 10, 21 Eylül 1311 (3 Ekim 1895), s. 3

Bu hikâyede de görüldüğü üzere her konuda kendini iyi yetiştirmek ve tahsil görmek genç kızlara mutlu evliliklerin kapısını açan ilk anahtar olarak görülür. Gazetede yayınlanan buna benzer diğer hikâyelerde de kadınlar için tahsilin öncelikli amacı iyi bir evlilik yapmak ve çocuklarını iyi yetiştirmektir. Ancak kadın, zor durumda kaldığında sebat edip çalışarak ve kendini yetiştirerek geçimini de sağlayabilmelidir. Erkeklerin önceliği ise evinin geçimini en iyi şekilde temin etmektir.

S. Gülnaz'ın, “İki Öksüzler”¹⁵² adlı hikâyesi bu meseleyi ele alan hikâyelere bir diğer örnektir. Hikâye, iki kardeşin, Nedim ile Nedîme'nin, bir gün nehir kenarında otururken aralarında geçen diyaloglarından oluşur. Nedîme ağlamaya başlayınca Nedim kızkardeşine şu sözleri söyler:

“Evet pederimizin veda-ı ebedisi bizim için mucib-i teessürdür. Birçok zamanlar büyük bir yeis ve mâtem içinde kalacağız, fakat böyle gözyaşları takdim etmek beyhudedir. Onun istirahat-i ruhu için dua etmeliyiz, namının yâd olunması için çalışmalıyız, ‘âlâ dereceler gıpta olunacak mertebeler kazanmaya gayret etmeliyiz ki bu yüzden başkaları da merhuma dua-hevân olsunlar, evet evet çalışalım!”

Kardeşi de ona hak verir ve rüştiyeyi bitirip birkaç seneye iyi bir doktor olacağına inandığını söyler. Nedim de “evet çok çalışacağım ve sizin istirahatinizi de temin edeceğim” diyerek söz verir. Hikâyede verilmek istenen mesaj oldukça açıktır, kişi zor duruma düşse de gayretli olmalı, düştüğü zor durumdan sabır, sebat ve çalışkanlıkla çıkmalıdır.

Gazetenin en önemli yazarlarından biri olan ve kadın eğitimi konusunda bir çok makale kaleme alan Makbule Leman'ın “Tashih”¹⁵³ adlı

¹⁵² S. Gülnaz, “İki Öksüzler”, nr. 29, 27 Teşrin-i Sâni 1311(9 Aralık 1895), s. 3

¹⁵³ Makbule Leman, “Bir Hikâye: Tashih”, nr. 14, 5 Teşrin-i Evvel 1311 (17 Ekim 1895), s. 2

hikâyesi, kadınların en azından evinin idaresini yönetebilecek kadar tahsil görmesi gerektiğine işaret eder. Hikâyenin kurgusu şöyledir:

Hikâyenin başkişisi Kıymetî Bey, evlenebileceği bir hanım aramaktadır ancak okuyan-yazan bir kadınla evlenmek istemez:

“-İstemem efendim istemem! Hayatıma iştirak edecek bir kadının mesleğine iştirak etmesini hiç kaldıramam. Yazı takımımı kalemrimi kağıtlarımı kullanan kadına demek ki fesimi de giydirmeli, ben soyunup dökünüp hanım olmalı!”

diyerek annesine kendisine bulacağı kızın okur-yazar olmasını istemediğini söyler.

Hikâyenin örnek kişisi olarak inşa edilen ve kendisi okur-yazar olan komşuları Pesendîde Hanım ise Kıymetî Bey’in görüşüne karşı çıkar:

“Bana kalırsa bir erkek hiç olmazsa kadının söylediği ve dinlediği sözün manasını anlayacak kadar okuyup yazmış olmasını intihâb etmelidir. Çünkü kadının okuyup yazması zevcinin mesleğine müdahale değil onun emvar-ı beytiyesini hüsn-i idare içindir.”

Kıymetî Bey kadının kalbini kırar, onu dinlemez, kendi fikrini savunur. Pesendîde Hanım, ben komşuluğumu yapayım ve onun saadetini temenni edeyim, ister dinlesin ister dinlemesin diye düşünür. Kıymetî Bey evlenir ve mükemmel kadını bulduğunu düşünür, hanımı bir kusur işlediğinde “okumak yazmak gibi zıddıma giden ve gayr-i tabii bir şey yapmasın da ne yaparsa yapsın.” der. Bir kızları olur. Kızın gözü okuma yazma hevesinden başka bir şey görmez. Sürekli elif ba öğrenmek ister, ağlar. Babası vazgeçirmeye çalışır, “dantelli elbise alayım, boncuk alayım” diyerek çocuğu kandırmaya çalışır.

Kıymetî Bey bir gün bir seyahate çıkar, bu sırada karısı evdeki bono kağıtlarını kocasının gönderdiğini sandığı adamlara kaptırır. Adamlar kağıtlara bakıp geri vereceklerini söyleseler de, kadın geri aldığı kağıtların değiştirilmiş olduğunu fark edemez. Kocasını bunu öğrendiğinde, “ Nasıl? Bu kağıtları bir kimseye mi verdin? Ne söylüyorsun kadın?” diye haykırır. Kıymetî Bey bu olay yüzünden on iki bin lira kaybeder. Karısını okuma bilmediği için aşağılar. Kadın da “sen beni alırken böyle olduğum için memnun olmamış mıydın” diyerek ona karşı çıkar. Hikâyenin sonunda Kıymetî Bey, kızını çağırıp ona Pesendîde Hanım’a gitmesini ve kendisini okula kaydetmesini rica etmesini söyler.

Kadınların okuma-yazması meselesini konu edinen bir diğer hikâye de *Hanımlara Mahsus Gazete*’nin bilhassa ilk sayılarının önemli hikâyecilerinden olan İsmet Hanım’ın “Nafîle Hanım”¹⁵⁴ adlı hikâyesidir. İsmet Hanım’ın diğer hikâyeleri gibi olumsuz bir karakter üzerinden kurgulanan hikâye Nafîle Hanım ve komşusu Kaile Hanım arasındaki bir diyalog üzerine inşa edilmiştir. Nafîle Hanım Kaile Hanım’a komşusu Sakine Hanım’ı çekiştirir. Sakine Hanım için “bir gece çağırdım da gelmeye tenezzül etmediler” der. Kaile Hanım ise hikâyenin olumlu karakteridir, komşusunu savunur. “Senin beyin hep dışardadır sabaha kadar kahvehanede kıraathanede dama oynar domino oynar onun beyi evde kitap okur nasıl gelsin” der.

Diyalogun bir yerinde söz kadınların kitap okumasına gelir. Nafîle Hanım: “Dişi ehline kitap ne! Kadın kadınlığını, erkek erkekliğini bilmeli. Onun bunun uydurmasını derlemişler toplamışlar kitap yapmışlar artık onu da ne yapayım?” diyerek kadınların okumasına lüzum olmadığını söyler. Kaile Hanım ise “Kızım onların içinde hisse kapacak ibret alacak şeyler vardır.” der, kadınların okumalarının kendilerine faydalı olacağını anlatır. Nafîle

¹⁵⁴ İsmet, “Nafîle Hanım”, nr. 33, 11 Kânûn-i Evvel 1311(23 Aralık 1895), s. 3

Hanım'ı hikâyenin başından itibaren olumsuz özelliklerle çizen yazar, Kaile Hanım'I onun karşısına eğitilmiş ve olumlu bir karakter olarak koymuştur. Ancak İsmet Hanım diğer hikâyelerinde olduğu gibi alaycı bir üslupla Nafile Hanım'ı haklı bulduğunu söyler, ancak tam tersini ima eder:

“Ey karie! Şunun bunun maâyibini cüst u cû etmekten tevakkî, ötekinin berikinin nekâyısını güft ü gû eylemekten ta'ri Nafile Hanım'ın bir fıkır-i va'ayi ile söyleyiverdiği şu son sözü ayn-ı hakikat, mahz-ı isabet değil midir?”

Bazı hikâyelerde ise kadın eğitimi tahsil dışındaki yönüyle ele alınır. Örneğin, Fatma Fahrünnisa'nın “Bir Kadında İstirâhat-ı Vicdâniyye Nasıl Hasıl Olurmuş?”¹⁵⁵ adlı hikâyesi annesinden iyi bir eğitim alan bir genç kızın nasıl olması gerektiğine işaret ederken aynı zamanda hanımlara birçok konuda nasihatler ihtiva eder. Hikâye gayet temiz, güzel, müzeyyen bir hanenin uzunca tasviriyle başlar. Yazar, “İhtimal ki şu özenilerek vücuda getirilmiş müzeyyenâtı siz o kadar beğenmezsiniz fakat muharrire sıfatıyla sizi temin edebilirim ki yorgancılığını kendileri ettikleri şu odacık, sahibelerince en mâhir sanatkârların tezyîn ve tefrîş eyledikleri salonlardan daha kıymetdardır.” diyerek gayret, özen ve çalışkanlıkla meydana getirilmiş şeylerin parayla elde edilenlerden çok daha makbul olduğu ima eder. Odada elli yaşlarında bir kadın ile kızı oturmuş dikişle uğraşmaktadır. Kızı elindeki annesinin eski libası hakkında sorular sorar, nasıl maharetle dikildiğine hayran olur. Annesi kızına eski zamanları anlatır, libasın yıpranmamasına kirlenmemesine eskiden haneye girilen ayakkabıların ayrı oluşunu sebep gösterir, herkesin daha titiz olması sebebiyle temiz yerlere sürülen elbisenin eteklerinin kirlenmemez. Kendisi gibi dikiş dikemeyeceğini düşünen kızına

¹⁵⁵ Fatma Fahrünnisa, “Bir Kadında İstirâhat-ı Vicdâniyye Nasıl Hasıl Olurmuş?”, nr. 81, 26 Eylül 1312 (8 Ekim 1986), s. 2

cesaret verir. Kumaşın letafetini, kalıbını, kalitesini öven kızına “Elbette, Türk malı bu. Doğru özlü, doğru sözlü Türklerin mamulatı da kendileri gibi hâlis ve sâfi olur. Bu da hâlis kılabdandır da onun için kararmaz.” der. Görüldüğü üzere yazar, o dönemde çok revaçta olan Avrupa kumaşlarına rağbet eden hanımlara da gönderme yapar.

Anne, kızına “Haydi kızım! Artık dikişini kaldır, namazını kıl. Biraz Kur’ân-ı azimü’ş-şân tilâvet et. Bu gece Cuma gecesidir. Mevtâların ervâhını şâd etmeli.” diyerek dini olarak da yol gösterir. Oğlu kalemden gelir, valide oğluna, oğlu validesine muhabbet gösterirler, kız kardeş abisine karşı saygılı davranır. Fatma Fahrünnisa hikâyeyi ideal anne olarak çizdiği hikâye kişisinin ağzından yazdığı cümlelerle bitirir:

“Yarabbi, sana yüz bin kere şükrân olsun! Çocuk oldum, büyüdüm; muhabbet, itaat, hizmetle ebeveynimin hayır dualarını aldım. Şimdi iki muazzez evladımdan aynı muameleyi görmekle mes’ûdiyetim artıyor. İzdivaç ettim, zevcimin hukukuna son derece riâyet, canını, namus ve haysiyetini her cihetle muhafazaya gayret, malını telef ve sereften sıyânnet, zatıma zînet-i kübra addeylediğim fâzilet ve kanaatle mazhar-ı muhabbet ve hürmet-i kadir-şinâsânesi olarak baytiyârâne yaşadım.”

Bu hikâye, *Hanımlara Mahsus Gazete*’de ideal kadının vazifeleri etrafında yazılmış hikâyelere tipik bir örnektir. Bu tarz hikâyelerle beraber kimi zaman da kadınların kendi iyilikleri açısından yapmamaları gereken şeyleri konu edinen ibretlik hikâyeler de gazetede yayınlanmıştır. Saniye Hanım’ın “Otuz Yıl Fasılalı İki Muhabbet”¹⁵⁶ başlıklı hikâyesi bunlardan biridir. Birinci muhabbet ve ikinci muhabbet olarak iki bölüme ayrılan hikâye kadınların sigara içmesiyle alakalıdır. İlk muhabbetin başında “yirmi yaşında” notu bulunur. Hanımlardan biri diğerine sigara ikram eder, diğer hanım tütün içmediğini söyleyerek almaz. İkram eden hanım günde iki

¹⁵⁶ Saniye, “Otuz Yıl Fasılalı İki Muhabbet”, nr. 79, 12 Eylül 1312(24 Eylül 1896), s. 8

kuruşluk bir paket bitirdiğini anlatır. Diğer hanım da doktorlar zararlı olduğunu söylediği halde niye içtiğini sorar, her gün iki kuruş mesarifle kendisini zehirlediğini söylese de arkadaşına dinletemez.

İkinci muhabbet “elli yaşında” notuyla başlar. İki hanım yıllar sonra yolda karşılaşırlar, sigara içen hanım çok öksürüyordur, bu kadar yıl sigara içtiği için çok pişman olduğunu anlatır. Diğer hanım çok sağlıklıdır ve arkadaşından çok daha genç ve güzel görünüyordur.

Bazı hikâyeler ise insanlık erdemleri konusunda nasihatler ihtiva ederler. S. Robe’un Fatma Fahrünnisa tarafından tercüme edilen “İlk Tecrübe”¹⁵⁷ adlı hikâyesi iyiliklerin asla karşılıksız kalmayacağını anlatır.

Hikâye Lusi adlı bir kızın musiki hocasıyla dersiyle başlar. Hocasının düşünceli olduğunu gören kız nedenini sorar. Sinyor Kaludyos’un eşi Sinyora Ruzin hastadır üstelik bu hastalıktan dolayı dürekli düşünceli olan adam öğrencilerini de kaybetmeye başlamıştır, kirasını bile ödeyememektedir.

Hikâyenin ikinci bölümünde yazar Lusi ve Sinyor Kaludyos’un tanışma hikâyesini anlatır. Lusi bu adama minnet borçludur çünkü denizci olan babası Rusto bir gün denizlerde ölüp gidersem kızım bir başına işsiz kalmasın diye düşünerek Sinyor’dan kızına musiki eğitimi vermesini rica etmiştir. Rusto, güzel sesli kızının günü geldiğinde kendisine iyiliğinin emeklerini ödeyeceğini söyler, karısının da ısrarıyla Sinyor bu teklifi kabul eder.

Hikâyenin üçüncü ve son bölümünde Lusi hocasını zor durumundan kurtarmak için gitarını alır ve bir Türk kahvesinde şarkı söylemeye gider. O

¹⁵⁷ S. Robe, “İlk Tecrübe”, mtc. Fatma Fahrünnisa, nr. 97, 16 Kânûnı Sâni 1312 (28 Ocak 1897), s.2

kadar alkışlara mazhar olur ve para toplar ki çok mutludur ancak babasına yakalanır. Önce çok kızan Rusto, biraz düşününce kızına hak verir.

O geceden sonra Sinyor ve Sinyora evden atılmaktan kurtulurlar, Lusi'nin Sinyor'un öğrencisi olduğunun duyulmasıyla diğer öğrencileri de birer ikişer geri dönerler.

Hikâyenin sonunda ise Fatma Fahrünnisa, “Mütercimenin Mütalaatı” başlığıyla kendi görüşlerine ve nasihatlerine yer verir:

“İhtiyar musikişinasların iyiliği kıymetşinas bir duhter-i safvet-pervere tesadüf ettiği için böyle derhal mukabele-i bi'l-misale nâil olmuşlar idi, fakat bu iyilik bir kâfir nimet hakkında dahi icrâ olunmuş olsa idi bizzat ondan mukabele görmeseler bile cenab-ı hak kendilerini elbette yine mükafatsız bırakmaz idi, ne iyilik mükafatsız kalır ne fenalık mücâzatsız; bazı kere her ikisinin de duçâr-ı tehhür olduğu görülür ama her halde kaviyen bilmeliyiz ki hâlikimiz ihmal etmez emhâl eder.”

2.2.3.6. Hastalık ve Ölüm

Hastalık ve ölüm, şiir bahsinde de bahsettiğimiz üzere çoğu kadınlar tarafından kaleme alınmış olan hissî eserlerde sıkça konu edilmiştir. Gazetede bu konu etrafında yayınlanmış olan hikâyeler de oldukça fazladır. Kimi hikâyeler bir hastanın ağzından yazılır ve hastalığın yarattığı psikolojik durumu anlatırken, kimi hikâyeler de hastalık evresini ve etkilerini konu edinir ve hikâye kişinin ölümüyle sona erer. Bazı hikâyeler ise yalnızca ölüm konusu etrafında kaleme alınmıştır.

Ölüm bahsinin geçmediği ve yalnızca bir hastalık durumunu konu alan hikâyeler, ölümlü olmayan rahatsızlıklarla alakalıdır. Bunlara en iyi örnek bir âmânın ağzından yazılmış olan hikâyelerdir. Örneğin, D. Saime

imzalı “Bir Âmâ Çocuğun Tahassürü”¹⁵⁸ kör bir çocuğun ağzından yazılmış hissi kısa bir hikâyedir. İsmet Hanım’ın “Alîl”¹⁵⁹ adlı hikâyesi ise kör olarak dünyaya gelen, babasının servet sahibi olması sayesinde iyi terbiye görmüş ancak kendini hep eksik hisseden ve bedbaht olan bir kızın ağzından yazılmıştır. Nevin Aliye’nin “Biçare Alil”¹⁶⁰ adlı hikâyesi de yine kör bir kızın yaşadıklarının hikâyesidir.

Hastalık ve ölüm konularının en yoğun olarak işlendiği hikâyeler hikâye kişinin hastalanışı ve ölümünü kapsayan süreci yarattığı psikolojik durumlarla birlikte tasvir eden hikâyelerdir. Gazetede bu tarz hikâyeler sıkça yayınlanmıştır.

Örneğin, İsmet Hanım’ın “Biçare Çocuk! Zavallı Mader”¹⁶¹, başlıklı hikâyede doğar doğmaz babası ölmüş, tüm hayatını kendisine adanmış olan annesi tarafından büyütülen bir çocuğun iki yaşında hastalanışı ve ölüm döşeği anlatılır. Hikâye, çocuğun annesine son kez bakışı ve ölümüyle son bulur.

“Zabtiye Nazırı Sabık merhum Kemal Bey’in kerimesi Makbule” imzasıyla yayınlanan “Müteverrime”¹⁶² adlı hikâye de hastalıklı bir genç kızın hayatını ve son günlerini konu edinir. İstanbul’da bir evin, manzarasının ve bahçesinin tasviri ile başlayan hikâyede yazar, evin pencerelerinden biri açılmasıyla, soluk renkli bir genç kızın pencereden görülen karyolada yattığını okuyucularına aktarır. Sonrasında ise çok öksürdüğü söylenen kızın

¹⁵⁸ D. Saime, “Bir Âmâ Çocuğun Tahassürü”, nr. 79, 12 Eylül 1312 (24 Eylül 1896), s. 6

¹⁵⁹ İsmet, “Alîl”, nr. 171, 16 Temmuz 1314 (28 Temmuz 1898), s. 2

¹⁶⁰ Nevin Aliye, “Biçare Alil”, nr. 299/97, 1 Şubat 1316 (14 Şubat 1901), s. 5

¹⁶¹ İsmet, “Biçare Çocuk! Zavallı Mader”, nr. 12, 28 Eylül 1311(10 Ekim 1895), s. 3

¹⁶² Makbule, “Müteverrime”, nr. 12, 28 Eylül 1311(10 Ekim 1895), s.3

tasviri verilir; on altı yaşındaki genç kız öksüzdür, annesi, hemşiresi ve kardeşi veremden ölmüştür. Kendisi de verem olan kıza babası bakmaktadır. Kız yatağının yanındaki pencereden dışarıyı izler ve hazin hazin düşünür. Hikâyenin ikinci bölümü bir hafta sonrasını, kızın öldüğü anı anlatır.

Üsküdarlı Münire'nin “Hasta Kız!”¹⁶³ başlıklı hikâyesi de buna benzer bir hıksyedir. Uzunca bir giriş paragrafı tamamen bir bahçenin tasvirine ayrılmış olan hikâyede cennet gibi bir bahçe tasvirinden sonra bahçe içindeki evin bir odasında yatan hasta bir kızdan bahsedilir.. Altı yaşında, “perişan bir surette dökülmüş kestane rengindeki saçları”, siyah gözleriyle çok güzel olan bu kız, veremin pençesindedir. Hikâyede, kızın pencereden dışarı bakınca hissettikleri, yaşama isteği, yaşayıp yaşayamayacağını düşünmesi anlatılır. Hikâye “dudaklarında hafif, tatlı bir son tebessüm görünüyordu” cümlesiyle, yani kızın ölümüyle noktalanır.

Leyla Feride'nin “Ömr-i Güzeşte”¹⁶⁴ adlı hikâyesi de hasta ve ölmek üzere olan bir kadının psikolojisi üzerine inşa edilmiştir.

“Güya bütün ömrüm kederini, gamlı hatıralarını toplamış, eseri, tesiri gittikçe artacak bir melâl nev-peyda ederek kalbimi rencide etmeye başlamış gibi üzülüyordum. Ben de zaten sefa-ı hatırın ilelebet zâil olan gaflet-i hissiyattan ibaret olduğunu anladığım günden beridir yeis ve füturu andırır bir hal içinde demkederim.”

Kadının çaresizliğini mutsuzluğunu perişan halini anlatan uzun girişten sonra kadın kızını görür, kız da kendisi için ağlamaktadır. Oturup bütün gece birbirlerini teselli ederler.

¹⁶³ Münire, “Hasta Kız!”, nr. 15, 9 Teşrin-i Evvel 1311(21 Ekim 1895), s. 4

¹⁶⁴ Leyla Feride, “Ömr-i Güzeşte”, nr. 127, 28 Ağustos 1313 (9 Eylül 1897), s. 4

Hatice Leman'ın “Son Buse” adlı hikâyesinde de veremli bir annenin halet-i ruhiyesi anlatılır. Dört buçuk yaşında kızı annesini hep öpmek ister, annenin aklına doktorların uyarıları gelerek çocuğa izin vermez. Dört buçuk yaşındaki çocuk darılır, üzülür. Hikâyenin bu kısmından sonra yazar, annenin ölümünü haber vermeden önce ürkütücü bir sabah tablosu çizer. Güneş henüz doğmamıştır, mavi karanlıkta insanı ürperten rüzgar uğultusunun, bacaya doğru öten baykuş sesinin ve uzaktan gelen horoz ötüşünün dışında hiçbir sesin olmadığı bir dekor kurar. Kızcağız uyanır, annesini ölmüş bulur, onu uyuyor sanarak pembe dudaklarıyla annesinin beyaz yanaklarına, dudaklarına o uyanmadan öpücükler kondurur.

Gazetede yayınlanan hastalık konulu hikâyelerin ilginç bir örneği de Guy de Maupassant'ın A. Rasime tarafından tercüme edilmiş olan “Cannes Şehri” adlı hikâyesidir. Bu hikâye bir veba salgınının baş gösterdiği Cannes şehrini ve insanların vaziyetini anlatır, vebanın yarattığı korkunç tabloyu tasvir eder.

Kimi hikâyeler ise herhangi bir hastalık bahsi ihtiva etmez, yalnızca üzerinden uzun zaman geçmiş olan bir ölüm hadisesinin kalanlarda bıraktığı etkiyi ve bu etkinin yansımalarını konu edinir.

Nigar Hanım'ın oğlu Nigarzâde Münir'in Vensan Kozyokeviç adlı bir Rus yazadan tercüme ettiği “Zevcemin Kitabeti”¹⁶⁵ adlı hikâye bu tarzdaki hikâyelere örnek gösterilebilir. Hikâye, zevcesi ölmüş bir kocanın, sabah uyanıp karısının defterlerini karıştırması ve okuduklarıyla duygulanıp mezarlığa gitmesi üzerine inşa edilmiş psikolojik tahlillere dayanan bir hikâyedir.

¹⁶⁵ Vensan Kozyokeviç, “Zevcemin Kitabeti”, mtc. Nigarzâde Münir, nr. 111, 8 Mayıs 1313(20 Mayıs 1897), s. 5

“Hanımlara Mahsus Gazete Abonelerinden Biri” imzasıyla 123. sayıda yayınlanan “Bir Maderü’l-medîdenin Feryâd-ı Elimânesi”¹⁶⁶ başlıklı hikâye de bu tarz bir hikâyedir. Yazar, oğlunu, ardından da zevcini kaybetmiş Kâmran adlı bir kadının pencereden kabristana bakarak düşündüklerini, çektiği acıları anlatır. Kâmran, kabristana gidip gözyaşı döker, sabır için dua eder.

Aliye imzasıyla yazarı belirtilmeden tercüme edilmiş olan “Son Arzu”¹⁶⁷ adlı hikâye ise zevcini kaybetmiş bir kadının ölüm arzusunun yerine gelmesiyle son bulur. Kocasını ölmüş olan bu annenin tek arzusu ölüp sevdiği adama kavuşmaktır ancak kızına ne olacağını düşünmekten kendini alıkoyamaz. Öykünün sonunda bir fırtına sonucu çıkan yangında ikisi de ölürler.

“Yâd-ı Gamgîn”¹⁶⁸ adıyla imzasız olarak 94. sayıda yayınlanan hikâye ise kahraman bir denizcinin ölümünü konu edinir. Hikâye, İsmail kapudan denilen bu cesur denizcinin Gelibolu sahillerinin Kalonevo denilen bir yerinde gemisini demirleyip karaya çıktıktan sonra fırtına alametlerinin başlamasıyla gemisine dönüp hem mürettebatı uyarmak istemesi ve yanındakilerin sandalla gemiye gitmesine karşı çıkmasına rağmen denize açılıp fırtınaya kapılarak ölmesini anlatır. Anlatıcı denizciyi yakından tanıyan ve onun gezdiği yerleri, başettiği fırtınaları kendi ağzından dinleyen biridir. Ölümüyle nasıl içinin parça parça olduğunu sık sık söyler, ah eder.

¹⁶⁶, “Bir Maderü’l-medîdenin Feryâd-ı Elimânesi”, nr. 123, 31 Temmuz 1313 (12 Ağustos 1897), s. 6

¹⁶⁷, “Son Arzu”, mtc. Aliye, nr. 173, 30 Temmuz 1314 (11 Ağustos 1898), s. 3

¹⁶⁸, “Yâd-ı Gamgîn”, nr. 94, 26 Kânûn-i Evvel 1312 (7 Ocak 1897), s.3

2.2.3.7. Esaret

Esaret konusu *Hanımlara Mahsus Gazete*'de üç hikâyede ele alınmıştır. Bunlardan ilki Rânâ Bint-i Saffet imzasıyla yayınlanan “Ahretlik”¹⁶⁹ adlı tefrika hikâyedir ve hikâyede esir bir genç kızın çektiği zulümleri anlatılır. Bilindiği üzere esaret konusu ilk kez Samipaşazâde Sezai'nin *Sergüzeşt* romanıyla edebiyatımıza girmiş, Sezai bu esere verilen tepkiler yüzünden zor zamanlar geçirerek Paris'e kaçmak mecburiyetinde kalmıştır. Bu eserin yazılışının üzerinden henüz on sene geçmeden 1986 yılında bir hanım tarafından tefrika olarak yayınlanan bu hikâye, esaretin eleştirilmesi noktasında aradan geçen kısa süre içerisinde bir mesafe katedildiğini göstermesi açısından dikkat çekicidir. Ancak bu hikâye esareti tümünden reddeden bir yaklaşım sergilemez, nitekim hikâyenin başkişisi Fatma bir süre zulüm ve sıkıntı çektikten sonra iyi bir ailenin yanına yerleşerek mutlu olur. Hikâyenin kurgusu şöyledir:

Fatma, memkeketinden babasına bir öküz parası verilerek ve kızının İstanbul'da bir haneye hanım olacağı rahat edeceği vaadiyle katırcılar tarafından alınır. Katırcılar, köyden çıkana kadar çok iyi davrandıkları Fatma'ya, sonrasında dayak atar, kötü davranırlar. Fatma üç günlük vapur yolculuğuyla kömürlükte İstanbul'a getirilir. Babasının yaşadığını müşterilere söylememesi için tehdit edilir. Kız için pazarlık yapan bir efendi, “kıza kendi kızım gibi bakarım” deyince katırcı “neme lazım, bana kızın rahatı değil, para lazım!” diyerek adamla anlaşmaya yanaşmaz.

Sonrasında yüklü bir para vererek Fatma'yı alan Kamil Bey bir kalemde memurdur fakat Avrupa'da tahsil görmüş alafranga meşrep bir miras zenginidir. Fatma'yı karısı rahat etsin diye alır. Fakat Fatma, ilk günden Kamil Bey'in çocuklarının istihzalarına hedef olur. Bir hayvan gibi, düz taban

¹⁶⁹ Bint-i Saffet Rânâ, “Ahretlik”, nr. 56-58, 21 Mart- 4 Nisan 1312 (2- 16 Nisan 1896)

mı diye ayaklarını ve sağlam mı diye dişlerini muayene ederler. Adını Peyveste koyarlar. Hamama gönderilip, yeni elbise giydirilince kız çok mutlu olur. Hayatında ne elbise ne de böyle ev mefruşatı görmüştür. Çalışkandır ancak ufak tefek şeyler yüzünden sürekli dayak yer.

Peyveste'nin ne kadar çalışırsa çalışsın kendini beğendiremediği, eziyet tekdir ve tahkir gördüğüne dair uzunca ve kendini tekrar eden bir bahisten sonra kız evden kaçar. Hanım kendi kendine iyi kızdı keşke hüsn-i muamele etseydim, işe de yarıyordu, hata ettim diye düşünür.

Fatma katırcıların yanına döner. Bu arada Fatma'yı ilk almak isteyen Halim Efendi kızı almadığı için çok pişmandır. Katırcıya tesadüf edince kızı sorar ve döndüğünü öğrenince alıp eve getirir, karısına emanet eder. Zaten çocukları olmadığı için çok üzülen ve çok iyi kalpli olan bu çift Fatma'yı çok sever, onu kızları yerine koyarlar.

Esaret konusunda gazetede yayınlanan diğer iki hikâye Nigar Hanım'a aittir. Bunlardan 106. sayıda yayınlanan “Bahtiyar”¹⁷⁰ adlı hikâye annesi tarafından on yaşında besleme olarak satılan Bahtiyar adlı bir kızın hikâyesini anlatır. 191 numaralı sayıda yayınlanan “Gonca”¹⁷¹ adlı hikâye ise esir olarak satıldıktan sonra Gonca adı verilen habeşi zenci bir kızın başından geçenleri konu alır.

2.2.3.8. Diğer Hikâyeler

Hanımlara Mahsus Gazete'de yayınlanmış olan 161 adet hikâyenin arasında kategorilendiremediğimiz hikâyeler de vardır. Bunlar ya konu

¹⁷⁰ Nigar Bint-i Osman, “Bahtiyar”, nr. 106, 27 Mart 1312 (8 Nisan 1897), s.1

¹⁷¹ Nigar Bint-i Osman, “Gonca”, nr. 191, 3 Kânûn-i Evvel 1314 (15 Aralık 1898), s. 2

bakımından çok fazla örneği olmayan hikâyelerdir, yahut da bir hikmet ihtiva ettiği için değil de yalnızca vakit geçirmek için okunmak maksadıyla yapılmış olan tercümelerdir. Bunları birer hikâyeyle örnekleyeceğiz.

Örneğin Hamiyet Zehra'nın “Bir Müslümanın Kalbi”¹⁷² adlı hikâyesi bir ihtiyarın dini hassasiyetini konu edinen bir hikâyedir. Dini meselelere gazetede yayınlanan kurmaca eserlerde pek rastlanmaz. Yazar bu hikâyede, ihtiyarı beden ve ruhen tasvir ettikten sonra ihtiyarın bir evin en üst katında bulunan bir levhaya doğru gittiğini, yürürken titrediğini ve heyecanlandığını anlatır. İhtiyar adam, levhaya vardığında önünde durur ve yanındakiler bunun lafza-ı celâl olduğunu görürler. İhtiyar ağlar, yanındakilerse niye ağladığını sorarlar. O da “Ah ben şu hale kendim vâkıf değilim ki size anlatayım. Tesirat-ı kalbiyeye hakiki bir izah vermek kabil midir?” der.

Sonra bundan kırk sene önce his ve kalp denen şeylere inanmadığını, her şeyin zahiri olduğunu düşündüğünü anlatır. Kendi mensup olduğum dine inanmıyordum der. Bir gün bir Müslümanla sohbet ederken adamın namaz kılmak için su aramasına şaşırır, abdestten bile habersizdir. Bu Müslüman ona abdestin faziletlerini anlatır. Cehaletini gördükçe ahval-i islâmı anlatır. İslamiyet'le ilgili birçok bilgi verir ve hikâyeler anlatır. Adam gittikçe daha çok etkilenir. Öykünün sonunda ihtiyar adam “ben zelâlet içinde geçen yıllarıma ağlıyorum, onlar bana şimdi çok uzak geliyor” der.

¹⁷² Hamiyet Zehra, “Bir Müslümanın Kalbi”, nr. 38, 28 Kânûn-i Evvel 1311(9 Ocak 1896), s.2

Nigar Bint-i Osman'ın Jeanne d'Estram adlı Fransız yazardan tercüme ettiği "İki Hemşire"¹⁷³ adlı hikâyeye de konusu bakımından diğer hikâyelerden farklıdır. 6 bölümden oluşan bir hikâyede olay şöyle gelişir: Afrika seyahatleri sırasında babaları ölmüş iki genç kız olan Şarlot ve Sofi ile tanışan iki genç, Loren ve Verniye kendi aralarında kızlarla evlenmeyi kararlaştırırlar. Şarlot Loren ile, Sofi de Verniye ile evlenecektir. Ancak Verniye Paris'ten çağırılır ve acilen gitmek zorunda kalır. Onun yokluğunda birbirlerini seven Sofi ve Loren evlenirler. Verniye'ye durumu anlatan bir mektup gönderirler. Onlar da tatili bitirip Paris'e döndüklerinde Verniye'nin kaza yaptığını öğrenirler. Verniye iyileşince Loren ile konuşmak ister, ona Şarlot'a aşık olduğunu ve kendisini affetmesini söyler. Loren de arkadaşının kazadan dolayı mektubu okuyamadığını anlar ve Sofi ile evlendiklerini anlatır.

245. sayıda tercümanı belirtilmeden yayınlanan George Curtlin'in "Küçük Hasta"¹⁷⁴ adlı hikâyesi de gazetede eğlence amaçlı yayınlanan hikâyelere örnek olarak gösterilebilir. Diyaloglar şeklinde yazılmış olan bu hikâyeye, oldukça kısa olarak ve basit bir dille kaleme alınmıştır. Hikâyeye, bir tabip, küçük hastanın validesi ve "küçük hasta" olarak anılan dört buçuk yaşındaki bir çocuk arasında geçer. Kadın yana yakıla tabibi çağırır, oğlunun sabahtan beri yürüyemediğini söyler. Çocuk ne zaman yere bırakılsa düşmektedir. Tabip buna anlam veremez. Çocuğu getirtir, ona sorular sorar, yere bırakmalarını ister. Çocuk yine düşer. Tabip en sonunda rahatsızlığın nüzul olduğuna karar verir, valideye bunu kanıtlamak için çocuğun reflekslerini ölçmek üzere çocuğa yaklaşır ve "Hay allah cezanızı versin!

¹⁷³ Jeanne De Estram, "İki Hemşire", mtc. Nigar Bint-i Osman, nr. 27, 20 Teşrin-i Sâni 1311 (2 Aralık 1895), s. 2

¹⁷⁴ George Curtlin, "Küçük Hasta", nr. 245/43, 30 Kânûn-i Evvel 1315 (11 Ocak 1900), s. 3

Öyle yürüyemez ya! Çocuğun iki bacağına da birden pantolonun bir ayağına geçirmişsiniz!” diye haykırır.

Gazetenin özellikle son iki yüz sayısında buna benzer kısa ve eğlenceli hikâyeler sıkça yer almıştır.

2.3. TİYATROLAR

Hanı”mlara Mahsus Gazete’de roman tefrikaları ve hikâyelerin çok ilgi gördüğünden ve fazlaca neşredildiğinden önceki bahislerde söz etmiştik. Fakat aynı ilginin tiyatrolar için söz konusu olduğunu söylemek mümkün değildir. *Hanımlara Mahsus Gazete*’de, yayınlandığı 613 sayı içerisinde yalnızca iki adet tercüme tiyatro eseri neşredilmiştir.

Bunlardan ilki, mütercime olarak (Aydın). Y.’nin adının geçtiği *Katil* adlı oyundur.¹⁷⁵ Bir perdelik bir komedi olan ve yedi meclisten oluşan oyun, 197-201 numaralı nüshalar arasında kesintisiz olarak tefrika edilmiş, son meclisi 209 numaralı nüshada neşredilmiştir.

Oyun “Eşhas-ı Vaka” ve mekanın tanıtılmasıyla başlar:

“Alfred Dukan. Otuz yaşında. Ressam.

Mösyö Le Kovaşev. Müdde-i umumi muavini. Kırk yaşında.

Bir süvari jandarma onbaşı.

Jan. Bahçıvan, yirmi beş yaşında.

Madam Perar. Dul, yirmi beş yaşında.

Anjelik. Oda hizmetçisi, yirmi yaşında.”

Şahıslardan sonra oyunun geçtiği mekanın tasviri yapılır. Söz konusu tasvir, “*Vaka, 1840’a doğru Madam Perar’ın şatosunda cereyan*

¹⁷⁵ , **Katil**, mtc. (Aydın). Y., nr. 197-209/7, 14 Kânûn-i Sâni 1314- 22 Nisan 1315

eder.” cümlesiyle başlar, oyunun tamamının geçeceği şatonun uzun zamandır kullanılmayan bir odasının anlatımıyla devam eder.

Yazarı belirtilmeyen oyunun özeti ise şöyledir: Genç yaşta kocasını kaybeden ve koca şatoda tek başına yaşayan dul Madam Perar’ın oda hizmetçisi Anjelik, şatoda Madam’ın kocasının ölümünden sonra hiç kullanmadığı bir odayı Mösyö Dukan adlı bir ressamı kiralar. Ancak şatonun bahçıvanı ve Anjelik’in nişanlısı olan Jan, bahçede ara ara yabancı birinin dolaştığını bir süre sonra fark eder ve Anjelik’ten şüphelense de aleyhinde kanıt bulamaz. Bu arada kasabada da yakınlarda bir katilin saklandığına dair dedikodular yayılmıştır. Madam Perar, tam bu sırada Mösyö Dukan’ın gizlice kaldığı odayı kullanmaya karar verir. Jan ise, Anjelik’i konuşturamayınca jandarmaya şatonun etrafında ve içinde birilerinin dolaştığını haber verir. İhbar üzerine gelen yüzbaşı ve Mösyö Le Kovanşev soruşturma yaparlar, son mecliste Dukan’ın katil olduğu ve şatoda bu yüzden saklandığı ortaya çıkar.

Gazetede neşredilen ikinci oyun¹⁷⁶ ise bu oyundan tam beş yıl sonra 8. (458.) nüshada yayınlanmıştır. “*Hayat-ı hakika sahnelerinden: Fransız akademisi azasından Henry Lawdon’un bir eseri*” cümlesiyle tanıtılan tek perdelik bu oyununun mütercimi belirtilmemiştir. Oldukça kısa olan oyun, oynanmaya pek müsait olmayıp okunmak için yazılmış bir hikâye tarzındadır.

Oyun kişileri, “*otuz üç yaşında bir Mösyö*”, “*kapıcı kadın*” ve “*kapıcının Hortans adlı kızı*”dır. Oyunun kurgusu ise şöyledir:

Mösyö bir öğle vakti apartmanın önüne gelir, kapıcı kadın kaldırımında yerleri süpürmektedir. Kadına beşinci kattaki evin kiralık tabelasını gördüğünü, ev hakkında bilgi almak ve evi gezmek istediğini söyler. Ancak adam oldukça garip davranmakta, sürekli evin pencerelerine

¹⁷⁶ Henry Lawdon, **Kiralık Apartman**, nr. 8 (458), 22 Nisan 1320, s. 118

bakmakta ve kendi kendine söylenmektedir. Hortans ise sokağın başından beri adamın henüz tabelayı görmemişken bile bu tarafa baktığını pencereden gördüğünü söyler. Kapıcı kadın ve kızı adamın garip davranışlarından şüphelenmelerine rağmen adamı eve çıkarırlar. Eve girdiklerinde adamın garip davranışları devam eder, kendini odalardan birine kapatır, ağlamaya başlar. Oyunun sonunda adam kadın ve kızına bu evde doğduğunu annesini bu evde kaybettiğini ve kiralık tabelasını görünce evi görmek istediğini açıklar.

Gazetede yayınlanmış olan tiyatroların tercüme olması ve bunların da sayısının oldukça az olması o dönemde hanımların oyun yazmaya yahut tiyatro okumaya pek de rağbet etmediği şeklinde yorumlanabilir. Zira gazetede A. Râsime imzasıyla çeşitli makaleleri yayınlanan Ahmet Rasim de bir sonraki bölümde ele alacağımız tiyatrolar ile alakalı bir makalesinde “*Şimdi tiyatrolarımıza hanımlar nokta-i nazarından bakalım; hangisine rağbet, hangisine nefret gösterildiğini tahkik edelim. Neticede ne bulacağız?*”¹⁷⁷ sorusuyla bu konuya dikkat çekecektir.

2.4. MAKALELER

Hanımlara Mahsus Gazete kurulduğu günden itibaren kadınların ve genç hanımların terakkisine hizmet misyonu ile yola çıkmış, gazetede yayınlanan eserlerin çoğu doğrudan doğruya öğretici nitelikte yazılmış, tercüme edilecek eserler seçilirken bu amaç doğrultusunda hareket edilmiş, okuyucuların gönderdikleri kurmaca metinler, denemeler, şiirler, makaleler mümkün olduğunca yayınlanarak adeta bir edebiyat mektebi vazifesi üstlenilmiştir. Bu bağlamda gazetede yazılan makalelerin neredeyse tamamına yakını eğitici ve öğretici makalelerdir demek yanlış olmaz. Bu

¹⁷⁷ A. Râsime, “Tiyatrolarımız”, nr. 327, 23 Ağustos 1317, s. 1

makaleler çoğunlukla kadınların eğitimi, çocukların eğitimi, annelik, evlilik, aile ve ev idaresi, sağlık, moda ve benzeri konularda kaleme alınmıştır.

Çalışmamızın kapsamı gereği bu başlık altında yalnızca edebiyat, dil ve dil eğitimi ile alakalı meseleler ve edebi şahsiyetler ile doğrudan ilgili olan makaleler ele alınacaktır.

Hanımlara Mahsus Gazete'de edebiyat, dil ve dil eğitimi ile alakalı meseleler ve edebi şahsiyetler ile alakalı makaleleri bulunan başlıca şahsiyetler A. Râsime, Nigâr Bint-i Osman, Fatma Aliye, Emine Semiye, Fatma Şadiye ve Fatma Fahrünnisa'dır. Bunun yanında gazete idaresinin imzasız olarak yayınladığı makaleler de gazetede sıkça yer almaktadır. Bunlar dışında kalan isimlerin bu meseleler etrafında yalnızca birer makaleleri bulunmaktadır. Edebi makaleler gazetenin çoğunlukla ilk yarısında yer almıştır, 300. sayıdan itibaren ise bu tarz makaleler gazetede artık nadiren görülmeye başlanır.

2.4.1. Edebiyatla Alakalı Makaleler

Hanımlara Mahsus Gazete'de yer alan edebiyat ile alakalı makalelerin neredeyse tamamı kadınların edebiyat ilgili meselelerle ve edebiyat dünyası ile olan bağları etrafında kaleme alınmıştır. Örnek vermek gerekirse tiyatrolar ile alakalı bir makale, meseleyi kadınların tiyatro izlemeleri nokta-i nazarından ele alırken şiir üzerine yazılmış bir makalenin konusu kadınların şiir yazmaları üzerine inşa edilmiştir. Bu noktada gazete yazarlarının gazetenin misyonu doğrultusunda hareket ederek meseleleri kadınlar etrafında ele almaları şaşılabilecek bir durum değildir.

Hanımlara Mahsus Gazete idaresi tarafından ilk sayılarda imzasız olarak neşredilen ve İbnülhakkı Mehmet Tahir'in yazdığını tahmin ettiğimiz

iki makale vardır. Bunların ilki kadınların şiir söylemeleri ve dilde sadeleşme hakkında, diğeri de kadınların yazdıkları hakkında ortaya konulan tenkitler üzerine kaleme alınmıştır.

“Sanayi-i Beyaniye ve Kadınların Şiir Söylemeleri” başlıklı makale¹⁷⁸ imzasız olarak 20. sayıda yayınlanmıştır. *Hanımlara Mahsus Gazete*’de dilde sadeleşme ile alakalı yazılmış tek yazı olan bu makale, söylemek ve yazmak ve bunların birbirleriyle olan alakaları üzerine uzunca bir bahisle başlar. Belagatin eğitimle kazanılabileceği gibi doğuştan bu yeteneğe sahip olanların da sayıca çok olduğu ifade edilir. Yazmak konusuna gelince yazar, bu meselenin öyle kolay olmadığını söyler:

“Nitekim bugünkü konu da çok mübalağalı olarak muherrer bir bendin ne şairâne ve ne de hakîmâne telakki edilmediği görülmektedir. Kadema bunu ekseriya manzum mektuplarda kullanıyorlarmış. Ne lüzumu var? Sanatlı bir satır yazı yazacağım diye bütün lugat kitaplarını yutmaya mecbur olmak bizce bir suluhet midir?..”

Yazar bir eser ortaya koymak için abartılı ifadelere sığınmanın gereksizliğinden ve artık geçerliliğini yitirdiğinden bahseder. *“Bu sureti tercih ve kabul eden yalnız Lisan-ı Osmâni olmadı. Her lisan-ı âsâr sanat ve mübalağadan ârî olmak üzere sütunlarda neşr-i ifâdâta başladı..”* diyerek bu tutumda Osmanlı’nın yalnız olmadığını söyler. Her millet dilde sadeleşme yolunda gerekli adımları atmaktadır.

“Gelelim şiire, bir adam düşünün ki şiire istidadı olmasın, yegane sermayesi Arapça ve Farsçası olsun. Şimdi bu adamın yazdığı nazma sade diyebilir misiniz? (...) “Şiirde vesait yoktur. Yani tasavvur ve tahsin edilen bir

¹⁷⁸, “Sanayi-i Beyaniye ve Kadınların Şiir Söylemeleri”, nr. 20, 26 Teşrin-i Evvel 1311, s. 2

şey mükemmelen anlatılamaz. O küçücük kısacık mısraların çok muhtasar fakat çok ulvi ve çok mânidar cümleler ve kelimeler sokmak kolaylıkla olur şeylerden midir?”

Yazar ünlü bir şairin sözlerinden alıntı yapar, bu meşhur şairin, *“Şiirle iştigal edecek olan adem evvela mensur fıkralar yazarak bazı fikrinin derece-i vesaitini tamamıyla anladıktan sonra manzum şeyler yazmaya çalışmalıdır.”* sözlerini okuyuculara aktarır.

Yazar, bu usulleri hanımların da kullanması gerektiğini, gayet muntazam yazan ve nefis eserler veren hanım şairleri bahsinin dışında tuttuğunu, ancak hevesli bazı talebe genç kızların şiir yazmaya teşebbüs ettiğini söyler. Bunların da önce mensur şeyler yazmaları gerektiğini ifade eder ve sırf şiir yazdığı için takdir edilme arzusuyla kalemi eline alan her genç hanımın sözlük karıştırarak şiir yazmasını eleştirir.

“Hanımlarımızın Yazdıklarını Şimdi mi İntikâd Etmeli?” başlıklı imzasız makale¹⁷⁹ ise;

“Bir kavmin nisvan-ı ne derece müterakki olursa o kavmin şaşa-ı kemal-i o derece revnak-dâr olur: sözü ne kadar doğru söylenmiştir. İşte bu doğru sözün tesirâtıdır ki Hanımlara Mahsus Gazete namı altında olarak bu gazetenin neşrine bizi sevk eylemiştir. Maksudımız hanımların terakkiyâtına hizmet etmek, onları tahsil-i ulum ve fûnûna bir kat daha teşvik eylemek, mahsul-ı zeka ve fatânetleri olan eserlerini neşrederek şevklerini arttırmaktır.”

sözleriyle başlar. Hanımların eserlerinin neşredilmesi onları bu yolda ilerlemeye teşvik edeceğinden kendilerine ulaşan eserlerin hepsini

¹⁷⁹, “Hanımlarımızın Yazdıklarını Şimdi mi İntikâd Etmeli?”, nr. 34, 14 Kânûn-i Evvel 1311, s. 2

memnuniyetle ve iftiharla yayınlamakta tereddüt etmeyeceklerini ifade eder.

Gazete çıkmaya başladığından beri hanımların bir şeyler yazmaya heveslendiğini ve göndermek için yazmaya giriştiklerini, yazdıkları yayınlandıkça da yeni yeni şeyler ortaya koyduklarını böylece maksatlarının gerçekleştiğini söyleyen yazar, kendilerinden sonra diğer gazeteler de hanımların yazılarını yayınlayacakları kısımlar açıldığını ve bundan memnuniyetini belirtir. Ona göre bu noktada hanımların yazdıkları tenkit edilmemeli, aksine kadınların eser vermesi teşvik edilmelidir:

“Biz hanımların âsârı hakkında müntekidâne fıkralar yazmayı da düşündüğümüz halde bunun ilm-i matbuata henüz pek endâz olan hanımların ba’as-ı inkisâr-ı heves ü hevâheşleri olacağını ve bunun ise maksad-ı terakkî’nin husulüne sed memâta’t? çekeceğini düşünerek intikâdâta lüzum görmediğimizden ve hanımlarımızın intikâdâta erkekler kadar tahammül edeceklerini –nezaket-i mizaçları sebebiyle- tasavvur edemediğimizden bu ana kadar gazetemize bu yolda hiçbir şey yazmadık.”

Fakat diğer gazetelerin hanımların yazdıklarına sanki terakkileri tamamlanmış da aşmış gibi en usta bir muharririn eserlerine bile yapılmayacak derecede şiddetli tarizler yayınladıklarını ve hanımların hevesini kırdıklarını ifade eder, ve refiklerinden şu talepte bulunur: *“Arkadaşlarımızdan rica ederiz ki hanımlarımızın arzu-ı terakkiyâtlarını tezyîd edecek surette idare-i kelam etsinler. Zirâ terakkiyât-ı islamiyemizin bir rûkn-i âzimini terakkiyât-ı nisvaniyemiz teşekkül edecektir.”*

2. sayıda neşredilen “Romanımız *Astra* ve Müellifesi: Carmen Sylva” başlıklı makale ise gazetede roman meselesi üzerine yayınlanmış ilk makedir.¹⁸⁰ Gazete idaresinden biri tarafından yazılmış olan ve imzasız olarak neşredilen bu makale *Hanımlara Mahsus Gazete*’nin ilk tefrikası olan

¹⁸⁰, “Romanımız *Astra* ve Müellifesi: Carmen Sylva”, nr. 2, 23 Ağustos 1311, s. 9

Carmen Sylva'nın *Astra* adlı romanının tefrikası üzerine gelen eleştirilere cevaben kaleme alınmıştır.

Gazete idaresinin “*İlk nüshamızda neşrine başladığımız roman hakkında istîzâhi hâvi aldığımız varakalar üzerine mütalaatımızın ve bu romanı intihâbdaki veçhin beyanını münasip gördük.*” açıklamasıyla başlayan makale tercüme bir roman yerine milli roman talep ederek ilk tefrika olarak bu romanın seçilmesini eleştiren ve bu yolda gazete idaresine mektuplar gönderen hanımlara neden tercüme bir roman tercih ettiklerini açıklama gayesiyle yazılmıştır. Yazar *Hanımlara Mahsus Gazete*'de millî bir roman dercini kendilerinin de çok istediğini söyler ve Avrupa romanlarından birini seçmekte neden bir sakınca görmediklerini izah eder:

“*Mütercem bir roman yerine “millî” bir roman dercini isteriz. Lâkin Avrupa’da romancılık çok ileriye gitmiştir. Bizde henüz o raddeyi bulmamıştır. Avrupa romanları ne kadar güzel yazılmış olsa ve zemini ne kadar hoş bulunsa ahlâkı ve adâtını musavver olduğu cihetle bize ihtimâl çok büyük faide vermez. Lâkin romanlar hissiyât ve ahvâl-i beşeriyeyi musavverdir. Hüsn-i intihâb olunmak suretiyle Avrupa romanlarından lisanımıza nakl olunanlar hiç hâiz-i ehemmiyet değildir de denilemez. Üstad-ı âzâmımız Ahmed Mithat Efendi hazretleri roman yazmakta fevkâlâde iktidar göstermişlerdir. Mamefîh Avrupa romanlarından birçoğunu da tercüme buyurmuşlardır. Milli roman vücuda getirmek o kadar kolay bir şey değildir. Ve bu yolda yazı yazan muharrirlerimiz henüz pek azdır. Evrak-ı yevmiyenin neşrettikleri romanlardan kaffesinin mütercem bulunması da bu sözümüzü teyit eder. Ortada bir müşkülât var iken ve bir gazete karîleri ve karieleri arasında pek çok da roman meraklıları bulunurken Avrupa romanlarından birini intihâb ve tercümede ızdırab bâkidir.*”

Bu açıklamadan sonra da “*Mamefîh yazılıp ihsan buyurulacak milli romanların yahud hikâyâtın dercine maa'l-memnûniyye hazırız.*” diyerek gönderilecek romanları memnuniyetle neşredeceklerini ifade eder.

Astra romanı iki kız kardeşin birbirlerine yazdıkları mektuplar şeklinde ilerler ve yazar, o dönemde “*usul-ı âdiyeye mütâbık*” olmayan, yani alışılmadık olan bu roman tekniği ile alakalı açıklama yapma gereği duyar:

“Her ne kadar bu roman sair romanlar gibi ‘1890 sene-i miladiyesinde idi ki...’ diye başlamıyor ise de usul-ı âdiyeye mütâbık değil diye reddi de câiz olamaz. Her romanda olduğu gibi ilk sahifelerinde de mevzuu ve mahiyeti bittabi anlaşılamaz. Mütalaasında devam buyurulursa lezzeti artar.”

Makalenin geri kalanı romanın konusu ve romanın Carmen Sylva mahlasını kullanan yazarı Romanya Kraliçesi Elizabeth hakkındadır. Bu romana “Roman Tefrikaları” kısmında değineceğimiz için bu bahisleri burada zikretmeye lüzum görmüyoruz.

Hanımlara Mahsus Gazete’de roman bahsi bulunan bir diğer yazı da Fatma Fahrünnisa’ya aittir. 16 numaralı sayıda yer alan “Romanlar ve Tiyatrolar” başlıklı¹⁸¹ makalenin giriş kısmındaki genel mütalaada roman bahsi bulunur, ancak yazının devamı tiyatrolar üzerinden gelişmiştir. Tanzimat tiyatrosuna bilhassa Moliere’den çevirileriyle yaptığı katkılarla tanınan Ahmet Vefik Paşa’nın torunu olan Fatma Fahrünnisa Hanım’ın tiyatrolar konusundaki görüşleri dikkat çekicidir. Fatma Fahrünnisa, tiyatro ve romanların bir ders-i hikmet olmak üzere kaleme alınmalarına rağmen aslında aksi bir etki yarattıklarını söyleyerek Avrupa düşünürlerinin bu fikri desteklediklerini belirtir:

“Tiyatro, roman¹⁸² tenvir-i efkâr ve tehzîb-i ahlaka hâdim bir mekteb-i edeb ve bir ders-i hikmettir. Fikir ve itikadı hemen teammüm etmiş gibidir. Halbuki bunların efkâr-ı umumiye ve tabâyi’-i beşeriyede aks-i tesir ‘ikâ ettikleri tiyatro ve romanların en müterakki ve en mebzul bulundukları memalik-i garbiye hükemâsı nezdinde bile tasdik ve itiraf edilmiş bir kazıyye olup Avrupa’nın azim ve meşahîr

¹⁸¹ Fatma Fahrünnisa, “Romanlar ve Tiyatrolar”, nr. 16, 12 Teşrin-i Evvel 1311, s. 2

¹⁸² “Fenni romanlar bahsimizden hariçtir” dipnotu verilmiştir.

hükemâsından Janjak Ruso ve emsâli tiyatro ve romanlar aleyhinde hame-rân-ı makâl olmuşlar ve delail-i lazıme serd ve ityân ederek ciltler dolusu muharrirât ile onların mazarrat-ı adîdesini şerh ve izah etmişlerdir. Zaten bu hususta Avrupa'nın hal-i hazır-ı menevişinden âlâ delil mi istersiniz?"

Yazara göre, tiyatro ve roman eğer “müzehheb-i ahlak” ise roman ve tiyatrolar konusunda dünyanın geri kalanına göre hayli ileride olan ve her gün, her kesime hitap eden çeşit çeşit tiyatrolar sergilenen, binlerce roman basılan Avrupa’da suçların ve ahlaksızlığın bu derece çok olmaması gerekmektedir:

“Tiyatro mühezzeb-i ahlaktır da her sınıf halkın hal ve mevkileriyle mütenasib ve her cihetle mertebe-i terakki ve tekemmüle vasıl havas ve âvâma mahsus ayrı ayrı tiyatroları şamil olan ve her gün binlerce roman tab’ ve neşr olunan Avrupa’da ahali faziletin timsal-i mücessemi olmalı değil midir? Niçin en denî caniler, en müthiş katiller, en namussuz insanlar, en mâhir sarikler, en mübalağalı yalancılar, en hilekâr dolandırıcılar orada zuhur ediyor? Neden âlî, âdi, kebir, sağır hemen her hâne dahilinde bir roman zemini teşkil edecek ahval ve vukuat cereyan eyliyor ve hemen her familyada tiyatro piyesi olarak tertib olunmaya çespân vekâyi husul buluyor. Tiyatro madem ki münevver efkârdır, cesamet-i fevkâlâde ve tezyinat-i harikulâdesini resimlerde temâşâ eylediğimiz ve tarifat-ı lazımesini kitaplarda okuduğumuz ve her akşam hınca hınç denilecek derecede izdihamını istihbâr eylediğimiz o mütenâ, muntazam, mükellef Avrupa tiyatrolarında icra olunan piyesler müdâvimatı için bir mişkat-i ibret-nümâ olup garptaki ahlâk-ı redîe- i umumiyeyi tashih ve tezhîb ve ahval-i seyyie-I müslevliyyeyi tebdil ve ıslah etmeli değil midir?"

Fatma Fahrünnisa daha tiyatro ve romanların ihtiva ettiği fenalıkları ve hafiflikleri sayarak okuyucuların başını ağrıtmak istemediğini, ayrıca bunların bazılarını yazmayı nisvan kalemine uygun görmediğini ifade eder ve kararı okurlarının takdirine havale ettiğini söyler.

Yazar bu kısımda bir tiyatro oyunundan örnek verir. Oyunda birbirine aşık iki gencin evlenmesine kızın babası katiyen müsaade etmez, aşıklar öleceklerini bilseler gene de evlenmek isterler. Fatma Fahrünnisa, bu sırada etrafınıza bir bakarsanız herkesin pedere nasıl kızdığını görürsünüz ve “ah zalim, merhametsiz adam ah” dediklerini duyarsınız der. Yazar, izleyicilerin bir kızın serkeşlik ve hevesini alkışladıklarını ve bundan meydana gelecek bedbahtlıkları düşünmediklerini söyler. Ona göre her baba evladının selametini, saadetini ister, bu pederin de böyle davranmasının nedeni o gencin kızı için felaket sebebi olacağını kendisince görmesidir, kimsenin bu açıdan düşünmediğini ve oyunda herkesin babayı suçladığını söyler ve okuyucuları vakâ hakkında düşünmeye davet eder:

“Muhterem kariilerim, siz ki erbâb-ı temaşadan farz olunuyorsunuz. Bu neticeyi nasıl telakki ediyorsunuz? Hiç şüphe etmemeye memnuniyetle! Can-ı dilden bir oh diyerek değil mi? Halbuki neyi tahsin ettiğinizi tefekkür ediyor musunuz?”

Yazar bu noktada başka bir vakâ daha anlatır. İki kadın tiyatroya gitmek için sözleşmiş, bir tanesinin ev ahalisinden biri gitmesine müsaade etmeyince o da bir piyeste izlediği bir hileye başvurmuş ve dış ağrısından yakınarak komşuya ilaç almaya gideceğini söylemiş fakat hilesi ortaya çıkmış ve göz hapsine alınmış, “*hilekarlığı yanına kar kalmıştır*”. Fatma Fahrünnisa’ya göre, “*Bu vakıa zahir-i halde pek ehemmiyetsiz gibi görünür ise de tiyatroların müslîh değil bilakis müfsid-i ahlâk ve tebâyi’ olduğunu pek âlâ ispat eder.*”

İşte bu yüzden çalışkanlıkları ile örnek aldığımız Avrupa’da pederlerin kızlarını roman ve tiyatrodan men ettiklerini ve “*bizde henüz tecrübesiz gençler(in), saf çocukları tiyatroya sevk ederek ve onlara roman mütalaası için mezuniyet vererek*” onları yanlış yönlendirdiklerini ve kızların roman değil kitab-ı ahlâkîyeye teşvik edilmesi gerektiğini belirtir.

Tiyatrolar yalanlar üzerine kurulmuştur. İçi kan ağlayan biri sahnede güler, ya da sevinçliyen ağlar. Bu yalandan ibaret olan temaşadan ne gibi bir keyif alınabilir ve “*esasen kizb üzerine olan bir şeyden alınacak hisse ne kadar olabilir, hem de edeb-i islamiyye ve âdât-ı milliyemize muhalif olan vakıadan nasıl ibret alınır ve ne surette müstefid olunur?*”

Fatma Fahrünnisa Hanım sözlerini henüz okul döneminde olan çocuklara ve gençlere “*Evkâf-ı hayatımız vezaif-i dîniye ve dünnyeviyemizin temâmi-i îfâsına kifayet edemeyecek derecede kalil iken*” kesinlikle tiyatro ve roman mütalaası için izin verilememesi gerektiğini söyleyerek bitirir. Ona göre anne babalara bu konuda büyük görev düşmektedir, “*henüz tahsil devrinde olan gençler ve çocuklar o kıymetdâr zamanlarını imrâr etmemeli hele tiyatrolara takarrüb bile eylememelidir. Zira roman ve tiyatroların onlarca ehven ve ehaff zararı, safvet-i zihinlerini imha etmesi ve mani-i tahsil olunmasıdır.*”

Hanımlara Mahsus Gazete’de tiyatrolar üzerine yayınlanan önemli makalelerin bir diğeri de A. Râsime imzasıyla yazan Ahmet Rasim’in “Tiyatrolarımız”¹⁸³ başlıklı yazısıdır.

A. Râsime makalesine Fransızca’da ünlü bir darb-ı mesel ile başlar: “*Ne sevdiğini bana söyle, kim olduğunu sana söyleyeyim.*” Yazara göre bu bağlamda, bir şahsın hüviyeti sevdiği şeyle anlaşılabilir. Yazısında tiyatro üzerine bilgiler veren ve “*Bizde tiyatroculuk sanatı henüz devre-i sabavetinde*” diyen A. Râsime henüz tiyatro sanatının bilhassa kadınlar arasında tam anlaşılammış ve güldürme, eğlendirme yönleri dışında yeterince takdir edilmiyor olmasından yakınır:

¹⁸³ A. Râsime, “Tiyatrolarımız”, nr. 327, 23 Ağustos 1317, s. 1

“Mesela Osmanlı Tiyatrosu’na devam edenlerin oldukça iyi tertib olunmuş, hemen daima ciddi, neticeli bir piyes temaşâ etmek arzusunda, binaenaleyh tiyatroyu, senayi-i nefiseyi, fûnun-ı bediayı sever, anlar, hiç olmazsa sevmeye anlamaya müsteid takımdan olduklarına hükmedilebilir.(...) Tiyatronun gayet-i mahza bir eğlenceden ibaret olduğuna kâni olanlar şüphesizdir ki tiyatroları dolduran halkın kısm-ı küllisini teşkil ederler. Bu sınıf kimseler değil midir ki... hissiyatın en ziyade tehyic eden, fikri en ziyade âlâ eyleyen koca, güzel oyunlarında daima kendilerince gülünecek cihetler bulurlar da ağlanacak, hiç olmazsa rikkat ve heyecan ile seyredilecek, dinlenecek noktalarda tiyatronun yalnız aktörler tarafından ihlâl olunan sükunet-i mühibbesi içinde sağdan soldan, önden arkadan bir “kahkaha”, bir “kiki kiki” aks-i endâz olur? (...) Bu sınıf kimseler değil midir ki mesela, ... , nevmîd bir kızcağızın validesini kurb-u mezarında bir vaz’-ı dilşikâf ile ağladığını, hiçbir zî-ruha açıp isma’ edemediğini ser-a-ser ve âlâm-ı kalbini saçıp söyleyerek medfunenin bir sada-ı teselliye – gerini temenni etmediğini gördüklerinde, mezarı tasvir eden boyalı bir tahta parçasının yanında “sahih gibi” ağlayıp sayıklamasından, “budala gibi” söylenip durmasından dolayı gülerler? Onun için bâlâdaki sözüm kati ve umumi değildir demiştim. Fakat herhalde tiyatrolar da gazeteler gibi müdavimlerinin fikir ve hallerini bir mikyas olabilir.”

A. Râsime, yaz aylarında gazeteye gönderdiği yazılardan anlaşıldığı Makriköyü’nde yazlarını geçirmektedir. Bu yazı da o muhitte sanat icra eden Mınak Kumpanyası’nın hanımlardan ilgi görmemesi üzerine kaleme alınmıştır. Yazar, bu başarılı kumpanyaya rağbet gösterilmemesini, hanımların tiyatroya yalnızca gülmek, eğlenmek amacıyla rağbet etmesini eleştirir:

“Şimdi tiyatrolarımıza hanımlar nokta-i nazarından bakalım; hangisine rağbet, hangisine nefret gösterildiğini tahkik edelim. Neticede ne bulacağız? Şunu ki, hanımların en ziyade rağbet ve müdavemet ettikleri tiyatrolarımız eğlencehaneler, handehaneler ve emsalidir. Bu mevsim-i sayf esnasında Makriköyü’nde dahi icra-ı sanata başlayan Mınak Kumpanyası kadın seyircilerinin – çoğu hizmetçi ve çocuk olmak üzere- kırktan, otuzdan öte on beşe tenzil ettiğini, nihayet rağbetin büsbütün münkâtı’ olduğunu görünce işten çekildi, oyunlarını artık yalnız erkeklere, hayır, yalnız onlara değil, bunlar miyanesinde iyice çok bulunan Rum, Ermeni kadınlara

dahi oynamaya başladı. Cidden şayan-ı dikkat olan bu hakikat Osmanlı Tiyatrosu efradının icra-ı sanat eylediğini sair yerlerde de göze çarpıyor.”

A. Râsime bunun sebebinin irdeler, bu konu hakkında konuştuğu hanımların hepsinin aynı cevabı verdiğini söyler:

“Mınak’ta kanto yok. (...) “Mınak’ta daima komedi yok, oynadığı komediler de alafranga şeyler... Hem de o kadar gülünç değil.(...) Mınak’ta gözyaşları, hıyanetler, felaketler, cinayetler, elhasıl müthiş muhavvaf şeyler var. (...) Tiyatro eğlenmek , gülmek, kahkalarla gülmek, bayılıncaya kadar gülmek için” imiş!”

Daha önce ele aldığımız “Tiyatrolar” bahsinde *Hanımlara Mahsus Gazete*’de tiyatro neşrine pek de rağbet edilmediğini ifade etmiştik. A. Râsime’nin bu yazısı bu duruma ışık tutabilecek niteliktedir. Bu makaleden de anlaşılacağı üzere o dönemde hanımların tiyatroyu yalnızca eğlenmek, gülmek maksadıyla izledikleri, ciddi ve sanat yönü daha kuvvetli tiyatroların ise kadın izleyici bulamadıkları görülmektedir. Bu duruma gazetede tiyatro neşredilmemesi açısından bakılacak olursa metin halinde bir tiyatronun çok da eğlendirici olamayacağı düşünüldüğünde bu durumu anlamlandırmak zor olmayacaktır. Zira daha önce de bahsettiğimiz üzere döneminin en çok okunan kadın gazetesi *Hanımlara Mahsus Gazete*’de hiç telif tiyatro tefrikası bulunmaz, biri tefrika, diğeri tek perdeden oluşan kısa bir oyun olan iki tercüme tiyatro bulunur.

A. Râsime, “Maksadım Mınak Kumpanyası’nın ciddi bir tiyatro olmak saffetıyla beraber yahud daha doğrusu mücerred bu saffetten dolayı bu radde hanımlardan gördüğü şayan-ı dikkat rağbetsizliği söylemekti.” der, amacının eğlendirici oyunlar ortaya koyanları ve bunları izleyenleri rencide etmek olmadığını açıklama ihtiyacı hisseder. “Tenkid böyle şeylerde terakkînin muaviniidir.” diyerek eleştirdiği hanımların gönlünü almaya çalışır.

Hanımlara Mahsus Gazete'en önemli yazarlarından ve edebiyat alanında en çok eser veren isimlerinden biri olan A. Râsime'nin gazetede edebiyat hakkında yayınlanan bir diğer önemli makalesi “Bizdeki Edebiyat Merakına Dair”¹⁸⁴ başlıklı yazı dizisidir. 1898 yılının Eylül ayında çıkan 178. ve 179. sayılarda yayınlanan bu makale, söz konusu dönemde okur ve yazar bakış açısından edebiyat algısının gebe olduğu değişim ve dönüşümlere ışık tutar, bu algının artık değişmesi yolunda teklifler sunarak yalnızca kadınlar etrafında değil, eser kaleme alan herkese yönelik bir eleştiri ortaya koyar.

A. Râsime, makalesine Türkler'in millet olarak edebiyat merakı, bir şeyler yazmaya olan düşkünlüğü bahsiyle başlar. Ona göre dünya üzerinde edebiyata dahil olmaya meraklı böyle bir millet daha yoktur. Hangi sınıf ya da meslekten olursa olsun hemen herkesin şiir yazmaya, edebiyat taslakları vücuda getirmeye heves ettiğini, bunu beceremeyenlerinse tüm vaktini bunların mütalaasıyla geçirdiğini söyler. Bunların bir çoğunun “*maişetini hâzıran temin veya âtî için tekeffül eyleyen vezâîfin ifâsına tahsis edeceği zamanı kafiye ve bilfarz tulu' veya gurub-ı şemse müteallik bir cümle-i vasfiyye aramak yolunda geçirenler*” olduğunu söyleyen A. Râsime bu kişilerin şiir ve edebiyatın getirdiği mesuliyetleri taşıma yolunda hiç bir emare göstermediklerini belirtir. Ona göre herkesin edebiyatla uğraşmasına lüzum yoktur. Hatta “*mesalik-i ciddiye ve mühimmeye islâk edilmiş kıymetdâr diplomalar almış bazı ricâlimiz güya bu mesleklerin hadd-i zatında veya memleketimizde lüzum ve faidesi yokmuş yahut kalmamış gibi büsbütün şairliğe, edipliğe dökülüyorlar.*” önemli vazifelerde bulunan bir çok şahsiyetin bütün zamanlarını kıymetli mesleklerine ayıracaklarına edebiyatla oyalandıklarını düşünür. Çünkü ona göre herkesin bu derece edebiyatla ilgilenmesi “*edebiyat denecek bir edebiyat vücuda getirmek bahtiyarlığından elân pek uzak bulunduğumuz*” gerçeğini değiştirmez.

¹⁸⁴ A. Râsime, “Bizdeki Edebiyat Merakına Dair”, nr. 178-179, 3-10 Eylül 1314

Râsime, yakın zamana kadar süreli yayınların edebiyat denilen amatör eserlerle dolu olduğunu, şimdilerde yeni yeni “tenkit yolunda sâdâlar” çıktığını, bunların edebiyatta usul ve kaide oluşturma yolunda adımlar olduğunu ve bunların inkılap yolunda küçük ama önemli gelişmeler sayılabileceğini kaydeder.

Makalenin önem arz eden yönlerinden biri de A. Râsime’nin bu eleştirilerden sonra “*Edebiyat nedir? Bir kavme lüzumu ne derecededir? Tahsilin mebdei mi müntehâsı mıdır? Bizdeki edebiyat nasıldır? Nasıl olmak lazım gelir?*” sorularına yanıt araması olsa da makalenin geri kalanında bu soruların muhtemel yanıtlarıyla ilgilenmek yerine kadınların ve bilhassa genç kadınların edebiyat merakına yönelik eleştirilerde bulunur. Kendisinin de edebiyat meraklısı olduğunu, okumaktan ve yazmaktan fazlaca keyif aldığını ve örneğin Nigâr Hanım’ın yahut Makbule Leman’ın eserlerinin gazetede neşrini sabırsızlıkla beklediğini ifade eder. Ancak yeni evli, bilhassa da küçük çocukları olan genç hanımların zevçlerine ve bebeklerine ayırmaları gereken zamanların çoğunu edebiyat hevesiyle eser mütalaasına ve özellikle de yazı yazmaya ayırmalarını doğru bulmadığını söyler. A. Râsime’ye yani kuvvetle muhtemel olarak bilindiği üzere Ahmet Rasim’e göre herkes edebiyatçı olamaz, olmasına da lüzum yoktur, kalemi eline her alan da edebi eser ortaya koyamaz. Burada eleştirilen *Hanımlara Mahsus Gazete*’de de her sayıda fazlaca rastlanılan amatör eserlerdir.

Makalenin devamı hanımları ilim ve fen öğrenmeye ve bir meslek sahibi olmaya teşvik edecek tespitlerle devam eder. Amerika’daki doktor, avukat, mühendis ve daha birçok mesleği icra eden hanımların istatistikleri verilir. Zeki ve öğrenmeye meraklı olan hanımların yalnızca dil öğrenip edebiyatla uğraşmamaları gerektiğine, Fatma Aliye, Nigâr Hanım, Makbule Leman gibi hanımların bu meslek dallarından birine yönelselerdi ne derece başarılar elde etmiş olabileceklerine dikkat çeken yazar edebiyatı elbette mühim bulduğunu ve gerekliliğine inandığını ancak tahsile müsait bir hayatları

bulunan hanımların uğraşacak tek mecra olarak edebiyatı görmemesi gerektiğini vurgulamıştır.

A. Râsime'nin edebiyatla alakalı bir diğer yazısı da dört bölüm olarak yayınlanan “*Paris Musahabeleri*’ne Dair Efkâr ve Hissiyatım” başlıklı yazı dizisidir.¹⁸⁵ *İkdam* gazetesinin Paris muhabiri olan Ali Kemal’in *Paris Musahabeleri* adlı eseri üzerine yazılmıştır.

A. Râsime'nin *İkdam*’da yayınlanan bir eser üzerine kaleme aldığı bir diğer yazı da Hikâye-i Muntahabe başlığıyla yayınlanan bir hikâye hakkında yazılan “Şair ile Matmazel” başlıklı makaledir.¹⁸⁶ Hikâyeyi tahlil eden yazar, yazılış tarzını sanatsal olmaktan uzak bulsa da konusu açısından kıymetli bulur:

“Bizde ‘hikâye’ denildi mi hatıra az çok teferruatlı bir vakanın tasviri hatır eder. Halbuki bu ‘Hikâye-i Muntahabe’ öyle bir tasviri müstemil değil, fakat topu topu iki mektuptan müteşekkil bir ‘novel’den ibaret, ki gerçek mevzu, gerek tarz-i tahriri ne kadar külfet ve sanattan âzâde ise ihtiva eylediği hakikat o kadar büyük.”

Hanımlara Mahsus Gazete’nin en velut isimlerinin başında gelen ve gazete idaresi üzerinde büyük tesiri olan A. Râsime kimi zaman da gazeteye gönderilen eser, makale ya da mektuplara cevap olmak üzere yazılar kaleme almış, resmi olarak gazete idaresinde olmamasına rağmen gazeteyi okuyan ve idare eden herkes adına yorumlarda ve taleplerde bulunur. En ilginç makalelerinden birini de bu yolda kaleme almıştır.

¹⁸⁵ A. Râsime, “*Paris Musahabeleri*’ne Dair Efkâr ve Hissiyatım”, nr. 192-193-194-197, 10-18-24 Kânûn-i Evvel-7 Kânûn-i Sâni 1314

¹⁸⁶ A. Râsime, “Şair ile Matmazel”, nr. 348, 24 Kânûn-i Sâni 1317, s. 2

209 numaralı nüshada “Satılmış” imzasıyla yayınlanan “Bursa’dan” başlıklı mektup¹⁸⁷ üzerine yazılan ve birbirinin devamı olan iki makaleden oluşan “Satılmış Hanım ve Taşra Mektupları” sernameli makaleler¹⁸⁸ yazarın birçok konuda önemli fikirlerini barındırır.

Söz konusu mektupta Satılmış Hanım gazeteye taşra hayatıyla ilgili ayrıntılar içeren yazılar, Türkçe şiirler ve köy yerinde anlatılan masalları göndermek istediğini yazar. A. Râsime ise çokça köy gezmesine ve gezenlerin tecrübelerini dinlemesine rağmen taşrada “Satılmış” ismini hiç duymadığını, matbuatımızda bugünlerde böyle garip isimlerle sade Türkçe şiir yazma modasının başladığını söyler. Görülen o ki Râsime, Satılmış Hanım diye birinin varlığına inanmamaktadır:

“Zevâhir ve mesmu’âta bina ettiğimiz fikr-i hatadan sâlim değilse tebrik ve teşekkürümüzü istirdat etmez isek de mümkün olduğu mertebe sırf Türkçe elfazdan mürekkep bir şeyin matbuatımızda gördüğümüz tuhaf tuhaf imzalara taklîden böyle “Satılmış” gibi namlar tahtında neşrine kendilerinin neden lüzum gördüklerini anlayamadığımızı kemal-i saffet-i deruniyle itiraf ederiz.”

A. Râsime’ye göre saf Türkçe ile yazmak için köylü tavrı takınmak lüzumsuzdur:

“Böyle Türkçe şeyler yazmak için –zannıma kalırsa- mutlaka köylü safvetini takınmak zarûri değildir. Köylülük medeniyetçe bir hâl-i tıfliyet demek olduğundan bu hâli ile henüz tarif-i feyz ve terakkisinin ibtidâsında olan Türkçe yazış arasında bir nispet aranılıp gösterilmek arzu olunuyorsa bu mütalaaya diyecek bir şey bulunmaz!”

¹⁸⁷ Satılmış, “Bursa’dan”, nr. 209/7-211/9, 22 Nisan-6 Mayıs 1315

¹⁸⁸ A. Râsime, “Satılmış Hanım ve Taşra Mektupları”, nr. 214/12-222-20, 27 Mayıs-22 Temmuz 1315

Yazının devamında yazar, Satılmış Hanım'ın göndereceğini vaat ettiği masalların köhne efsaneler olmadığını umduğunu söyler, kendisinden bir eser ortaya koymaya çok hevesi varsa gezdiği, yaşadığı mahalleri tasvir eden ve buraların adet ve hallerine dair şeyler kaleme almasını talep eder. İlim aleminin coğrafya ve etnografya ile ilgili malumata muhtaç olduğunu dile getiren A. Râsime, yazılacaksa böyle istifadeli şeyler yazılması gerektiğini söyler. Ona göre, köhne hikâyelerden daha çok seyahatnamelere ihtiyaç vardır.

Satılmış Hanım'ın mektubu ve A. Râsime'nin bu yazısı üzerine *Hanımlara Mahsus Gazete*'ye birçok mektup gelmiştir. Bu konu üzerindeki tartışmaları A. Râsime söz konusu makalerin ikincisinde etraflıca irdlemiştir. Bunların bazılarında hanımlar Satılmış Hanım'ın köylü olması sebebiyle coğrafyadan, seyahatnâme kaleme almaktan anlamayacağını öne sürer, bazılarıysa her taşra kasabasında inas mektepleri olduğunu belirterek Satılmış Hanım'ın köylü olduğu için cahil olduğu sonucuna varılmasına hayret ettiklerini belirtirler. Satılmış Hanım da gönderdiği ikinci mektupta kendini bu yolda savunur.

Yukarıda bahsettiğimiz ikinci makalesinde bu tartışmalara değinen A. Râsime sözü gene Türkçe yazma hevesi meselesine getirir. Ona göre ne Türkçe yazmak marifettir, ne de Türkçe yazacağım diye saflaşmak hatta alıklaşmak lüzumu vardır. “*Türklük bu demek değildir.*” Yazara göre erbâb-ı kalem hanımların sayısı zaten oldukça azdır, bunlar da faydası olan şeyler yazmalıdır.

Hanımlara Mahsus Gazete'de en çok eser veren isimlerden bir diğeri de Nigâr Hanım'dır. Bu başlık altında üç makalesini inceleyeceğimiz Nigâr Hanım gazeteye yazdığı dönemde başyazar olması münasebetiyle oldukça önemli bir konuma sahiptir.

Yazılarını Nigâr Bint-i Osman imzasıyla yazan Nigâr Hanım'ın gazetede edebiyatla alakalı ilk makalesi “Arz-ı Hakikat” başlığıyla neşredilmiştir.¹⁸⁹

Yazısına bir süredir roman okumadığını çünkü roman mütalaasıyla çokça vakit geçirdikten sonra artık romanların başından sonunu görmeye başlayarak bunun kendisi için zevkli bir iş olmaktan çıktığını anlatarak başlayan Nigâr Hanım Vecihi nam bir yazarın *Mihr-i Dil* adlı romanının çıkışıyla bu durumu kendisi için değiştirdiğini söyler:

“Vakıa ki alem-i matbuatta henüz maruf olmayan bir nâm ile “Mihr-i Dil” ser-nâmeli milli bir roman gözüme ilişti. Tab-ı beşerde merkûz olarak en evvel her şeyde âsârını gösteren fikr-i tecessüs bu acizede dahi yalnız âsâr-ı edebiye hakkında mevcut bulunduğu cihetle Vecihi namına intişâr eden âsârın ne yolda bir zâde-i tabiat olduğunu anlamaya sevk eylemişti; aman yarabbi! Elime geçen İkdâm'ın ilk tefrikası idi, hulûl-ı ferdâyı ne şiddetli bir intizâr ile isti'câl eylediğimi tarif mümkün müdür? Milli roman! Hem de gayet hazin, son derece nazik bir üslub-ı ifâde!”

Vecihi Bey'in bu romanını Mehçure, Hikmet, Hürrem Bey romanları takip etmiş, Nigâr Hanım bunların her birini diğerinden çok beğenmiştir:

“İnsan (...) bu milli romanları kemal-i dikkatle mütalaa ettiği zaman ihtiva ettiği eşkar-ı ulviye, hissiyât-ı rakîka ve ahlâk-ı cemile gibi kaffe-i mehasin-i beşeriyeye kesb-i vukuf ettikçe o zümreye mültehih bulunduğu için neşe ve inbisâtından, fahr ve mübâhâtından kendini halkın en ulvi alimlerinden tasavvur ettiği gibi kin ve adavet, hırs ve sefâlet, fıkdan-ı istikâmet gibi mezâlim-i beşeri mübeyyen olan aksamını dahi mütalaa eyledikçe dünyaya geldiğine peşiman, nefsine bile nefrîn hevân olacağı geliyor!”

sözleriyle bu romanların kendisinde uyandırdığı hisleri ifade eder.

¹⁸⁹ Nigâr Bint-i Osman, “Arz-ı Hakikat”, nr. 77, 29 Ağustos 1312, s.2

Nigâr Hanım'ın 40. nüshada yayınlanan bir makalesi ise Ali Kemal'in *İkdam*'ın 506. sayısında yayınlanmış olan “Nisvan-ı İslâma Dair Olan Mülâhaza” adlı makalesine cevaben yazılmıştır.¹⁹⁰

Söz konusu yazı için *“her nasılsa bugüne kadar manzur-ı acizânem olamamış bulunduğundan lazım gelen cevapların ‘itasında bi’l-cevriye teehhür edilmiştir.”* diyen Nigâr Hanım Ali Kemal Bey'in ismini hiç zikretmeden yazılmış olan bu yazıyı yazmasına sebep olan olayı aktarır. Ali Kemal Bey, Paris'ten yazdığı yazıda anlattığı üzere bir ortamda Danimarkalı bir matmazele karşı İslam kadınlarının cahil olmadığını kanıtlamak üzere *Malûmat*'tan bir eser tercüme etmek ister, Nigâr Hanım'ın “Cism-i Mestî” adlı eserinin görür, tercüme eder ve bunun üzerine konuşurlar. Nigâr Hanım ise *Malûmat*'a herhangi bir eser göndermediğini söyler, söz konusu yazıda şiiri hakkında yapılan tenkitleri kabul etmez:

“Paris'ten yazılan ‘sarf-ı nazar olunduğu ima olunarak bir takım mülâhazat-ı şedide dermiyân buyuruluyor. ‘Payitaht-ı saltanatta bulunup da âlem-i tahrir bigâne olmayanlarca bu acizenin Malûmat'a hiç bir eser göndermediği malûm olduğu gibi Malûmat'ta görülen o bir kaç beyit dahi gazetemizde -Paris'te bulunanların anlayacağı surette söyleyelim- Hanımlara Mahsus Gazete'de ‘Hicran-ı Ebedi’ ser-nâmesiyle intişar eden eser-i hakirânemin mezkur Malûmat risalesi tarafından intikâd edilen bir kaç beytinden ibarettir.”

“(…) eserlerimin kıymet ve ehemmiyetine bir an bile kail olanlardan değilim. Cümle ile beraber en evvel değersizliğini öteden beri itiraf edenlerden biriyim. Ancak o Paris'ten namını ketmederek yazan zat-ı muhteremin hakk-ı acizânemdeki mütalaat-ı felatun-pesendânesini kabulden imtina eylerim. Âsâr-ı hazıranemi sırasıyla mütalaaya tenezzül buyuranlarca malum olduğu üzere birçok hatalarla âludedir. Fakat o perişan maa'l-ebyânın? Vakıa perişan bir fikirden ve fakat ‘afîf, müstakim

¹⁹⁰ Nigâr Bint-i Osman, “ ‘Nisvan-ı İslâma Dair Olan Mülâhaza’ Makalesine Cevap”, nr. 40, 4 Kânûn-i Sâni 1311, s. 2

ve hakikat-perver sudur etmiş bulunduğu mütalaasıyla kendi kalbinde aks-i hazînini hissederek tasdik etmeyecek erbâb-ı vicdan tasavvur eyleyemem.”

Nigâr Hanım Ali Kemal Bey’in yorumlarına hayli içerlemiştir, Danimarka’lı bir hanımın kendisini tanıyabilmesi için bir başkasını tarafından tanıtılmaya ihtiyacı olmayacak kadar Avrupa’da tanındığını söyler:

“Nam-ı acizânemi Danimarkalı matmazele tanıtmak hususunda biraz geç kalmış olduklarını imzasız zat-ı muhtereme karşı beyana mecburiyet hiss ediyorum. Zira on seneye karîb bir zamandan beri vatan-ı mukaddeste lisan-ı maderzâdem üzere intişar eden gazetelerden başlayarak İtalya, Almanya, Avusturya, Macaristan ve hatta Amerika’nın en muteber gazeteleri yalnız ism-i acizânemi yâd ile kalmayıp mükerreren tercüme-i halimi neşr etmiş bulundukları gibi o naçiz eserler dahi defaatle elsane-i muhtelifeye tercüme olunarak aide-i iftiharında bulunan müteaddid gazeteler ve risalelerle de tâb’ olunmuştur.”

Yazının bundan sonraki kısmında ise “o Paris’te bulunan zât-ı fezâil-simât”ı eserin tamamını görmeden birkaç beyite bakarak eser hakkında yalan yanlış yorum yapmakla suçlar ve eğer eserin tamamını bildiği ve yazarını da tanıdığı halde bu yorumları yapıyorsa ona artık ne denir, diyerek sitemkâr bir üslupla yazısını noktalar.

Görünen o ki devrinin en çok takdir edilen ve yurtiçi ve yurtdışındaki birçok ünlü yazarla yakın münasebetlerde bulunan Nigâr Hanım, hakkında olumsuz bir yazı yazılmasından ve bilhassa Avrupalı bir hanıma yanlış tanıtılmaktan hayli rahatsız olmuştur.

Gazetenin uzun bir dönem yazı işleri müdürlüğünü yapan Fatma Şadiye Hanım gazetede yayınlanan iki şiir, bir deneme ve iki makale dışında edebiyatla ilgili eser kaleme almamıştır. Genellikle kadın eğitimi, çocuk, sağlık ve gazeteyle ilgili idari konularda yazılar yazan Fatma Şadiye’nin yukarıda da söylediğimiz gibi gazetede neşredilen edebiyatla alakalı iki

makalesi bulunur ve bunları ikisi de başka gazetelerde yazılmış yazılara cevaben ve *Hanımlara Mahsus Gazete*'yi savunma maksadıyla yazılmıştır.

Fatma Şadiye Hanım'ın "Hayat-ı Matbuat" başlıklı makalesi¹⁹¹ Hüseyin Cahit'in Sabah gazetesinde çıkan "Hayat-ı Matbuat" adlı yazısıyla alakalıdır. Şadiye Hanım, Hüseyin Cahit'in bu yazıda haftalık çıkan gazetelerin istikrarlarının olmadığını, gazetelerin kısa ömürlü olduğunu, devam edenlerin ise sürekli yazı kadrosu değiştirdiğini söylediğini aktarır ve gazeteleri birer birer muâhaze etmesine rağmen Hanımlara Mahsus Gazete ve Çocuklara Mahsus Gazete'den bahsedilmediğini ifade ederek Hüseyin Cahit'i eleştirir.

Şadiye Hanım'ın diğer makalesi ise "Levayih-i Hayat ve A. Râsime Hanım" başlığını taşır¹⁹² ve Fatma Aliye'nin Hanımlara Mahsus Gazete Kütüphanesi'nden çıkan *Levayih-i Hayat* adlı romanının baskısı hakkında *İkdam*'da olumsuz bir makale kaleme alan ve bu makaleye cevaben bir makale yazan Bint-i Kazım Neyyire Hanım'la bir münakaşaya giren A. Râsime'yi hedef alarak sitemkâr bir üslupla yazılmıştır. Şadiye Hanım makalenin başında *İkdam*'ın söz konusu nüshalarını okumayanlar için olayı nakleder:

"Üstad-ı muhterem fazıla-ı mükerrerem ismetli Fatma Aliye Hanımefendi Hazretlerinin gazetemize parça parça derç edildikten sonra ahiren kitap şeklinde de tab' olunup bu kere mevki-i intişara vaz' edilen Levayih-i Hayat nam eseri latifleri hakkında 17 Kânûn-i Evvel 1316 tarihli *İkdam* gazetesinde, bundan üç dört hafta evvel gazetemizle olan münasebeti hasbelkader münkatı' olan A. Râsime Hanımefendi'nin bir makale-i mufassılaları meşhûdemiz olmuş ve makalenin notunu dahi okuyarak vaka-ı Levayih-i Hayat'ı arzu ettiğimiz derece-i nefasette tab'

¹⁹¹ Fatma Şadiye, "Hayat-ı Matbuat", nr. 237/35, 4 Teşrin-i Sâni 1315, s. 5

¹⁹² Fatma Şadiye, "Levayih-i Hayat ve A. Râsime Hanım", nr. 295/93, 28 Kânûn-i Evvel 1316, s. 1

edemediğimizi itiraf etmekle beraber bunun nefasetindeki nakısanın neden neşait ettiği gazetemizle münasebetleri ber-devam olduğu zaman Râsime Hanımefendi'nin dahi bittaraf malumları olmuş olduğu için makalelerine böyle bir not ilave etmeleri pek de hoşumuza gitmediği halde iltizam-ı sükut etmeyi münasip görmüş idik. 25 Kanuni Evvel 316 tarihinde neşrolunan İkdâm'da Bint-i Kazım Emine Neyyire Hanımefendi'nin yine Levayih-i Hayat hakkında bir makaleleri okunmuş ve Neyyire Hanımefendi kitabın nefasetten âri olmadığını ve fiyatının da yüksek bulunmadığını iddia etmekle beraber nisvanın inkisar-ı şevkini bâdi olacak bu gibi bî-lüzum sözler söylenilmemesini rica etmiştir.”

Makalenin devamında ise *Levayih-i Hayat*'ın A. Râsime'nin de söylediği gibi mükemmel surette basılmamış olabileceğini, ancak *Hanımlara Mahsus Gazete*'de birkaç yıldan beri düzenli olarak yazan ve gazetenin en mühim yazarlarından biri olan A. Râsime'nin gazeteyle ilişkisini keser kesmez¹⁹³ böyle olumsuz bir eleştiri yazmasına anlam veremediğini söyleyerek sitemde bulunur:

“Biz Neyyire Hanımefendi'nin nezaketlerine teşekkürle beraber (Levayih-i Hayat) gibi bir kitab-ı ulvîye hakikaten istediğimiz şekl-i maddi-i zarifi veremediğimizi ve ikinci cildini Râsime Hanımefendi'nin arzuları vechile enfes olmak üzere çıkarmaya çalışacağımızı beyan ederiz. Şurada mae'l-teessüf dermiyan edeceğimiz bir şey var ki o da Râsime Hanımefendi'nin Neyyire Hanımefendi'ye 26 Kânûn-i Evvel 316 tarihinde verdikleri cevapta (Hanımlara Mahsus Gazete) ve matbaası hakkında layık olmayan sözler bulunmasıdır. Râsime Hanımefendi'nin galiba gazetemizle münasebetleri münkatı' oldu diye matbaamızı tahkir için kitabın sokaklarda gezdiriciler marifeti ile satılan on paralık hikâyeler gibi gayet kaba, fikr-i nefaset ve zerafetten külliyyen ârî derecede tab' edilmiş olduğunu söylemelerini – hem de bu kitabın suret-i tab'-ı hakkında malumatları mevcûd iken- fazl ve irfanı gazetemizle münteşir âsâr-ı alileri ile dahi sabit bulunan böyle bir fazılanın fikri

¹⁹³ *Hanımlara Mahsus Gazete*'de A. Râsime'nin gazeteden ayrıldığına dair herhangi bir haber bulunmamaktadır. Biz bu gelişmeyi bu makale aracılığıyla öğreniriz. Bu nahoş olay bir sonraki nüshada tatlıya bağlanınca, A. Râsime gazetede yazılarına kaldığı yerden devam eder.

hakikat-i cûyânesine asla yakıştıramadık. Bir adamın bir yerden ayrılmasıyla o yeri tahkir etmesi mi iktiza eder?”

A. Râsime'nin Neyyire Hanım'a cevaben yazdığı yazıda Şadiye Hanım'ı kızdıran bir diğer husus da Râsime'nin Neyyire Hanım'ın “sair bir çokları gibi” *Hanımlara Mahsus Gazete*'yi okumadığını, *Levayih-i Hayat*'ı tefrika halinde değil de kitap halinde gördüğünü iddia etmesidir:

“Gazetemizi pek çoklarının görmediğini, okumadığını İkdâm sütunlarında iddia etmek eğer Hanımlara Mahsus Gazete'yi ez cümle üç dört haftadan beri mazhar olduğu rağbet-i azimeden düşürmek fikriyleyse bu, terakkiyat-ı nisvaniye taraftarlığıyla kâbil-i tevaffuk olmayan bir harekettir. Değilse külliyyen manasız ve bi-lüzumdur.”

Fatma Şadiye Hanım'ın hayal kırıklığının derecesini şu sözlerle ifade eder, “Biz Râsime Hanımefendi gibi hakikaten fazl ve irfanla tehlî etmiş bir edibeden böyle sözler asla beklemezdik. Fakat ne çare ki insan bu dünyada bazen ummadığı halleri de görüyor.” *Levayih-i Hayat*'ın neşriyle A. Râsime'nin gazeteden ayrılmasının aynı döneme denk geldiğine dikkat çeken Şadiye Hanım, gazetelerine ve Fatma Aliye'ye yöneltilen bu eleştirileri haksız bulur ve söz konusu yazının başına “*İkdâm'ın yazdığı kelimât-ı tasdikiye*” sebebiyle *İkdâm* idaresine de sitemde bulunmayı ihmal etmez.

Bu yazının yayınlandığı 295. sayıdan bir hafta sonra yayınlanan 296. sayıda ise A. Râsime'nin bu eleştiriler karşısında kendisini savunmak için gönderdiği mektubun¹⁹⁴ başına yazılan kısa yazıda¹⁹⁵ ise Râsime'nin yanlış anlaşıldığını söylediği ve Fatma Aliye'yi ve eserini övdüğü mektubu sayesinde Fatma Şadiye'nin tavır değiştirdiğini görürüz:

¹⁹⁴ “Mektuplar” kısmında ele alınacaktır.

¹⁹⁵ Fatma Şadiye, “A. Râsime Hanım”, nr. 296/94, 4 Kânûn-i Sâni 1316, s. 1

“Gazetemizi dört beş seneden beri âsâr-ı cidde ve ciddiyeleriyle tenvir ve tezyin eden Râsime Hanımefendi’nin bir bir buçuk aydan beri eserlerinin vürud etmemesi bir eser-i inñial zannedilmekte ve buna ara yerde bir sebeb-i hakiki de görülmemekte iken üstad-ı muhteremimiz ismetli Fatma Aliye Hanımefendi hazretlerinin ahiren matbaamız marifetiyle neşrolunan “Levayih-i Hayat” nam eser-i alilerinden dolayı Bint-i Kazım Emine Neyyire Hanım ile müşarünileyha Râsime Hanımefendi arasında İkdam gazetesi sütunlarında görülen münakaşada gazetemize dair cereyan eden sözler bittabi Râsime Hanım’ın bize münfail olduklarını katiiyen zannettirmiş ve işte bu sebeple makale-i sabıkam tahrir ve neşrolunmuş idi. Mamañih bu zann-ı kati bizi cidden müteessir etmiş olduğundan Râsime Hanımefendi’nin gazetemizden inñikâkı için bir sebeb-i makul aramakta iken bu kere matbaamızda hanım-ı müşarunileyhanın âtide mûnderic mektupları gelerek baas-ı memnuniyet-i azime olmuş[tur].”

Hanımlara Mahsus Gazete’de zaman zaman Avrupa’da edebiyat, sağlık, siyaset, moda, kadın eğitimi ve kadınların çalışma hayatındaki yerleri gibi konular etrafında çok sayıda yazı yazılmış, Avrupa medeniyeti ve eserleri hakkında da bir çok makale yayınlanmıştır. Bunlardan edebiyatla alakalı olanlarına değinmek gerekirse F. İskender’in “Jülyet’in Mezarı”, A. Râsime’nin “Avrupa ve Amerika Matbuatının Bazı Âdât-ı Hasenesi” başlıklarıyla yayınlanan makalelerini anmamız gerekir.

F. İskender’in, “Jülyet’in Mezarı” başlıklı makalesi¹⁹⁶, *Hanımlara Mahsus Gazete* için oldukça ilginç bir makedir. İngiliz edebiyatından ve o dönemde Osmanlı’da çok da bilinmeyen Shakespeare’den gazetede ilk kez bahsedilen yazıda F. İskender, Shakespeare’in İngiliz edebiyatının en şöhretli edibi olduğunu söyledikten ve Romeo ve Juliette adlı eserinden bahsettikten sonra Romeo ve Juliet’in aslında yaşanmış bir hikâye olduğundan, Juliette’in mensup olduğu hanedanın yaşadığı köşkün bile Verona şehrinde hala durduğundan bahseder. Yazarın anlattığına göre bu eser öyle meşhurdur ki

¹⁹⁶ F. İskender, “Jülyet’in Mezarı”, nr. 140, 20 Teşrin-i Sâni 1313, s. 3

Avrupa'nın her yerinde hala tiyatrolarda oynanmakta ve her yerden birçok meraklı İtalya'yı bu eser sayesinde ziyaret etmekte, Juliette'in mezarını görmek istemektedir.

A. Râsime'nin "Avrupa ve Amerika Matbuatının Bazı Âdât-ı Hasenesi" başlıklı yazısı¹⁹⁷ ise bir eseri ya da muharriri değil, doğrudan doğruya Avrupa matbuatını konu alır. A. Râsime, yazısına Avrupa'da tenkit türünün gelişimini takdirle başlar, "*Muhtemeldir ki kariilerim bahsetmek istediğim âdât-ı haseneden birincisinin usul-i tenkide, usul-i tenkidi hakikaya dair olduğuna şimdiden hükmederler.*" sözleriyle Avrupa'nın tenkit konusunda bir usul geliştirmiş olmasının en önemli gelişimlerden biri olduğuna dikkat çeker.

Ona göre diğer Avrupa matbuatında yaşanan bir diğer güzel gelişim de anket yönteminin gelişmesidir. Yazar, o dönemde Osmanlı matbuatının çok da aşına olmadığı bu türü okuyuculara tanıtır:

"Söyleyeceğim şeyler bizde bir hususiyet-i acibe gösteren muaheze ve münakaşa-ı edibe yahut fenniye'nin ancak nevdiğedir; yani tesadüm-i iğrâz-ı şahsiyeden vareste, elhasıl tabir-i caizse latîf ve sakın bir münazara ile usul-i tahkik, isticvab veya tefehhüsattır. Bakınız anket nedir: Bir gazete yahut bir mecmua-ı mevkute sahibi herhangi bir mesele-i mühime ve muallaka üzerine bir anket açıyor, bir müsabaka-ı kalemiye kapısı kürşâd ediyor. Meşahir müellifin ve muharririne isale-i mürettebe-i gönderiyor, onların cevaplarını topluyor.(...)Bütün bu mesail onların verdikleri cevaplarla hallonuluyor. Böyle gazetelerin açtıkları tahkikattan bazılarını "Hanımlara Mahsus Gazete" kariilerine nakl ve hikâye ettimdi. (...) Anketten maddeten ve manen hem gazete istifade ediyor, hem de onu okuyanlar. Şu adet-i İngilizlerin gazetecilik âleminde tesis etmiş oldukları "interviv" in bir şekl-i diğeri ve vasiidir. Biz de alelade(mülakat) ile tercüme olunan "interviv" mesela siyasiyat âleminde zaten şöhteryâb olmuş bulunan bir zât ile bir muharrir mülakat

¹⁹⁷ A. Râsime, "Avrupa ve Amerika Matbuatının Bazı Âdât-ı Hasenesi" , nr. 284/82, 12 Teşrin-i Evvel 1316, s. 1

ederek onun bir mesele yahut hadise hakkında fikir ve mütalaasını istilam etmek demek olduğu halde anket bir şey hakkında bir hayli zevâtın efsar ve mütalaatını tahkik ve cem' ve neşretmektir. Görülüyor ki, aralarındaki fark birinde tahkikâtın mahsuriyetinden, diğerinde şümûl ve vasiinden neşait ediyor.”

A. Râsime bu makalesiyle de Osmanlı edebiyat ve matbuat hayatında eksik olan noktalara dikkat çekmiş, Avrupa’da gerek usul gerekse yeni türlerin gelişimi yolundaki ilerlemeleri okuyucuya aktararak döneminde önemli bir görev üstlenmiş ve *Hanımlara Mahsus Gazete*’nin en verimli yazarlarından biri olmuştur.

2.4.2. Okuma-Yazma ve Dil Eğitimi ile Alakalı Makaleler

Hanımlara Mahsus Gazete’de kadınların okuma-yazması meselesine değinen ilk makale Makbule Leman’ın ilk sayıda başlıksız olarak yayınlanan makalesidir. Makbule Leman bu makalede matbuat dünyasına ilk girişinde hissettiklerini paylaşır, *Hanımlara Mahsus Gazete*’nin çıkışını tebrik eder ve bundan sonra yazacaklarına mukaddime olmak üzere birkaç söz söyleyeceğini belirtir.

“Ben bundan on iki on üç sene mukaddem meydan-ı matbu’ata ilk hatve-i mütereddânemi attığım zaman kendimi pek tenhalık içinde bulmuş ve hemen de yoluma devamda kuvvetim kesilecek gibi bir hale duçar olmuş idim. Fakat bir hiss-i derun, bir arzu-ı terakki sanki bir ustadan şakirdine hitâbi gibi amirâne bir surette bana: - Git, git!.. diyordu. İcabet ettim, oh, isabet ettim. Git gide ne şanlı şerefli bir cemiyete vâsıl oldum. İşte o cemiyete bir cevelân-gâh-ı taavvün olmak üzere şa’şa-ı muvaffakiyeti göz kamaştırır (Hanımlara Mahsus) serlevhasıyla bir gazetenin dahi neşadını görür görmez – Aman... İşte müntehâ-ı mukassıd?! – nidâ-ı meserretle oraya can atmak için kalemi elime aldım.”

Yazının bundan sonraki kısmında ise artık kadınların okuyup yazması meselesini tartışmanın geride kaldığına, eskiden yazarların kadınların okuyacakları eserleri daha basit bir dille yazmaya gayret ederken şimdi kadınların muharrirlik yaptığına ve artık asıl konuşulması gerekenin kadınların okuyup yazmasının gerekliliği değil ne surette okuyup yazmaları olduğuna dikkat çeker. Ona göre *“Kadın her türlü vezâifle kutsiyeti-i mücessimedir. Neşredeceği âsârı dâhi o kutsiyete tevâfuk etmelidir.”* Kadınlar eğer yazma işine soyunacaklarda bunu da kutsal bir vazife olarak görmeli, bu yolda eser vermelidirler. Makbule Leman makaleyi kadınlara şiir ya da diğer türlerde eser verebilmek için yapmaları gerekenleri tavsiye ederek bitirir:

“Bir de galiba âsâr-ı âşıkaneenin mutlaka mevzun yazılması lazım gelir gibi bir galat fikirden olmalıdır ki: Kadınların şiir ile insiyâtını bazı zevât pek de beğenememektedirler. İçine hiç de hikmet karışmamış olan bu fikir ile bi-çâre (vezin) tabiatın ‘adem-i selâmetine kurban edilmek isteniliyor. Fakat yazık değil mi?.. Çirkin bir vücut herhangi kıyafete girse yine çirkindir! Hatta şunu da diyebilirim ki: Müzekki-i fikr ve îzân olacak âsârda nazmın nesirden nâfîz ve muassır olacağına hüküm edilmek dâhi yanlış bir hüküm değildir. Zira insan on onbeş satırlık bir âsârı on on beş beyitten ibaret olan bir manzume kadar kolay kolay hafızasında saklayamaz. İşte bu sebeple bir münacaatın, bir naat-ı şerifin efkâr-ı ubûdiyyetimizi tezyin edecek âsâr-ı ulviye-yi edebiyenin mevzun yazılması elbette daha münasip olur! Bununla beraber şair olmayan edibelerimizin dâhi bu yolda yazacakları eserler yine bir münacaat, bir naat-ı şerif olmak meziyetini hâizdir. Hasılı kadınların ihsâs-ı mütercemeleri halkına, ailesine, mensub olduğu cemaatin âdat ve teamülüne incizabından, muhabbetinden bâhis olmalıdır. (...) kudret-i âsâr-ı ilahiyeye hayran olunması için dere başlarında deniz kenarlarında dağ tepelerinde –fıkrin-cevelanına müsaade etmeli, ve sonra da yazılacak şeyleri o hayretler içinde yazmalı ki ulviyyet-i meal dediğimiz nur-ı vicdan tecessüm etmiş olunsun.”

Hanımlara Mahsus Gazete’nin ilk sayılarında kadınlara muharrir olma yolunda tavsiyeler verilen bir diğer yazı da Fatma Aliye tarafından

kaleme alınmıştır. “Bablölerden İbret Alalım” başlıklı yazı¹⁹⁸ 2. sayıda yayınlanmıştır ve Fatma Aliye’nin gazetede yayınlanan ilk makalesidir.

Fatma Aliye yazısına Makbule Leman gibi kadınların okuyup yazması meselesinin hallolunduğuna dikkat çekerek başlar, zira terakkinin vardığı bu nokta onu hayli memnun etmektedir.

Fatma Aliye’nin ibret alalım dediği “Bablö” (Bas Blue), *“Avrupa’da müellif ve muharrir geçinen kadınlara makam-ı tezyîfte erkekler tarafından söylenen bir sözdür.”* Yazar, “mavi çorap” anlamına gelen bu sözün nereden türediğine dair rivayetleri okuyuculara aktarır.

Yazının asıl meselesi ise birçok konuda ileri seviyede olan Avrupa’nın bablölerini Türk kadınının yalnızca terakki açısından örnek almaları gerektiğidir. Zira Fatma Aliye, bablölerin kurduğu cemiyetin birçok zaman kendilerini halkın lisanına düşürecek münasebetsiz halleri olduğu ve Türk kadınının onların halefi olamayacağını söyler. “Biz eslâf-ı İslâmdan gelmiş olan meşâhir ve nâmdârân-ı zenâna halef olmalıyız.” diyen yazar, kadınlarımızın alem-i edebiyata girmek istiyorlar ise o alemin ehemmiyetini ve ulviyetini bilip tanımaları gerektiğini söyler. Kadınların bu yolda ilerlemesi için yalnızca onların değil, erkeklerin de gayret ve himmet göstermesi gerektiğini ifade eder.

Muharrirelerinizden ve Darülmuaallimat’tan H. İkbâl imzasıyla 28. Sayıda yayınlanan bir diğer makale¹⁹⁹ ise o dönemde hanımların eser ortaya koymayı ve ilim öğrenmeyi tamamen toplumsal fayda etrafında düşündüklerine iyi bir örnektir:

¹⁹⁸ Fatma Aliye, “Bablölerden İbret Alalım”, nr. 2, 24 Ağustos 1311, s. 2

¹⁹⁹ H. İkbâl, “Bir Makale”, nr. 28, 23 Teşrin-i Sâni 1311, s. 2

“Bugün Hanımlara Mahsus Gazete neler yazıyor? Yazan kimdir ekseriya hanımlar değil midir? Bunların yazdıkları âsâr nedir? Hep vezaif-i beytiyeye mi müteallik yoksa ulûm ve fûnûn sabit-i müteaddidesine mi ait? Madam Montagu, Fatma bint-i Abbas gibi meşahirü'l-nisânın tercüme-i halini, cemiyet-i beşeriyeye ettikleri hizmeti ve bunların bize bir numune-i emsâl olacağını bir tarz-ı akılâne, üslub-ı ilmiyye ile bize bildiren fazılât-ı osmaniyeden ismetlü Fatma Aliye Hanımefendi'nin âsârı, en ruh-perver en rikkat-aver manzum ve mensur şiirler hikâyeler yazan Nigâr Hanımefendi gibi söyleyelim? Fena mı yapıyorlar diyelim? Şüphe yok ki menafîmıza hizmet ediyorlar.”

diyen H. İkbâl Hanım yazının devamında bir validenin neden bazı malumatı öğrenmesi lüzumuna ve Avrupa kadınlarını ne yönde takip etmek gerektiğine dair tavsiyeler verir. Avrupa'yı ilim ve fen ve hatta felsefe ve siyaset konularında örnek alırken İslâmî edep kaideleri çerçevesinde iktibas etme koşulundan bahseden yazar, Avrupa ve Amerika'da kadınların ilim öğrenerek çalışma hayatına nasıl dahil oldukları ve nafia-ı umumiye nasıl hizmet ettikleri hakkında bilgiler verir.

Ahmet Cevdet Paşazâde Sedad Bey'in kerimesi Zeynep Hanım imzasıyla 7. sayıda yayınlanan makale de kadınların okuyup yazması hakkındadır. Fatma Aliye ve Emine Semiye Hanımların yeğeni olan Zeynep Hanım'ın gazetedeki tek yazısı olan bu makaleyi halaları olan yazar hanımların eserlerine gıpta ederek bir hevesle yazdığını tahmin edebiliriz. Yazıdan anlaşıldığı kadarıyla tarih ve edebiyat konusunda eğitimli olan ve Avrupa kadınları hakkında etraflıca malumatı bulunan Zeynep Hanım, *“Kadınların okuması ve ne okuması meselesi her zaman hal olunmaya arz-ı muhtaç bir meseledir.”*, kadınların okuyup yazma melekesine sahip oldukları halde niçin bu zamana kadar okuyup yetişmediler diye soranlara erkeklerin de niçin on sene evvel, on sene sonra vasıl oldukları derece-i terakkiye vasıl olmadıklarını sormak lazımdır der, okuma yazma konusunda yayınlanan diğer yazılarda olduğu gibi okuyup yazan kadınların hepsi felsefe yapması

gerekmediğini ama kadın en azından kendi vazifeleriyle ilgili şeyleri bilmesi ve evinin hesabını tutabilmesi gerektiğini söyler.

Hanımlara Mahsus Gazete'de doğrudan doğruya dil eğitimi mevzuusuyla alakalı tek makale, A. Râsime'nin "Lisan Tahsiline Dair" başlıklı yazı dizisidir.²⁰⁰ Söz konusu yazılarda Râsime, İngilizce, Almanca ve Fransızcadan en az birini mükemmel derece bilmenin ne derece önemli olduğunu, bunun sebeplerini belirttikten sonra hükümet-i seniyenin bu yolda yapabilecekleri, mekteplere düşen görevleri ve tüm bunlarla beraber çocuklarının eğitimi sırasında ailelere düşen vazifeleri irdeler.

Fatma Aliye'de "Tâlim Terbiye-i Benât-ı Osmâniye" başlığıyla neşredilen genç kızların eğitimiyle alakalı yazısında²⁰¹ dil öğretimi konusuna değinir, erkeklerin Fransızca eğitimi almasıyla Avrupalı dil öğretiminin kadınlara da sirayet ettiğini söyleyerek bir çok ailenin genç kızlara Fransızca eğitimi aldırıldığını söyler. Ancak birçok genç kıza Fransızca öğreteceğiz diye "gayet acib ve garib terbiye verildiği"ne dikkat çeker, bu genç kızların Fransa tarihini islâm tarihinden daha iyi bilmelerini eleştirir. Neticede dil bilmek, ilim öğrenmek gayet lüzumludur ancak Avrupa terbiyesi görmek özünü bilmemeyi gerektirmez. Aksine, Fatma Aliye'ye göre Fransızca ve sair dilleri öğrenmenin en önemli sonucu ecnebi madamlara İslam hayatı, tarihi ve terbiyesi hakkında malumat verebilmek olacaktır.

2.4.3. Edebi Şahsiyetlerle Alakalı Makaleler

Hanımlara Mahsus Gazete'de neşredilen makalelerin bir çoğu da dönemin ünlü edebi şahsiyetleri hakkında yazılmış makalelerdir. Söz konusu yeni bir şahsiyeti, yeni bir eseri tanıtmaya yahut tenkit amacıyla yazılmış

²⁰⁰ A. Râsime, "Lisan Tahsiline Dair", nr. 202-204/2-206/4, 4-11-25 Mart 1315

²⁰¹ Fatma Aliye, "Talim ve Terbiye-i Benat-ı Osmaniye", nr. 37, 25 Kânûn-i Evvel 1311, s. 2

makalelerin dışında, doğrudan doğruya tanınmış bir şahsiyetten bahsetme amacıyla yazılmış olan makaleler bu başlık altında incelenecektir.

Hanımlara Mahsus Gazete'de yayınlanan bu tarz yazıların çoğu Makbule Leman Hanım'ın 20 Teşrin-i Evvel 1314 (1 Ekim 1898)'te ölümü üzerine kendisi hakkında yazılmış yazılardan oluşur.

29 Teşrin-i Evvel 1314'te imzasız olarak gazete idaresi tarafından yayınlanan "Muharririmiz Merhume Makbule Leman Hanımefendi"²⁰² başlıklı yazı bu tarzda yazılan yazıların ilkidir. Makbule Leman'ın meziyetlerinden bahsedilen bu yazıda ölümüyle duyulan üzüntü dile getirilmiş ve iki büyük muharririnin Makbule Leman hakkında yazdıkları makalelerden bahsedilmiştir.

Bunların ilki Fatma Fahrünnisa'nın "Esef-i Azîm" başlıklı makalesidir²⁰³. Fahrünnisa Hanım yazısında Makbule Leman'ın ne büyük bir kadın ve ne kıymetli bir dost olduğundan bahseder, eserlerini övgüyle anar.

Bahsedilen diğer yazı ise Nigâr Hanım'a aittir.²⁰⁴ Makbule Leman ile dostlukları *Hanımlara Mahsus Gazete*'deki mektuplaşmalarıyla anlaşılabilen Nigâr Hanım, Makbule Leman'ın hastalığına rağmen çok mükemmel bir yazar, anne ve dost olduğuna dikkat çeker, ölümünden duyduğu üzüntüyü belirtir:

"Manen bir harika-ı hilkat olan Makbule Leman Hanımefendi maddeten de bir hiss-i bâ-kemâl idi. Ekser kendi kendime sorardım: Hastalığın harab etmek istediği o nadire-i fitrat acaba hal-i aslisinde kalsa ne olmak lazım gelecek idi? Ben nisviyyetin bu kadar müessir bir cenûd-i rakikini daha görmedim diyebilirim."

²⁰² İsimsiz, "Muharririmiz Merhume Makbule Leman Hanımefendi", nr. 186, 29 Teşrin-i Evvel 1314, s. 1

²⁰³ Fatma Fahrünnisa, "Esef-i Azîm", nr. 186, 29 Teşrin-i Evvel 1314, s. 1 şahsiyet

²⁰⁴ Nigâr Bint-i Osman, "Makbule Leman", nr. 186, 29 Teşrin-i Evvel 1314, s. 2

Bu iki yazıdan bir hafta sonra Makbule Leman hakkında yayınlanan bir başka yazı ise Fatma Aliye Hanım'ın "Ziya-ı Esefengiz"²⁰⁵ sernameli yazısıdır. Fatma Aliye, Makbule Leman'ın hastalığı boyunca yaşadığı hüznü hale edebi bir dille göndermede bulunur:

"Kırlangıçlar geldikleri semte gitmekte, karıncalar kendileri için tahtı'l arz hazırladıkları meskenlerine çekilmekte, herkes meşâtalarına koşuşmakta oldukları, dağlar yeşil camelelerini sarıya tebdil eykedikleri, ağaçlar sararmış yapraklarını yerlere serdiği şu vakt-i hazanda "Hazan" muharriresi de mesken-i ebedisine azimet eylemiş, mevsim-i nahleti olduğunu bilmiş mi idi ki hazanı o kadar müessir yazmış idi?"

Makbule Leman'ın genç yaşta ölümü *Hanımlara Mahsus Gazete* onu tanıyan ya da yazılarını okuyan herkesi derinden etkilemiştir. En yakın dostlarından Emine Semiye Hanım da bunlardan biridir. Öyle ki Emine Semiye Hanım'ın Makbule Leman ile ilgili ölümünden ancak iki ay sonra yazı yazabilmiştir.²⁰⁶ "Makbule Leman'a Hususiyetim" başlıklı bu yazıda Makbule Leman'ın ölümüne inanmadığını ve ona ölümü yakıştıramadığını, Üsküp'ten İstanbul'a dönüp de gazeteleri okuyunca acı gerçeği idrak etmeye başladığını ve Makbule Leman hakkında bir şeyler karalamak istediğini söyler. Emine Semiye bu tarihten iki sene önce Selanik'te kadın kısmının sermuharriresi olduğu Mütalaa gazetesine bu dönemde sürekli olarak mektuplaştığı Makbule Leman'ın kısa bir tercüme-i halini ve mektuplaşmaların bazı kısımlarını neşretmiştir.²⁰⁷ Makbule Leman'ın ölümü üzerine bu yazı Emine Semiye'nin yorumlarıyla *Hanımlara Mahsus Gazete*'ye aktarılmıştır. Bu yazının başına gazete idaresi tarafından eklenen

²⁰⁵ Fatma Aliye, "Ziya-ı Esefengiz", nr. 187, 5 Teşrin-i Sâni 1314, s. 1 şahsiyet

²⁰⁶ Emine Semiye, "Makbule Leman'a Hususiyetim", nr. 190, 26 Teşrin-i Sâni 1314, s. 2

²⁰⁷ Emine Semiye, "Şu Asr-ı Terakkîde Fazılât-ı Muharriratımızın En Kıdemlisi", nr. 194, 24 Kânûn-i Evvel 1314, s.2

açıklamada ise Makbule Leman ile ilgili ne olursa olsun neşretmenin gazetesinin vazifesi olduğu ifade edilmiştir..

Bunların dışında *Hanımlara Mahsus Gazete*'de edebi şahsiyetler etrafında kaleme alınan iki yazı daha vardır. Bunların ikisi de imzasız olarak yayınlanmıştır ve gazetesinin en önemli muharrirelerini takdir amacıyla yazılmış metinlerdir.

“A. Râsime Hanım Hazretlerine Takdirat” başlığıyla gazete idaresinden biri tarafından 181. sayıda yayınlanan makalede²⁰⁸ “Bizdeki Edebiyat Merakına Dair” başlıklı yazı dizisinden sonra takdir bildiren yirmi adet mektup aldıklarını belirtilir ve A. Râsime'ye teşekkür edilir. Böyle faydalı yazıların her daim yazılması gerektiğine dikkat çekilir. Ayrıca yazının sonunda Faideli Sohbet köşesini yazan Meliha Hanım'ın bu sayıdaki yazısında Fatma Aliye'yi gazeteye dönmeye davet ettiği bir kez daha belirtilerek tüm hanımlardan bu çağrıya destek olmaları rica edilir.

Gazetesinin 200 numaralı nüshasında ise Selanik'te neşredilen Jurnal de Selanik adlı Fransızca gazetesinin 18 Kânûn-i Sâni 1314 tarihli nüshasında yer alan Emine Semiye hakkındaki makale neşredilir. Bu yazı dönemde Selanik'te İnas Mektepleri müfettişliği yapan ve kadın gazetelerinde yazılar yazan Emine Semiye'nin Selanik'te ne derece önemli ve kıymet verilen bir şahsiyet olduğunu göstermesi açısından önemlidir.

2.5. BİYOGRAFİLER, ESER TANITIMLARI VE RÖPORTAJLAR

²⁰⁸, “A. Râsime Hanım Hazretlerine Takdirat”, nr. 181, 24 Eylül 1314, s. 2

Hanımlara Mahsus Gazete yayın hayatına başladığı günden itibaren edebi eserlere ve edebiyatçılara hususi bir alaka göstermiş, bilhassa Avrupalı ünlü kadın yazarlar ile yurtiçinde dönemin ünlü şahsiyetleri arasına girmeyi başarmış hanım yazarlar üzerine yazılan yazılar gazetede sıkça neşredilmiştir. Bir şahsiyet ya da eser üzerine yazılan yazıların tamamı şüphesiz yalnızca “yazar-eser tanıtımı” başlığı altında incelenemez. Bu sebeple bu başlık altında bir yazarın biyografisiyle okuyuculara tanıtıldığı ve yeni yahut bilinmeyen bir eserin gazete okuyucularına takdim edildiği tanıtım yazılarını ve bunların yanında *Hanımlara Mahsus Gazete*’de yayınlanan tek röportajı ele alacağız. Bunlar dışında okuyucuların aşına olduğu bir şahsiyet ya da eser hakkında olarak o yazar ve eser etrafında bir meseleyi ele alma gayesiyle kaleme alınan yazılar “Makaleler” kısmında incelenmiştir.²⁰⁹

Hanımlara Mahsus Gazete’de neşredilen eser tanıtımlarından ilki Hanımlara Mahsus Gazete Kütüphanesi’nden çıkan ilk eser olan, Nigâr Hanım’ın *Niran* adlı eserinin çıkışı üzerine 70. sayının ilk sayfasında yayınlanmış olan övgü dolu yazıdır.²¹⁰ Mehmet Tahir Bey tarafından kaleme alındığını tahmin ettiğimiz bu yazı kadınların dimağlarına hitap eden okuyacak bir şeyler bulmakta çektikleri güçlüklerden bahisle başlar. Sonrasında ise yazar Nigâr Hanım’ın, ilk kitabı *Efsus*’un çıkışı sırasında yaşadıklarını anlatır, bir çok insanın eser neşredilince “Fatma Nigâr” imzasını bir erkek şairin müstearı zannettiğini, bir çoklarının da bir kadının bunu yazmasını mümkün bulmadığını aktarır. Ancak okuyanların çoğunun eseri gayet nefis bulduğunu söyler ve bunun nedenini şu cümleyle açıklar: “*Zirâ o*

²⁰⁹ Bunların dışında *Hanımlara Mahsus Gazete*’nin ilk birkaç sayısında aralıklı olarak “Yeni Kitaplar” başlıklı bir köşe yayınlanmışsa da burada çoğunlukla fenni yahut çeşitli konularda eğitici eserlerin tanıtımı yapılmıştır. Bunların arasında az sayıda edebi eser varsa da bunlar bu köşede yalnızca isim olarak zikredilmişlerdir ve bize eserle ilgili herhangi bir bilgi sunmazlar. Bunlarla beraber bir de gazetenin “İlanlar” kısmına ücretli olarak ilanı verilen eserler vardır. Bunları çalışmamızın dışında tuttuk.

²¹⁰, “Niran”, nr. 70, 4 Temmuz 1312, s. 1

zamana kadar hiç bir eser zuhur etmemiş idi ki nisvân-ı osmaniye'nin hüvviyet-i dimaiyesini tayine medâr olabilsin.”

Bu yazı *Niran* adlı eserin tanıtımından ziyade Nigâr Hanım’a övgü maksadıyla kaleme alınmıştır, zira yazar yazıyı *Niran*’dan bahsetmek yerine Nigâr Hanım’ın ilk eseri *Efsus*’un çıkışı ve Nigâr Hanım’ın edebiyat dünyasında yarattığı akisler üzerine inşa etmiştir: “*O günden itibaren bizim kadınlarımızın da Avrupa kadınları gibi maarif-i edebiye ve fenniye müstaid olduklarını anladık: “Efsus” yüksek bir kürsi-i şairiyet üzerinden nisvâniye-i osmaniye’nin şân-ı fikrîsini ilân ediyordu.*” diyerek Nigâr Hanım’ın Osmanlı kadınlarının yazma serüvenindeki öncü rolüne dikkat çeker. Elbette kendisinden önce elbette “*Leylalar, Fitnatlar, Şerefler*” divanlarıyla şiir ve inşaya katkıda bulunmuşlardır. Ancak bunlardan bazıları zamanlarının edebi mecburiyetlerine aldanmış, bazıları dönemin şiir eğitiminin meyline kapılıp bir lisan-ı merdâne ile şiir söylemiş ve bazıları da “*kendi ruhlarından bir şey çıkarıp eserlerine koyamamışlardır.*” *Efsus* ise yazara göre baştan başa bir kadın eseridir. Bir kadının kalbinde mevcut olan “*maderâne şefkatler, (...) rakik zerâfetler*” *Efsus*’ta mevcuttur.

Yazının bundan sonrasında ise yazar, “*Nigâr Hanım Efendi âhiren “Niran” namıyla bir mecmua-ı neşâid daha neşr buyurmuştur ki kısmen manzum ve kısmen mensur olan bu eser-i bedia bî-şüphe “Efsus” kadar güzel ve belki ondan daha mükemmeldir.*” der ve bu eseri tüm hanımların alıp okuması gerektiğini söyler.

Bu eserden yaklaşık iki yıl sonra “*Nigâr Hanımefendi Hazretlerinin Eser-i Cedid-i Âlileri*” başlığıyla da yazarın yeni eserinin ilanı verilmiş ve maarif vekaletine sunulan bu eserin pek yakında çıkacağı haber verilerek Hanımlara Mahsus Gazete Kütüphanesi’nin eser için şimdiden sipariş kabul ettiği okurlara bildirilmiştir. Söz konusu eser yazarın *Niran*’dan sonra çıkan ilk eseri olduğu bilinen Aks-i Sedâ’dır. Eserin çıkış tarihi konusunda kaynaklar arasında bir bütünlük olmayıp, bu yazıdan eserin 1898 yahut

tab'ının bir sonraki yıla kalmış olabileceği düşünülürse en kötü ihtimalle yılında 1899 yılında çıktığı anlaşılmaktadır.²¹¹

Hanımlara Mahsus Gazete'de neşredilen eser tanıtımlarının bir diğeri Makbule Leman'ın Makes-i Hayal adlı eserini tanıtmak üzere kaleme alınmıştır.²¹² Hanımlara Mahsus Gazete Kütüphanesi'nden çıkan kitap hakkında *Resimli Gazete*'de çıkan söz konusu tanıtım yazısı *Hanımlara Mahsus Gazete* idaresi tarafından alıntılanarak yayınlanmıştır.

Gazetede yayınlanan eser tanıtımlarının bir diğeri de A. Râsime tarafından yazılan ve 279. sayıda yayınlanan “Şemsettin Sâmi: Kamus-i Türkî” başlıklı yazıdır.²¹³ Şemsettin Sâmi'ye ve esere övgüler içeren yazıda Râsime, eserin gerekliliğine ve doldurduğu boşluğa dikkat çeker.

142. sayıda yer alan bir tanıtım yazısı daha vardır ki bu yazı tanıtılan eserden bir bölüm içermesi bakımından öncekilerden ayrılır. Halide Edib'in Mâder adlı tercüme eserini tanıtmak amacıyla gazete idaresi tarafından yazılan kısa bir yazının ardından eserin “Maderin Derece-i Mesuliyeti” başlıklı yaklaşık iki sayfası buraya yazının altına alıntılanmıştır.²¹⁴

Bu tanıtım yazısında yazar, İngilizceden edebiyatımıza Mader adlı önemli eseri kazandırdığı ve bu dile bu derece hakim olduğu için Halide Hanım'ı tebrik ettikten sonra eserin önemini adından anlaşılabileceğini söyler, Mahmut Esad'ın yazdığı giriş yazısıyla esere kattığı değerden bahseder. Çocuğa ilk terbiyesini veren annelerin ehemmiyetinin daha iyi anlaşılabilmesi için eserin okunmasını tavsiye eder.

²¹¹, “Nigâr Hanımefendi Hazretlerinin Eser-i Cedit-i Âlileri”, nr. 181, 24 Eylül 1314, s. 3

²¹², “Makes-i Hayal İçindir”, nr. 101, 13 Şubat 1312, s. 4

²¹³ A. Râsime, “Şemsettin Sâmi: Kamus-i Türkî”, nr. 279/77, 7 Eylül 1316, s.1

²¹⁴, “Mâder”, nr. 142, 21 Kânûn-i Evvel, s. 3

Hanımlara Mahsus Gazete’de tanıtımı yapılmış olan tek süreli yayın *Çocuklara Mahsus Gazete*’dir. Emine Semiye Hanım tarafından yazılan tanıtım yazısıyla gazetenin çocuklar için ne derece faydalı olacağına dair fikirlerini belirten Semiye Hanım, gazeteye yazmaya heves eden küçük bir çocuk hakkında kısa bir anekdot anlatır, gazetenin çıkışını memnuniyetle karşıladığını belirtir.

Hanımlara Mahsus Gazete’de yayınlanan yazar tanıtımları ise genellikle yazarın biyografisini ve nadiren de eserleri hakkında kısa bir bilgiyi içerir ve çoğunlukla yabancı yazarları hanımlara tanıtmak için yazılmışlardır.

Bu tarzda kaleme alınmış olan ilk yazı Fatma Aliye’nin “Madam Montagu” başlıklı yazı dizisidir.²¹⁵ Her ne kadar Madam Montagu ünlü *Şark Mektupları* eseri haricinde bir eser kaleme almamış ve bir yazardan ziyade döneminin İngiliz elçisinin eşi olarak şark hayatına meraklı ve Osmanlı’yı Batı’ya tanıtan ünlü bir şahsiyet olarak tanınsa da Fatma Aliye Hanım’ın özellikle de gazetenin henüz ilk sayılarında onu tanıtmak istemesi ve takdimine önem vermesi açısından bu bahse dahil edilmesi gerektiğini düşündük.

“*Bu Madam Montagu terceme-i hali ibret alınacak bir şeydir.*” diyen Fatma Aliye onun iyi özelliklerinin yanında kabahatlerini de bu biyografide anlatacağını ve ilim ve fenne ve hatta insanlığa birçok hizmette bulunarak bu mevkii kazanan bu hanımı tanıtmak gerektiğini düşündüğünü söyler.

Gazetede bu yolda yazılmış yazıların bir diğeri de o dönemde bir mektep talebesi olan Halide Edib’in *Mader* adıyla çevirdiği bir eser üzerine Halide Hanım’ı matbuat dünyasına tanıtmak maksadıyla Ahmet Mithat’ın

²¹⁵ Fatma Aliye, “Madam Montagu”, nr. 5-6, 4 - 7 Eylül 1311, s. 2

Tercüman-ı Hakikat'te yazdığı ve oradan alıntılanan “Muharrerat-ı Osmaniye'ye Bir Lahika” başlıklı yazıdır.

Ahmet Mithat Efendi, Sultan Abdülhamid'in en önemli hizmetlerinden birinin kadınların eğitimine verdiği destek olduğunu söyleyerek başladığı yazıda “*Mehmet Edip beyin kızı Halide Hanım işte en yeni yetişen hanımefendilerdendir. (...) Lisanı maderzâdemizi pek mükemmel bir suretle tâlim ve tahsilden ve İngiliz lisanını dâhi kemal-i fesahatle tekellümden maâda lisan-ı mezkûr ile yazılan âsâr-ı naflayı lisanımıza mükemmelen nakledecek derecelerde tahsîl etmişlerdir.*” sözleriyle Halide Hanım'ı tanıtır.

Ahmet Mithat bundan sonra Halide Edip'in nasıl İngilizce bu derece iyi öğrendiğini anlatır. Liverpool İslam cemiyeti önderi Abdullah Kuliyam Efendi'nin tavsiye mektubuyla İstanbul'a Mahmut Esad'a gönderilen İngiliz bir hanımın Mehmet Edip Bey'in evine çocuklarına mürebbiyelik etmek üzere yerleşmesine M. Esad aracı olur. Bu hanım sayesinde Edip Bey'in bütün çocukları mükemmel derecede İngilizce öğrenirler.

Ahmet Mithat, Halide Edip'in İngiliz edebiyatından tercüme ettiği *Mader* adlı eseri tebrik ederek yazısını noktalar.

Hanımlara Mahsus Gazete'de yayınlanan bu tarzdaki yazar biyografileri, o dönemde *Astra* adlı romanı tefrika edilen Carmen Sylva'nın isimsiz olarak yayınlanan biyografisi²¹⁶; Fatma Aliye tarafından kaleme alınan “Meşahir-i İslamiyeden Biri, Fatma Bint-i Abbas” yazı dizisi²¹⁷, Fransızların ünlü kadın şairlerinden biri olan Madam Despor Desvalmord'un R. (Aydın) tarafından yazılan biyografisi²¹⁸; Recaizâde Ercüment Ekrem'in

²¹⁶, “Carmen Sylva”, nr. 19 (Kısm-ı Musavver), nr. 19, 23 Teşrin-i Evvel 1311

²¹⁷ Fatma Aliye, “Meşahir-i İslamiyeden Biri, Fatma Bint-i Abbas”, nr. 8-9, 14-18 Eylül 1311 şahsiyet

²¹⁸ R. (Aydın), “Madam Despor Desvalmord”, nr. 153, 5 Mart 1314, s. 2

meşhur Fransız şair Edmund Rostand'ın eşi Madam Rosamonde Rostand'ın tercüme-i halini verdiği yazısı²¹⁹; Faik Sabri'nin Madam De Sevinia ve Madam De Mantnon'un hayatı, sanatı ve eserleri etrafında yazdığı yazılardan oluşan Musahabe-i Edebiye başlıklı yazılar²²⁰; Ahmet Rasim'in kaleme Fransız muharrire Le Baron Estaf'ın biyografisi²²¹ ve F. İskender imzasıyla yayınlanan İtalya muharrirelerinden Mathild Seraiv'in biyografisidir.²²²

Bunlar arasında bizim açımızdan dikkat çekici olan bir yazı vardır. Le Baron Estaf'ın biyografisi Ahmet Rasim imzasıyla *Hanımlara Mahsus Gazete*'de çıkmış olan ilk yazıdır ve uzun yıllar Ahmet Rasim bir daha kendi ismiyle gazeteye yazı göndermeyecektir. Bu yazı ile birlikte A. Râsime imzasıyla yazdığı ilk hikâyesi de aynı sayıda yayınlanmıştır.²²³

Hanımlara Mahsus Gazete'de tanıtılan bir diğer Osmanlı hanımı ise Ahmet Cevdet Paşa'nın küçük kızı Emine Semiye Hanım'dır. Bu tanıtım yazısı²²⁴ Emine Semiye'nin henüz kendi ismiyle ilk yazılarını yazdığı ve Emine Vahide imzasıyla *Terbiye-i Etfâle Dair Üç Hikâye* adlı eserinin tefrikasının devam ettiği bir dönemde kaleme alınmıştır ve Emine Semiye'yi biyografik olarak kısaca takdim eden bir yazıdır.

Gazetede bir yazarın hayat hikâyesi de tercüme olarak üstelik kendi ağzından verilmiştir. Tam olarak otobiyografik denilemeyecek olan bu metin

²¹⁹ Recaizâde Ercüment Ekrem, "Madam Rosamonde Rostand", nr. 12 (412), 22 Mayıs 1319, s. 272

²²⁰ Faik Sabri, "Musahabe-i Edebiye: Madam De Sevinia", nr. 3 (403), 20 Mart 1319, s. 55

Faik Sabri, "Musahabe-i Edebiye: Madam De Mantnon", nr. 5 (405), 3 Nisan 1319, s. 107

²²¹ Ahmet Rasim, "Le Baron Estaf", nr.132, 2 Teşrin-i Evvel 1313, s.4

²²² F. İskender, "İtalya Muharrirelerinden Mathild Seraiv", nr. 145, 1 Kânûn-i Sâni 1313, s. 4

²²³ A. Râsime, "Ahzan-ı Hazan", nr.132, 2 Teşrin-i Evvel 1313, s.2

²²⁴, "Efâzıl-ı Ulema-yı İslâmiye ve Osmaniye'den Cevdet Paşa Merhumun Küçük Kerimesi İsmetli Emine Semiye Hanımefendi Hazretleri", nr. 55, 14 Mart 1312, s. 2

Alman yazar Wilhemim Heimburg'un üçüncü tekil şahıs ağzından kendi hayatını anlattığı bir yazıdır²²⁵ ve “Muharrir Kadınlar” adlı bir eserden alıntılandığı belirtilerek 62. nüshada yayınlanmıştır.

Hanımlara Mahsus Gazete'de yayınlanan tek röportaj ise gazetenin sahib-i imtiyazı İbnülhakkı Tahir Bey ile Ekonomik Kooperatif Şirketi müdür muavini Mösyö Frederic Harty arasındaki mukâlemedir. Edebi bir yönü olmayan bu görüşme o dönemde gazetelerde yeni yeni yer almaya başlayan röportaj tarzı yazıların bir örneği olması açısından dikkat çekicidir.

2.6. GEZİ YAZISI VE HATIRALAR

Hanımlara Mahsus Gazete idaresi, gazetenin yayın hayatına başladığı ilk günden itibaren hanımları her konuda yazdıkları eserleri gazeteye göndermeye teşvik ve gönderilen eserlerin sırayla yayınlanacağını vaat etmiştir. Okuyucu hanımlarsa döneminin en önemli kadın gazetesi olduğu bilinen bu gazeteye yazı gönderme konusunda istekli davranmışlar, yazıları yayınlanan hanımlar teşekkür mektupları, yayınlanmayanlar ise merakla beklediklerini belirten mektuplar göndermişlerdir.

Gazeteye yazı gönderme konusunda bu derece heveskâr olan hanımların bazıları gezdikleri bir muhiti anlatan kısa gezi yazıları yazmış yahut hayatlarına dair bir anekdotu kaleme aldıkları hatıraları yayınlanması umuduyla idareye göndermişlerdir. Bu tarz yazılar birkaç istisna dışında gazeteye bir yalnızca yahut birkaç yazı göndermiş olan okuyucu hanımlardan gelmiş olan yazılardır.

²²⁵, “Teracim-i Ahval-i Nisvan” , nr. 62, 2 Mayıs 1312, s.5

Hanımlara Mahsus Gazete'de yayınlanan yazılardan “gezi yazısı” başlığı altında inceleyeceklerimizi yalnızca bir muhiti anlatma ve tanıtmaya amacıyla yazılan yazılar arasından seçtik. Bu tanıma uymayan yazıları ise “Denemeler” başlığı altında değerlendirdik. Örneğin, 2. sayıda yer alan ve Kestane Suyu adı verilen bir yerde yazıldığı bildirilen bir yazıyı etrafı tanıtmaya amacıyla değil de söz konusu muhitte doğanın letafetinin yazarda uyandırdığı duyguları anlatma gayesiyle yazıldığı için bu başlığa dahil etmeyerek deneme olarak ele aldık.

Gazete’de yer alan gezi yazılarının iki tanesi ünlü muharrireler tarafından tefrika düzeniyle yayınlanırken geri kalan yazılar okuyucuların gönderdiği kısa metinler halindedir.

Öncelikle tefrika halinde olanları ele alacak olursak bir Türk hanımının yazdığı ilk seyahatnâme örneklerinden biri olan, Fatma Fahrünnisa’nın Hüdavendigar Vilayetinde Kısmen Bir Cevelan adlı eseri aynı zamanda *Hanımlara Mahsus Gazete*’nin ilk telif tefrikalarından biridir.²²⁶

Fatma Fahrünnisa Hanım’ın Bursa seyahatini anlattığı eser, 11 Kânûn-i Sâni 1311 tarihli 42. sayıda tefrika edilmeye başlanmış ve 9 Mayıs 1312 tarihli 63. sayıya kadar aralıksız yayınlanmıştır.

Eser Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından 2000 yılında sadeleştirilerek *1896 Baharında Bursa*²²⁷ adıyla basılmıştır, ancak eserin ismine taşınan yanlışlık gazete incelendiğinde ortaya çıkmaktadır. Zira Fatma Fahrünnisa’nın 1895 ilkbaharında gezdiği Bursa’yı herkese anlatma amacıyla

²²⁶ Fatma Fahrünnisa, **Hüdavendigar Vilayetinde Kısmen Bir Cevelan**, nr. 42-63, 11 Kânûn-i Sâni 1311-9 Mayıs 1312

²²⁷ Fatma Fahrünnisa, **1896 Baharında Bursa**, Haz. Nezaket Özdemir, Bursa Kültür A.Ş., Bursa, 2000

kaleme aldığı eser, 11 Kânûn-i Sani 1311'de (24 Ocak 1896) gazetede yayınlanmaya başlanmıştır.

Fatma Fahrünnisa eserin başında seyahat etmeyi ne kadar sevdiğini ve seyahatnamelerden bile ne derece keyif aldığını ifade eder ve bu seyahatnâme'yi yazmaya niçin karar verdiğini anlatır:

“Seyahate meyyal ve incizâbım pek ziyade hatta seyahatnâme mütalaasından aldığım lezzet bile fevkalâde olduğu cihetle geçen mevsim-i nevbaharda Hüdavendigar vilayeti mahalinde icra eylediğim gerçek bir cevelan-ı latiften mütehassıl zevk ve neşâtın yalnız zatıma münhasır kalmasına kâil olamayarak herkesi de fikren hissedâr eylemek arzusundayım.”

Bursa'yı gezdiği 11 gün zarfında camiileri, türbeleri ve Bursa çevresindeki köyleri gezen Fatma Fahrünnisa gördüklerini 18 bölüm halinde ayrıntılarıyla anlatmış, ziyaret ettiği yerlerle ve özellikle de köylerde tanıştığı insanlarla alakalı izlenimlerini eserine aktarmıştır.

Benzer bir diğer eser de Emine Semiye'nin mektup dizisi şeklinde aralıklı olarak kaleme aldığı *Karaferiye Mektupları*²²⁸ ve bu mektuplar üzerinden bir müddet geçtikten sonra devamı olarak neşredilen *Karaferiye Mektuplarından Mabad*²²⁹ başlıklı tefrikalardır.

Emine Semiye Hanım 1897 yılında Hüseyin İzzet adında bir erkek çocuğu sahibi olmuş, oğlunun doğumu *Hanımlara Mahsus Gazete* idaresi tarafından da kısa bir yazıyla tebrik edilmiştir.²³⁰ Ancak gazetede yer alan

²²⁸ Emine Semiye, **Karaferiye Mektupları**, nr. 327-329-337-338, 23 Ağustos-6 Eylül-1 Teşrin-i Sâni-8 Teşrin-i Sâni 1317

²²⁹ Emine Semiye, **Karaferiye Mektuplarından Mabad**, nr.19 (419)-26(426), 17 Temmuz-28 Ağustos 1319

²³⁰, “Emine Semiye’ye Tebrik-i Mahsus”, nr. 279/77, 7 Eylül 1316, s. 4

taziye yazısından anlaşıldığı kadarıyla Emine Semiye Hanım oğlunu henüz sekiz aylıkken kaybedince derin bir üzüntü içerisine girmiştir.²³¹

Bu üzüntü üzerine Selanik yakınlarındaki Karaferye namındaki bölgeye dinlenmek üzere giden Emine Semiye bu mektuplarda Karaferye denilen bölgeyi sokaklarına varıncaya dek ayrıntılarıyla tasvir ederek tarihiyle, havasıyla, coğrafi özellikleriyle ilgili bilgiler verir. Kadriye Kaymaz, Emine Semiye'nin yaşamı ve yapıtlarıyla ilgili, sonradan kitaplaştırılmış olan yüksek lisans çalışmasında Emine Semiye'nin gezi yazılarıyla alakalı olarak şu tespitte bulunur:

*“Gezi intibalarına son derece önem verdiği görülen Emine Semiye'nin, sonradan ayrıntısıyla yazabilmek için gezilerinde genis notlar aldığı, bunların üzerinde çalıştığı düşünülmektedir. Nitekim saatine varıncaya kadar seyahat zamanlarını belirtmesi, binilen vapurların isimlerini zikretmesi, mola ve duraklarda sahit olduklarını özel simler anarak anlatması buna delil gösterilebilir.”*²³²

Hanımlara Mahsus Gazete'de neşredilen diğer gezi yazıları dört adet kısa metindir ve bunlar daha önce de bahsettiğimiz üzere amatör kalemlerden çıkmış yazılardır.

Nedime adlı bir hanımın İstanbul'un mesire yerlerinden Çırpıcı Çayırı'nı anlattığı yazısı muhite gidilmesine sebep olan olayı anlattıktan sonra mekanın güzelliğini anlatan ve iki bölümden oluşan bir yazıdır.²³³ Yazarın refikalarıyla oturduğu bir öğlen vakti İstanbul'un mesire yerleri üzerine bir

²³¹, “İsmetli Emine Semiye Hanımefendi Hazretlerine Taziyet”, nr. 315/113, 31 Mayıs 1317, s. 6

²³² Kadriye Kaymaz, “İlk Türk Kadın Yazarlarından Emine Semiye Hanım, Hayatı ve Eserleri” (Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yeni Türk Edebiyatı Anabilim Dalı, İstanbul, 2008, s. 34

²³³ Nedime, “Çırpıcı Çayırı”, nr. 16, 12 Teşrin-i Evvel 1311, s. 4

sohbet başlar ve oradaki hanımlardan biri çırpıcı çayırından bahseder. Bu hanım Çırpıcı Çayırı için İstanbul'un en güzel mesirelerinden biri der, havasının suyunun letafetinden bahseder. Bunun üzerine çayıra gitmek için o gün orada sözleşirler. Yazının ikinci bölümü ise bu olay üzerine gittikleri çayırın ve etrafının etraflıca tasviri ve letafeti üzerine bahisten oluşur.

Bu yazıya çok benzer bir diğer yazı da Adalet Hanım'ın Tırhala Karyesi ve çevresini tasvir ettiği oldukça kısa metindir.²³⁴

100 numaralı nüshada yayınlanan M. Semiha imzalı mektup²³⁵ da gazetede neşredilen az sayıda gezi yazısından biridir. O yıllarda on üç bin nüfuslu küçük bir kasaba olan Sinop'u ekonomisi, halkı, esnafı, limanları, kadınların eğitim hayatı, havası, coğrafi özellikleri ve hatta mapushanesine kadar ayrıntılarıyla anlatan bu mektup o dönemde Sinop'taki yaşantı hakkında ilginç bilgiler ihtiva eder.

İbnürreşid İhsan ise 104 numaralı nüshada yayınlanan "Sayfiyede" adlı yazısında²³⁶ Antakya sayfiyesini tanıtır. Antakya'nın İstanbul'daki sayfiyelerden farklarından bahseder, İstanbul'dan daha doğal ancak bir yandan da daha bakımsız olduğunu anlatır.

Hanımlara Mahsus Gazete'de sıkça rastlanmasa da bazı örnekleri bulunan bir diğer tür de hatıra türüdür. Bir hatıranın sohbet üslubunda anlatıldığı bu tarz yazıların ilk örneğini gazetede ilk elli sayıda oldukça başarılı hikâyeleri neşredilen ancak sonraki dönemlerde yazı göndermeyi bırakmış olan İsmet Hanım'a aittir.

²³⁴ Adalet, "Tırhala Karyesi", nr. 29, 27 Teşrin-i Sâni 1311, s.3

²³⁵ M. Semiha, "Sinop'tan Mektup", nr. 100, 6 Şubat 1312, s. 6

²³⁶ İbnürreşid İhsan, "Sayfiyede", nr. 104, 13 Mart 1312, s. 4

İsmet Hanım'ın "Hanım Ninem" başlıklı bu hatırası²³⁷ 34. numaralı nüshada yayınlanmış, yazar kendisini büyüten büyükannesiyile ilgili anılarını anlatmıştır. Ninesinin kendisine ve kardeşine gösterdiği şefkatten, komşuların deyimiyle onun "*derin okumuşlardan*" olduğundan, yetiştirdiği talebâtın bugün bile kendisini rahmetle andığından ve ailesini ziyarete geldiğinden bahsetmektedir.

Yazar ninesiyle olan anılarını oldukça samimi bir üslupla yazmıştır. 'Ben çenesi düşük koca karılar gibi gevezeliğe başladım, kariiler beni affetsinler' der, okuyucuların arasında muhakkak kendisi gibi hanım ninesine tehassür edenler olduğunu düşündüğünü, onların kendisini anlayacağını söyler. Bundan sonra da ninesiyle geçirdiği son günlere dair birkaç anı anlatır. Nasıl hastalandığına ve öldüğü güne dair ayrıntılar verir.

Bir diğer hatıra ise Fatma Fahrünnisa tarafından kaleme alınmıştır.²³⁸ 75. Nüshada yayınlanan annelikle alakalı yazısında kendi evladı Ömer'den ve onun bir kuzuya olan muhabbetinden bahsetmiş olan Fatma Fahrünnisa bu yazısında kendi çocukluğuna ait gene kuzuyla alakalı bir anısını gayet derli toplu olarak ve güzel bir üslupla hikâyeleştirmiştir. Çok sevdiği kuzusunu ev halkının nasıl istemediğini, sonra mualliminin kuzuyu kurban edersen cennete beraber girersiniz diyerek kurban olunmayacak kuzuyu kesmesine sebep oluşunu anlatmıştır.

S. Saniye tarafından Hanımlara Mahsus Gazete idaresine gönderilen bir diğer hatıra ise "Hatıra-i Mektep"²³⁹ başlığıyla 34. sayıda neşredilmiştir. Bu yazı, İnas mektebi yıllarından bir hatıranın anlatıldığı kısa bir metindir.

²³⁷ İsmet, "Hanım Ninem", nr. 25, 13 Teşrin-i Sâni 1311, s. 4

²³⁸ Fatma Fahrünnisa, "Bir Hatıra-i Sabâvet", nr. 75, 8 Ağustos 1312, s. 3

²³⁹ S. Saniye, "Hatıra-i Mektep", nr. 34, 14 Kânûn-i Evvel 1311, s.

Nâzikizâde Mehmet Hilmi'nin “Bir Hatıra: Şemsiyenin Tarihi”²⁴⁰ başlıklı metni tamamen bir hatıra metni olmasa da iki bölümden oluşan bu yazının ilk bölümü yazarın bir hatırasından müteşekkil olduğundan bu başlık altında da ele alınacaktır. Yazar şemsiyenin tarihi ile ilgili ilginç bilgiler verdiği ikinci bölümden önce şemsiyenin hayatımızdaki yerine dikkat çektiği bir anısını aktarır. Oldukça uzun olan bu hatıra metninde yazar, yıllar önce bir arkadaşıyla mektebe gitmek üzere merkeplerle çıktıkları bir yolculukta yağmurun birden bastırması ve etrafta sığınacak bir yer olmaması sebebiyle ne zor duruma düştüklerini, şemsiyenin kıymetini ve ne faydalı bir icat olduğunu o gün anladığını ve ne olursa olsun bir daha şemsiyesiz çıkmamaya karar verdiğini anlatır.

Hanımlara Mahsus Gazete'de yayınlanan hatıralardan hayli dikkat çekici olan biri vardır ki o da A. Râsime imzasıyla yazılar yazdığı artık herkesçe malum olan Ahmet Rasim'in kaleme aldığı ve aralıklı olarak parça parça yayınlanan “Köy Hatıratı” dizisidir.²⁴¹ Ahmet Rasim, A. Râsime adlı hanımın yaşadığı bir hatıraymış gibi yazılan bu hatıra dizisinde bir köy yerinde yaşananları anılatır.

Bir köy yerinde havanın birdenbire nasıl bozduğuna ve etrafın nasıl bir hal aldığına dair uzun bir tasvirle başlayan metnin anlatıcısı deniz kenarında olan bu köydeki çiftlik evine on altı yıl sonra ziyaret amacıyla geri dönmüştür. On altı yıl önce kerimesi henüz bir bebekken kadının hastalığı dolayısıyla taşındıkları köyde çok dost edinen bu hanım köyde iki sene yaşamış ve doğal yaşamda şifa bulmuştur. Kızı ilk sözlerini burada telaffuz etmiş, kendisi burada Fransızca öğrenmeye başlamıştır. Ancak yazar iyileşince evi kapatıp İstanbul'a dönmüşlerdir. Köydeki ilk sabahında kadın

²⁴⁰ Nâzikizâde Mehmet Hilmi, “Bir Hatıra: Şemsiyenin Tarihi”, nr. 120, 10 Temmuz 1313, s. 4

²⁴¹ A. Râsime, “Köy Hatıratı”, nr. 129/134/163, 11 Eylül 1313/16 Teşrin-i Evvel 1313, 21 Mayıs 1314

bazıları eski dostları olan hanımları misafir eder, detaylı tipler çizilmiştir: Kendine hala koca beğenememiş muhtarın kızı, Hacı Kamil Efendinin zevcesi Ayşe ihtiyarlamış, çiftçi Mahmut Ağa'nın hemşiresi Fatma hala geveze, Ali Dayı'nın kerimesi Ayşe ise artık bir validedir.

Kendisini “Çiftliğin Hanımı” olarak adlandırır. Herkesin kendisine öyle seslendiğini söyler. Hatıranın devamında kızıyla etrafı görmeye çıktıkları bir vakit anlatılır. Kızına kendisi yokken köyde olan bazı değişikliklerden, yaşanmış acı bir olaydan bahseder, önceden köyde olanları anlatır. Hatıratın diğer sayılarda devam eden parçalarında yine köyde yaşanan olaylardan bahsedilir, 163 numaralı son bölümde ise İstanbul'a dönmek üzere köyden ayrılırlar.

Bu hatırat *Hanımlara Mahsus Gazete* okuyucuları tarafından oldukça beğenilir ve gazete idaresi tarafından hatıratın beğenildiğine dair mektuplar alındığını belirtilen notlar yayınlanır. Hatta Nedime Hanım adlı bir okuyucu bu hatıralardan esinlenerek kendisi de bir köy hatıratı kaleme alır.²⁴²

Hanımlara Mahsus Gazete'de yayınlanan tek tercüme hatırat “Japonya Hatıraları” başlığını taşır.²⁴³ Yazarı belirtilmeyen ve Ziya Şakir tarafından tercüme edilerek tefrika şeklinde yayınlanan bu hatıratın neşri 1324 tarihli 22. (600) sayıda başlamış ve gazetenin 36 numaralı son nüshasına kadar devam etmiştir.

1324 yılında Osmanlı'da Japonya ve Japonların hayatına duyulan, *Hanımlara Mahsus Gazete* üzerinden rahatlıkla izlenebilecek bir merak söz konusudur. Gazetede o dönemde sık sık Japonya ve Japonların gündelik yaşantısı hakkında “Japonya’da Suret-i İzdivaç”²⁴⁴, “Japonlar Nasıl

²⁴² Nedime, “Köy Hatıratı”, nr.131, 25 Eylül 1313, s.3

²⁴³, “Japonya Hatıraları”, mtc. Ziya Şakir, nr. 22 (600)-36(613), 6 Mart-12 Haziran 1324

²⁴⁴ Fatma Zeliha, “Japonya’da Suret-i İzdivaç”, nr. 32 (609), 15 Mayıs 1324, s. 5

Yatarlar?”²⁴⁵ gibi yazılar yayınlanmış, Japonya’dan fotoğraflar gazete sütunlarını süslemiştir. Bu hatıratın tercümesi de işte bu merak devresinin ürünüdür.

A. Râsime’nin “Bir Hatıra-ı Seyahat”²⁴⁶ ve Şadiye Hanım’ın “Kitab-ı Hayatımdan İstinsah Edilmiş Bir Hatıra”²⁴⁷ başlıklı metinleri de *Hanımlara Mahsus Gazete*’de yer alan diğer hatıralardır.

2.7. DENEMELER

Denemeler, *Hanımlara Mahsus Gazete*’de en çok karşımıza türlerden biridir. Deneme türünün henüz belirginleşip yaygınlaşmadığı bir dönemde ortaya çıkan bu yazıların tamamı *Hanımlara Mahsus Gazete*’de makale adı altında neşredilmiş olsa da çalışmamızın gereği olarak “Makaleler” ve “Denemeler” başlıkları altında tasnif edilmişlerdir. Bir konu üzerine ciddi bir üslupla ve o konu hakkında aydınlatıcı bilgiler vererek yazılmış olan metinler “Makaleler”, sohbet üslubuyla ve bir öğretici amaç gütmeyen yazılan daha çok yazarının bir konudaki kişisel hislerini ve düşüncelerini yansıtan metinler ise “Denemeler” başlığı altında incelenecektir. Bunlardan ayrı olarak bir şahsiyet etrafında yazılmış olan objektif metinleri de o şahsiyetle alakalı kıymetli bilgiler içerebileceğini düşünerek “Makaleler” kısmına dahil ettik.

Hanımlara Mahsus Gazete’de en çok deneme neşreden isim Nigâr Hanım’dır. Gazetede yazdığı zaman dilimi içerisinde 16 denemesi yayınlanan Nigâr Hanım’ın denemelerini nicelik olarak Emine Semiye, Fatma Aliye ve A. Râsime’nin denemeleri izler. Gazetede birkaç denemesi bulunan diğer

²⁴⁵, “Japonlar Nasıl Yatarlar?”, nr. 34 (611), 24 Mayıs 1324, s. 6

²⁴⁶ A. Râsime, “Bir Hatıra-ı Seyahat”, nr. 165, 4 Haziran 1314, s. 2

²⁴⁷ Şadiye, “Kitab-ı Hayatımdan İstinsah Edilmiş Bir Hatıra”, nr. 213/11, 20 Mayıs 1315, s. 5

isimler ise şunlardır: (Ayn). Mazhar, İsmet Fahire, Lamia, N. S. Hanım, Salime Servet, Saime Hanım, Şadiye İrfan ve Zekiye Hanım'dır.

Hanımlara Mahsus Gazete'de yayınlanan denemeleri mekan, tabiat ve tabiat güzellikleri, şahsi his ve hezeyanlar, insanlık halleri, zaman ve ölüm etrafında yazılan denemeler olarak tasnif edebiliriz. Tabii ki bazı denemelerin bu meselelerin birden fazlasını ihtiva edecek şekilde kaleme alınmış olacağını unutmamak gerekir.

Gazetede yayınlanan denemeler arasında sayıca en fazla olanlar mekan, tabiat ve tabiat güzellikleri ve bunların insanda yarattığı hisler etrafında kaleme alınmış olanlardır. Bunlar, bilhassa mevsimlerin, doğa hallerinin, hayvanların, tabiat manzaralarının ruh halleri üzerindeki etkilerini anlatan yazılardır. *Hanımlara Mahsus Gazete*'nin en önemli yazarlarından biri olan ve yazdıkları her daim ilk sayfadan yayınlanan Nigâr Hanım'ın gazetede bu konularda yayınlanmış olan ve daha sonra da kitaplarına aldığı birçok denemesi vardır.

Örneğin Nigâr Hanım, 62 numaralı nüshada yayınlanan “Bahar”²⁴⁸ başlıklı denemesiyle Bahar'ın şair üzerindeki etkilerine vurgu yapar:

“Bahar! Şairleri her mevsimden ziyade ilhama mukabil eyler, resamlara en müntehab bedii-i tabiiye numuneleri ihzâr eder, ilhâmât-ı şairâne gibi, sanayi-i nefise gibi imtiyâzât-ı mahsusanın müşvik-i tabiisi olan şu mevsim-i rabianın tesir-i hayat-bahşâsına firifte olmamak mümkün müdür?”

Nigâr Hanım'ın benzer bir diğer denemesi de 78. sayıda “Dağlar, Denizler”²⁴⁹ başlığıyla yayınlanmıştır ve yazar denizin kendisinde yarattığı duyguları denize seslenerek ifade eder:

²⁴⁸ Nigâr Bint-i Osman, “Bahar”, nr. 62, 2 Mayıs 1312, s. 1

“Benim sana olan bu meylim senin için değildir ey sevgili derya! Hiç bir yerde bulamadığım telezzüzât-ı ruhaniyeyi sende bulduğum, kimsede görmediğim nüvaziş-i teselliyât-kâraneyi ancak sende gördüğüm içindir.”

Nigâr Hanım 120 numaralı nüshada neşredilen “Musahabe” başlıklı denemede²⁵⁰ ise yaz mevsiminin gelişiyiyle tabiatın insan üzerindeki etkisinden bahsederek başlayan yazı Boğaziçi tasvirleri ihtiva eder ve Boğaziçi’nde yaz gecelerinden bahseder. Bu manzaraların insanın aklına bazı nameleri getirdiğini söyler. Recaizade’nin iki şiirinden alıntı yapan Nigâr Hn. ilk şiire Pejmürde’den, ikincisine Zemzeme’den dipnotlarını koyar.

Şiirlerden sonra da musikin de insan üzerindeki etkisinden bahseder ve her ne kadar milli musiki bizim için daha mühim olsa da bazı milletlerin musikileri de fevkalade güzeldir diyerek macarların şarkılarını örnek verir.

Hanımlara Mahsus Gazete’de bu konular etrafında kaleme alınmış olan diğer yazılardan bazıları Üsküdarlı Münîre Hanım’ın “Seher Vakti” ve “Baharda Bir Sabah”, (Aydın) N.’nin “Tûlû-ı Temâşa”, Keçecizade (Elif). İkbâl’in Tûlû, İsmet Hanım’ın “Şair Ressamdır, Ressam Şairdir”, A. Râsime’nin “Mevasim” ve “Bahar”, Avanzade Mehmet Süleyman’ın “Edebi Mektup”, Makbule Leman’ın “Göztepe’ye Veda Seheri” ve Nigâr Bint-i Osman’ın “İstanbul’dan Müfarekat” başlıklı denemeleridir.

Hanımlara Mahsus Gazete’de yayınlanan ilk denemelerden biri olan Üsküdarlı Münîre Hanım’ın “Seher Vakti”²⁵¹ başlıklı yazısı yazarın seher vaktine olan düşkünlüğünü anlatır:

²⁴⁹ Nigâr Bint-i Osman, “Dağlar, Denizler”, nr. 78, 5 Eylül 1312, s. 1

²⁵⁰ Nigâr Bint-i Osman, “Musahabe”, nr. 120, 10 Temmuz 1313, s. 3

²⁵¹ Münîre, “Seher Vakti”, nr. 2, 24 Ağustos 1311, s. 4

“Seher vakti benim en sevgili ve en kıymetli zamanlarımdandır. Güzerân eden bütün dakikalarımda vakt-i sehere intizar ederim. Sabahleyin vakt-i muayyenimle kalkıp pencereimin önüne oturarak fezâ-yı nâ-mütenahiye doğru uzanıp gitmiş olan nazarım seher vaktinin kainata bahş etmiş olduğu manzara-yı bedia ve latifeyi temâşya dalar.. ”

diye başlayan yazı ve seher vaktine ve onun letafetine övgüyle devam eder.

Münîre Hanım’ın bir diğer denemesi “Baharda Bir Sabah”²⁵² ise bahar mevsimi sırasında birden çok hava olayının yaşandığı bir sabahı edebi bir dille anlatılmıştır:

“Bir bahar sabahı idi. Birkaç gün evvel afitâb-ı âlem tâb-ı neşr-i işae-yi nurani ediyor. Tuyûr-ı hoş elhan ise daldan dala uçuşarak nâil-i sürur ve şad-mâni ve dil-firîb nağmeleriyle terennüm-zâr –ı meserret oluyorlar idi ki: Bu sabah ruy-ı sema! müzlim bulutlarla mestûr; zemin; sabah bir nikâb altında amik bir sükût ve sükûnete müstağrik bulunuyor.”

Bundan sonra yazar şiddetli bir yağmurun ardından birden güneşin tekrar açmasını anlatan uzun bir bahisten sonra gördüklerini bir kez daha yaratıcının sonsuz kudretine yordugunu söyler:

*“Cariyeleri de bu hale karşı yalnız!
- Sübhâne's-Sâni' el-Hakim!
Demekle iktifa ettim.”*

²⁵² Münîre, “Baharda Bir Sabah”, nr. 4, 31 Ağustos 1311, s. 2

(Ayn) N.'nin “Tûlû-ı Temâşa”²⁵³ ve Keçecizade (Elif). İkbâl’in Tûlû²⁵⁴ başlıklı yazılarında güneşin doğuşunun tasvirleri bulunur, yazarların ise güneşin doğuşu karşısındaki ruh hallerine şahit oluruz.

A. Râsime, “Mevasim”de²⁵⁵ Bahar, Sayf, Hazan ve Şitâ olarak dört bölümde mevsimleri tasvir eder ve mevsimlerin insan üzerindeki etkilerini ele alır. “Bahar”da²⁵⁶ ise yine diğer denemelerde olduğu gibi ilkbaharın letafeti anlatılır.

Avanzade Mehmet Süleyman imzalı “Edebi Mektup” başlıklı yazı da²⁵⁷ mevsimlerin ve tabiatın insan üzerindeki etkisi ile alakalıdır. Yazın gelişiyle getirdiği hissiyattan bahsederek başladığı yazıda tabiat tasviri ve tabiatın ve havanın insan ruhu üzerindeki etkilerini anlatan yazar, bu gibi zamanlarda yazmak gerektiğinden bahseder. Ona göre; “*Müteessir bir gönül için her şey bir şiirdir. Bir kuş, bir gülbin onun nazarında tabiatın en belîğ, en bedii bir şiiridir.*”

İsmet Hanım’ın “ Şair Ressamdır, Ressam Şairdir”²⁵⁸ başlıklı denemesi de *Hanımlara Mahsus Gazete*’de yayınlanan dikkat çekici denemelerden biridir. Bu yazıda İsmet Hanım, tabiatın insan üzerindeki etkilerini şair ve ressamın hisleri ve bu hisler etrafında yapıtlarını ortaya koyuşları üzerinden işler. Denemenin başından bir bahar akşamı mehtabı

²⁵³ (Ayn). N., “Tûlû’-ı Temâşâ”, nr. 11, 25 Eylül 1311, s. 5

²⁵⁴ Keçecizâde (Elif). İkbâl, “Tûlû”, nr. 15, 9 Teşrin-i Evvel 1311, s. 4

²⁵⁵ A. Râsime, “Mevasim”, nr. 162, 14 Mayıs 1314, s.2

²⁵⁶ A. Râsime, “Bahar”, nr. 157, 2 Nisan 1314, s. 2

²⁵⁷ Avanzade Mehmet Süleyman, “Edebi Mektup”, nr. 118, 26 Haziran 1313, s. 2

²⁵⁸ İsmet, “Şair Ressamdır, Ressam Şairdir”, nr. 17, 16 Teşrin-i Evvel 1311, s.3

yazmak isteyen bir şairden bahsedilir. Kalemi eline alan şair zihnindeki tüm manzarayı “bir beyaz zemin üzerinde bir takım izler, lekeler, tessevvüd eyler ki kari’nin muhayyilesine tabiatın evce-yi mücessimesini arz eder.”

“Şair bir andelîbin elhânını, bir sazendenin aheng-i latifini, bir masumun feryâd-ı bülbülânesini, bir kadının şefkat-i maderânesini, bir esîr-i firâşın hal-i ihtizârını öyle selis, öyle nakkaşâne bir surette tasvîr eder ki damağı telezziz-i hayatı teheyhüş etmemek kâbil değil!”

Yazının ikinci bölümü ise karlı bir şita gününü resmetmek isteyen ressam anlatılır. Benzer bir anlatımla bu kez ressamın beyaz bir zemin üzerine renkler, nakışlar yaparak nazırının muhayyilesine tabiatın manzarasını arz ettiği ve onda tabiata hayata ve duygulara dair şeyleri uyandırdığını anlatır.

“Şair bir vakai nâ-debdebi bir üslub-ı beyân ile tasvîr eder, ressam bir vakai nâ-şefîdeyi nakış ve elvân ile tahrîr eyler.” sözleriyle şiir ve resim arasındaki ilişkiye dikkat çeker.

Makbule Leman’ın “Göztepe’ye Veda Seheri” başlıklı yazısı²⁵⁹ ise Göztepe semti ve bu semtin o dönemde hastalığının son safhalarında olan yazarın üzerinde yarattığı hisleri anlatır. Makbule Leman, Göztepe’deki evinin penceresinden bakarken hem semtin, hem sonbaharın güzelliğine kapılır ve tasvirlerle Göztepe’yi anlatır. Yazı bu minval üzere devam eder. Yazıdan anlaşıldığı kadarıyla Göztepe’deki ev Makbule Leman’ın yazlık evidir ve sonbahar geldiği için taşınma zamanıdır. Yazar Göztepe’nin sağlığına çok iyi geldiğini söyler. “Göztepe şu mevâki ve civarın gözbebeği demek oluyor.” diyerek semte övgüde bulunur.

²⁵⁹ Makbule Leman, “Göztepe’ye Veda Seheri”, nr. 86, 31 Teşrin-i Evvel 1312, s. 4

Makbule Leman, yazıyı Göztepe'ye veda cümleleriyle bitirir. *“Ağaçlar yapraklarına, dallar çiçeklerine, zemin çimenlerine kavuştuğu bir zamanda”* yani ilkbaharda biz de seninle yeniden kavuşuruz der.

Makbule Leman, Sema Uğurcan'ın naklettiğine göre “bu yazıdan iki sene sonra, 20 Teşrin-i Evvel 1314'te Göztepe'de ölür.”²⁶⁰

Nigâr Bint-i Osman'ın “İstanbul'dan Müfarekat” başlıklı yazısı²⁶¹ da yine mekan tasviri ihtiva eden ve söz konusu mekandan ayrılmanın yazar üzerindeki etkisinin gözlemlenebileceği bir denemedir.

Bir seyahate çıkan yazar, yazısında vapura bindiği andan itibaren gördüklerini anlatmıştır. Önce vapur çalışanlarını ve kayıklarla gelenleri tasvir etmiş sonrasında hareket anındaki telaşı ayrılık psikolojisini anlatmıştır.

“ İşte o zaman bir hüzn-i sükutâne gönülleri emlâ eyledi. Zirâ ân-ı iftirâk hulûl etmişti. Resm-i veda! Ne hüzn-âver bir manzaradır!” Bu ayrılık karşısında insanların kişiliklerine göre farklı derecede müteessir görüldüğünü ve tepkilerini anlatır. Yazının gerisi Boğaziçi tasviri ve Boğaziçi'nin yazarda uyandırdığı hislere ayrılmıştır.

Gazetede yayınlanan denemelerin bazıları da yazarları kişisel his ve hezeyanları, insanlık halleri ve zaman- ölüm mefhumları üzerine yazılmışlardır. Müstakil olarak bu konulardan biri etrafında yazılan denemeler olduğu gibi, denemelerin birçoğu da bu mefhumların birkaçını birden barındırır. Bunlardan bazılarını birer örnek olması açısından inceleyeceğiz.

²⁶⁰ Makbule Leman Hayatı, Şahsiyeti, Eserleri", **Türklük Araştırmaları Dergisi**, , 1990, nr.6, s. 331-408.

²⁶¹ Nigâr Bint-i Osman, “İstanbul'dan Müfarekat”, nr. 19, 23 Teşrin-i Evvel 1311, s. 2

Nigâr Bint-i Osman'ın “Hatıra” başlığıyla 86. sayıda yazılmış denemesi²⁶² bu tarzda yazılan denemeler arasında en ilginç olanlarından biridir. Bu yazıda Nigâr Hanım, hatıraların ve bunların getirdiği his hezeyanlarının şair üzerindeki etkisini anlatır ve Alfred de Musset'in bunun şair için de derece istenen bir durum olduğunu anlatan satırlarını alıntılar:

“Her türlü hatıratı def’ ile ile fikri bir mahsur-ı latîf-i nuraniye rabt ederek sallantıda bırakmak, mütereddid, müteallim fakat gayr-ı müteharrik bir halde, belki de ânı, bir hayali müebbed kılmak, hiss ve hakikati sevmek ve bunlardaki ahengi kesb-i utlâya çalışmak, kendi kalbinden gelen aks-i sada-ı marifeti dinlemek, yalnız ve maksatsız gelişigüzel hande-nân, girye-bâr, nağme-kâr bir tebessüm ile bir kelime, bir âh! Bir nigâh vücuda getirmek bir gözyaşını inci halinde göstermek: İşte bir şairin hayatında sevdası, saadeti, hayatı ve hırs-ı istikbali bundan ibarettir.”

Nigâr Hanım tam burada söze girerek bu satırların Alfred Dö Musse’ye (Alfred De Musset) yönlendirilen “şiir nedir” sorusunun cevabı olduğunu söyler ve cevabın lefafetine dikkat çeker. Ona göre De Musset’in en güzel sözü şudur:

“İnsan şakirt, üstadı ise felakettir. İstırap çekmeyen bir şahıs kendi mahiyetini ta’yinden bile acizdir.”

Fırtınalı bir hayatı olan Nigâr Hanım’ın başından geçen üzücü olayların ve duygusal kişiliğinin etkisiyle yaşadığı kişisel his ve hezeyanlarını anlattığı pek çok denemesi *Hanımlara Mahsus Gazete*’de yayınlanmıştır. Bunlardan bazıları “Kalbim Tekallüs Eder”, “Teessürat-ı Kalbiye” ve “Asabiyet” başlıklı denemeleridir.

“Kalbim Tekallüs Eder”de²⁶³ Nigâr Hanım *“İnsanlardaki televvünü, vefasızlığı gördükçe kalbim üzüdür, müteazî olur, takallüs eder.”* diyerek

²⁶² Nigâr Bint-i Osman, “Hatıra”, nr. 86, 31 Teşrin-i Evvel 1312, s.3

²⁶³ Nigâr Bint-i Osman, “Kalbim Tekallüs Eder”, nr. 147, 15 Kânûn-i Sâni 1313, s. 1

insanların vefasızlığına sitem ederken “Teessürat-ı Kalbiye”de²⁶⁴ ne kadar müteessir olduğunu anlatır. “Eski şairler “kanlı yara”, “hun-ı ciğer”, “yaralarımın kan damlıyor” gibi tabirleri acaba benim bu halim için mi söylemiş” ifadelerinden yazarın o dönemdeki ruh haline yönelik yorumda bulunmak mümkündür.

Nigâr Hanım “Asabiyet” başlıklı bir diğer yazıda ise “Ah yazı! Bak, sen bile imdadıma gelmiyorsun. Seni de insanlar icad ettiğinden olmalı ki esna-ı felakette sen de kalbi teselliyetten istinkâf ediyorsun. (...) Ben o azab-ı derûn ile kendimi ne yapayım? Yazmak da mümkün değil...” cümleleriyle artık yazmanın da kendisine iyi gelmediğinden yakınır.

148 numaralı nüshada yayınlanan bir diğer dikkat çekici deneme de Nigâr Hanım’ın oğlu Feridun’a aittir. Nigârzâde Feridun imzasıyla yayınlanan “Hal-i Teessürüm” başlıklı yazı²⁶⁵ “Anneme” ithafile yazılmıştır. Yazar bahçede dolaşırken düşündüklerini, devamlı olarak bu bitmeyen teessür halini neden kendisinin bile anlayamadığını sorguladığını anlatır. Söz konusu yazı Nigâr Hanım’ın oldukça karamsar tarzda yazılmış şiir ve denemelerinin yayınlandığı bir dönemde kaleme alınmıştır ve Nigâr Hanım’ın ruh halinin oğluna nasıl sirayet ettiğine dair dikkat çekici bir metindir.

Hanımlara Mahsus Gazete’de gençlik, zaman ve ölüm mefhumları üzerine de bir çok deneme neşredilmiştir.

Lamia Hanım “Bir Pir-i Salhûrde’nin Tasvir-i Hâli”²⁶⁶ başlıklı yazısında yaşlı bir adamın kendisinde uyandırdığı hisleri anlatır ve zaman üzerine konuşur. Güneşli güzel bir günde kıra giden yazar oturduğu ağacın altından insanları seyretmektedir. Bir çocuğun peşinden yürüyen bir ihtiyara gözü takılır. Çocuk koşmaktadır ve babasının ona katılmasını istemektedir.

²⁶⁴ Nigâr Bint-i Osman, “Teessürat-ı Kalbiye”, nr. 140, 20 Teşrin-i Sâni, s. 1

²⁶⁵ Nigârzâde Feridun, “Hal-i Teessürüm”, nr. 148, 22 Kânûn-i Sâni 1313, s. 2

²⁶⁶ Lamia, “Bir Pir-i Salhûrde’nin Tasvir-i Hâli”, nr. 130, 18 Eylül 1311, s. 3

Adam çocuğu kıramaz, peşinden koşmaya başlar ancak kötü olur ve bir ağacın altına yığılıverir. Bu hal yazara çok dokunmuştur. Kim bilir ne kadar geçti, sağlıklıydı ve bu hale geldi diye düşünerek üzüldü, zamanın acımasızlığından bahseder.

Şadiye Zekiye'nin “Öksüz ve Yetim Bir Gelinin Tesirat-ı Kalbiyesi”²⁶⁷ başlıklı denemesi annesi ve babası ölmüş olan yazarın mutsuzluğunu gözler önüne serer: “*Ya rab! Ne talihsiz bir mahlûkun imişim!*” diyerek içinde bulunduğu ruh halini tasvir eden yazar, diğer genç kızlar annelerinin aguş-ı şefkatinde büyürken kendisinin niye kimsesiz olduğunu sorgular.

Saadet Hanım'ın “Bir Masumun Dünyadan Ferağı” başlıklı yazısı²⁶⁸ ise evladını kaybetmiş bir anne tarafından kaleme alınmış hissi bir metindir. Yazar, çocuğun bir ailenin neşesi, yegane mahsulü olduğuna dair uzun bir bahisten sonra “*cenab-ı lâ-yezâl bu âcizeye de bir evlat vermişti*” der ve evladının ellerinden kayıp gittiği günden beri yeis içinde olduğunu söyler.

Şadiye İrfan Hanım ise 195. sayıda yayınlanan “Hiss-i Teessür” başlıklı denemesinde²⁶⁹ çocuğunun hastalık halinin kendisinde yarattığı tesiri anlatır hayatı ve ölümü sorgular, insanların gaflet denizinde boğularak geleceği hiç düşünmediklerini, her şeyin ellerinden kayıp gidebileceğini hesap etmediklerini ifade eder.

Hanımlara Mahsus Gazete'de ölüm konusu etrafında yazılmış olan bir diğer deneme de Emine Semiye'nin “hemşirem” hitabıyla yazdığı “Mezarı

²⁶⁷ Şadiye Zekiye, “Öksüz ve Yetim Bir Gelinin Tesirat-ı Kalbiyesi”, nr. 49, 5 Şubat 1311, s. 3

²⁶⁸ Saadet, “Bir Masumun Dünyadan Ferağı”, nr. 38, 28 Kânûn-i Evvel 1311, s.3

²⁶⁹ Şadiye İrfan, “Hiss-i Teessür”, nr. 195, 31 Kânûn-i Evvel 1314, s.2

Başında”²⁷⁰ başlıklı yazıdır. Bu hanımın mezarının başında düşündüklerini kaleme alan yazar, Selanik’te beraber geçirdikleri ayların güzelliğinden bahseder ve beraber dolaştıkları bu bahçelerde şimdi onun yattığına, ölümüne inanmadığını ifade eder.

Emine Semiye’nin birinin ölümü sebebiyle yayınlanan bir diğer yazısı da “Yüreği Yanık Valide” başlıklı yazıdır.²⁷¹ Emine Semiye bu yazıyı Selanik’te bulunduğu dönemde iki aylıkken kaybettiği evladının ölümü üzerine kaleme almıştır.

Gazetede yayınlanan denemelerden bazıları da çocuklar ve çocuklukla alakalıdır. H. Şahende Hanım’ın 11. sayıda yayınlanan “Sabâvet”²⁷² başlıklı yazısı çocukluğun letafetini, saflığını anlatan ve hiçbirimizin bir daha çocuk olamayacağına, bu tatlı dönemin geride kaldığına teessüf ettiğini yazarın edebi bir dille ifade ettiğini anlatan bir yazıdır.

Lamia Hanım’ın “Bir Nevzata Hitap” başlıklı yazısı ise yazarın henüz doğmamış olan çocuğuna hitaben yazdığı kısa bir metindir. Yazar çocuğuna anne- babasının ve kardeşlerin onu ne çok seveceğini, dünyada ne çok çeşitli şeyler göreceğini anlatır. Bir gün kundaktan kurtulacağını, gezip konuşmaya başlayacağını, pederinin beş altı yaşına kadar onu sevip onunla oynayacağını, sonra mektebe vereceğini, büyüyünce de faydalı bir evlat olup onları müftehir edeceğini söyler.

Bazı yazarlar ise gazetede insanlık halleriyle alakalı yazılar yazmışlardır. Çoğunlukla A. Râsime ve Emine Semiye’nin bu tarz yazıları *Hanımlara Mahsus Gazete*’de ara ara yer alır.

²⁷⁰ Emine Semiye, “Mezarı Başında”, nr. 253/51, 2 Mart 1316, s. 2

²⁷¹ Emine Semiye, “Yüreği Yanık Valide”, nr. 315/113, 31 Mayıs 1317, s. 1

²⁷² H.Şahende, “Sabâvet” , nr. 11, 25 Eylül 1311, s.5

Örneğin A. Râsime'nin 191 numaralı sayıda yayınlanan "Taklit" başlıklı makalesi insanların taklide olan düşkünlüğüne dair kaleme alınmıştır

Resme meraklı olan küçük bir mektepliği gözlemleyen yazar, sonrasında onunla sorgusuz sualsiz verilen modeli neden taklit ettiğine dair konuşur. Yazının bundan sonrası, *"Hırs-ı taklid-i düşündüm; öyle değil midir; kendimize faik, racih gördüğümüz adamın her halini, her hareketini taklide layık bulur, her sözünü ayn-ı hikmet diye telakki ederiz"* diyen yazarın taklitle ilgili şahsi fikirlerinden ibarettir.

Emine Semiye'nin ise bu tarzda yazılmış denemelerinden bazıları şunlardır: "Hiddet"²⁷³, "İstikbal-i İman"²⁷⁴ ve "Tevazu"²⁷⁵.

Hanımlara Mahsus Gazete'de yayınlanan dikkat çekici denemelerden bir diğeri de Saime Hanım'ın M. Hanım adlı komşusuyla alakalı olarak kaleme aldığı yazı dizisidir.²⁷⁶

Saime Hanım, *"Bu acizeye dahi karabet ve münasebeti bulunan M. Hanım'ın tarz-ı maişetinden bahsedecek olursam karielerimce mucib-i istifade olacağını zannediyorum. Çünkü böyle maişet herkesin arzu ettiği bir şeydir."* sözleriyle tanıttığı yazı dizisinde M. Hanım adlı hanımın evi, yaşamı ve karakteriyle alakalı bilgiler verir ve yorumlarda bulunur.

²⁷³ Emine Semiye, "Hiddet", nr. 58, 4 Nisan 1312, s.1

²⁷⁴ Emine Semiye, "İstikbal-i İman", nr. 57, 28 Mart 1312, s. 1

²⁷⁵ Emine Semiye, "Tevazu", nr. 67, 13 Haziran 1312, s. 2

²⁷⁶ Saime, "M. Hanım'ın Hanesi ve Kendisi", nr. 43(443), 1 Kânûn-i Sâni 1319, s. 1001

Saime, "M. Hanım'ın Mütalaatı", nr. 44(444), 8 Kânûn-i Sâni 1319, s. 1023

Saime, "M. Hanım'ın Vezaif-i Yevmiyesi", nr. 45(445), 15 Kânûn-i Sâni 1319, s. 1047

Saime, "M. Hanım'ın Defterleri", nr. 46(446),-47(447) 22-29 Kânûn-i Sâni 1319

Saime, "M. Hanım'ın Mücevheratı", nr. 48(448), 5 Şubat 1319, s. 1121

Fatma Fahrünnisa Hanım'ın “Tramvayda Hasbihal Eden Bir Hanıma”²⁷⁷ hitabıyla yazdığı deneme ise oldukça enteresandır. Yazar, bu yazıyı daha önce tanımadığı hatta yüzünü bile dikkatlice göremediği tramvayda sözlerine kulak misafiri olduğu bir kadına hitaben yazmıştır ve kadını eleştirmektedir. Kadın, yanında oturan hanımlara sarhoş kocasından dert yanmış ve hususi hayatıyla ilgili birçok şey anlatmıştır. Fahrünnisa Hanım, kadının tanımadığı insanları bu derece rahatsız etmesine ve onlardan adeta bir teselliyet beklemesine anlam verememiştir. Yazar bu sözlerin ardından meselenin dini boyutundan bahseder, kadınların hususi aile hayatları konusunda yabancılarla konuşmaması gerektiğini belirten dini kurallardan söz ederek hanımların bu gaflete ne kadar çok düştüklerine dikkat çeker.

Hanımlara Mahsus Gazete’de sohbet tarzında yazılmış bir çok yazı dizisi de kaleme alınmıştır. Nedime imzasıyla yayınlanan “Havai Sohbet” ve Meliha imzasıyla yayınlanan “Faideli Sohbet”, Nazenin imzalı “İstanbul İçinde” başlıklı yazı dizileri genellikle kadınların günlük yaşamı, çocukların bakımı, annelik, moda, dikiş nakış, yeni açılan mağazalar, havaların letafeti gibi konularda yazılmış olduklarından bunları çalışmamıza dahil etmedik. Yalnız bu yazı dizilerinden bir tanesi vardır ki, A. Râsime imzasıyla yazılmış olması sebebiyle bizim için önemlidir. “Küçük Kayıtlar” başlığıyla yazılan ve 235. sayıdan 281. sayıya kadar aralıklarla devam eden bu yazı dizisi²⁷⁸ yukarda zikrettiğimiz konuların yanı sıra ara ara dil ve edebiyat meseleleri hakkında yazılan kısa notlar da içermektedir.

Örneğin 235. sayıda yayınlanan ilk yazıda A. Râsime, Mesmuat kısmında yer alan lisan tahsiliyle alakalı bir yazı hakkındaki görüşlerini bildirir. 237. nüshada Emile Zola’nın yeni bir eserinden “*Emile Zola son bir*

²⁷⁷ Fatma Fahrünnisa, “Tramvayda Hasbihal Eden Bir Hanıma”, nr. 261/59, 4 Mayıs 1316, s. 1

²⁷⁸ A. Râsime, “Küçük Kayıtlar”, nr. 235/33-281/79, 21 Teşrin-i Evvel 1315- 21 Eylül 1316

eseriyle Fransa'nın bu ilmen, edeben, siyaseten bülend-pâye memleketin, zahir pinhân olan habisültabi' marelerinden birini daha olanca kubh ve kerahatiyle gösteriyor." sözleriyle bahseder. 244. sayıdaki yazısında beşeriyenin insanlık zaafı konusunda hiç yol katedemeyişinden, gösteriş ve tefahürün insanları ele geçirmesinden söz eder. 262. sayıda ise gazetelerin yabancı sözcükleri teleffuz ederken ne gibi hatalara düştüklerine dair bir eleştiride bulunur. Friend sözcüğünü fransızcada nefis yemek anlamına gelen "firiyand" olarak yazan bir gazeteyi isim vermeden eleştirir.

2.8. MEKTUPLAR

*Hanımlara Mahsus Gazete'*de en çok yayınlanan türlerden biri de mektup türüdür. Gazetenin ilk sayısından itibaren hemen hemen her konuda gazeteğe gönderilen mektuplardan önemli bulunanları gazetede neşredilmiş, okuyucu mektuplarına ise "Muhaberat-ı Aleniye" başlığı altındaki köşede teker teker cevap verilmiştir. Her ne kadar gazetenin son yıllarında ilk yıllarda olduğu kadar her mektuba cevap verilmemişse de gazete idarehanesi, ellerine ulaşan mektuplardan bir kısmını yayınlamayı gazete kapanana kadar sürdürmüştür.

*Hanımlara Mahsus Gazete'*de bir çok amaçla ve çeşitli meseleler etrafında mektuplar yayınlanmıştır. Gazete'de ahlâki ve fenni meseleler, eğitim ve aile gibi konular ve daha bir çok konu etrafında yazılmış mektuplar mevcuttur. Çalışmamızın konusu ve gazetenin uzun yıllar çıkmış olması gereği yayınlanmış olan tüm mektupları ele almamız elbette mümkün olmayacaktır. Biz bu kısımda yalnızca edebi değeri olan yahut edebi bir mesele etrafında yazılan mektupların yanında gazetede düzenli yazan ve dönemi için önem arz eden şahsiyetlerin hayatları hakkında yazılan mektuplara değineceğiz.

Gazete idaresi ile yazarlar arasındaki mektuplaşmalar, gazetede en çok yayınlanmış olan mektupların başında gelir. *Hanımlara Mahsus Gazete*’de düzenli yazan yazarlar ile gazete idaresi arasındaki iletişimin bu sağlandığı mektuplar gazetenin özellikle ilk yıllarında genellikle ön sayfadan neşredilmiştir. Gazete idaresi yazarlarıyla mektuplaşmalarını çoğunlukla yayınlamaya özen göstermiştir. Böylelikle ilk nüshadan itibaren izlenebilen, okuyucuların gazeteyi sahiplenmeleri ve gazetenin oluşum ve gelişim aşamalarında her husustan haberdar olmaları politikasının bir ürünü olarak okuyuculara yazarların mektuplarını ilk elden okuma olanağı sağlanmıştır. Gazete idaresinin bu yaklaşımı beklenen sonucu gazetenin daha ilk nüshalarında vermiş, gelen okuyucu mektuplarında *Hanımlara Mahsus Gazete*’den “gazetemiz” diye bahsedilmesi alışıldık bir durum halini almıştır.

Söz konusu mektuplarda gazetenin işleyişi ve mektupları yazan yazarların bu işleyişe nasıl ve ne derece dahil olduklarıyla ilgili ipuçları verilir. Örneğin Fatma Aliye Hanım’a gazeteye düzenli olarak yazması hususunda götürülen teklife yazarın verdiği cevap mektubu olduğu gibi gazetenin ilk nüshasında neşredilmiştir.²⁷⁹ Fatma Aliye Hanım, İbnülhakki Mehmet Tahir Bey’e hitaben yazdığı bu mektupta Tahir Bey’in teyzesi ve haremi ile görüştüğünü, yakında çıkacağı müjdelenen gazeteye yazı yazması için kendisine getirilen teklifin kendisini mutlu ettiğini ve bu teklifi memnuniyetle kabul ettiğini belirtir. Ayrıca koşullarını da mektup aracılığıyla gazete idaresine iletir:

“Bu türlü umur ve hususâtımı tamamiyle peder-i maneviyem atıfetli Ahmet Mithat Efendi Hazretleri’ne ihale eylemiş olduğumdan gönderilecek varakalarım müşarünileyh hazretleri tarafından zat-ı alinize irsâl kılınacağı gibi sizin tarafınızdan acizlerine beyân-ı mütaala olunacak oldukça yine kendilerine gönderildiği halde zat-ı aciziye vâsıl olacağının beyanıyla şu hayırlı ve şayan-ı iftihâr olan hizmette muvaffakiyetimize dualar eylerim. Harem-i alilerine o gün söylemiş olduğum vechile şu birkaç gün zarfındaki rahatsızlığımın ceridenizin ilk

²⁷⁹ Fatma Aliye, “İzzetli Efendim Hazretleri”, nr. 1, 19 Ağustos 1311, s. 5

nüshasına bir makale yetiştirememek hususunda bir mazeret olarak kabulünü rica ederim.”

Görüldüğü gibi gazete idaresi ve yazar arasındaki hususi bir mektubun henüz ilk nüshadan gazetenin ön sayfasına neşrinde bir mahsur görülmez.

Fatma Fahrünnisa da gazete yazmayı kabul eden yazarlardandır ve bunu 3. Sayıda yayınlanan bir mektupla gazete idaresine bildirmiştir.²⁸⁰ Ancak bundan yaklaşık on gün sonra gönderdiği, isminin yayınlanmasına üzüldüğünü ve mahlas kullanmaya devam etmek arzusunda olduğunu belirten mektubu²⁸¹ 6. nüshada yayınlanmıştır. Ayrıca Fatma Fahrünnisa bu mektuptan anlaşıldığı kadarıyla Ahmet Vefik Paşa'nın torunu olarak anılmaktan rahatsızlık duymuş ve kaleminin kuvvetini babasına borçlu olduğunu söyleyerek yazılarında “İsmail Hakkı Bey'in kerimesi” olarak anılmak istediğini ifade etmiştir.

Gazeteye yazı yazması hususunda teklif götürülen ve cevaben gönderdiği mektup neşredilen bir diğer şahsiyet de Madam Gülnar'dır. 16. nüshada yayınlanan bu mektuba övgü dolu bir tanıtım yazısı yazılır, ardından da mektup olduğu gibi gazetede yayınlanır:

“Rusya zâde-gânından olup yedi sekiz lisana aşına bulunduğu gibi lisan-ı azbe'l-beyan osmaniye de şive ve fesahatiyle vâkıf olan ve âsâr-ı müteaddidesiyle mütalaain osmaniye nazarında da kadr u meziyeti mertebe-i bâlâda görülen fazıla-yı müsteşrike Madam Dö Löbedef (Gülнар Hanım)'in nazarı mütalaasına gazetemizi takdim etmiş idik. Âtideki iltifatname ile bizi mesrûr buyurdular.”

²⁸⁰ Fatma Fahrünnisa, “İzzetli Efendim Hazretleri”, nr. 3, 26 Ağustos 1311, s. 5

²⁸¹ Fatma Fahrünnisa, “Mir-i Marifetperver Efendim Hazretleri”, nr. 6, 7 Eylül 1311, s. 5

Madam Gülnar söz konusu mektupta kendisini “heyet-i tahririyeden” kabul ettikleri için *Hanımlara Mahsus Gazete* idaresine teşekkür eder, ancak fazlaca meşguliyetten dolayı yakalandığı “nevrasteni” hastalığı yüzünden etibbânın fikir ve zihin yorgunluğunu yasakladığını ve bu yüzden de herhangi bir şey yazamayacağını söyler. Mektubun sonunda da gazetenin neşrinden dolayı ne kadar mesrur olduğunu tarif edemeyeceğini belirtir:

“Sevgili Türk hemşirelerimi şule ve ziya-yı ilm ve medeniyetle tenvir eylediğiniz için gözlerim sirişk-i meserret ile memlu ve kalbim tesirât-ı şükrâniyyet ile meşhûn olduğu halde cenab-ı hakkın teşebbüsât-ı hayr-ı hevâhanenizde devam-ı ihsan buyurmasını bi-hulûs-el-bâl temenni ile hatim-i güftâr eylerim efendim.”

Bazı şahsiyetler ise *Hanımlara Mahsus Gazete*’de yayınlanan yazı ya da mektuplara cevaben gazete idaresine mektuplar yazmış ve önerilerde bulunmuşlardır. Ahmet Mithat Efendi’nin Tiflis’ten Hayriye Mağmume adlı bir okuyucunun gönderdiği mektubu²⁸² okuyarak bu mektuba cevaben Hanımlara Mahsus Gazete idarehanesine gönderdiği mektup 65. nüshada olduğu gibi yayınlanmıştır.

Ahmet Mithat Efendi bu mektupta²⁸³ gazetenin Osmanlılık alemine büyük hizmet ettiğini söyler ve Avrupa ve Amerika’dan gelen “*erbab-ı fazl u irfan*”ın kendisini ekseriya ziyaret ettiklerini ve ziyaret maksatlarının İslamiye ve Osmaniye hakkında bir fikr-i sahîh elde etmek olduğunu, kendisinin de “*en büyük ehemmiyeti tabii ki terbiye-i nisvan cihetinde görerek*” ilerlemenin bir ispatı olarak kendilerine *Hanımlara Mahsus Gazete*’yi takdim ettiğini ifade eder.

²⁸² İlerleyen sayfalarda ele alınacaktır.

²⁸³ Ahmet Mithat, “Yine Büyük Bir İftihar”, nr. 65, 30 Mayıs 1312, s. 1

Bu vesileyle Fatma Aliye, Nigâr ve Makbule Leman Hanımefendiler ve diğer hanımlara bu ilerlemeye hizmetlerinden dolayı borçlu olduğu teşekkürü etmek istediğini ve gazetenin Avrupa ve Amerika'da Osmanlı hakkındaki olumsuz fikirleri tashih yolunda büyük vazife üstlendiğini kaydeder. Mektubun sonunda ise gazetenin Avrupa'nın ünlü müsteşriklerine gönderilmesini teklif eder.

Gazetenin ünlü yazarlarının hakkında yazı yazdığı tek mektup bu değildir. Satılmış Hanım adlı bir hanımın Bursa'dan gönderdiği ve gazeteye taşra hayatı hakkında yazılar yazacağını, “Türkçe Şiirler” göndereceğini vaat eden mektubu²⁸⁴ A. Râsime'nin ve bazı diğer hanımların mektup üzerine karşılıklı yazılar yazmalarına sebep olmuştur.²⁸⁵

Dönemin ünlü yazarlarının gazete idarehanesine yazdıkları mektuplar arasında teşekkür maksadıyla yazılanlar da vardır. Nigâr Hanım'ın 70. nüshada yayınlanan mektubu, *Niran* adlı eseri ile ilgili gazetede çıkan tanıtım yazısına cevap olmak üzere kaleme alınmış ve gazetede olduğu gibi neşredilmiştir.²⁸⁶

Nigâr Hanım'ın o dönemde Hanımlara Mahsus Gazete Kütüphanesi'nden çıkan *Niran* adlı eseri hakkında 69. nüshada imzasız olarak çıkan tanıtım ve övgü yazısı gazete idaresinden biri, yüksek ihtimalle de Mehmet Tahir Bey tarafından kaleme alınmıştır. Nigâr Hanım ise bu yazının ve teveccühün kendisini ne kadar mutlu ettiğini mektubunda etraflıca anlatır. Bu mektup bize Nigâr Hanım'ın yazın dünyasına girişi sırasında yaşadıkları hakkında önemli ipuçları vermektedir. Söz konusu yazının giriş kısmında Nigâr Hanım'ın ilk eseri *Efsus*'tan ve o dönemlerde gördüğü ilgiden

²⁸⁴ Satılmış, “Bursa'dan”, nr. 209/7-211/9, 22 Nisan-6 Mayıs 1315

²⁸⁵ A. Râsime'nin “Satılmış Hanım ve Taşra Mektupları” başlıklı söz konusu makaleleri ve bu mektup etrafındaki tartışmalar “Makaleler” kısmında ele alınacaktır.

²⁸⁶ Nigâr Bint-i Osman, “Arz-ı Teşekkür”, nr. 70, 4 Temmuz 1312, s. 2

bahsedilmektedir. Nigâr Hanım da mektubunda Efsus hakkındaki bahislerin kendisine o günleri hatırlattığını söyler ve aciz haliyle büyük cesaret göstererek neşrettiği eseri kendisinin yazdığına kimsenin itimat etmediğini anlatır.

“(…) müteessir olmak lazım gelir iken (...) mahzûz olmuştum; zîra serâpâ hata, serâpâ kusur addetmek istediğim sözlerimin müktedir bir edibe isnâd olunmak derecesinde bir kıymet-i edebiye ile telakki olunması (...) ile müteselli etmiştim.”

Mektubun bundan sonraki kısmında ise *Niran* hakkında gösterilen teveccüh ve desteklerinden dolayı gazete idaresine teşekkürlerini sunar.

Hanımlara Mahsus Gazete idaresi ile yazarlar arasındaki mektuplaşmalar her daim karşılıklı teveccühleri içermemiştir. Nitekim A. Râsime İkdam gazetesinde Fatma Aliye ve Levayih-i Hayat hakkında, ucu *Hanımlara Mahsus Gazete*’ye ve Hanımlara Mahsus Gazete Kütüphanesi’ne de dokunan olumsuz bir makale neşredince, 295. nüshada dönemin yazı işleri müdürü Fatma Şadiye Hanım “Levayih-i Hayat ve A. Râsime Hanım”²⁸⁷ başlıklı sitemkâr bir makale²⁸⁸ kaleme almıştır. A. Râsime ise Fatma Şadiye Hanım’a cevaben gazete idaresine kendini savunan bir mektup yazmış ve yanlış anlaşıldığını açıklamak mecburiyetinde kalmıştır. Bu mektup da Fatma Şadiye Hanım’ın giriş yazısıyla birlikte 296. nüshada yayınlanmıştır.

Bu mektupta A. Râsime “*dallı budaklı bir makale hadisesine sebep olan*” makalesinin böyle bir etki yaratacağını aklından bile geçirmediğini, çünkü söz konusu yazıyı romanı övmek, Fatma Aliye’ye takdirlerini sunmak ve okumayanları romanı okumaya teşvik etmek amacıyla yazdığını söyler. Fatma Şadiye’nin mektubun başına yazdığı olumlu sunuş yazısına bakılırsa A. Râsime bu mektupla gazete idaresinin gönlünü almayı başarmıştır.

²⁸⁷ Fatma Şadiye, “Levayih-i Hayat ve A. Râsime Hanım”, nr. 295/93, 28 Kânûn-i Evvel 1316, s. 1

²⁸⁸ Söz konusu makale ve akisleri “Makaleler” başlıklı kısımda etraflıca işlenecektir.

Gazeteye gönderilen mektuplar arasında okuyucu ve yazarlardan gelen övgü mektupları da kayda değer derecede fazladır. Bilhassa ilk sayılarda gazetenin, kadınların ilerlemesine ve eğitimine hizmetini öven, okuyuculardan ve önemli şahsiyetlerden gelen ve takdir ve teşekkür mektupları sıkça neşredilmiş, sonrasında da gazeteye ara ara gelen bu tarz mektuplar *Hanımlara Mahsus Gazete* sütunlarında sıkça yer almıştır. Bu mektuplardan bazıları döneminde *Hanımlara Mahsus Gazete*'nin yarattığı akisler noktasında bize önemli ipuçları verir. Örneğin gazetenin 64. Nüshasında Hayriye Mağmume imzasıyla yayınlanan mektup²⁸⁹ *Hanımlara Mahsus Gazete*'nin etki alanı ve algılanışı hakkında bize önemli bilgiler verir.

Söz konusu mektup Tiflis'ten gönderilmiştir ve Bakü şehri müslümanlarının kendi aralarında 150.000 ruble toplayarak kız mektebi açmakta olduklarını ve Tiflis'te de gelecek kış bir kız mektebi daha açılacağını müjdelemekte ve gazeteye övgüler içermektedir. Mektubu kaleme alan Hayriye Mağmume Hanım, gazetenin kendisine ve tüm kadınlara karanlık bir zamanda kılavuzluk ettiğini söyler ve gazete idaresine teşekkürlerini sunar.

“..karanlıkta ufak bir ı ışık umanların birden bire güneşe rast gelmeleri gibi Hanımlara Mahsus Gazete'nize rast geldim. (...) Bizim gibi terbiyeye okumaya muhtaç milyonlarca âcizelere kılavuzluk eden gazeteniz, insanlık doğruluğu adına yemin ederim ki Osmanlı matbuatına büyük şeref kazandırmaktadır.”(...)

“Nice yıllardan beri çekmekte olduğum töhmetten bütün hemşirelerimi cehaletten kurtaran gazetenize Kafkasya kadınları adına teşekkürlerimi, hayr-ı müslümanlığın yani insanlığın terakkisi yolunda uğurumu çığrınıza arz ederim.”

Bu mektuba benzer bir diğer mektup da Şefika Sabiha adlı hanımın gazete idaresine gönderdiği mektuptur.²⁹⁰ *Hanımlara Mahsus Gazete*'ye kadınların eğitimine hizmetinden dolayı bir övgü ve teşekkür numunesi olan

²⁸⁹ Hayriye Mağmume, “Büyük İftihar”, nr. 64, 23 Mayıs 1312, s. 1

²⁹⁰ Şefika Sabiha, “İbnülhakki Tahir Beyefendi Âlilerine”, nr. 55, 14 Mart 1312, s. 5

mektup Kafkasya'dan gönderilmiştir ve gazetenin orada da fazlaca ilgi gördüğünü göstermesi açısından mühimdir.

Hanımlara Mahsus Gazete yayınlandığı süre boyunca yalnızca hanımlardan ilgi görmemiş, erkek okuyucular da gazeteyi sıkça takip etmiş, gazeteyle ve kadın eğitimiyle görüşlerini belirttikleri ve takdirlerini sundukları yazılar kaleme almışlardır.

Hanımlara Mahsus Gazete'ye “Türk Kadını” ve “Türklerde Hayat-ı Aile” başlıklarıyla yazılar gönderen Nazım Bey de gazetenin imtiyaz sahibi Mehmet Tahir Bey'e kadınların terakkisini hizmetlerinden dolayı teşekkürlerini belirttiği bir mektup yazmıştır²⁹¹ ve bu mektup 85 numaralı nüshada yayınlanmıştır.

Nazım Bey mektubunda gazete için Tahir Bey'e teşekkür etmekte ve “*Gazetenizin fiyuzât-ı maneviyesinden yalnızca baas-ı iftiharımız olan hanımlar istifade etmiyor, bizler de müstefid oluyoruz.*” diyerek gazeteyi okumaya başladıktan sonra kadınlar ve özellikle aile, çocuk eğitimi, aile hayatı gibi konularda daha çok düşündüğünü, yürüyüşlerinde sık sık bu mevzular üzerine kafa yordüğünü anlatır. Gazetenin sağladığı yararlar hakkında kendi hayatından bazı örnekler verir.

Hanımlara Mahsus Gazete, yalnızca Türk hanımları tarafından değil, İstanbul'da ikamet eden yabancı hanımlar tarafından da ilgiyle takip edilmiştir. 153. nüshada yayınlanan bir mektupta²⁹² “İngiliz ve Fransız lisanlarından piyano muallimi” olan Matmazel Whiteley isimli hanım çok

²⁹¹ Nazım, “Azizim Tahir Bey”, nr. 85, 24 Teşrin-i Evvel 1312, s. 2

²⁹² Matmazel Whiteley, “Efendim”, nr. 153, 5 Mart 1314, s. 3

sevdiği İstanbul'a yıllar önce yerleştiğini ve gazetenin başarısı ve kendisinde bıraktığı etki karşısında ihtisasâtını yazmaya karar verdiğini anlatmıştır.

Yazının büyük bir kısmında Osmanlı'yı öven Whiteley, burada insanların kendisine karşı ne kadar iyi olduğunu söyler, misafirperverliklerinden bahseder, bilhassa da Osmanlı hakkında Avrupa insanının yanlış telakkisine dikkat çeker:

“Avrupa âleminde şark âlemine dâir birçok hatalı fikirler kesb olunuyor. Memalik-i Osmâniye'nin âlem-i medeniyetten pek uzak, pek bâid bir halde olduğunu zann ediyorlar. İşte bunun içindir ki bugün arz-ı hakikatle müftehir bulunuyorum.”

Hanımlara Mahsus Gazete'de yayınlanan mektuplar arasında edebiyat tarihine katkıda bulunabilecek çok sayıda mektup vardır. Bunların arasında şüphesiz o dönemde *Hanımlara Mahsus Gazete*'de düzenli olarak yazı ve şiirler neşreden önemli şahsiyetlerin birbirlerine yazdıkları ve bu şahsiyetlere başkalarından gelen mektuplar önemli yer tutmaktadır.

Hanımlara Mahsus Gazete'de uzun yıllar boyunca yazan ve gazetenin en önemli ve en saygıdeğer muharrirelerinden biri olan Emine Semiye Hanım'ın diğer hanımlarla mektuplaşmaları gazetenin sütunlarında sıkça yer almıştır.

Emine Semiye Hanım'ın 68. nüshada yer alan bir mektubu²⁹³ oldukça dikkat çekicidir. Bir hanımın başka bir hanım hakkında Emine Semiye'ye yazdığı sitemkâr bir mektuba cevaben yazıldığı anlaşılan mektuba “Cevap” başlığı atılmıştır. Mektuptaye Hanım adlı bir hanımdan bahsedilir, anlaşıldığı kadarıylaye Hanım mektubun muhatabı olan hanım hakkında bir mecliste tahkir edici sözler söylemiştir. Emine Semiye ise mektubu yazdığı hanıma olaydan müteessir olduğunu veye Hanım'ın kötü niyetli olduğunu söyleyerek müteessir olmamasını rica eder.

²⁹³ Emine Semiye, “Cevap”, nr. 68, 20 Haziran 1312, s.3

Emine Semiye'nin dikkate değer mektuplarının başında Nigâr Hanım, Fatma Fahrünnisa, Makbule Leman gibi dönemin önde gelen kadın şahsiyetleriyle olan mektuplaşmaları gelir. Bu mektuplar söz konusu hanımlardan her biriyle Emine Semiye arasındaki münasebetlere dair önemli bulgular içerir.

Emine Semiye ve Makbule Leman arasında *Hanımlara Mahsus Gazete*'de neşredilen mektuplaşma doğrudan gazeteye gönderilmiş mektuplardan müteşekkildir ve bunlar Makbule Leman Hanım'ın hastalığı esnasında kaleme alınmış mektuplardır.

Gazetenin 58. Nüshasında Makbule Leman'ın “Ah..Sıhhat!” adlı şiirinin neşri üzerine Emine Semiye, Makbule Leman'a hitaben yazılmış “Sıhhat” başlıklı bir mektup²⁹⁴ kaleme almış ve bu mektup 60. nüshada yayınlanmıştır.

Bu mektupta sıhhatin kıymetinden etraflıca bahseden Emine Semiye, ağlamaktan manzumeyi okuyamadığını söyler ve Makbule Leman Hanım'ın afiyetine kavuşması için her gün dua ettiğini ifade eder.

Makbule Leman Hanım ise Emine Semiye'nin hisli mektubuna ve kendisi için üzülp gözyaşı döken tüm hanımlara teşekkürlerini sunduğu bir mektup²⁹⁵ kaleme almıştır.

Eşi Reşit Paşa'nın görevi icabı Selanik'te bulunduğu yıllarda İnas Mektepleri Müfettişliği yapan ve *Mütalaa* gazetesinin baş yazarlığını üstlenen, ancak *Hanımlara Mahsus Gazete*'yle de bağlarını koparmayan

²⁹⁴ Emine Semiye, “Sıhhat”, nr. 60, 18 Nisan 1312, s. 2

²⁹⁵ Makbule Leman, “Varaka-i Teşekkür”, nr. 61, 25 Nisan 1312, s.2

Emine Semiye Hanım'ın bu dönemde Nigâr Hanım ile mektuplaşmaları *Hanımlara Mahsus Gazete*'de 69. sayıdan itibaren neşredilmeye başlanmıştır:

“Şaire-i bî-hemtâ ismetli Nigâr Hanımefendi Hazretleriyle gazetemizin muharrir-i mahsusası olup Selanik'te bulunan ismetli Emine Semiye Hanımefendi hazretleri miyanında teati olunan evrak- muhaberenin ber-vech-i âti gazetemize derciyle iftihar eyleriz.”

Bu sunuş, Emine Semiye tarafından Nigâr Hanım'a yazılan ve 69. nüshada neşredilen ilk mektubun²⁹⁶ başında yer alır. Bu mektup Selanik'ten Nigâr Hanım'a gönderilen ilk mektuptur. Emine Semiye mektupta vapuru, vapur yolculuğunu, yolculuğun ve “gurbettede” olmanın kendisinde bıraktığı hisleri ve Selanik hakkındaki ilk izlenimlerini uzun uzadıya anlatır.

Bu mektuba cevaben yazılan ve aynı nüshada yayınlanan mektupta²⁹⁷ Nigâr Hanım, *“Mektub-ı ismetpenahîlerinin geciktiğini gördükçe müteessir olmakta idim.(...) Mamefih mütalaasıyla müstefid olduğum o kıymetli mektubunuzu intizarım derecesinde şedid bir meserretle aldığımı arz etmeden de geçemeyeceğim.”* diyerek mektubun gelişle nasıl mutlu olduğunu ifade eder, Emine Semiye'den kendisini unutmamasını ve bu lütfunu devam ettirmesini rica eder.

Emine Semiye'nin 76. nüshada yayınlanan cevap mektubu²⁹⁸ iki hanımın gazetede yayınlanan mektuplaşmaların sonuncusu olacaktır. Zira bu mektubun İstanbul'a ulaşmasından iki gün sonra Emine Semiye'nin de İstanbul'a geldiği ve bu sebeple Nigâr Hanım'a cevap yazma lüzumu bırakmadığı açıklaması mektubun sonuna eklenmiştir.

²⁹⁶ Emine Semiye, “Hemşire-i Keremkârım Efendim”, nr. 69, 27 Haziran 1312, s. 2

²⁹⁷ Nigâr Bint-i Osman, “Vefaşiarım, Efendim, Hemşirem”, nr. 69, 27 Haziran 1312, s. 3

²⁹⁸ Emine Semiye, “Mürüvvetkar Hemşireciğim”, nr. 76, 19 Ağustos 1312, s.6

Bu son mektupta Emine Semiye Nigâr Hanım’a Selanik’i detaylıca anlatır, sokakları, meydanı, halkı hakkında bilgiler verir. İlk geldiğinde sıtmaya yakalandığını ve yirmi dört saat ateşler içinde yattığını ancak artık iyi olduğunu söyler ve kendisinin de sıhhatini temenni eder.

Emine Semiye’yle mektuplaşmaları gazete sütunlarında yer almış bir diğer isim de Fatma Fahrünnisa Hanım’dır. İki hanımın 109 numaralı nüshada yayınlanan mektuplaşmaları Emine Semiye ve Fatma Fahrünnisa arasındaki münasebete ışık tutacak niteliktedir.

Madame Le Baron De Saschenbach adlı Alman kadın yazarın bir öyküsünü tercüme eden ve mütalaasını almak üzere bir mektupla²⁹⁹ birlikte Emine Semiye’ye gönderen Fatma Fahrünnisa mektupta hikâyeyi niçin tercüme ettiğine dair izahatta bulunmuştur:

“Alayış-perver ve zâhir-perest Fransızların hal ve tabiatlarının bir numunesi edebiyatlarından cisim cisim sahifeler emlâ eyleyip de hadd-i zâtında mensup olduğu lisana ait letâfet-i edebiyeden mâada bir hikmet-i ahlâkiyeyi hâiz olmayan binaenaleyh bizim için hiç olan şu son senelerdeki bazı eserlerine bedel, bir Alman muharriresinin eser-i hâmesi olup bir sahifenin rab’ından az bir mahallini işgal eden şu küçük fıkra-i muhayyilede bir nokta-i hikemiye bulduğum için tahrîr eylediği facialarla şöret-ger olan muharriresi (Madam Le Baron De Saschenbach)’ın âsâr-ı kalemiyesinden bir numune olarak huzur-ı edebiyanelerine takdim eyledim.”

Ayrıca Fatma Fahrünnisa bu mektupta Emine Semiye’nin Sefalet ve Bîkes adlı eserlerini övdükten ve kendisinin eser hakkındaki mütalaasının bu eserden değersiz olduğunu ifade ettikten sonra kendisinin de halen neşredilmekte olan *Dilharap* için Emine Semiye’nin yorumlarını temenni

²⁹⁹ Fatma Fahrünnisa, “İffetmeab Kemalperver Hemşirem Efendim”, nr. 109, 17 Nisan 1313, s. 6

etmek istediğini ama bunu talepten imtina ettiğini ifade eder. Fatma Fahrünnisa eserini Emine Semiye'nin eserleri yanında kıymetsiz bulduğunu, kendisinden yorum istediğinde ise Emine Semiye'nin nezaketle teveccüh göstererek daha önce de eserlerini çok övdüğünü, bu yüzden kendisini müşkül durumda bırakmak istemediğini de sözlerine ekler.

Bu mektup bizim için hem Emine Semiye'nin döneminde kadınlar arasında ne derece önemli bir şahsiyet olduğunun hem de gazetedeki nüfuzunun anlaşılması bakımından önemlidir. Döneminin en önemli ve en çok takdir edilen kadın yazarlarından Fatma Fahrünnisa dahi, çevirdiği bir öyküyü onun takdirine sunar ve mütalaasının kendisi için ne kadar kıymetli olduğundan bahseder.

Emine Semiye ise aynı nüshada yayınlanan cevap mektubunda³⁰⁰ teveccühleri için Fatma Fahrünnisa'ya teşekkür eder, içerik ve üslup bakımından kendisine gönderilen hikâyeyi yorumlayarak hikâyenin pek latif olduğunu ifade eder ve bu gibi çevirileri kendisinden her daim beklediklerini söyler.

Hanımlara Mahsus Gazete'de yalnızca muharrirelerin kendi aralarındaki mektuplaşmaları neşredilmemiş, bu hanımlara başkaları tarafından gönderilen mektuplar da zaman zaman gazete tarafından okurlara sunulmuştur.

Örneğin, Halide Edib'in İngilizce talimi sırasında tercüme ettiği ve daha sonra yayınlanarak döneminde kadınlar arasında büyük akisler yaratan *Mader* adlı eseri takdir ve Halide Edib'i tebrik amacıyla Mahmut Esad'ın yazdığı mektup³⁰¹ *Hanımlara Mahsus Gazete*'de neşrolunmuştur. Halide

³⁰⁰ Emine Semiye, "Fatma Fahrünnisa'ya Mektup", nr. 109, 17 Nisan 1313, s.7

³⁰¹ Mahmut Esad, "Kerime-i Maneviyemiz Kıymetli Halide Hanımefendiye", nr. 134, 16 Teşrin-i Evvel 1313, s. 5

Edib'in ailesiyle yakın münasebeti bulunan Mahmut Esad bu mektup marifetiyle henüz "Halide" imzasını kullanan Halide Edib'in edebiyat dünyasına girişine katkıda bulunmuştur denilebilir:

"Mader namıyla İngilizceden mütercem olan eser-i dil-pezirinizi büyük bir hiss-i iftiharla okudum. Elsîne-i garbînin en mühimini teşkil eden böyle bir lisana kesb-i vukuf etmeniz ne kadar şayeste-i takdir ise bu lisandan ilk defa olarak böyle mühim, müfîd bir eserin tercümesini intihab eylemeniz de o derece ve belki daha ziyade seza-vâr tahsîn ve aferindir."

Mektubun devamında ise Mahmut Esad tercüme edilen bu eserin konusu bakımından niçin önemli olduğundan bahseder, *"Bu eserinizin kıymeti ve ehemmiyeti, ehemmiyet-i mader kadar çoktur, büyüktür."* diyerek Halide Edib'i taltif eder.

Gazete yazarlarına gelen mektupların bir diğeri de Nigâr Hanım'a babası Osman Paşa'nın ölümü üzerine D. Alberto adlı bir Macardan gelen taziye mektubudur.³⁰² Mektupta Osman Paşanın Macarlar için ne derece değerli olduğundan bahsedilir ve ölümünden duyulan üzüntü dile getirilir.

Bazen de yazarlar yahut gazeteye bir ya da iki defa yazı göndermiş olan okuyucular kendi yazıları hakkındaki mütalaalara cevap vermek yahut başka bir eser hakkında yorum yapmak amacıyla kısa mektuplar kaleme almışlardır. Hamiyet Zehra kendisine bir eserini göndererek değerlendirmesini isteyen bir hanıma cevap mektubunu gazeteye göndermiş, bu mektup da 53. sayıda yayınlanmıştır.³⁰³ 63 numaralı nüshada bir eseri bulunan Ayşe Rahime Hanım eserini öven bir kıta yazan Faize Hanım'a bir teşekkür mektubu yazarak gazete idaresine göndermiştir.³⁰⁴

³⁰² D. Alberto, "Nigâr Hanımefendi Hazretlerine", nr. 166, 11 Haziran 1314, s. 1

³⁰³ Hamiyet Zehra, "Cevabname", nr. 53, 22 Şubat 1311, s. 5

³⁰⁴ Ayşe Rahime, "Faize!", nr. 65, 30 Mayıs 1312, s. 5

Emine Semiye'nin 70. sayıda böyle bir mektubu bulunmaktadır.³⁰⁵ Bu mektup, gazeteye “Kızıma Mektup” sonra “Fenni Mektuplar”, “Fenni ve Edebi mektup” “Ahlaki Mektuplar” isimleriyle öğretici mektuplar gönderen Nazmiye Hanım'ı övmek için yazılmıştır. Emine Semiye, kendisine bu muallimenin kim olduğunu soran oğluna Nazmiye Hanım'ın çok okuyan bir hanım olduğunu, genç kızları bilgilendirmek için mektuplar yazdığını anlattığını, oğlu da kendisine niçin bu hanımın niçin sadece genç kızları düşündüğünü sorunca, “sen biraz daha büyü tahsilinde ilerle ben bunları saklarım o zaman da sana veririm okursun” diyerek çocuğun gönlünü aldığını aktarmaktadır.

191. sayıda da böyle bir mektup mevcuttur. Fatma Aliye Hanım kendisine bir okurdan gelen mektup üzerine oldukça hislenmiş ve bu mektubu gazete idaresine bir mektup eşliğinde ulaştırmıştır.³⁰⁶ Mektupta taşrada bulunan genç bir hanım kızın kendisine Makbule Leman'ın ölümü üzerine yazdığı bu mektuptan ne kadar etkilendiğini ve hem kızın kudret-i kalemiyesine hayran olduğunu hem de Makbule Leman'ın ölümünün yalnızca dersaadette üzüntü yaratmadığını görmenin onu ne kadar duygulandırdığını söyleyen Fatma Aliye ardından mektubu bu yüzden gazeteye gönderme ihtiyacı hissettiğini ifade eder.

Hanımlara Mahsus Gazete okuyucu ve yazarları bazen de sevdiklerine yazdıkları mektupları gazetede neşrolunmak üzere gazete idarehanesine göndermişlerdir. Örneğin, gazetede en çok yazan isimlerin başında gelen Nigâr Hanım'ın oğlu Münir için yazdığı bir mektup 63. nüshada yayınlanmıştır.³⁰⁷

³⁰⁵ Emine Semiye, “Fenni ve Edebi Mektuplar”, nr. 70, 4 Temmuz 1312, s. 4

³⁰⁶ Fatma Aliye, “.....”, nr. 191, 3 Kânûn-i Evvel 1314, s.1

³⁰⁷ Nigâr Hanım, “Oğlum Münir”, nr. 63, 9 Mayıs 1312, s.1

Bu mektubu Nigâr Hanım, 62 numaralı nüshada bulunan “Küçük Fıkralar” kısmını yazan oğlu Münir için yazmıştır ve “*Münir kalbime dünyalara sığmayacak kadar ezvâk-ı saadet ihsân etti.*” diyerek ona olan sevgisini sıklıkla dile getirmiştir. “*Hengâm-ı sabavetinde her türlü hizmetini maye-i cân bildiğim bu çocuk işte bugün o iki buçuk satır yazı ile o muazzez hizmetlerime, o kıymetli meşakkatlerime mukabele etmiş oldu!*” diyerek oğlunun yazdığı ufak bir köşenin kendisini ne kadar memnun ettiğini belirtmiştir.

Mektupta oğlundan uzun uzun bahseden Nigâr Hanım, Münir'in ilk çocukluğunun çok zor geçtiğini, validesine uyku yüzü göstermediğini anlatır, “*(...) fakat bir handesiyle bana iade-i kuvvet eylerdi.*” diyerek oğluna olan sevgisini ifade eder ve şimdi emeklerinin boşa çıkmayacağını gördüğünü söyleyerek, daha nice güzel günlerini görmek için dua eder.

Nigâr Hanım, oğluna övgüler içeren mektuba bir de onun için yazdığı şiirleri ilave etmiştir.

“Hak seni etti bana ihsan Münir

Eylesin hakkında eltâfin kesir

Yadigâr-ı ömrüsün sen bi-bahâ

Validen eyler mi senden iştikâ”

Bu şiiri on beş yaşında yazdığını ve şimdi de hiç bir kelimesini değiştirmeden, “o zamanki zevk-i ruhaniyi iade ettiği cihetle” buraya aldığını söyler.

Nigâr Hanım bu mektuba *Efsus* adlı eserindeki “Münirim” adlı şiirini de ilave etmiştir.

N. Akleyl’in, “Bir Validenin Taşrada Tahsilde Bulunan Oğluna Yazdığı Mektuptur”³⁰⁸, Ayşe Rahime’nin “Uyu da Büyü”³⁰⁹, S. Yegâne’nin “İki Hemşire Arasında”³¹⁰ başlıklı mektupları *Hanımlara Mahsus Gazete*’de yayınlanan bu tarzdeki diğer mektuplardır.

Okuyucuların ya da yazarların bir mesele etrafında fikirlerini ortaya koydukları, gazete idaresine yazılmış mektuplar da *Hanımlara Mahsus Gazete*’de sıkça görülen mektup türlerindendir.

Zübeyde Hanım adlı bir hanımın idarehaneye gönderdiği ve 19. sayıda yayınlanan mektup³¹¹ bu tarz bir mektuptur. Zübeyde Hanım, çocuklara masal anlatmanın doğurabileceği neticelerle ilgili kısa mektubuna hemşiresinden gelen bir mektubu eklemiştir. İzmir’de yaşayan hemşiresi söz konusu mektupta çocuklara eski püskü masallar anlatmamasını ve dinletmemesini tavsiye eder. Mektubunda “*mebâhis-i ciddiye ve nafiadan onlara bahset*” diye yazan hemşire bunu söylemesine sebep olan olayı anlatır. Mektupta yetmiş yaşında Emine Hanım namında bir kadının akşamları çocukları başına toplayıp gulyabani, peri gibi korkutucu unsurlarla bir cinayet hikâyesi tasvir ettiği, bu hikâyeyi dinleyen sekiz yaşında bir kız çocuğunun rüyasında perilerin kendisine cinayet işlettiğini görüp sinir buhranı geçirerek uyandığı ve bu olaydan sonra sağlığının bozulduğu, kızın sürekli bayıldığı

³⁰⁸ N. Akleyl, “Bir Validenin Taşrada Tahsilde Bulunan Oğluna Yazdığı Mektuptur”, nr. 33, 11 Kânûn-i Evvel 1311, s. 3

³⁰⁹ Ayşe Rahime, “Uyu da Büyü”, nr. 63, 9 Mayıs 1312, s.3

³¹⁰ S. Yegâne, “İki Hemşire Arasında”, nr. 245/43, 30 Kânûn-i Evvel 1315, s. 3

³¹¹ Zübeyde, “Bir Masalın Neticesi”, nr. 19, 23 Teşrin-i Evvel 1311, s. 3

anlatılmaktadır. Mektubun sonunda ise, “İşte gördün mü çocukların ilk yaşta envai hurafât ile zihinlerini doldurmak ne gibi neticeler veriyor.” der, bu durumun çocuklarda yaratabileceği sakıncalara dikkat çeker.

Çalışmamızın konusu gereğince bizim için en mühim olan mektuplar edebi mektuplardır. *Hanımlara Mahsus Gazete*’de yer alan bu tarz mektupların tamamına yakını yabancı yazarlardan tercüme edilmiştir.

Gazetede ilk edebi mektup 33. sayıda Thedor Mora’dan M. Timsal imzasıyla tercüme edilerek neşredilen “Esatir İçinde Bir Güzellik başlıklı mektuptur.³¹²

Sevgiliye hitaben yazılmış olan edebi mektupta anlatıcı muhatabına kendisini sevdikten ve sevdiğini söyledikten sonra dünyayı başka gördüğünü anlatan oldukça kısa bir mektuptur.

48. sayıda yayınlanan bir diğer tercüme mektup da Alexander Dumazade’nin (Dumas) bir hanıma muhibbiniz imzasıyla yazdığı edebi bir aşk mektubudur.³¹³ Mütercime olarak Fatma Hanım imzasıyla neşredilmiştir.

Hanımlara Mahsus Gazete’deki tercüme faaliyetlerinde başı çeken isimlerden biri olan Nigâr Hanım’ın da 68. Nüshada yayınlanmak üzere çevirdiği mektup³¹⁴ Almancadan tercümedir. Mektup, bir hanım tarafından hayat, hayatta insanın karşısına çıkan meşakkatler ve bunlara sabır gösterilmesi gerektiğiyle ilgili olarak bir hanıma hitaben kaleme alınmıştır.

³¹² Thedor Mora, “Esatir İçinde Bir Güzellik”, mtc. M. Timsal, nr. 33, 11 Kânûn-i Evvel 1311, s. 3

³¹³ Alexander Dumas, “Bir Hanıma”, mtc. Fatma, nr. 48, 1 Şubat 1311, s. 4

³¹⁴ İsimsiz, “Azizem Sevgili Muhibbem”, mtc. Nigâr Bint-i Osman, nr. 68, 20 Haziran 1312, s.1

Nigâr Hanım mektubun sonuna mütercimenin dipnotu olarak şu paragrafı eklemiştir:

“Henüz on sekiz yaşında bir nev-nihâl-i ismetin mahsul-i karihesidir ki ihtiva ettiği efkâr-ı hikemiye, hikayât-ı rakika ve mütalaâtı ciddiye sebebiyle tercümesi münasip görüldü.”

Gazeteye bir dönem düzenli olarak “Ahlaki Mektuplar”, “Fenni Mektuplar”, “Kızıma Mektuplar” başlıklarıyla eğitici mektuplar göndermiş olan Nazmiye Hanım’ın da “Edebi Mektuplardan”³¹⁵ başlığı altında yazar belirtmeden “Zelzele-i Arz”, “Topraklar Altında Kalmış Bir Hane”, “Frank Muharrirelerinden Madam Güstar’ın Biraderine Mektubu” başlıklı tercüme mektupları 82. sayıda yayınlanmıştır.

Hanımlara Mahsus Gazete’de yayınlanan edebi telif mektuplar ise mektup olmaktan öte diğer türler altında değerlendirilmeye daha müsait olan mektuplardır.

Avanzade Mehmet Süleyman’ın “Edebi Mektup” başlığıyla 118. sayıda yayınlanan mektubu ve Said’in “İzdivaç Hatıraları: Mektup” adlı mektubu “Denemeler”, Emine Semiye’nin Karaferiye Mektupları ise “Gezi Yazısı ve Hatıralar” kısımlarında değerlendirilecektir.

³¹⁵ Nazmiye, “Edebi Mektuplardan”, nr. 82, 3 Teşrin-i Evvel 1312, s. 4

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. HANIMLARA MAHSUS GAZETE'DE EDEBİ FAALİYET İNDEKSİ

3.1. YAZAR ADINA GÖRE ALFABETİK İNDEKS

.... , Birinci Mükâfat (tercüme tefrika roman), mtc. Gülistan İsmet, nr. 339-377, 14 Teşrin-i Sâni 1317-29 Ağustos 1318 (27 Kasım 1901-12 Eylül 1902)

..... , Bir Validenin Terennümatı (tercüme şiir), R.V., nr. 56, 21 Mart 1312(2 Nisan 1896), s. 6

..... , Bir Yetimin Lisanından (tercüme şiir), mtc. M.R., nr. 55, 14 Mart 1312(26 Mart 1896), s. 6

..... , Butterfly Ailesi (tercüme tefrika roman), mtc. A. Rasime, nr. 166-261/59, 11 Haziran 1314- 4 Mayıs 1316 (23 Haziran 1898- 17 Mayıs 1900)

..... , Liz yahut Mai Mendil (tercüme hikâye), mtc. A. Rasime, nr. 133, 9 Teşrin-i Evvel 1313(21 Ekim 1897), s. 2

..... , Pembe Gül (tercüme hikâye), mtc. Leyla Cemile, nr. 298/96, 25 Kânûn-i Sâni 1316 (7 Şubat 1901), s. 3

..... , Rüzgârla Muhtezir Ormanlar (tercüme hikâye), mtc. Emine Remziye, nr. 299/97, 1 Şubat 1316 (14 Şubat 1901), s. 3

..... , Son Arzu (tercüme hikâye), mtc. Aliye, nr. 173, 30 Temmuz 1314 (11 Ağustos 1898), s. 3

..... , Şakrak Kuşunun Ölümü (tercüme hikâye), mtc. Sâniye, nr. 30, 30 Teşrin-i Sâni 1311(12 Aralık 1895), s. 3

..... , Yavrum Niçin Ağlıyorsun?, mtc. Leyla Cemile, (tercüme hikâye), nr. 298/96, 25 Kânûn-i Sâni 1316 (7 Şubat 1901), s. 4

....., A. Rasime Hanım Hazretlerine Takdirat (makale), nr. 181, 24 Eylül 1314 (6 Ekim 1898), s. 2

....., Ah Gittin (deneme), nr. 205/3, 18 Mart 1315 (30 Mart 1899), s. 3

....., Ah! (şiiir), nr. 177, 27 Ağustos 1314 (8 Eylül 1898), s. 3

....., Arz-ı Nedamet (şiiir), nr. 166, 11 Haziran 1314 (23 Haziran 1898), s. 2

....., Azizem Sevgili Muhibbem (mektup), mtc. Nigar Bint-i Osman, nr. 68, 20 Haziran 1312 (2 Temmuz 1896), s.1

....., Bahar Müjdecileri (şiiir), nr. 304/102, 8 Mart 1317 (21 Mart 1901), s. 8

....., Balıkçının Zevcesi (hikâye), nr. 3 (581), 11 Teşrin-i Evvel 1323 (24 Ekim 1907), s. 2

....., Bikes Kız (hikâye), nr. 6 (584), 8 Teşrin-i Sâni 1323 (21 Kasım 1907), s. 2

....., Bir Çiftçi Kızının İzdivacı (hikâye), nr. 5 (583), 1 Teşrin-i Sâni 1323 (14 Kasım 1907), s. 5

....., Bir Eser-i Ceste (hikâye),nr. 308/106, 11 Nisan 1317 (24 Nisan 1901), s. 2

....., Bir Facia-ı Beytiye (tercüme hikâye), mtc. M.R., nr. 143, 28 Kânûn-i Evvel 1313 (9 Ocak 1898), s. 5

-, Bir Gülnihal Sabahta (şiiir), nr. 199, 28 Kânûn-i Sâni 1314(9 Şubat 1899), s. 1
-, Bir Kontesin Hikâyesi (tefrika hikâye), nr. 103 (Hanımlara Mahsus Gazete'nin Genç Kızlara Mahsus İlavesi), 6 Mart 1312- (18 Mart 1897-)
-, Bir Maderü'l-medîdenin Feryâd-ı Elimânesi (hikâye), nr. 123, 31 Temmuz 1313 (12 Ağustos 1897), s. 6
-, Bir Mehd-i Lahd-nişîn (şiiir), mtc. Fatma, nr. 20, 26 Teşrin-i Evvel 1311(7 Kasım 1895), s. 2
-, Bir Validenin Mezarı (tercüme mensur şiiir), mtc. Hatice Leman, nr. 4 (404), 27 Mart 1319 (9 Nisan 1903), s.83
-, Bir Validenin Oğluna Nasihati (şiiir), nr. 65, 30 Mayıs 1312 (11 Haziran 1896), s. 5
-, Biraderle Hemşire (tefrika hikâye)), nr. 104 (Hanımlara Mahsus Gazete'nin Genç Kızlara Mahsus İlavesi 2), 13 Mart 1312(25 Mart 1897), s.2
-, Biri Osmanlı Diğeri Fransız İki Edibe-i Bi-Hemtânın Mülakatları (makale), nr. 94, 26 Kânûn-i Evvel 1312 (7 Ocak 1897), s.1
-, Bugün Böyleyim (şiiir), nr. 163, 21 Mayıs 1314 (2 Haziran 1898), s. 3
-, Carmen Sylva (biyografi), nr. 19 (Kısm-ı Musavver), nr. 19, 23 Teşrin-i Evvel 1311(4 Kasım 1895), s.1
-, Claudine (tercüme tefrika roman), mtc. Hikmet Naci, nr. 7(457)-11(461), 15 Nisan-13 Mayıs 1320 (28 Nisan-16 Mayıs 1904)
-, Çığlık (şiiir), nr. 153, 5 Mart 1314 (17 Mart 1898), s. 2
-, Çiçek (şiiir), nr. 184, 15 Teşrin-i Evvel 1314 (27 Ekim 1898), s. 2
-, Çiçekçi Kız (hikâye), nr. 118, 26 Haziran 1313(8 Temmuz 1897), s. 2

....., Çocuk (tefrika hikâye), nr. 9 (409) -10 (410), 1-10 Mayıs 1319 (14-23 Mayıs 1903)

....., Değirmenin Kadınları (hikâye), nr. 528, 8 Eylül 1321 (21 Eylül 1905), s. 3

....., Deniz Üzerinde Balonla Seyahat (tercüme tefrika roman), mtc. Ali Muzaffer, nr. 28 (428)-40(440), 11 Eylül- 4 Kanun-i Evvel 1319 (24 Eylül-17 Aralık 1903)

....., Efâzıl-ı Ulema-yı İslâmiye ve Osmaniye'den Cevdet Paşa Merhumun Küçük Kerimesi İsmetli Emine Semiye Hanımefendi Hazretleri (biyografi), nr. 55, 14 Mart 1312 (26 Mart 1896), s. 2

....., Ekmeğin Tarihi (makale), nr. 317/115, 14 Haziran 1317 (27 Haziran 1901), s. 7

....., Elvâh-ı Şairâne (hikâye) mtc. Nazmiye, nr. 70-75, 4 Temmuz-8 Ağustos 1312(16 Temmuz-20 Ağustos 1896)

....., Emel (şiir), nr. 10, 21 Eylül 1311 (3 Ekim 1895), s. 3

....., Emel-i Metruk (şiir), nr. 203/1, 4 Mart 1315(16 Mart 1899), s. 5

....., Emine Semiye Hakkında (makale), nr. 200, 11 Şubat 1314 (23 Şubat 1899), s. 1

....., Emine Semiye Hanımefendi Hazretleri (makale), nr. 199, 28 Kânûn-i Sâni 1314 (9 Şubat 1899), s. 2

....., Emine Semiye'ye Tebrik-i Mahsus (haber), nr. 279/77, 7 Eylül 1316 (20 Eylül 1900), s. 4

....., Gazel Böyle mi Yazılır? (şiir), nr. 160, 30 Nisan 1314 (12 Mayıs 1898), s.3

....., Gazetemiz Sermuharriresi İsmetli Nigar Hanımefendi Hazretleriyle Madam Le Baron De Vendelstrad'ın Mülakatı, nr. 133, 9 Teşrin-i Evvel 1313(21 Ekim 1897), s. 1

....., Giriv-i Hicran (şiir), nr. 203/1, 4 Mart 1315(16 Mart 1899), s. 5

....., Gün Batarken, nr. 160, 30 Nisan 1314 (12 Mayıs 1898), s.4

....., Hanımlara Mahsus Gazete Kütüphanesi (haber), nr. 67, 13 Haziran 1312 (25 Haziran 1896), s. 1

....., Hanımlarımızın Yazdıklarını Şimdi mi İntikâd Etmeli? (makale), nr. 34, 14 Kânûn-i Evvel 1311(26 Aralık 1895), s. 2

....., Hasta ve Fakir Bir Dul Kadının Çocuklarına Tesellisi (şiir), nr. 15, 9 Teşrin-i Evvel 1311(21 Ekim 1895), s. 4

....., Hayat-ı Güzeşte (şiir), nr. 181, 24 Eylül 1314 (6 Ekim 1898), s. 3

....., Hayret (şiir), nr. 154, 12 Mart 1314 (24 Mart 1898), s.1

....., Henüz Uykudan Uyanmış Bir Çocuğun Münacatı (hikâye), nr. 61, 25 Nisan 1312 (7 Mayıs 1896), s.4

....., Hiss-i Kablelvuku (şiir), nr. 151, 19 Şubat 1313(3 Mart 1898), s. 2

....., İhtisasım (şiir), nr. 197, 14 Kânûn-i Sâni 1314 (26 Ocak 1899), s. 1

....., İki Mektup (hikâye), nr. 549, 16 Şubat 1321 (1 Mart 1906), s. 4

....., İrcâ-i Enzâr (şiir), nr. 152, 26 Şubat 1313 (10 Mart 1898), s. 2

....., İsmetli Emine Semiye Hanımefendi Hazretlerine Taziyet, nr. 315/113, s. 1

....., İzzetli Efendim Hazretleri (mektup), nr. 2, 23 Ağustos 1311 (4 Eylül 1895), s. 5

....., Japonya Hatıratı (tercüme hatırat), mtc. Ziya Şakir, nr. 22 (600)-, 6 Mart 1324 (19 Mart 1908)

....., Jeanne'in Hastalığı (tercüme hikâye), mtc. Ömer Cahit, nr. 28 (605), 17 Nisan 1324 (30 Nisan 1908), s. 4

....., Kadın Kalbi (hikâye), nr. 1(401), 6 Mart 1319 (19 Mart 1903), s. 6

....., Karınca ile Ağustos Böceği (şiir), nr. 121, 17 Temmuz 1313(29 Temmuz 1897), s. 4

....., Katil (tercüme tefrika oyun), mtc. (Aydın). Y., nr. 197-209?, 14 Kânûn-i Sâni- 1314 (26 Ocak- 1899)

....., Kestane Suyunda Kaleme Aldığım Makalenin Suretidir (deneme), nr. 2, 23 Ağustos 1311 (4 Eylül 1895), s.4

....., Kitabe (şiir), nr. 160, 30 Nisan 1314(12 Mayıs 1898), s.3

....., Küçük Ev Kadını (hikâye), nr. 546, 19 Kânûn-i Sâni 1321 (1 Şubat 1906), s. 2

....., Laurance (tercüme tefrika hikâye),mtc. İnayet nr. 12(412)-13(413), 22-29 Mayıs 1319 (4-11 Haziran 1903)

....., Levha-i Seher (tercüme şiir) mtc. Hasan Memduh, nr. 205/3, 18 Mart 1315 (30 Mart 1899), s. 3

....., Loca (tercüme tefrika hikâye),mtc. Faik Sabri, nr. 14(414)-17(417), 5-26 Haziran 1319 (18 Haziran-9 Temmuz 1903)

....., Madelen'in Gözleri (tercüme mensur şiir), nr. 23 (423), 7 Ağustos 1319 (20 Ağustos 1903), s. 538

....., Makes-i Hayal İçindir (eser tanıtımı), nr. 101, 13 Şubat 1312 (25 Şubat 1897), s. 4

....., Manild'in Mesudiyeti (tercüme hikâye), nr. 5 (405), 3 Nisan 1319 (16 Nisan 1903), s. 110

....., Manzume (şiir), nr. 78, 5 Eylül 1312 (17 Eylül 1896), s. 2

....., Matbaamızda Mükaleme (röportaj), nr. 256/54, 23 Mart 1316 (5 Nisan 1900), s. 6

....., Matmazel Clarette (hikâye), nr. 530, 22 Eylül 1321 (5 Ekim 1905), s. 4

....., Menekşe Toplarken (tercüme mensur şiir), nr. 4(454), 25 Mart 1320 (7 Nisan 1904), s. 58

....., Milyon Avcıları (tefrika hikâye), nr. 33 (610)-36 (613), 22 Mayıs-12 Haziran 1324 (4-25 Haziran 1908)

....., Muharremimiz Merhume Makbule Leman Hanımefendi (haber), nr. 186, 29 Teşrin-i Evvel 1314 (10 Kasım 1898), s. 1

....., Nâdime (şiir), nr. 159, 16 Nisan 1314 (28 Nisan 1898), s.3

....., Nâliş (şiir), nr. 197, 14 Kânûn-i Sâni 1314 (26 Ocak 1899), s. 2

....., Namuskâr Zevce (tefrika hikâye), nr. 537-542, 10 Teşrin-i Sâni-22 Kânûn-i Evvel 1321 (23 Kasım 1905-4 Ocak 1906)

....., Namuslu Bir Kız (hikâye), nr. 570, 13 Temmuz 1322 (26 Temmuz 1906), s. 2

....., Nevha (şiir), nr. 151, 19 Şubat 1313(3 Mart 1898), s. 2

-, Nevruz: Mart (şiiir), nr. 156, 26 Mart 1314 (7 Nisan 1898), s. 3
-, Nigar Hanımefendi Hazretlerinin Eser-i Cedid-i Âlileri (eser tanıtımı), nr. 181, 24 Eylül 1314 (6 Ekim 1898), s. 3
-, Niran (eser tanıtımı), nr. 70, 4 Temmuz 1312 (16 Temmuz 1896), s. 1
-, Nisyan (şiiir), nr. 159, 16 Nisan 1314 (28 Nisan 1898), s.3
-, O (şiiir), nr. 178, 3 Eylül 1314 (15 Eylül 1898), s. 4
-, O Bî-vefâya (şiiir), nr. 153, 5 Mart 1314 (17 Mart 1898), s. 2
-, O Gece (şiiir), nr. 150, 5 Şubat 1313 (17 Şubat 1898), s. 3
-, Ömr-i Taninâver (şiiir), nr. 154, 12 Mart 1314 (24 Mart 1898), s.1
-, Padişahım Çok Yaşa (şiiir), nr. 76, 19 Ağustos 1312 (31 Ağustos 1896), s.1
-, Padişahım Çok Yaşa (şiiir), nr. 96, 7 Kânûn-i Sâni 1312 (19 Ocak 1897), s.1
-, Rakkasenin Bir Günü (hikâye), nr. 547, 2 Şubat 1321 (15 Şubat 1906), s. 4
-, Romanımız Astra ve Müellifesi: Carmen Sylva, (makale), nr. 2, 23 Ağustos 1311 (4 Eylül 1895), s. 9
-, Rü'yet-i Muhtazar (şiiir), nr. 152, 26 Şubat 1313 (10 Mart 1898), s. 2

-, Sanayi-i Beyaniye ve Kadınların Şiir Söylemeleri (makale), nr. 20, 26 Teşrin-i Evvel 1311(7 Kasım 1895), s. 2
-, Sayfiye'de (tercüme hikâye), mtc. Samiha Ziyet, nr. 17 (595)- 20 (598), 31 Kânûn-i Sâni-21 Şubat 1323 (13 Şubat-5 Mart 1908)
-, Sefahatın Encamı (hikâye), nr. 6 (584), 8 Teşrin-i Sâni 1323 (21 Kasım 1907), s. 4
-, Semanın Tarz-ı Nisvaniyesi (şiir), nr. 163, 21 Mayıs 1314 (2 Haziran 1898), s. 3
-, Sensiz (şiir), nr. 178, 3 Eylül 1314 (15 Eylül 1898), s. 4
-, Ser-i Kabrinde (deneme), nr. 151, 19 Şubat 1313 (3 Mart 1898), s. 1
-, Sitayiş-i Fasl-ı Bahar (deneme), nr. 109, 17 Nisan 1313 (29 Nisan 1897), s.2
-, Subh-ı Kâzip (şiir), nr. 151, 19 Şubat 1313(3 Mart 1898), s. 2
-, Şarkı (şiir), nr. 178, 3 Eylül 1314 (15 Eylül 1898), s. 4
-, Şarkı (şiir), nr. 194, 24 Kânûn-i Evvel 1314 (5 Ocak 1899), s.4
-, Şarkı (şiir), nr. 194, 24 Kânûn-i Evvel 1314 (5 Ocak 1899), s.4
-, Şarkı (şiir), nr. 194, 24 Kânûn-i Evvel 1314 (5 Ocak 1899), s.5
-, Şu Kız (şiir), nr. 163, 21 Mayıs 1314 (2 Haziran 1898), s. 3

-, Tahatturât (kısa sözler), nr. 189, 19 Teşrin-i Sâni 1314 (1 Aralık 1898), s. 3
-, Tarih (şiir), nr. 176, 19 Ağustos 1314 (31 Ağustos 1898), s. 3
-, Tebrik-i Cûlus (şiir), nr. 1, 19 Ağustos 1311(31 Ağustos 1895), s. 3
-, Tebrik-i Cûlus-ı Hümayun-ı Mükerrerem Makrûn (şiir), nr. 226/24, 19 Ağustos 1315 (31 Ağustos 1899), s. 1
-, Teessür (şiir), nr. 159, 16 Nisan 1314 (28 Nisan 1898), s.3
-, Teleffüh (şiir), nr. 159, 16 Nisan 1314 (28 Nisan 1898), s.4
-, Temâşa (şiir), nr. 150, 5 Şubat 1313 (17 Şubat 1898), s. 3
-, Teracim-i Ahval-i Nisvan (makale), nr. 62, 2 Mayıs 1312 (14 Mayıs 1896), s.5
-, Tezad-ı Tahassüsat (şiir), nr. 198, 21 Kânûn-i Sâni 1314 (2 Şubat 1899), s. 1
-, Tezekkür (şiir), nr. 160, 30 Nisan 1314 (12 Mayıs 1898), s.3
-, Tıfl-ı Bahar (şiir), nr. 1(401), 6 Mart 1319 (19 Mart 1903), s.13
-, Tuhfe-i Hicran (şiir), nr. 182, 1 Teşrin-i Evvel 1314 (13 Ekim 1898), s. 1
-, Valideler (hikâye), nr. 384-385, 17-24 Teşrin-i Evvel 1318 (30 Ekim-6 Kasım 1902)
-, Veladet-i Bahrü'l-Mesadet Hazret-i Hilafetpenâhi (şiir), nr. 193, 18 Kânûn-i Evvel 1314 (30 Aralık 1898), s. 1
-, Yâd-ı Gamgîn (hikâye), nr. 94, 26 Kânûn-i Evvel 1312 (7 Ocak 1897), s.3

....., Yaprak (şiiir), nr. 152, 26 Şubat 1313 (10 Mart 1898), s. 2

....., Yelken (şiiir), nr. 224/22, 5 Ağustos 1315 (17 Ağustos 1899), s. 5

....., Yeni Hizmetçi (hikâye), nr. 550, 23 Şubat 1321 (8 Mart 1906), s. 4

....., Yevm-i Mesud-ı Cûlûs-ı Hümayun-ı Hazret-i Hilafetpenâhi (şiiir-yazı), nr. 126, 19 Ağustos 1313(31 Ağustos 1897), s.1

....., Zavallı Doktor (hikâye), nr. 566, 15 Haziran 1322 (28 Haziran 1906), s. 1

....., Zevce-i Vefaşiar (hikâye), nr. 8 (586), 22 Teşrin-i Sâni 1323 (5 Aralık 1907), s. 3

....., Zevcemin Kabrini Ziyaret (şiiir), nr. 197, 14 Kânûn-i Sâni 1314 (26 Ocak 1899), s. 1

....., Zevcenin Ziyafeti (hikâye),nr. 543, 29 Kânûn-i Evvel 1321 (11 Ocak 1906), s. 3

..... , Bir Sevdazedenin Jurnalinden: Kânun-ı Evvelde (hikâye), mtc. Hafize nr. 174, 6 Ağustos 1314 (18 Ağustos 1898), s. 2

..... , Edebi Mektuplardan (tercüme mektup), mtc. Nazmiye, nr. 82, 3 Teşrin-i Evvel 1312 (15 Ekim 1986), s. 4

..... , Şıklık Faciası (tefrika tercüme roman), mtc. Gülistan İsmet, nr. 151-163, 19 Şubat 1313-24 Mayıs 1314 (3 Mart-5 Haziran 1898)

..... , Davet (tercüme hikâye), mtc. Nigar Bint-i Osman, nr. 31, 4 Kânûn-i Evvel 1311 (16 Aralık 1895), s. 3

....., Duhter-i Emvac (tefrika tercüme hikâye), nr. 93-98, 19 Kânûn-i Evvel 1312-23 Kânûn-i Sâni 1312 (31 Aralık 1896- 4 Şubat 1897)

....., Zevcenin Dişi (tercüme hikâye), mtc. Ali Muzaffer, nr. 20 (420), 17 Temmuz 1319 (30 Temmuz 1903), s. 469

(Aydın). Behice, Bir Bahtiyar Zevce (deneme), nr. 344, 20 Kânûn-i Evvel 1317 (2 Ocak 1902), s. 5

(Aydın). F. , Bülbül (şiir), nr. 56, 21 Mart 1312 (2 Nisan 1896), s. 6

(Aydın). F., Kıta (şiir), nr. 63, 9 Mayıs 1312 (21 Mayıs 1896), s.1

(Aydın). F., Tûlû (deneme), nr. 55, 14 Mart 1312(26 Mart 1896), s. 6

(Aydın). H., Güvercin (şiir), nr. 286/84, 26 Teşrin-i Evvel 1316 (8 Kasım 1900), s. 1

(Aydın). Mazhar, Aile İçinde Kış (deneme), nr. 18 (596), 7 Şubat 1323 (20 Şubat 1908), s. 2

(Aydın). Mazhar, Kar Hatırası (deneme), nr. 14 (592), 10 Kânûn-i Sâni 1323 (23 Ocak 1908), s. 2

(Aydın). N., Tûlû-ı Temâşâ (deneme), nr. 11, 25 Eylül 1311 (7 Ekim 1895), s. 5

(Aydın)., Sual-i Dikî (şiir), nr. 175, 13 Ağustos 1314 (25 Ağustos 1898), s. 3

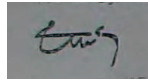
(Elif). C. , Zavallı Peder, Biçâre Zevce (hikâye), nr. 110, 24 Nisan 1313 (6 Mayıs 1897), s. 5

(Elif). Fahrünnisa, (şiir), nr. 14, 5 Teşrin-i Evvel 1311(17 Ekim 1895), s. 4

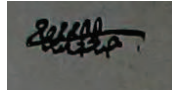
(Elif). Fecrinnisa, (şiiir), nr. 16, 12 Teşrin-i Evvel 1311(24 Ekim 1895),,
s. 4

(Elif). H., Seyahat (deneme), nr. 57, 28 Mart 1312 (9 Nisan 1896), s. 5

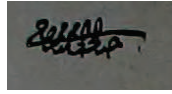
(Elif). Şaziye, Bahar Hakkında (deneme), nr. 64, 23 Mayıs 1312(4 Haziran
1896), s. 7

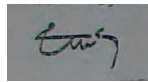
, Aşkımıla İstihza Edenlere (şiiir), nr. 205/3, 18 Mart 1315 (30 Mart
1899), s. 3

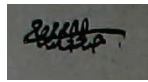
, Bir Muazzebe (şiiir), nr. 206/4, 25 Mart 1315(6 Nisan 1899), s.
4

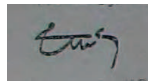
, Hayal-i Mugaffel (şiiir), nr. 206/4, 25 Mart 1315(6 Nisan 1899),
s. 4

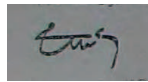
, Hiss-i Mütéhallif (şiiir), nr. 204/2, 11 Mart 1315 (23 Mart 1899),
s. 4

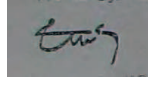
, Kardan Evvel (şiiir), nr. 204/2, 11 Mart 1315 (23 Mart 1899), s. 5

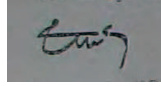
, Sahaif-i Fersude-i Ömrümden (şiiir), nr. 206/4, 25 Mart 1315(6
Nisan 1899), s. 4

, Terane-i Yâd (şiiir), nr. 210/8, 29 Nisan 1315 (11 Mayıs 1899), s.
4

, Veyl-i Firak (şiiir), nr. 204/2, 11 Mart 1315 (23 Mart 1899), s. 5

, Yadigarlarına Karşı (şiiir), nr. 209/7, 22 Nisan 1315 (4 Mayıs 1899), s. 4

A. Nazmi, Kıta-ı Duaiye (şiiir), nr. 176, 19 Ağustos 1314 (31 Ağustos 1898), s. 2

A. Rasime, Ahzan-ı Hazan (hikâye) nr.132, 2 Teşrin-i Evvel 1313 (14 Ekim 1897), s.2

A. Rasime, Avrupa ve Amerika Matbuatının Bazı Âdât-ı Hasenesi (makale), nr. 284/82, 12 Teşrin-i Evvel 1316 (25 Ekim 1900), s. 1

A. Rasime, Bahar (deneme), nr. 157, 2 Nisan 1314 (14 Nisan 1898), s. 2

A. Rasime, Bahar Müvacehesinde (deneme), nr. 205/3, 18 Mart 1315 (30 Mart 1899), s. 2

A. Rasime, Bir Hatıra-ı Seyahat (hatıra), nr. 165, 4 Haziran 1314 (16 Haziran 1898), s. 2

A. Rasime, Bizdeki Edebiyat Merakına Dair (makale), nr. 178-179, 3-10 Eylül 1314 (15-22 Eylül 1898)

A. Rasime, Hanımlara Mahsus Gazete Müdüriyet-i Âliyesine (mektup), nr. 296/94, 4 Kânûn-i Sâni 1316 (17 Ocak 1901), s. 2

A. Rasime, İki Hemşire Arasında (hikâye), nr. 227/25, 26 Ağustos 1315 (7 Eylül 1899), s. 2

A. Rasime, Kadın Mektupları (makale), nr. 335, 18 Teşrin-i Evvel 1317 (31 Ekim 1901), s. 1

- A. Rasime, Kontes Dion'dan (kısa sözler), nr. 170, 9 Temmuz 1314 (21 Temmuz 1898), s. 3
- A. Rasime, Köy Hatıratı (hatıra) , nr. 163, 21 Mayıs 1314 (2 Haziran 1898), s. 1
- A. Rasime, Köy Hatıratı (hatıra), nr. 129/134, 11 Eylül 1313/16 Teşrin-i Evvel 1313 (23 Eylül-28 Ekim 1897)
- A. Rasime, Küçük Kayıtlar (deneme, köşe yazısı),nr. 235/33-, 21 Teşrin-i Evvel- 1315 (2 Kasım 1899)
- A. Rasime, Lisan Tahsiline Dair (makale), nr. 202-204/2-206/4, 4-11-25 Mart 1315 (16-23 Mart/ 6 Nisan 1899)
- A. Rasime, Mevasim (deneme), nr. 162, 14 Mayıs 1314(26 Mayıs 1898), s.2
- A. Rasime, Paris Musahabelerine Dair Efkâr ve Hissiyatım (makale), nr. 192-197, 10 Kânûn-i Evvel-7 Kânûn-i Sâni 1314 (22 Aralık 1898-19 Ocak 1899)
- A. Rasime, Satılmış Hanım ve Taşra Mektupları (makale), nr. 214/12-, 27 Mayıs- 1315 (1 Haziran- 1899)
- A. Rasime, Şair ile Matmazel (makale), nr. 348, 24 Kânûn-i Sâni 1317 (6 Şubat 1902), s. 2
- A. Rasime, Şemsettin Sâmî: Kamus-i Türkî (eser tanıtımı), nr. 279/77, 7 Eylül 1316 (20 Eylül 1900), s.1
- A. Rasime, Şişli'de Kır Sokağında 18 Numaralı Hane (hikâye), nr. 304/102, 8 Mart 1317 (21 Mart 1901), s. 3
- A. Rasime, Taklit (deneme), nr. 191, 3 Kânûn-i Evvel 1314 (15 Aralık 1898), s. 4

A. Rasime, Tiyatrolarımız (makale), nr. 327, 23 Ağustos 1317 (5 Eylül 1901), s. 1

A. Rasime, Vapurda (hikâye), nr. 154, 12 Mart 1314 (24 Mart 1898), s.2

Abdülhak Mührünnisa, Benimle İshak (şiiir), nr. 136, 30 Teşrin-i Evvel 1313 (11 Kasım 1897), s. 2

Abdülhak Mührünnisa, İhyâ-ı Âsâr-ı Nisvan (şiiir), nr.131-133, 25 Eylül -9 Teşrin-i Evvel 1313 (7-21 Ekim 1897)

Adalet, Tırhala Karyesi (gezi yazısı), nr. 29, 27 Teşrin-i Sâni 1311(9 Aralık 1895), s.3

Adrienne Cambary, Hayal-i Rebi (tefrika tercüme roman), nr. 277/75-321/119, 24 Ağustos 1316-12 Temmuz 1317 (6 Eylül 1900-25 Temmuz 1901)

Ahmet Galip, Bahar (deneme), nr. 28 (605), 17 Nisan 1324 (30 Nisan 1908), s. 5

Ahmet Mithat, Mesnevihan Bir Hanımefendi (makale), nr. 2, 23 Ağustos 1311 (4 Eylül 1895) (4 Eylül 1895), s. 2

Ahmet Mithat, Muharrerat-ı Osmaniye'ye Bir Lahika (makale), nr. 134, 16 Teşrin-i Evvel 1313 (28 Ekim 1897), s. 5

Ahmet Mithat, Yine Büyük Bir İftihar (mektup), nr. 65, 30 Mayıs 1312 (11 Haziran 1896), s. 1

Ahmet Rasim, Le Baron Estaf (biyografi), nr.132, 2 Teşrin-i Evvel 1313 (14 Ekim 1897), s.4

Albert Laduca, Madam ile Doktor Beyninde (hikâye), mtc. Nigar Bint-i Osman, nr. 64, 23 Mayıs 1312(4 Haziran 1896), s. 3

Alexander Dumas, Bir Hanıma (mektup), mtc. Fatma, nr. 48, 1 Şubat 1311(13 Şubat 1896), s. 4

Alexandra Efrinuh, (şiir), nr. 200, 11 Şubat 1314 (23 Şubat 1899), s. 1

Alexandre Dumas, Mektup Demeti (tercüme hikâye), mtc. Hamide, nr. 161, 7 Mayıs 1314 (19 Mayıs 1898), s.2

Alexandre Dumas, Sir William'ın Muaşakası (tercüme tefrika roman), mtc. Faik Sabri, nr. 38 (438)-5 (455), 18 Kânûn-i Evvel 1319-1 Nisan 1320 (31 Aralık 1903-14 Nisan 1904)

Alfred Kapos, Jane'in Mütalaası (hikâye), nr. 578, 7 Eylül 1322 (20 Eylül 1906), s. 4

Aliye Şefika, Bülbül (deneme), nr. 7(457), 15 Nisan 1320 (28 Nisan 1904), s. 102

Anatole France, Andre (tercüme tefrika hikâye), nr. 9 (459)-10 (460), 29 Nisan-6 Mayıs 1320 (12-19 Mayıs 1904)

Arife, Teessürüm (deneme), nr. 198, 21 Kânûn-i Sâni 1314 (2 Şubat 1899), s. 1

Asım Vecihi, Manzume (şiir), nr. 176, 19 Ağustos 1314 (31 Ağustos 1898), s. 2

Asıme, Gazel (şiir), nr. 114, 29 Mayıs 1313(10 Haziran 1897), s. 5

Auguste Germain, Bir Hanendenin Kalbi (tercüme hikâye), mtc. Mustafa Asım, nr. 351, 14 Şubat 1317 (27 Şubat 1902), s. 2

Auguste Germain, Nişan Yüzüğü (tercüme hikâye), mtc. Mustafa Asım, nr. 350, 7 Şubat 1317 (20 Şubat 1902), s. 2

Auguste Germain, Tembel Şakirtler (tercüme hikâye), mtc. Mustafa Asım, nr. 345, 27 Kânûn-i Evvel 1317 (9 Ocak 1902), s. 1

Avanzâde Mehmet Süleyman, Edebi Mektup (deneme), nr. 118, 26 Haziran 1313(8 Temmuz 1897), s. 2

Ayşe Bint-i Şakir, İstanbul'a Vürudumun İlk Akşamı (deneme), nr. 328, 23 Ağustos 1317 (5 Eylül 1901), s. 2

Ayşe Rahime, Faize! (mektup), nr. 65, 30 Mayıs 1312 (11 Haziran 1896), s. 5

Ayşe Rahime, Uyu da Büyü (mektup), nr. 63, 9 Mayıs 1312 (21 Mayıs 1896), s.3

Ayşe Vuslat, (şiir), nr. 44, 19 Kânûn-i Sâni 1311(31 Ocak 1896), s.4

Ayşe Vuslat, Bir Yetime Ağzından: Valide Kucağı (deneme), nr. 50, 8 Şubat 1311(20 Şubat 1896), s. 3

B. Rose, Hikâye-i Muntahabe: Lucy (tercüme hikâye), mtc. T. (Ayın), nr. 397, 30 Kânûn-i Sâni 1318 (12 Şubat 1903), s. 3

B. Rose, Hikâye-i Muntahabe: Şiddet-i Muhabbet (tercüme hikâye), mtc. T. (Ayın), nr. 398, 6 Şubat 1318 (19 Şubat 1903), s. 3

Bahriye, Annelik (şiir), nr. 385, 24 Teşrin-i Evvel 1318 (6 Kasım 1902), s. 4

Bahriye, Bebeğimle Ben (şiir), nr. 387, 14 Teşrin-i Sâni 1318 (27 Kasım 1902), s. 2

Beriye, Uyuyor (şiir), nr. 66, 6 Haziran 1312(18 Haziran 1896), s.3

Bint-i Ahmed Remziye, Bir Valide Lisanından: Mini Mini Yaramaza Ninni (şiiir), nr. 54, 29 Şubat 1311(12 Mart 1896), s. 4

Bir Kadın, Eşar-ı Nisvan (makale), nr. 331, 20 Eylül 1317 (3 Ekim 1901), s. 1

C. Arife, Ninni (şiiir), nr. 51, 12 Şubat 1311s. 4

Carmen Sylva, Astra (tefrika tercüme roman), nr. 1-42 19 Ağustos 1311(31 Ağustos 1895)-11 Kânûn-i Sani 1311(23 Ocak 1896)

Cazim, Tıfl-ı Naim (şiiir), nr. 128, 4 Eylül 1313(16 Eylül 1897), s. 2

Cemil Süleyman, Küçük Hikâyeler (hikâye), nr. 12 (462)-13 (463), 20-27 Mayıs 1320 (2-9 Haziran 1904)

Cûdi, “Nev-i Latif (şiiir), nr. 82, 3 Teşrin-i Evvel 1312 (15 Ekim 1896), s. 6

Charles Baudelaire, Uyun-ı Fukara (tercüme mensur şiiir) mtc. A. Rasime, nr. 203/1, 4 Mart 1315 (16 Mart 1899), s. 3

Charles Vincent, Lina (tercüme tefrika roman), mtc. Faik Sabri, nr. 1(451)-15(465), 4 Mart-10 Haziran 1320 (17 Mart-23 Haziran 1904)

D. Alberto, Nigar Hanımefendi Hazretlerine (mektup), nr. 166, 11 Haziran 1314 (23 Haziran 1898), s. 1

D. Saime, Bir Âmâ Çocuğun Tahassürü (hikâye), nr. 79, 12 Eylül 1312 (24 Eylül 1896), s. 6

Daniel Riche, Rose (tercüme hikâye), mtc. Fatma Pakize, nr. 11 (411), 15 Mayıs 1319 (28 Mayıs 1903), s. 249

Dilpezîr, Çok Yaşa (...) Sultan Abdülhamit Hazretleri (şiiir), nr. 330, 13 Eylül 1317 (26 Eylül 1901), s. 1

Dilpezîr, Kadın Kaşığı (hikâye), nr. 325/123, 9 Ağustos 1317 (22 Ağustos 1901), s. 2

Dilpezîr, Perukâr Kadın (hikâye), nr. 325/123, 9 Ağustos 1317 (22 Ağustos 1901), s. 2

Edmond Haraucourt, Üvey Ana (tercüme tefrika hikâye), mtc. Faik Sabri, nr. 37 (437)-42(442), 13 Teşrin-i Sâni-25 Kânûn-i Evvel 1319 (26 Kasım 1903-7 Ocak 1904)

Edmond Haraucourt, Üvey Valide (tercüme hikâye), nr. 16 (594), 24 Kânûn-i Sâni 1323 (6 Şubat 1908), s. 3

Emine (Aydın), Şarkı (şiiir), nr. 349, 31 Kânûn-i Sâni 1317 (13 Şubat 1902), s. 3

Emine Aliye, Bir Çamaşırcı Kadının İfadesi (?), nr. 496, 20 Kânûn-i Sâni 1320 (2 Şubat 1905), s. 2

Emine Bahire, Nutuk (çeviri nutuk), nr. 6, 7 Eylül 1311(19 Eylül 1895), s. 4

Emine Hayriye, Cülusiye Şarkısı (şiiir), nr. 76, 19 Ağustos 1312 (31 Ağustos 1896), s.2

Emine Mediha, (şiiir), nr. 76, 19 Ağustos 1312(31 Ağustos 1896), s.2

Emine Mediha, Çiçek ve Humma Hastalığından Esirfıraş Olmuş Bir Çocuğa Validesi Ağzından (deneme), nr. 75, 8 Ağustos 1312 (20 Ağustos 1896), s. 4

Emine Nimet, (şiiir), nr. 76, 19 Ağustos 1312(31 Ağustos 1896), s.2

Emine Nimet, Manzume (şiiir), nr. 126, 19 Ağustos 1313(31 Ağustos 1897), s.2

Emine Remziye, Valideciğim Sensin (şiiir), nr. 355, 21 Mart 1317 (3 Nisan 1901), s. 3

Emine Semiye, Bîkes(tefrika roman), nr. 98-138, 23 Kanun-ı Sâni 1312-13
Teşrin-i Sâni 1313 (4 Şubat 1897-25 Kasım 1897)

Emine Semiye, Bir Fıkra-i Müdhike (hikâye), nr. 68, 20 Haziran 1312(2
Temmuz 1896), s.5

Emine Semiye, Cevap (mektup), nr. 68, 20 Haziran 1312(2 Temmuz 1896),
s.3

Emine Semiye, Çocuklara Mahsus Gazete (eser tanıtımı), nr. 61, 25 Nisan
1312 (7 Mayıs 1896), s.2

Emine Semiye, Fatma Fahrünnisa'ya (mektup), nr. 109, 17 Nisan 1313 (29
Nisan 1897), s.7

Emine Semiye, Hanımlara Dürus-ı Hikmet (makale), nr. 102-108, 27 Şubat
1312-10 Nisan 1313 (11 Mart- 22 Nisan 1897)

Emine Semiye, Hemşire-i Keremkârım Efendim (mektup), nr. 69, 27 Haziran
1312 (9 Temmuz 1896), s. 2

Emine Semiye, Hemşirem Efendim (mektup), nr. 244/42, 16 Kânûn-i Evvel
1315 (28 Aralık 1899), s. 2

Emine Semiye, Hiddet (deneme), nr. 58, 4 Nisan 1312 (16 Nisan 1896), s.1

Emine Semiye, Hiss-i Rekabet (tefrika hikâye), nr. 76-81, 19 Ağustos-26
Eylül 1312 (31 Ağustos -8 Ekim 1896)

Emine Semiye, İstikbal-i İman (deneme), nr. 57, 28 Mart 1312 (9 Nisan 1896), s. 1

Emine Semiye, Karaferye Mektuplarından Mabat (hatırat), nr.19 (419)-26(426), 17 Temmuz- 28 Ağustos 1319 (30 Temmuz-10 Eylül 1903)

Emine Semiye, Karaferye Mektupları (hatırat), nr. 327-329-337-338, 23 Ağustos-6 Eylül-1 Teşrin-i Sâni-8 Teşrin-i Sâni 1317 (5 Eylül, 19 Eylül, 14 Kasım, 21 Kasım 1901)

Emine Semiye, Makbule Leman'a Hususiyetim (deneme), nr. 190, 26 Teşrin-i Sâni 1314 (8 Aralık 1898), s. 2

Emine Semiye, Mezarı Başında (deneme), nr. 253/51, 2 Mart 1316 (15 Mart 1900), s. 2

Emine Semiye, *Muallime* (tefrika roman), Hanım Kızlara Mahsus, nr. 203/1-311/109, 4 Mart 1315- 2 Mayıs 1317 (16 Mart 1899-15 Mayıs 1901)

Emine Semiye, Mürüvvetkar Hemşireciğim (mektup), nr. 76, 19 Ağustos 1312 (31 Ağustos 1896), s.6

Emine Semiye, Sıhhat (mektup), nr. 60, 18 Nisan 1312 (30 Nisan 1896),s. 2

Emine Semiye, Şu Asr-ı Terakkîde Fazılât-ı Muharriratımızın En Kıdemlisi (makale), nr. 194, 24 Kânûn-i Evvel 1314 (5 Ocak 1899), s.2

Emine Semiye, Tevazu (deneme), nr. 67, 13 Haziran 1312 (25 Haziran 1896), s. 2

Emine Semiye, Yüreği Yanık Valide (deneme), nr. 315/113, 31 Mayıs 1317 (13 Haziran 1901), s. 1

Emine Vahide, Bir Mütchassisenin Tefekkürâtı (hikâye), nr. 13, 2 Teşrin-i Evvel 1311 (14 Ekim 1895), s.2

Emine Vahide, Terbiye-i Etfâle Ait Üç Hikâye (tefrika roman), nr. 35-69, 18 Kânûn-i Evvel 1311(30 Aralık 1895)- 27 Haziran 1312 (9 Temmuz 1896)

Ethem Efendi, Şarkı-ı Hicaz (şiiir ve nota), nr. 90, 28 Teşrin-i Sâni 1312 (3 Aralık 1896),s. 5

F. Dilşâd, Kıta (şiiir), nr. 18, 19 Teşrin-i Evvel (31 Ekim 1895), s. 3

F. İskender, İtalya Muharrirelerinden Mathild Seraiv (biyografi), nr. 145, 1 Kânûn-i Sâni 1313 (13 Ocak 1898), s. 4

F. İskender, Jülyet'in Mezarı (makale) nr. 140, 27 Teşrin-i Sâni 1313 (9 Aralık 1897), s. 3

F. Meliha, Nevbahar (deneme), nr. 69, 27 Haziran 1312 (9 Temmuz 1896), s. 6

F. Mihriban, Kızımın Velayetine Söylediğim Tarih (şiiir), nr. 20, 26 Teşrin-i Evvel 1311(7 Kasım 1895), s. 2

F. Nebahat, Bir Köylünün Hayat-ı Mesudânesi (hikâye), nr. 37, 25 Kânûn-i Evvel 1311(6 Ocak 1896), s. 2

F. Nedîme, Temaşa-i Gurup yahud İntizam (hikâye), nr. 30, 30 Teşrin-i Sâni 1311(12 Aralık 1895), s.3

F. Şadiye, Manzume (şiiir), nr. 5, 4 Eylül 1311(16 Eylül 1895), s. 4

F. Zehra, Kerimem Ayşe Mefharet İçin Söylediğim Tarih-i Velâdettir (şiiir), nr. 18, 19 Teşrin-i Evvel (31 Ekim 1895), s. 3

F.R.T., Manzume (şiiir), nr. 4, 31 Ağustos 1311(12 Eylül 1895), s.2

Fahriye, Rodos'ta İdim (gezi yazısı) nr. 18, 19 Teşrin-i Evvel (31 Ekim 1895), s.2

Faik Sabri, Angel'in Tasarrufu (tefrika hikâye), nr. 533, 12 Teşrin-i Evvel 1321 (25 Ekim 1905), s. 3

Faik Sabri, Musahabe-i Edebiye (makale), nr. 5 (405), 3 Nisan 1319 (16 Nisan 1903), s. 107

Faika Sabriye, Kurumuş Gül Demeti (hikâye), nr. 349, 31 Kânûn-i Sâni 1317 (13 Şubat 1902), s. 1

Faize, İzttırar-ı Sevda (şiiir), nr. 113, 22 Mayıs 1313 (3 Haziran 1897), s. 5

Fatma Aliye, (deneme), nr. 184, 15 Teşrin-i Evvel 1314 (27 Ekim 1898), s. 1

Fatma Aliye,, nr. 191, 3 Kânûn-i Evvel 1314 (15 Aralık 1898), s.1

Fatma Aliye, Bablölerden İbret Alalım (makale), nr. 2, 23 Ağustos 1311 (4 Eylül 1895), s. 2

Fatma Aliye, Eslâf-ı Nisvân (makale), nr. 82-83, 3-10 Teşrin-i Evvel 1312(15-22 Ekim 1986)

Fatma Aliye, Filozoflar Hakkında (tefrika eser), nr. 204/2-, 11 Mart 1315 (23 Mart 1899-)

Fatma Aliye, İzzetli Efendim Hazretleri (mektup), nr. 1,19 Ağustos 1311(31 Ağustos 1895), s. 5

Fatma Aliye, Letafet Üzerine (deneme), nr. 31, 4 Kânûn-i Evvel 1311(16 Aralık 1895), s. 1

Fatma Aliye, Levayih-i Hayat (tefrika roman) , nr. 213/11-248/46, 20 Mayıs-27 Kanûn-i Sâni 1315 (1 Haziran 1899- 7 Ocak 1900)

Fatma Aliye, Madam Montagu (biyografi), nr. 5-6, 4 Eylül- 7 Eylül 1311(16-19 Eylül 1895), s. 2

Fatma Aliye, Nisvan-ı İslam ve Bir Fransız Muharriri (tefrika eser), nr. 91- , 5 Kânûn-i Evvel 1312 (17 Aralık 1896-)

Fatma Aliye, Şebabet (deneme), nr. 185, 22 Teşrin-i Evvel 1314 (3 Kasım 1898), s. 1

Fatma Aliye, Talim ve Terbiye-i Benat-ı Osmaniye (makale), nr. 37, 25 Kânûn-i Evvel 1311 (6 Ocak 1896), s. 2

Fatma Aliye, Valide (deneme), nr. 190, 26 Teşrin-i Sâni 1314 (8 Aralık 1898), s. 1

Fatma Aliye, Zevce (deneme), nr. 186, 29 Teşrin-i Evvel 1314 (10 Kasım 1898), s. 3

Fatma Aliye, Ziya-ı Esefengiz (makale), nr. 187, 5 Teşrin-i Sâni 1314 (17 Kasım 1898), s. 1

Fatma Dürnev, Gençlik Hayatı (deneme), nr. 331, 20 Eylül 1317 (3 Ekim 1901), s. 5

Fatma Fahrünnisa, *Hüdavendigâr Vilayetinde Kısmen Bir Cevelan* (seyahatnâme), nr. 42-63, 11 Kânûn-i Sâni 1311-9 Mayıs 1312 (23 Ocak- 21 Mayıs 1896)

Fatma Fahrünnisa, Bir Hatıra-i Sebâvet (hatıra), nr. 75, 8 Ağustos 1312 (20 Ağustos 1896), s. 3

Fatma Fahrünnisa, Bir Kadında İstirâhat-ı Vicdâniyye Nasıl Hasıl Olurmuş? (hikâye), nr. 81, 26 Eylül 1312 (8 Ekim 1896), s. 2

Fatma Fahrünnisa, Dilharap (tefrika roman), nr. 88-113, 14 Teşrin-i Sâni 1312 -22 Mayıs 1313 (26 Kasım 1896- 3 Haziran 1897)

Fatma Fahrünnisa, Emine Semiye'ye (mektup), nr. 109, 17 Nisan 1313 (29 Nisan 1897), s.6

Fatma Fahrünnisa, Enise (hikâye),nr. 253/51-254/52, 2-9 Mart 1316 (15-22 Mart 1900)

Fatma Fahrünnisa, Esef-i Azîm (makale), nr. 186, 29 Teşrin-i Evvel 1314 (10 Kasım 1898), s. 1

Fatma Fahrünnisa, İffetmeab Kemalperver Hemşirem Efendim (mektup), nr. 109, 17 Nisan 1313 (29 Nisan 1897), s. 6

Fatma Fahrünnisa, Küçük Hikâye (tefrika hikâye), nr. 255/53-278/76, 16

Mart - 31 Ağustos 1316

Fatma Fahrünnisa, Romanlar ve Tiyatrolar (makale), nr. 16, 12 Teşrin-i Evvel 1311(24 Ekim 1895), s. 2

Fatma Fahrünnisa, Tramvayda Hasbihal Eden Bir Hanıma (deneme), nr. 261/59, 4 Mayıs 1316 (17 Mayıs 1900), s. 1

Fatma Fazıla , (şiir), nr. 44, 19 Kânûn-i Sâni 1311(31 Ocak 1896), s.4

Fatma Müfide, (şiir), nr. 71, 11 Temmuz 1312 (23 Temmuz 1896), s.5

Fatma Rasiha, Yeis ü Tefekküratım (deneme), nr. 116, 12 Haziran 1313(24 Haziran 1897), s. 4

Fatma Şadiye, A. Rasime Hanım (makale), nr. 296/94, 4 Kânûn-i Sâni 1316 (17 Ocak 1901), s. 1

Fatma Şadiye, Çocuk (şiir), nr. 9, 18 Eylül 1311 (30 Eylül 1895), s. 5

Fatma Şadiye, Levayih-i Hayat ve A. Rasime Hanım (makale), nr. 295/93, 28 Kânûn-i Evvel 1316 (10 Ocak 1901), s. 1

Fatma Şevket, Düşündüğüm (şiir), nr. 139, 20 Teşrin-i Sâni 1313 (2 Aralık 1897), s. 1

Fatma, (şiir), nr. 14, 5 Teşrin-i Evvel 1311(17 Ekim 1895), s. 4

Fatma, Kadınlar Hakkında Bazı Efkar (şiir), nr. 24, 9 Teşrin-i Sâni 1311(21 Kasım 1895), s. 3

Fehime, Unutma Beni (şiiir), nr. 152, 26 Şubat 1313 (10 Mart 1898), s. 2

Feminist, Feminizm Havadisı (makale), nr. 289/87-, 16 Teşrin-i Sâni 1316 (29 Kasım 1900)-

Feride Melahat, Talihsiz Nişanlı (hikâye), nr. 27 (604), 10 Nisan 1324 (23 Nisan 1908), s. 2

Feride, İki Kumru (şiiir), nr. 336, 25 Teşrin-i Evvel 1317 (7 Kasım 1901), s. 6

Fernand Lafarie, Hikâye-i Muntahabe: Aktris Rosalli, mtc. T. (Ayn), nr. 400, 20 Şubat 1318 (5 Mart 1903), s. 4

Fikriye Leman, (şiiir), nr. 360, 25 Nisan 1318 (8 Mayıs 1902), s. 5

Fikriye Leman, Pembe Şemsiye (hikâye), nr. 360, 25 Nisan 1318 (8 Mayıs 1902), s. 2

Gaston Deschamps, Bir Ziyafet (tercüme hikâye), mtc. Fatma Pakize, nr. 7 (407), 17 Nisan 1319 (30 Nisan 1903), s. 154

George Curtlin, Küçük Hasta (hikâye), nr. 245/43, 30 Kânûn-i Evvel 1315 (11 Ocak 1900), s. 3

Guy Chantepelure , Nişane-i Muhabbet (tercüme tefrika hikâye), mtc. Faik Sabri, nr. 32 (432)-36 (436), 9 Teşrin-i Evvel- 6 Teşrin-i Sâni 1319 (22 Ekim- 19 Kasım 1903)

Guy Chantepelure, Huguette (tercüme tefrika roman), mtc. Talat Ali, nr. 1(401)-nr. 25 (425), 6 Mart-19 Ağustos 1319 (19 Mart-1 Eylül 1903)

Guy de Maupassant, Acz ve Nahvet (tercüme hikâye), nr. 252/50, 24 Şubat 1315 (8 Mart 1900), s. 3

Guy de Maupassant, At Üzerinde (tercüme hikâye), mtc. Ali Muzaffer, nr. 24 (424)-26 (426), 14-28 Ağustos 1319 (27 Ağustos-10 Eylül 1903)

Guy de Maupassant, Bir Gece Taamı (tefrika tercüme hikâye), mtc. Ali Muzaffer, nr. 21 (421)-22(422), 24-31 Temmuz 1319 (6-13 Ağustos 1903)

Guy de Maupassant, Cannes Şehri (tercüme hikâye), mtc A. Rasime, nr. 223/21, 29 Temmuz 1315 (10 Ağustos 1899), s. 2

Guy de Maupassant, Çiftçi (hikâye), nr. 14 (464), 3 Haziran 1320 (16 Haziran 1904), s. 220

Guy de Maupassant, Hayat (tercüme hikâye), mtc A. Rasime, nr. 226/24, 19 Ağustos 1315 (31 Ağustos 1899), s. 4

Güzide, Münevver (tefrika roman), nr. 383-399, 10 Teşrin-i Evvel-13 Şubat 1318 (23 Ekim 1902-26 Şubat 1903)

H. D., Yavrum (şiir), nr. 333, 4 Teşrin-i Evvel 1317 (17 Ekim 1901), s. 6

H. İkbal, Bir Makale (makale), nr. 28, 23 Teşrin-i Sâni 1311(5 Aralık 1895), s. 2

H. Şahende, Sabâvet (deneme) , nr. 11, 25 Eylül 1311(7 Ekim 1895), s.5

H. Tahsin, Gurup (deneme), nr. 123, 31 Temmuz 1313(12 Ağustos 1897), s. 7

Hâce, Yaprak ve Ben (şiir), nr. 153, 5 Mart 1314 (17 Mart 1898), s. 1

Hacer Feriha, Kadınlık ve Tütün İçmek (şiir), nr. 23, 6 Teşrin-i Sâni 1311(18 Kasım 1895), s. 3

Hafize Saadet, Letafet-i Bahar (deneme), nr. 71, 11 Temmuz 1312 (23 Temmuz 1896), s.5

Hafize, Yâd-ı Ateşin (şiiir), nr. 164, 28 Mayıs 1314 (9 Haziran 1898), s. 3

Halide Bint-i Edip, İfade-i Mahsusa (makale), nr. 134, 16 Teşrin-i Evvel 1313 (28 Ekim 1897), s. 6

Halide, Çingene Kızı (tefrika roman), nr. 231/29-267/65, 23 Eylül 1315- 15 Haziran 1316 (5 Ekim 1899-27 Haziran 1900)

Halide, Mâder (eser tanıtımı), nr. 142, 21 Kânûn-i Evvel 1313 (2 Ocak 1898), s. 3

Hamide, (şiiir), nr. 76, 19 Ağustos 1312(31 Ağustos 1896), s.2

Hamide, Kıta (şiiir),nr. 55, 14 Mart 1312 (26 Mart 1896), s. 6

Hamiyet Zehra, “Cevapnâme” (mektup), nr. 53, 22 Şubat 1311 (5 Mart 1896), s. 5

Hamiyet Zehra, Bir Müslümanın Kalbi (hikâye), nr. 38, 28 Kânûn-i Evvel 1311(9 Ocak 1896), s.2

Hamiyet Zehra, Levha-yı Tabiat (şiiir), nr. 8, 14 Eylül 1311 (26 Eylül 1895), s. 4

Hamiyet Zehra, Mahsul-i Hayatım Sabire'ye (şiiir), nr. 3, 28 Ağustos 1311(9 Eylül 1895), s. 4

Hatice Leman, Son Buse (hikâye), nr. 372, 18 Temmuz 1318 (31 Temmuz 1902), s. 3

Hayriye Mağmume, Büyük İftihar (mektup), nr. 64, 23 Mayıs 1312 (4 Haziran 1896), s. 1

Henri Bordeaux, Aşk-ı Girizan (tercüme tefrika roman), mtc. Faik Sabri, nr. 6(456)-12(462), 8 Nisan-20 Mayıs 1320 (21 Nisan- 2 Haziran 1904)

Henry L., Aşçı Kadın (tercüme hikâye), nr. 12 (462), 20 Mayıs 1320 (2 Haziran 1904), s. 186

Henry Lawdon, Kiralık Apartman (oyun), nr. 8 (458), 22 Nisan 1320 (5 Mayıs 1904), s. 118

Hicran, Bir Fotoğraf Arkasına (şiiir), nr. 195, 31 Kânûn-i Evvel 1314 (12 Ocak 1899), s.3

Huriye, Sevgili Oğlum Hikmet Uyurken (şiiir), nr. 79, 12 Eylül 1312(24 Eylül 1896), s. 6

Hüseyin Remzi, Duhter-i Pâke Nasihat (şiiir), nr. 108 (Hanımlara Mahsus Gazete'nin Genç Kızlara Mahsus İlavesi 6), 10 Nisan 1313(22 Nisan 1897), s.1

Hüsniye Celalet, Bir Gece (deneme), nr. 9 (459), 29 Nisan 1320 (12 Mayıs 1904), s. 135

İbnülhakkı Tahir, Ethem Efendi, Muharebe Şarkısı/ Chant Martial (şarkı), nr. 117, 19 Haziran 1313(1 Temmuz 1897), s. 7

İbnülhızır Rüştü, Şarkı (şiir), nr. 103, 6 Mart 1312 (18 Mart 1897), s. 7

İbnürreşid İhsan, Sayfiyede (gezi yazısı), nr. 104, 13 Mart 1312 (25 Mart 1897), s. 4

İhsan, Hasude (tefrika roman), Hanım Kızlara Mahsus 61-67, nr. 211/9 – 217/15, 6 Mayıs- 17 Haziran 1315 (18 Mayıs-29 Haziran 1899)

İlyas Sükûti, Bir Levha-i Garibâne (hikâye), nr. 119, 3 Temmuz 1313(15 Temmuz 1897), s. 6

İlyas, Kadriye'ye Mektuplar (hikâye), nr. 378, 5 Eylül 1318 (18 Eylül 1902), s. 1

İsmet Fâhire, Kağıthane (deneme), nr. 312/110-313/111, 10-17 Mayıs 1317 (23-30 Mayıs 1901)

İsmet Fâhire, Mesire Mektubu (deneme), nr. 322/120, 19 Temmuz 1317 (1 Ağustos 1901), s. 4

İsmet Fâhire, Yağmurlu Kağıthane (deneme), nr. 311/109, 2 Mayıs 1317 (15 Mayıs 1901), s. 6

İsmet, Alîl (hikâye), nr. 171, 16 Temmuz 1314 (28 Temmuz 1898), s. 2

İsmet, Biçare Çocuk! Zavallı Mader (hikâye), nr. 12, 28 Eylül 1311(10 Ekim 1895), s. 3

İsmet, Dedikodu (hikâye) , nr. 13, 2 Teşrin-i Evvel 1311 (14 Ekim 1895), s. 4

İsmet, Eribe Hanım (hikâye), nr. 45, 22 Kânûn-i Sâni 1311 (3 Şubat 1896), s. 4

İsmet, Evladıma (şiir), nr. 164, 28 Mayıs 1314 (9 Haziran 1898), s. 3

İsmet, Gülümse (şiir), nr. 169, 2 Temmuz 1314 (14 Temmuz 1898), s. 4

İsmet, Hanım Ninem (hatıra), nr. 25, 13 Teşrin-i Sâni 1311(25 Kasım 1895), s. 4

İsmet, Nafile Hanım (hikâye), nr. 33, 11 Kânûn-i Evvel 1311(23 Aralık 1895), s. 3

İsmet, Nafile Hanımın Mahdumu (hikâye), nr. 37, 25 Kânûn-i Evvel 1311(6 Ocak 1896), s. 3

İsmet, Söz Sohbet (deneme), nr. 41, 8 Kânûn-i Sâni 1311 (20 Ocak 1896), s. 4

İsmet, Şair Ressamdır, Ressam Şairdir (deneme), nr. 17, 16 Teşrin-i Evvel 1311(28 Ekim 1895), s.3

J. Duvalier, İspanya'dan Avusturalya'ya Yer Altından Seyahat (tercüme hikâye), mtc. Faik Sabri, nr. 33 (433), 16 Teşrin-i Evvel 1319 (29 Ekim 1903), s. 773

Jane Austen, Kuvvet-i Akıl ve Hassasiyet-i Kalp (tefrika tercüme roman), mtc. A. Rasime, nr. 263/61-287/85, 18 Mayıs- 2 Teşrin-i Sâni 1316 (31 Mayıs-15 Kasım 1900)

Jeanne De Estram, İki Hemşire (tercüme hikâye), mtc. Nigar Bint-i Osman, nr. 27, 20 Teşrin-i Sâni 1311 (2 Aralık 1895), s. 2

Jeanne Madolinne, Hikâye-i Muntahabe: Sevimli Adam (tercüme hikâye), mtc. T. (Ayın), nr. 396, 23 Kânûn-i Sâni 1318 (5 Şubat 1903), s. 3

K. Saide, Manzume (şiiir), nr. 1, 19 Ağustos 1311 (31 Ağustos 1895) s. 4

Kâmile, Kelebek (hikâye), nr. 31, 4 Kânûn-i Evvel 1311 (16 Aralık 1895), s. 3

Kâşife Memduha, Kızların Terbiyesi (şiiir), nr. 29, 27 Teşrin-i Sâni 1311 (9 Aralık 1895), s. 3

Keçecizâde (Elif). İkbâl, Bir Çocuğun Hasbihali (tercüme şiiir), nr. 3, 28 Ağustos 1311 (9 Eylül 1895), s. 4

Keçecizâde (Elif). İkbâl, Tûlû (deneme) , nr. 15, 9 Teşrin-i Evvel 1311 (21 Ekim 1895), s. 4

Lamia, Bir Nevzata Hitap (deneme), nr. 123, 31 Temmuz 1313 (12 Ağustos 1897), s. 7

Lamia, Bir Pir-i Salhûrde'nin Tasvir-i Hâli (deneme), nr. 130, 18 Eylül 1313 (30 Eylül 1897), s. 3

Lamia, Fahriye (hikâye), nr. 145, 1 Kânûn-i Sâni 1313 (13 Ocak 1898), s. 5

Lamia, Öksüz (hikâye), nr. 117, 19 Haziran 1313 (1 Temmuz 1897), s. 6

Leyla Cemile, Kitapların Müellifleri Üzerinde Olan Tesiri (makale), nr. 335, 18 Teşrin-i Evvel 1317 (31 Ekim 1901), s. 5

Leyla Feride, Adada Bir Akşam (şiir), nr. 112, 15 Mayıs 1313 (27 Mayıs 1897), s. 4

Leyla Feride, Bir Haftalık Teessür Mahsulü (şiir), nr. 121, 17 Temmuz 1313(29 Temmuz 1897), s. 5

Leyla Feride, Bu Gözler (şiir), nr. 118, 26 Haziran 1313 (8 Temmuz 1897), s. 5

Leyla Feride, İki Şarkı (şiir), nr 117, 19 Haziran 1313(1 Temmuz 1897), s.5

Leyla Feride, Ömr-i Güzeşte (hikâye), nr. 127, 28 Ağustos 1313 (9 Eylül 1897), s. 4

Leyla, (deneme), nr. 170, 9 Temmuz 1314 (21 Temmuz 1898), s. 1

Leyla, (şiir), nr. 173, 30 Temmuz 1314 (11 Ağustos 1898), s. 1

Leyla, (şiir), nr. 7, 11 Eylül 1311(23 Eylül 1895), s. 4

Leyla, Aks-i Seda (şiir), nr. 180, 17 Eylül 1314 (29 Eylül 1898), s. 2

Leyla, Ey Bahar (şiir), nr. 203/1, 4 Mart 1315(16 Mart 1899), s. 4

Lütfiye , (şiir), nr. 44, 19 Kânûn-i Sâni 1311(31 Ocak 1896), s.4

Lütfiye, Bir Çocuk Lisanından: Anne (şiir), nr. 58, 4 Nisan 1312(16 Nisan 1896), s.2

Lütfiye, Mangal Başında Tezkar-ı Bahar, Tahattür-ı Yâr (deneme), nr. 103, 6 Mart 1312 (18 Mart 1897), s. 3

M. Asım, Encümen-i Daniş-i Nisvan: Kadınlar Akademisi (makale), nr. 296/94, 4 Kânûn-i Sâni 1316 (17 Ocak 1901), s. 3

M. Asım, Mudhikat: Hırsız (hikâye),nr. 295/93, 28 Kânûn-i Evvel 1316 (10 Ocak 1901), s. 3

M. Faik, Emma Yahut Hanımlar Robensonu (tefrika tercüme roman), nr. 89-118, 21 Teşrin-i Sâni 1312 26 Haziran 1313 (3 Aralık 1896-8 Temmuz 1897)

M. Hacer, Bir Yetimin İlk Günleri (hikâye), nr. 32, 7 Kânûn-i Evvel (19 Aralık 1895), s. 4

M. İhsan, Ah Olsa Bu Yer Benim Mekânım (şiiir), nr. 18, 19 Teşrin-i Evvel(31 Ekim 1895), s. 3

M. Nigâr, Çiçekler Perisinin İffet-i (hikâye),nr. 66, 6 Haziran 1312 (18 Haziran 1896), s.4

M. Nigar, F. Mürüvvet, Nevbahar yahut Saadet-i Aile (hikâye) nr. 94, 26 Kânûn-i Evvel 1312 (7 Ocak 1897), s.3

M. Nigâr, Vaad-ı Saadet (hikâye), nr. 108, 10 Nisan 1313(22 Nisan 1897), s.5

M. Nigar, Vefakâr (hikâye), nr. 146, 8 Kânûn-i Sâni 1313(20 Ocak 1898), s. 3

M. S., Beyan-ı Peşimâni (şiiir), nr. 164, 28 Mayıs 1314 (9 Haziran 1898), s. 3

M. S., Hülyalar İçinde (şiiir), nr. 183, 8 Teşrin-i Evvel 1314 (20 Ekim 1898), s. 2

M. S., Nâbi'den Nimet'e (şiiir), nr. 181, 24 Eylül 1314 (6 Ekim 1898), s. 3

M. Semiha, Sinop'tan Mektup (gezi yazısı), nr. 100, 6 Şubat 1312 (18 Şubat 1897), s. 6

M.E., Tahattür yahud Tahassür, (şiiir),nr. 56, 21 Mart 1312(2 Nisan 1896), s. 6

M.L., Ey (şiiir), nr. 157, 2 Nisan 1314 (14 Nisan 1898), s.4

M.L., Ümid-i Muhteris (şiiir), nr. 157, 2 Nisan 1314 (14 Nisan 1898), s.4

M.N., Semere-i Şecere-i Ömrüm Ciğerpâre Evladıma Söylediğim Tarih-i Veladettir (şiiir), nr. 27, 20 Teşrin-i Sâni 1311 (2 Aralık 1895), s. 5

M.S., Heves (şiiir), nr. 155, 19 Mart 1314 (31 Mart 1898), s. 4

M.S., Levh-i Mücessem (şiiir), nr. 155, 19 Mart 1314(31 Mart 1898), s. 4

M.S., Seninle Beraber (şiiir), nr. 178, 3 Eylül (15 Eylül 1898) 1314, s. 4

Madam Gülnar, (mektup), nr. 16, 12 Teşrin-i Evvel 1311 (24 Ekim 1895), s. 3

Madam L. Hameau, Balıkçı Kızı (tefrika tercüme roman), mtc. Sadri, nr. 10 (588)- 26(604), 6 Kânûn-i Evvel 1323-9 Nisan 1324 (19 Aralık 1907-22 Nisan 1908)

Madam Le Baron De Saschenbach, Bir Tesadüf (tercüme hikâye), mtc. Fatma Fahrünnisa, nr. 109, 17 Nisan 1313 (29 Nisan 1897), s.6

Mahmut Esad, Kerime-i Maneviyemiz Kıymetli Halide Hanımefendiye (mektup), nr. 134, 16 Teşrin-i Evvel 1313 (28 Ekim 1897), s. 5

Mahmut Zeki, Fatma Aliye Hanım (biyografi), nr. 256/54, 23 Mart 1316 (5 Nisan 1900), s. 3

Makbule Leman, (şiir), nr. 74, 1 Ağustos 1312(13 Ağustos 1896), s. 4

Makbule Leman, Ah Sıhhat (şiir), nr. 58, 4 Nisan 1312(16 Nisan 1896), s.1

Makbule Leman, Ah... Sıhhat (şiir), nr. 180, 17 Eylül 1314 (29 Eylül 1898), s. 2

Makbule Leman, Arz-ı Meserret (makale), nr. 76, 19 Ağustos 1312 (31 Ağustos 1896), s.3

Makbule Leman, Bint-i Ahmed Remziye Hanım'a: Teşviknâme-i Maarif (mektup), nr. 52, 15 Şubat 1311 (27 Şubat 1896), s. 5

Makbule Leman, Bir Hikâye: Tashih (hikâye), nr. 14, 5 Teşrin-i Evvel 1311 (17 Ekim 1895), s. 2

Makbule Leman, Ceza-ı Efâl (şiir), nr. 77, 29 Ağustos 1312 (10 Eylül 1896), s.1

Makbule Leman, Göztepe'ye Veda Seheri (deneme), nr. 86, 31 Teşrin-i Evvel 1312 (12 Kasım 1896), s. 4

Makbule Leman, Hüsn-i Muamele, (hikâye), nr. 43, 15 Kânûn-i Sâni 1311(27 Ocak 1896), s. 2

Makbule Leman, İmtihan (hikâye), nr. 84, 17 Teşrin-i Evvel 1312 (29 Ekim 1986), s. 1

Makbule Leman, Kadınların Okumaları ve Yazmaları Hakkında (makale), nr. 1, 19 Ağustos 1311(31 Ağustos 1895),s. 4-5

Makbule Leman, Şadiye Hanım'a (mektup), nr. 187, 5 Teşrin-i Sâni 1314 (17 Kasım 1898), s. 2

Makbule Leman, Varaka-i Teşekkür (mektup), nr. 61, 25 Nisan 1312 (7 Mayıs 1896), s.2

Makbule, Mehtaplı Gecede (şiiir), nr. 168, 25 Haziran 1314 (7 Temmuz 1898), s. 3

Makbule, Müteverrim (hikâye), nr. 12, 28 Eylül 1311(10 Ekim 1895), s.3

Margret Laura, Bir Kızın Talihi (tefrika tercüme roman), nr. 42-65, 11 Kânûn-i Sâni 1311- 30 Mayıs 1312 (23 Ocak 1896-11 Haziran 1896)

Maria Lelizia De Lote, Prenses Ratacki'nin Mektuplarından Bir Kısımının Tercümesidir (tercüme hikâye), mtc. Nigar Bint-i Osman, nr. 98, 23 Kânûn-i Sâni 1312 (4 Şubat 1897), s.1

Mathilde Seraille, Mimi'nin Kalbi (tercüme tefrika hikâye), nr. 18(418)-23(423), 3 Temmuz-7 Ağustos 1319 (16 Temmuz-20 Ağustos 1903)

Matmazel Whiteley, Efendim (mektup), nr. 153, 5 Mart 1314 (17 Mart 1898), s. 3

Mehmet Cemil, Bir Küçük Hikâye (hikâye), nr. 113, 22 Mayıs 1313(3 Haziran 1897), s. 5

Mehmet Namık, Karakuş Avcısı (hikâye), nr. 31 (608), 8 Mayıs 1324 (21 Mayıs 1908), s. 3

Mehmet Rıfat, Dul Kadın (şiir), nr. 90, 28 Teşrin-i Sâni 1312 (3 Aralık 1896), s. 6

Mehmet Süleyman, Yeni ve Mühim Bir Eser (eser tanıtımı), nr. 166, 11 Haziran 1314 (23 Haziran 1898), s. 3

Melek Sâniye, Sail (şiir), nr. 265/63, 1 Haziran 1316 (14 Haziran 1900), s. 2

Memduh, Diyorsunuz ki (şiir), nr. 209/7, 22 Nisan 1315 (4 Mayıs 1899), s. 4

Memduh, Enise-i Mâdûme (şiir), nr. 158, 9 Nisan 1314(21 Nisan 1898), s.3

Memduh, Şarkı (şiir), nr. 158, 9 Nisan 1314(21 Nisan 1898), s.3

Memduh, Şarkı (şiir), nr. 219/17, 1 Temmuz 1315 (13 Temmuz 1899), s. 4

Mevhibe, Annemi Pek Severim (şiir), nr. 8, 14 Eylül 1311 (26 Eylül 1895), s. 4

Mösyö Giraub, Küçük Hikâyeler (tercüme hikâye), nr. 386-391-392, 4
Teşrin-i Sâni- 12-26 Kânûn-i Evvel 1318 (17 Kasım-25 Aralık 1902-8 Ocak
1903)

Mu Toyama, Matmazel Krizantem'in Bir Günü (tercüme hikâye), nr. 542, 22
Kânûn-i Evvel 1321 (4 Ocak 1906), s. 4

Muhtar, Hilmi Beyefendinin Vefat Eden Kerimleri İçin (şiir), nr. 149, 29
Kânûn-i Sâni 1313(10 Şubat 1898), s. 3

Mustafa Asım, Musikişinas'ın Çocukları (tercüme hikâye), nr. 340, 22
Teşrin-i Sâni 1317 (5 Aralık 1901), s. 1

Mustafa Bin Musa, Sükûti Bey'e (şiir), nr. 118, 26 Haziran 1313(8 Temmuz
1897), s. 6

Münire, Baharda Bir Sabah (deneme), nr. 4, 31 Ağustos 1311(12 Eylül 1895),
s. 2

Münire, En Güzel Çiçekler (hikâye), nr. 26, 16 Teşrin-i Sâni 1311(28 Kasım
1895), s. 3

Münire, Hasta Kız! (hikâye), nr. 15, 9 Teşrin-i Evvel 1311(21 Ekim 1895), s.
4

Münire, Seher Vakti (deneme), nr. 2, 23 Ağustos 1311 (4 Eylül 1895),s. 4

Müstecabizâde İsmet, Muhittin'e (şiir), nr. 241/39, 2 Kânûn-i Evvel 1315 (14
Aralık 1899), s. 3

Müstecabizâde İsmet, Teselya Sahrasında (şiiir), nr. 109, 17 Nisan 1313(29 Nisan 1897), s.1

N. Akleyl, Bir Validenin Taşrada Tahsilde Bulunan Oğluna Yazdığı Mektuptur (mektup), nr. 33, 11 Kânûn-i Evvel 1311(23 Aralık 1895), s. 3

N. İclal, Onun İçin (şiiir), nr. 304/102, 8 Mart 1317 (21 Mart 1901), s. 1

N. S., Arzu Ediyorum ki (deneme), nr. 203/1, 4 Mart 1315(16 Mart 1899), s. 4

N. S., Ben İsterim ki (deneme),nr. 204/2, 11 Mart 1315 (23 Mart 1899), s. 4

N. S., Görebilsem (mensur şiiir), nr. 209/7, 22 Nisan 1315 (4 Mayıs 1899), s. 4

N. S., Kalbim(deneme), nr. 205/3, 18 Mart 1315 (30 Mart 1899), s. 3

N., Manzume (şiiir), nr. 1, 19 Ağustos 1311(31 Ağustos 1895) s. 3

N.S., Ah İstersen, Eğer İstersen (deneme), nr. 206/4, 25 Mart 1315 (6 Nisan 1899), s. 4

Naciye, (şiiir), nr. 44, 19 Kânûn-i Sâni 1311(31 Ocak 1896), s. 4

Naciye, (şiiir), nr. 44, 19 Kânûn-i Sâni 1311(31 Ocak 1896), s.4

Naciye, Hemşire Ninnisi (şiiir), nr. 60, 18 Nisan 1312 (30 Nisan 1896), s. 4

Nadire, (şiiir), nr. 76, 19 Ağustos 1312 (31 Ağustos 1896), s.2

Nâdire, Manzume (şiiir), nr. 126, 19 Ağustos 1313(31 Ağustos 1897), s.2

Naime Nimet, Bir Muhibbe İçin (şiiir), nr. 396, 23 Kânûn-i Sâni 1318 (5 Şubat 1903), s. 1

Nazenin, Manzume-i Teşekkürîye (şiiir), nr. 280/78, 14 Eylül 1316 (27 Eylül 1900), s. 2

Nazenin, Zevceme Hitap (şiiir), nr. 279/77, 7 Eylül 1316 (20 Eylül 1900), s. 4

Nazenin, Zevcime Hitap (şiiir), nr. 279/77, 7 Eylül 1316 (20 Eylül 1900), s. 4

Nâzikizâde Mehmet Hilmi, Bir Hatıra: Şemsiyenin Tarihi (hatıra/deneme), nr. 120, 10 Temmuz 1313(22 Temmuz 1897), s. 4

Nazmiye, Üvey Valide ve Masumâne (hikâye), nr. 77, 29 Ağustos 1312 (10 Eylül 1896), s.4

Necdet Sâmi, Kardeşim Lütü'ye Verdiğim Fotoğrafın Arkasında (şiiir), nr. 209/7, 22 Nisan 1315(4 Mayıs 1899), s. 4

Necip Necâti, Bir Kızcağızla Kelebek (şiiir), nr. 35, 18 Kânûn-i Evvel 1311(30 Aralık 1895), s. 2

Necmiye Şadiye, Tefekkürâtım (deneme), nr. 40, 4 Kânûn-i Sâni 1311 (16 Ocak 1896), s. 5

Nedime, Çırpıcı Çayırı (gezi yazısı), nr. 16, 12 Teşrin-i Evvel 1311(24 Ekim 1895), s. 4

Nedime, Köy Hatıratı (hatıra), nr.131, 25 Eylül 1313 (7 Ekim 1897), s.3

Nedime, Musahabe (deneme), nr. 288/86, 9 Teşrin-i Sâni 1316 (22 Kasım 1900), s. 7

Nefise Talat, Teessür (şiir), nr. 361, 2 Mayıs 1318 (15 Mayıs 1902), s. 1

Nemire, (şiir), nr. 7, 11 Eylül 1311(23 Eylül 1895), s. 4

Nemire, Şebap (şiir), nr. 7, 11 Eylül 1311(23 Eylül 1895), s. 4

Nevin Aliye, Biçare Alil (hikâye), nr. 299/97, 1 Şubat 1316 (14 Şubat 1901), s. 5

Nigar Bint-i Osman , Makes-i Hayal ve Teessürüm (deneme), nr. 192, 10 Kânûn-i Evvel 1314 (22 Aralık 1898), s.1

Nigar Bint-i Osman Ninni (şiir), nr. 6, 7 Eylül 1311(19 Eylül 1895),s. 4

Nigar Bint-i Osman Sabî (şiir), nr. 6, 7 Eylül 1311(19 Eylül 1895), s. 4

Nigar Bint-i Osman Tebrik-i Cûlus (şiir), nr. 1, 19 Ağustos 1311(31 Ağustos 1895), s. 3

Nigar Bint-i Osman, “Nisvan-ı İslâma Dair Olan Mûlahaza” Makalesine Cevap (makale), nr. 40, 4 Kânûn-i Sâni 1311(16 Ocak 1896), s. 2

Nigar Bint-i Osman, Açtığın Kalem (şiir), nr. 136, 30 Teşrin-i Evvel 1313 (11 Kasım 1897), s. 1

Nigar Bint-i Osman, Arman’dan Klamaniş’e (tefrika roman) nr. 149-181, 29 Kânûn-i Sâni 1313-24 Eylül 1314 (10 Şubat- 6 Ekim 1898)

Nigar Bint-i Osman, Arz-ı Hakikat (makale), nr. 77, 29 Ağustos 1312(10 Eylül 1896), s.2

Nigar Bint-i Osman, Arz-ı Teşekkür (mektup), nr. 70, 4 Temmuz 1312(16 Temmuz 1896), s. 2

Nigar Bint-i Osman, Asabiyet (deneme),nr. 188, 12 Teşrin-i Sâni 1314 (24 Kasım 1898), s. 1

Nigar Bint-i Osman, Âsâr-ı Edebiyye: Dört Sefer (deneme), nr. 145, 1 Kânûn-ı Sâni 1313 (13 Ocak 1898), s. 1

Nigar Bint-i Osman, Bahar (deneme), nr. 62, 2 Mayıs 1312 (14 Mayıs 1896), s. 1

Nigar Bint-i Osman, Bahtiyar (hikâye), nr. 106, 27 Mart 1312 (8 Nisan 1897), s.1

Nigar Bint-i Osman, Bir Mader-i Mütéhassır (şiiir), nr. 161, 7 Mayıs 1314 (19 Mayıs 1898), s.1

Nigar Bint-i Osman, Büyükada (deneme), nr. 80, 19 Eylül 1312(1 Ekim 1896), s. 1

Nigar Bint-i Osman, Cerihadâr (şiiir), nr. 111, 8 Mayıs 1313(20 Mayıs 1897), s. 2

Nigar Bint-i Osman, Dağlar, Denizler (deneme), nr. 78, 5 Eylül 1312 (17 Eylül 1896), s. 1

Nigar Bint-i Osman, Eylöl Sabahı (deneme), nr.132, 2 Teşrin-i Evvel 1313 (14 Ekim 1897), s.1

Nigar Bint-i Osman, Gecikmiş Akasya (şiiir), nr. 173, 30 Temmuz 1314 (11 Ağustos 1898), s. 2

Nigar Bint-i Osman, Gonca (hikâye), nr. 191, 3 Kânûn-i Evvel 1314 (15 Aralık 1898), s. 2

Nigar Bint-i Osman, Hatıra (makale), nr. 86, 31 Teşrin-i Evvel 1312 (12 Kasım 1896), s.3

Nigar Bint-i Osman, Hicrân-ı Ebedî (şiiir), nr. 16, 12 Teşrin-i Evvel 1311 (24 Ekim 1895), s. 4

Nigar Bint-i Osman, İnfirâd (şiiir), nr. 174, 6 Ağustos 1314 (18 Ağustos 1898), s. 1

Nigar Bint-i Osman, İstanbul'dan Müfarekat (deneme), nr. 19, 23 Teşrin-i Evvel 1311 (4 Kasım 1895), s. 2

Nigar Bint-i Osman, İzdivac-ı Garip (şiiir), nr. 134, 16 Teşrin-i Evvel 1313 (28 Ekim 1897), s. 1

Nigar Bint-i Osman, Kalbim (şiiir), nr. 139, 20 Teşrin-i Sâni 1313 (2 Aralık 1897), s. 1

Nigar Bint-i Osman, Kalbim Tekallüs Eder (deneme), nr. 147, 15 Kânûn-i Sâni 1313 (27 Ocak 1898), s. 1

Nigar Bint-i Osman, Kar Fırtınası (deneme), nr. 148, 22 Kânûn-i Sâni 1313 (3 Şubat 1898), s. 1

Nigar Bint-i Osman, Karlar Yağarken (şiiir), nr. 138, 13 Teşrin-i Sâni 1313 (25 Kasım 1897), s. 1

Nigar Bint-i Osman, Kelâl (şiiir), nr. 184, 15 Teşrin-i Evvel 1314 (27 Ekim 1898), s. 2

Nigar Bint-i Osman, Kitabe-i Seng-i Mezar (şiiir), nr. 127, 28 Ağustos 1313 (9 Eylül 1897), s. 3

Nigar Bint-i Osman, Kotiyon Yadigârı (şiiir), nr. 153, 5 Mart 1314 (17 Mart 1898), s. 1

Nigar Bint-i Osman, Ma'neviyye mi Acaba? (şiiir), nr. 135, 23 Teşrin-i Evvel 1313 (4 Kasım 1897), s. 1

Nigar Bint-i Osman, Makbule Leman (makale), nr. 186, 29 Teşrin-i Evvel 1314 (10 Kasım 1898), s. 2

Nigar Bint-i Osman, Mehtap (şiiir), nr. 113, 22 Mayıs 1313(3 Haziran 1897), s. 3

Nigar Bint-i Osman, Mersiye (şiiir), nr. 112, 15 Mayıs 1313 (27 Mayıs 1897), s. 4

Nigar Bint-i Osman, Musahabe (deneme), nr. 120, 10 Temmuz 1313(22 Temmuz 1897), s. 3

Nigar Bint-i Osman, Müessir (şiiir), nr. 116, 12 Haziran 1313(24 Haziran 1897), s. 3

Nigar Bint-i Osman, Oğlum Münir (mektup ve şiiir), nr. 63, 9 Mayıs 1312 (21 Mayıs 1896), s.1

Nigar Bint-i Osman, Pederim (şiiir), nr. 167, 18 Haziran 1314 (30 Haziran 1898), s. 1

Nigar Bint-i Osman, Sa'y ve Amel (deneme), nr. 61, 25 Nisan 1312 (7 Mayıs 1896), s.1

Nigar Bint-i Osman, Sonbahar (şiiir), nr. 42, 11 Kânûn-i Sâni 1311(23 Ocak 1896), s. 2

Nigar Bint-i Osman, Suat (şiiir), nr. 137, 6 Teşrin-i Sâni 1313 (18 Kasım 1897), s. 1

Nigar Bint-i Osman, Şarkı-ı Nihavent (şiiir), nr. 87, 7 Teşrin-i Sani (19 Kasım 1896), s. 5

Nigar Bint-i Osman, Şefkat (makale), nr. 157, 2 Nisan 1314 (14 Nisan 1898), s.1

Nigar Bint-i Osman, Ta ki (şiiir), nr. 107, 3 Nisan 1313(15 Nisan 1897), s.1

Nigar Bint-i Osman, Takvim (şiiir), nr. 83, 10 Teşrin-i Evvel 1312(22 Ekim 1986), s. 4

Nigar Bint-i Osman, Teessürat-ı Kalbiye (deneme), nr. 140, 27 Teşrin-i Sâni 1313 (9 Aralık 1897), s. 1

Nigar Bint-i Osman, Temas-ı Ruh (şiiir), nr. 151, 19 Şubat 1313(3 Mart 1898), s. 2

Nigar Bint-i Osman, Tıfl-ı Hayalime (şiiir), nr. 142, 21 Kânûn-i Evvel 1313 (2 Ocak 1898), s. 1

Nigar Bint-i Osman, Validemin Kitabe-i Kabri (şiiir), nr. 128, 4 Eylül 1313 (16 Eylül 1897), s. 2

Nigar Bint-i Osman, Valideynim (deneme),nr. 190, 26 Teşrin-i Sâni 1314 (8 Aralık 1898), s. 2

Nigar Bint-i Osman, Vefaşiarım, Efendim, Hemşirem(mektup), nr. 69, 27 Haziran 1312 (9 Temmuz 1896), s. 3

Nigar Bint-i Osman, Velâdet-i Hümayun-i Hazret-i Hilâfetpenâhiyi Manzumen Tanzim ve İnşâd (şiiir), nr. 44, 19 Kânûn-i Sâni 1311(31 Ocak 1896), s. 4

Nigar bint-i Osman, Zaaf-ı Beşer (deneme), nr. 159, 16 Nisan 1314 (28 Nisan 1898), s.1

Nigarzâde Feridun, Hal-i Teessürüm (deneme), nr. 148, 22 Kânûn-i Sâni 1313(3 Şubat 1898), s. 2

Nilüfer, Bu da Bir Mukaleme (hikâye), nr. 47, 29 Kânûn-i Sâni 1311(10 Şubat 1896), s. 3

Nurettin Remzi, Kevserle Mürebbiyesi (hikâye), nr. 142, 21 Kânûn-i Evvel 1313 (2 Ocak 1898), s. 5

Osman Faiz, Kütahya Mesirelerinden (şiiir), nr. 115, 5 Haziran 1313(17 Haziran 1897), s. 6

Osman Fâiz, Mukabeleten Tanzir (şiiir), nr. 177, 27 Ağustos 1314 (8 Eylül 1898), s. 3

P. Fahriye, Dilbeste, nr. 324/122-, 2 Ağustos 1317 (15 Ağustos 1901)-

P. Fahriye, Dîlfikâr (tefrika roman), nr. 314/112- , 24 Mayıs 1317 (6 Haziran 1901)-

P. Fahriye, Hikâye Çantası: Madelen (tefrika hikâye), nr. 29-30, 27-30 Teşrin-i Sâni 1311 (9-12 Aralık 1895)

P. Fahriye, Hikâye Çantası II: Sebat (tefrika hikâye), nr. 50-54, 8-29 Şubat 1311 (20 Şubat-12 Mart 1896)

P. Fahriye, Hikâye Çantası III: Mağdure (tefrika hikâye), nr. 71-72/77-78, 11-18 Temmuz/29 Ağustos- 5 Eylül 1312 (23-30 Temmuz/10-17 Eylül 1896)

P. Fahriye, Hikâye Çantası IV: Rakibe (tefrika hikâye), nr. 155/164/167/197/207, 19 Mart/28 Mayıs/18 Haziran/ 7 Kânûn-i Sâni 1314/1 Nisan 1315 (31 Mart/ 9/30 Haziran 1898/ 19 Ocak/13 Nisan 1899)

P. Fahriye, Hitâb-ı Maderâne (şiir), nr. 23, 6 Teşrin-i Sâni 1311(18 Kasım 1895), s. 3

P. Fahriye, Nahide (tefrika hikâye), nr. 6 (406), 10 Nisan 1319 (23 Nisan 1903), s. 134

P. Fahriye, Pakize (hikâye), nr. 310/108, 26 Nisan 1317 (9 Mayıs 1901), s. 2
Paul Bourget, Bir Güzel Kız Çocuğu (?), mtc. (elif). İhsan, nr. 5 (405), 3 Nisan 1319 (16 Nisan 1903), s. 107

Paul de Kock, Bertrant'ın Evinde (tercüme hikâye), mtc. Sadri, nr. 5 (583), 1 Teşrin-i Sâni 1323 (14 Kasım 1907), s. 4

Paul de Kock, Bir Gece (tercüme hikâye), mtc. Sadri, nr. 21 (599), 28 Şubat 1323 (12 Mart 1908), s. 4

Paul de Kock, Bir Gün Daha (tercüme hikâye), mtc. Sadri, nr. 25 (602), 27 Mart 1323 (9 Nisan 1907), s. 4

Paul de Kock, Caroline'in Bergüzârı (tercüme tefrika roman), nr. 20 (598)-, 21 Şubat 1323 (5 Mart 1908)-

Paul de Kock, Saffet-i Kalbiye (tercüme hikâye), mtc. Sadri, nr. 25 (602), 27 Mart 1323 (9 Nisan 1907), s. 2

Paul de Kock, Salçalı Tavuk (tercüme hikâye), mtc. Sadri, nr. 10 (588), 6 Kânûn-i Evvel 1323 (19 Aralık 1907), s. 1

Paul de Kock, Yine Bir Gece (tercüme hikâye), mtc. Sadri, nr. 23 (601), 13 Mart 1323 (26 Mart 1907), s. 5

Paul Harvilion, Lulu (hikâye), nr. 544, 5 Kânûn-i Sâni 1321 (18 Ocak 1906), s. 2

Philippe Chaperon, Lelouse'nin Aşk (tercüme tefrika roman), mtc. Faik Sabri, nr. 25 (425)-50(450), 19 Ağustos- 26 Şubat 1319 (1 Eylül 1903-10 Mart 1904)

R. (Ayın)., Annemin Mezarında (deneme), nr. 175, 13 Ağustos 1314 (25 Ağustos 1898), s. 2

R. (Ayın)., Madam Despor Desvalmord (biyografi), nr. 153, 5 Mart 1314 (17 Mart 1898), s. 2

Rânâ Bint-i Saffet, Ahretlik (tefrika hikâye), nr. 56-58, 21 Mart- 4 Nisan 1312 (2- 16 Nisan 1896)

Rana Bint-i Saffet, (deneme),nr. 311/109, 2 Mayıs 1317 (15 Mayıs 1901), s. 7

Rana Bint-i Saffet, Mukayese-i Hayat: Dördüncü Hikâye (tefrika hikâye), nr. 183- 205, 8 Teşrin-i Evvel 1314- 11 Mart 1315 (20 Ekim 1898-23 Mart 1899)

Rana Bint-i Safvet, Mukayese-i Hayat: Üç Hikâye (tefrika hikâye), nr. 103- 128, 6 Mart 1312- 4 Eylül 1313 (18 Mart- 16 Eylül 1897)

Rebia, Ninni (şiir), nr. 29, 27 Teşrin-i Sâni 1311(9 Aralık 1895), s. 3

Recaizâde Ercüment Ekrem, Madam Rosamonde Rostand (makale), nr. 12 (412), 22 Mayıs 1319 (4 Haziran 1903), s. 272

S. Gülnaz, İki Öksüzler (hikâye), nr. 29, 27 Teşrin-i Sâni 1311(9 Aralık 1895), s. 3

S. Robe, İlk Tecrübe (tercüme hikâye) mtc. Fatma Fahrünnisa, nr. 97, 16 Kânûnı Sâni 1312 (28 Ocak 1897), s.2

S. Saniye, Hatıra-i Mektep (hatıra), nr. 34, 14 Kânûn-i Evvel 1311(26 Aralık 1895), s. 5

S. Saniye, Hatıra-i Mektep (hatıra), nr. 34, 14 Kânûn-i Evvel 1311(26 Aralık 1895), s. 5

S. Süreyya, Meyl-i Masumâne (hikâye), nr. 18, 19 Teşrin-i Evvel (31 Ekim 1895), s. 3

S. Yegâne, İki Hemşire Arasında (mektup), nr. 245/43, 30 Kânûn-i Evvel 1315 (11 Ocak 1900), s. 3

S. Yegâne, Kase-i Zehre (şiiir), nr. 244/42, 16 Kânûn-i Evvel 1315 (28 Aralık 1899), s. 4

Saadet Fethiye, Bir Kuşun Feryad-ı Mazlumânesi (hikâye), nr. 57, 28 Mart 1312 (9 Nisan 1896), s. 4

Saadet, Bir Gazete Muhabiresinin Sergüzeşti (hikâye), nr. 569, 6 Temmuz 1322 (19 Temmuz 1906), s. 2

Saadet, Bir Masumun Dünyadan Ferağı (deneme), nr. 38, 28 Kânûn-i Evvel 1311(9 Ocak 1896), s.3

Sabire Nalende, Manzume-i Hal (şiir), nr. 97, 16 Kânûnı Sâni 1312 (28 Ocak 1897), s.7

Sâdi, Aile Manzumeleri (şiir), nr. 34, 14 Kânûn-i Evvel 1311(26 Aralık 1895), s.2

Sâdi, Aile Manzumeleri (şiir), nr. 39, 1 Kânûn-i Sani 1311 (13 Ocak 1896), s. 4

Sâdi, Aile Manzumeleri (şiir), nr. 49, 5 Şubat 1311(17 Şubat 1896), s. 3

Sâdi, Aile Manzumeleri: Ağababamın Tefahürü (şiir), nr. 62, 2 Mayıs 1312 (14 Mayıs 1896), s. 4

Sâdi, Aile Manzumeleri: Analık (şiir), nr. 57, 28 Mart 1312(9 Nisan 1896), s. 5

Sâdi, Aile Manzumeleri: Bir Kızı Verdik Ere Yuttuk Hapı (şiir), nr. 59, 11 Nisan 1312 (23 Nisan 1896), s.6

Sâdi, Aile Manzumeleri: Bir Peder-i Hoşdâr (şiir), nr. 73, 25 Temmuz 1312 (6 Ağustos 1896), s. 6

Sâdi, Aile Manzumeleri: Hanımninem Durur mu ya? (şiir), nr. 64, 23 Mayıs 1312(4 Haziran 1896), s. 4

Sâdi, Aile Manzumeleri: Hayırsız Evlat (şiiir), nr. 67, 13 Haziran 1312(25 Haziran 1896), s. 7

Sâdi, Bir Köylü Kızın Gönüllü Olarak Harbe Götmiş Olan Yavuklusuna (şiiir), nr. 137, 6 Teşrin-i Sâni 1313 (18 Kasım 1897), s. 1

Sâdiye İclal, Ahlâki Hikâye (hikâye), nr. 326, 19 Ağustos 1317 (1 Eylül 1901), s. 2

Sâdiye İclal, Mini Mini Çiçekçi (şiiir), nr. 329, 6 Eylül 1317 (19 Eylül 1901), s. 1

Sâdiye İclal, Ona (şiiir), nr. 350, 7 Şubat 1317 (20 Şubat 1902), s. 1

Sâdiye İclal, Saadet-i Hayat (deneme), nr. 373, 25 Temmuz 1318 (7 Ağustos 1902), s. 1

Sâdiye, Bora (hikâye), nr. 42, 11 Kânûn-i Sâni 1311(23 Ocak 1896), s. 5

Sadri, Bir Robenson, bir Timsah (hikâye), nr. 6 (584), 8 Teşrin-i Sâni 1323 (21 Kasım 1907), s. 3

Sadri, Gül Fidanı (hikâye), nr. 9 (587), 29 Teşrin-i Sâni 1323 (12 Aralık 1907), s. 3

Saffet Nezihi,, nr. 336, 25 Teşrin-i Evvel 1317 (7 Kasım 1901), s. 4

Said, İzdivaç Hatıraları: Mektup (mektup), nr. 125, 14 Ağustos 1313(26 Ağustos 1897), s. 6

Saime, M. Hanım'ın Defterleri (deneme), nr. 46(446),-47(447) 22-29 Kânûn-i Sâni 1319 (4-11 Şubat 1904)

Saime, M. Hanım'ın Hanesi ve Kendisi (deneme), nr. 43(443), 1 Kânûn-i Sâni 1319 (14 Ocak 1904), s. 1001

Saime, M. Hanım'ın Mücevheratı (deneme), nr. 48(448), 5 Şubat 1319 (18 Şubat 1904), s. 1121

Saime, M. Hanım'ın Mütalaatı (deneme), nr. 44(444), 8 Kânûn-i Sâni 1319 (21 Ocak 1904), s. 1023

Saime, M. Hanım'ın Vezâif-i Yevmiyesi (deneme), nr. 45(445), 15 Kânûn-i Sâni 1319 (28 Ocak 1904), s. 1047

Sâliha Said, Manzume (şiiir), nr. 1, 19 Ağustos 1311 (31 Ağustos 1895), s. 4

Salime Servet, Devre-i Hicran (tefrika hikâye), nr. 133-135, 9-23 Teşrin-i Evvel 1313 (21 Ekim- 4 Kasım 1897)

Salime Servet, Kurumuş Çiçek (deneme), nr. 121, 17 Temmuz 1313 (29 Temmuz 1897), s. 5

Salime Servet, Oğluma Hitap (şiiir), nr. 134, 16 Teşrin-i Evvel 1313 (28 Ekim 1897), s. 2

Salime Servet, Ruzname-i Hayatımdan (günlük), nr. 117, 19 Haziran 1313 (1 Temmuz 1897), s.5

Saniye, Otuz Yıl Fasılalı İki Muhabbet (hikâye), nr. 79, 12 Eylül 1312 (24 Eylül 1896), s. 8

Satılmış, Bursa'dan (mektup), nr. 209/7-211/9, 22 Nisan-6 Mayıs 1315 (4-18 Mayıs 1899)

Seniye Neyir, Ezhar-ı Bahar (şiiir), nr. 365, 30 Mayıs 1318 (12 Haziran 1902),

s. 1

Seniye Neyir, Güzerân-ı Bahar (şiiir), nr. 357, 4 Nisan 1318 (17 Nisan 1902) ,

s. 1

Seniye, Hilvanda İdim (gezi yazısı), nr. 4, 31 Ağustos 1311(12 Eylül 1895),

s.3

Shakespeare, Toz Toprak Arasında Kalmış Bir Güle Hitap (tercüme hikâye),

mtc. M. İsmet, nr. 150, 5 Şubat 1313 (17 Şubat 1898), s. 3

Simone Davugor, Doğramacı (tercüme tefrika hikâye), nr. 551-553, 2-16

Mart 1322 (15 Mart-29 Mart 1906)

Suat, Bir Validenin Lisanından (şiiir), nr. 53, 22 Şubat 1311(5 Mart 1896), s. 6

Suat, Hastahane Âlemi (şiiir), nr. 206/4, 25 Mart 1315(6 Nisan 1899), s. 4

Süreyya Baişe, Küçük Faikaya (şiiir), nr. 19, 23 Teşrin-i Evvel 1311(4 Kasım

1895), s. 3

Ş. Makbule, (hikâye), nr. 10, 21 Eylül 1311 (3 Ekim 1895), s. 3

Ş., Tûlû (deneme), nr. 118, 26 Haziran 1313(8 Temmuz 1897), s. 5

Şadiye İrfan, Ah Bir Kuşçağız Olaydım (deneme), nr. 198, 21 Kânûn-i Sâni

1314 (2 Şubat 1899), s. 2

Şadiye İrfan, Hiss-i Teessür (deneme), nr. 195, 31 Kânûn-i Evvel 1314 (12

Ocak 1899), s.2

Şadiye Zekiye, Öksüz ve Yetim Bir Gelinin Tesirat-ı Kalbiyesi (deneme), nr. 49, 5 Şubat 1311(17 Şubat 1896), s. 3

Şadiye, Ah Minelmevt (deneme), nr. 187, 5 Teşrin-i Sâni 1314 (17 Kasım 1898), s. 2

Şadiye, Hayat-ı Matbuat (makale), nr. 237/35, 4 Teşrin-i Sâni 1315 (16 Kasım 1899), s. 5

Şadiye, Kitab-ı Hayatımdan İstinsah Edilmiş Bir Hatıra (hatıra-deneme), nr. 213/11, 20 Mayıs 1315 (1 Haziran 1899), s. 5

Şâdiye, Melek ve Çocuk İsimli bir Manzumenin Meali (makale), nr. 30, 30 Teşrin-i Sâni 1311(12 Aralık 1895), s.3

Şefika Sabiha, İbnü'l-Hakkı Tahir Beyefendi Âlilerine (mektup), nr. 55, 14 Mart 1312 (26 Mart 1896), s. 5

Şevkiye, Mahsul-ı Yeis (şiir), nr. 177, 27 Ağustos 1314 (8 Eylül 1898), s. 2

Şöhret, Bir Buçuk Yaşında Oğlum Mahmut Necib'e (şiir), nr. 5, 4 Eylül 1311(16 Eylül 1895), s.4

Şöhret, Tarih-i Veladet (şiir), nr. 109, 17 Nisan 1313 (29 Nisan 1897), s.6

T. (Ayn), Hikâye , nr. 399, 13 Şubat 1318 (26 Şubat 1903), s. 4

T. Câzim, Yeğenim Zühtü'ye (şiir), nr. 124, 7 Ağustos 1313(19 Ağustos 1897), s.3

Tâbân, Nazenin Kardeşim (mektup), nr. 280/78, 14 Eylül 1316 (27 Eylül 1900), s. 5

Tal'at, Bir Sabah Hatırası (deneme), nr. 21, 30 Teşrin-i Evvel 1311(11 Kasım 1895), s. 2

Tal'at, Manzume (şiir), nr. 1,19 Ağustos 1311(31 Ağustos 1895), s. 4

Tal'at, Manzume (şiir), nr. 1,19 Ağustos 1311(31 Ağustos 1895), s. 4

Talat Ali, Sahil-i Bahrda Sardalya (deneme), nr. 399, 13 Şubat 1318 (26 Şubat 1903), s. 4

Theodor Mora, Esatir İçinde Bir Güzellik (mektup), mtc. M. Timsal, nr. 33, 11 Kânûn-i Evvel 1311 (23 Aralık 1895), s. 3

Tolstoy, Hikâye-i İzdivaç (tercüme tefrika hikâye), nr. 307/105-, 5 Nisan-1317 (18 Nisan 1901)

V. (Ayın),Hasta Çocuğuma (şiir), nr. 173, 30 Temmuz 1314 (11 Ağustos 1898), s. 3

Vensan Kozyokeviç, Zevcemin Kitabeti (tercüme hikâye), mtc. Nigarzâde Münir, nr. 111, 8 Mayıs 1313(20 Mayıs 1897), s. 5

Yaşar Bint-i Kadri, Manzume (şiir), nr. 126, 19 Ağustos 1313(31 Ağustos 1897), s.2

Yaşar Bint-i Kadri, Tebrik (şiir), nr. 96, 7 Kânûn-i Sâni 1312(19 Ocak 1897), s.2

Z. Şöhret, Nazire (şiir), nr. 120, 10 Temmuz 1313(22 Temmuz 1897), s. 7

Zamakovitz Michael, Sayfiye'den Avdet (tercüme hikâye), nr. 5 (583), 1
Teşrin-i Sâni 1323 (14 Kasım 1907), s. 2

Zekiye, Münkesir Kalbimin Amal-i Garibesi, nr. 256/54, 23 Mart 1316 (5
Nisan 1900), s. 4

Zekiye, Teessürat-ı Amikadan Sonra (deneme), nr. 300/98, 8 Şubat 1316 (21
Şubat 1901), s. 3

Zeynep, (makale), nr. 7, 11 Eylül 1311 (23 Eylül 1895), s. 2

Ziya Şakir, Bir Kontes'in Defteri Hissiyatından (hikâye), nr. 21 (599), 28
Şubat 1323 (12 Mart 1908), s. 3

Ziya, Kadıköyü Menazırından (şiir), nr. 219/17, 1 Temmuz 1315 (13
Temmuz 1899), s. 3

Zübeyde, Bir Masalın Neticesi (mektup), nr. 19, 23 Teşrin-i Evvel 1311(4
Kasım 1895), s. 5

3.2. ESER ADINA GÖRE ALFABETİK İNDEKS

..... (deneme), Fatma Aliye, nr. 184, 15 Teşrin-i Evvel 1314 (27 Ekim 1898),
s. 1

..... (deneme), Fatma Aliye, nr. 191, 3 Kânûn-i Evvel 1314 (15 Aralık 1898),
s.1

..... (deneme), Leyla, nr. 170, 9 Temmuz 1314 (21 Temmuz 1898), s. 1

..... (deneme), Rana Bint-i Saffet, nr. 311/109, 2 Mayıs 1317 (15 Mayıs 1901), s. 7

..... (deneme), Saffet Nezihi, nr. 336, 25 Teşrin-i Evvel 1317 (7 Kasım 1901), s. 4

..... (hikâye), Ş. Makbule, nr. 10, 21 Eylül 1311 (3 Ekim 1895), s. 3

..... (makale), Zeynep, nr. 7, 11 Eylül 1311 (23 Eylül 1895), s. 2

..... (şiiir), (Elif). Fahrünnisa, nr. 14, 5 Teşrin-i Evvel 1311(17 Ekim 1895), s. 4

..... (şiiir), (Elif). Fecrinnisa, nr. 16, 12 Teşrin-i Evvel 1311(24 Ekim 1895), s. 4

..... (şiiir), Alexandra Efrinuh, nr. 200, 11 Şubat 1314 (23 Şubat 1899), s. 1

..... (şiiir), Ayşe Vuslat, nr. 44, 19 Kânûn-i Sâni 1311(31 Ocak 1896), s.4

..... (şiiir), Emine Mediha, nr. 76, 19 Ağustos 1312(31 Ağustos 1896), s.2

..... (şiiir), Emine Nimet, nr. 76, 19 Ağustos 1312(31 Ağustos 1896), s.2

..... (şiiir), Fatma Fazıla, nr. 44, 19 Kânûn-i Sâni 1311(31 Ocak 1896), s.4

..... (şiiir), Fatma Müfide, nr. 71, 11 Temmuz 1312 (23 Temmuz 1896), s.5

..... (şiiir), Fatma, nr. 14, 5 Teşrin-i Evvel 1311(17 Ekim 1895), s. 4

..... (şiiir), Fikriye Leman, nr. 360, 25 Nisan 1318 (8 Mayıs 1902), s. 5

- (şiiir), Hamide, nr. 76, 19 Ağustos 1312(31 Ağustos 1896), s.2
- (şiiir), Leyla, nr. 173, 30 Temmuz 1314 (11 Ağustos 1898), s. 1
- (şiiir), Leyla, nr. 7, 11 Eylül 1311(23 Eylül 1895), s. 4
- (şiiir), Lütffiye , nr. 44, 19 Kânûn-i Sâni 1311(31 Ocak 1896), s.4
- (şiiir), Makbule Leman, nr. 74, 1 Ağustos 1312(13 Ağustos 1896), s. 4
- (şiiir), Naciye, nr. 44, 19 Kânûn-i Sâni 1311(31 Ocak 1896), s. 4
- (şiiir), Naciye, nr. 44, 19 Kânûn-i Sâni 1311(31 Ocak 1896), s.4
- (şiiir), Nadire, nr. 76, 19 Ağustos 1312 (31 Ağustos 1896), s.2
- (şiiir), Nemire, nr. 7, 11 Eylül 1311(23 Eylül 1895), s. 4
- (mektup), Madam Gülnar, nr. 16, 12 Teşrin-i Evvel 1311 (24 Ekim 1895), s. 3
- “Nisvan-ı İslâma Dair Olan Mûlahaza” Makalesine Cevap (makale), Nigar Bint-i Osman, nr. 40, 4 Kânûn-i Sâni 1311(16 Ocak 1896), s. 2
- A. Rasime Hanım (makale), Fatma Şadiye, nr. 296/94, 4 Kânûn-i Sâni 1316 (17 Ocak 1901), s. 1
- A. Rasime Hanım Hazretlerine Takdirat (makale),, nr. 181, 24 Eylül 1314 (6 Ekim 1898), s. 2
- Acz ve Nahvet (tercüme hikâye), Guy de Maupassant, nr. 252/50, 24 Şubat 1315 (8 Mart 1900), s. 3

Açıtığın Kalem (şiiir), Nigar Bint-i Osman, nr. 136, 30 Teşrin-i Evvel 1313 (11 Kasım 1897), s. 1

Adada Bir Akşam (şiiir), Leyla Feride, nr. 112, 15 Mayıs 1313 (27 Mayıs 1897), s. 4

Ah Bir Kuşcağız Olaydım (deneme), Şadiye İrfan, nr. 198, 21 Kânûn-i Sâni 1314 (2 Şubat 1899), s. 2

Ah Gittin (deneme),, nr. 205/3, 18 Mart 1315 (30 Mart 1899), s. 3

Ah İstersen, Eğer İstersen (deneme), N.S., nr. 206/4, 25 Mart 1315 (6 Nisan 1899), s. 4

Ah Minelmevt (deneme), Şadiye, nr. 187, 5 Teşrin-i Sâni 1314 (17 Kasım 1898), s. 2

Ah Olsa Bu Yer Benim Mekânım (şiiir), M. İhsan, nr. 18, 19 Teşrin-i Evvel(31 Ekim 1895), s. 3

Ah Sıhhat (şiiir), Makbule Leman, nr. 58, 4 Nisan 1312(16 Nisan 1896), s.1

Ah! (şiiir),, nr. 177, 27 Ağustos 1314 (8 Eylül 1898), s. 3

Ah... Sıhhat (şiiir), Makbule Leman, nr. 180, 17 Eylül 1314 (29 Eylül 1898), s. 2

Ahlâki Hikâye (hikâye), Sâdiye İclal, nr. 326, 19 Ağustos 1317 (1 Eylül 1901), s. 2

Ahretlik (tefrika hikâye), Rânâ Bint-i Saffet, nr. 56-58, 21 Mart- 4 Nisan 1312 (2- 16 Nisan 1896)

Ahzan-ı Hazan (hikâye), A. Rasime, nr.132, 2 Teşrin-i Evvel 1313 (14 Ekim 1897), s.2

Aile İçinde Kış (deneme), (Ayın). Mazhar, nr. 18 (596), 7 Şubat 1323 (20 Şubat 1908), s. 2

Aile Manzumeleri (şiiir), Sâdi, nr. 34, 14 Kânûn-i Evvel 1311(26 Aralık 1895), s.2

Aile Manzumeleri (şiiir), Sâdi, nr. 39, 1 Kânûn-i Sani 1311 (13 Ocak 1896), s. 4

Aile Manzumeleri (şiiir), Sâdi, nr. 49, 5 Şubat 1311(17 Şubat 1896), s. 3

Aile Manzumeleri: Ağababamın Tefahürü (şiiir), Sâdi, nr. 62, 2 Mayıs 1312 (14 Mayıs 1896), s. 4

Aile Manzumeleri: Analık (şiiir), Sâdi, nr. 57, 28 Mart 1312(9 Nisan 1896), s. 5

Aile Manzumeleri: Bir Kızı Verdik Ere Yuttuk Hapı (şiiir), Sâdi, nr. 59, 11 Nisan 1312 (23 Nisan 1896), s.6

Aile Manzumeleri: Bir Peder-i Hoşdâr (şiiir), Sâdi, nr. 73, 25 Temmuz 1312 (6 Ağustos 1896), s. 6

Aile Manzumeleri: Hanımınem Durur mu ya? (şiiir), Sâdi, nr. 64, 23 Mayıs 1312(4 Haziran 1896), s. 4

Aile Manzumeleri: Hayırsız Evlat (şiiir), Sâdi, nr. 67, 13 Haziran 1312(25 Haziran 1896), s. 7

Aks-i Seda (şiiir), Leyla, nr. 180, 17 Eylöl 1314 (29 Eylöl 1898), s. 2

Alöl (hikâye), İsmet, nr. 171, 16 Temmuz 1314 (28 Temmuz 1898), s. 2

Andre (tercüme tefrika hikâye), Anatole France, nr. 9 (459)-10 (460), 29 Nisan-6 Mayıs 1320 (12-19 Mayıs 1904)

Angel'in Tasarrufu (tefrika hikâye), Faik Sabri, nr. 533, 12 Teşrin-i Evvel 1321 (25 Ekim 1905), s. 3

Annelik (şiiir), Bahriye, nr. 385, 24 Teşrin-i Evvel 1318 (6 Kasım 1902), s. 4

Annemi Pek Severim (şiiir), Mevhibe, nr. 8, 14 Eylöl 1311 (26 Eylöl 1895), s. 4

Annemin Mezarında (deneme), R. (Aydın), nr. 175, 13 Ağustos 1314 (25 Ağustos 1898), s. 2

Arman'dan Klamaniş'e (tefrika roman), Nigar Bint-i Osman, nr. 149-181, 29 Kânûn-i Sâni 1313-24 Eylöl 1314 (10 Şubat- 6 Ekim 1898)

Arz-ı Hakikat (makale), Nigar Bint-i Osman, nr. 77, 29 Ağustos 1312(10 Eylöl 1896), s.2

Arz-ı Meserret (makale), Makbule Leman, nr. 76, 19 Ağustos 1312 (31 Ağustos 1896), s.3

Arz-ı Nedamet (şiiir),, nr. 166, 11 Haziran 1314 (23 Haziran 1898), s. 2

Arz-ı Teşekkür (mektup), Nigar Bint-i Osman, nr. 70, 4 Temmuz 1312(16 Temmuz 1896), s. 2

Arzu Ediyorum ki (deneme), N. S., nr. 203/1, 4 Mart 1315(16 Mart 1899), s. 4

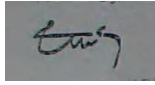
Asabiyet (deneme), Nigar Bint-i Osman, nr. 188, 12 Teşrin-i Sâni 1314 (24 Kasım 1898), s. 1

Âsâr-ı Edebiyye: Dört Sefer (deneme), Nigar Bint-i Osman, nr. 145, 1 Kânûn-i Sâni 1313 (13 Ocak 1898), s. 1

Astra (tefrika tercüme roman), Carmen Sylva, nr. 1-42 19 Ağustos 1311(31 Ağustos 1895)-11 Kânûn-i Sani 1311(23 Ocak 1896)

Aşçı Kadın (tercüme hikâye), Henry L., nr. 12 (462), 20 Mayıs 1320 (2 Haziran 1904), s. 186

Aşk-ı Girizan (tercüme tefrika roman), Henri Bordeaux, mtc. Faik Sabri, nr. 6(456)-12(462), 8 Nisan-20 Mayıs 1320 (21 Nisan- 2 Haziran 1904)

Aşkım ile İstihza Edenlere (şiir), , nr. 205/3, 18 Mart 1315 (30 Mart 1899), s. 3

At Üzerinde (tercüme hikâye), Guy de Maupassant, mtc. Ali Muzaffer, nr. 24 (424)-26 (426), 14-28 Ağustos 1319 (27 Ağustos-10 Eylül 1903)

Avrupa ve Amerika Matbuatının Bazı Âdât-ı Hasenesi (makale), A. Rasime, nr. 284/82, 12 Teşrin-i Evvel 1316 (25 Ekim 1900), s. 1

Azizem Sevgili Muhibbem (mektup),, mtc. Nigar Bint-i Osman, nr. 68, 20 Haziran 1312 (2 Temmuz 1896), s.1

Bablölerden İbret Alalım (makale), Fatma Aliye, nr. 2, 23 Ağustos 1311 (4 Eylül 1895), s. 2

Bahar (deneme), A. Rasime, nr. 157, 2 Nisan 1314 (14 Nisan 1898), s. 2

Bahar (deneme), Ahmet Galip, nr. 28 (605), 17 Nisan 1324 (30 Nisan 1908), s. 5

Bahar (deneme), Nigar Bint-i Osman, nr. 62, 2 Mayıs 1312 (14 Mayıs 1896), s. 1

Bahar Hakkında (deneme), (Elif). Şaziye, nr. 64, 23 Mayıs 1312(4 Haziran 1896), s. 7

Bahar Müjdecileri (şiir),, nr. 304/102, 8 Mart 1317 (21 Mart 1901), s. 8

Bahar Müvacehesinde (deneme), A. Rasime, nr. 205/3, 18 Mart 1315 (30 Mart 1899), s. 2

Baharda Bir Sabah (deneme), Münire, nr. 4, 31 Ağustos 1311(12 Eylül 1895), s. 2

Bahtiyar (hikâye), Nigar Bint-i Osman, nr. 106, 27 Mart 1312 (8 Nisan 1897), s.1

Balıkçı Kızı (tefrika tercüme roman), Madam L. Hameau, mtc. Sadri, nr. 10 (588)- 26(604), 6 Kânûn-i Evvel 1323-9 Nisan 1324 (19 Aralık 1907-22 Nisan 1908)

Balıkçının Zevcesi (hikâye),, nr. 3 (581), 11 Teşrin-i Evvel 1323 (24 Ekim 1907), s. 2

Bebeğimle Ben (şiiir), Bahriye, nr. 387, 14 Teşrin-i Sâni 1318 (27 Kasım 1902), s. 2

Ben İsterim ki (deneme), N. S., nr. 204/2, 11 Mart 1315 (23 Mart 1899), s. 4

Benimle İshak (şiiir), Abdülhak Mihrünnisa, nr. 136, 30 Teşrin-i Evvel 1313 (11 Kasım 1897), s. 2

Bertrant'ın Evinde (tercüme hikâye), Paul de Kock, mtc. Sadri, nr. 5 (583), 1 Teşrin-i Sâni 1323 (14 Kasım 1907), s. 4

Beyan-ı Peşimâni (şiiir), M. S., nr. 164, 28 Mayıs 1314 (9 Haziran 1898), s. 3

Biçare Alil (hikâye), Nevin Aliye, nr. 299/97, 1 Şubat 1316 (14 Şubat 1901), s. 5

Biçare Çocuk! Zavallı Mader (hikâye), İsmet, nr. 12, 28 Eylül 1311(10 Ekim 1895), s. 3

Bikes Kız (hikâye),, nr. 6 (584), 8 Teşrin-i Sâni 1323 (21 Kasım 1907), s. 2

Bîkes(tefrika roman), Emine Semiye, nr. 98-138, 23 Kanun-ı Sâni 1312-13 Teşrin-i Sâni 1313 (4 Şubat 1897-25 Kasım 1897)

Bint-i Ahmed Remziye Hanım'a: Teşviknâme-i Maarif (mektup), Makbule Leman, nr. 52, 15 Şubat 1311 (27 Şubat 1896), s. 5

Bir Âmâ Çocuğun Tahassürü (hikâye), D. Saime, nr. 79, 12 Eylül 1312 (24 Eylül 1896), s. 6

Bir Bahtiyar Zevce (deneme), (Aydın). Behice, nr. 344, 20 Kânûn-i Evvel 1317 (2 Ocak 1902), s. 5

Bir Buçuk Yaşında Oğlum Mahmut Necib'e (şiiir), Şöhret, nr. 5, 4 Eylül 1311(16 Eylül 1895), s.4

Bir Çamaşırcı Kadının İfadesi (?),Emine Aliye, nr. 496, 20 Kânûn-i Sâni 1320 (2 Şubat 1905), s. 2

Bir Çiftçi Kızının İzdivacı (hikâye),, nr. 5 (583), 1 Teşrin-i Sâni 1323 (14 Kasım 1907), s. 5

Bir Çocuğun Hasbihali (tercüme şiiir), Keçecizâde (Elif). İkbal, nr. 3, 28 Ağustos 1311 (9 Eylül 1895), s. 4

Bir Çocuk Lisanından: Anne (şiiir), Lütfiye, nr. 58, 4 Nisan 1312(16 Nisan 1896), s.2

Bir Eser-i Ceste (hikâye),, nr. 308/106, 11 Nisan 1317 (24 Nisan 1901), s. 2

Bir Facia-ı Beytiye (tercüme hikâye),, mtc. M.R., nr. 143, 28 Kânûn-i Evvel 1313 (9 Ocak 1898), s. 5

Bir Fıkra-i Müdhike (hikâye), Emine Semiye, nr. 68, 20 Haziran 1312(2 Temmuz 1896), s.5

Bir Fotoğraf Arkasına (şiiir), Hicran, nr. 195, 31 Kânûn-i Evvel 1314 (12 Ocak 1899), s.3

Bir Gazete Muhabiresinin Sergüzeşti (hikâye), Saadet, nr. 569, 6 Temmuz 1322 (19 Temmuz 1906), s. 2

Bir Gece (deneme), Hüsniye Celalet, nr. 9 (459), 29 Nisan 1320 (12 Mayıs 1904), s. 135

Bir Gece (tercüme hikâye), Paul de Kock, mtc. Sadri, nr. 21 (599), 28 Şubat 1323 (12 Mart 1908), s. 4

Bir Gece Taamı (tefrika tercüme hikâye), Guy de Maupassant, mtc. Ali Muzaffer, nr. 21 (421)-22(422), 24-31 Temmuz 1319 (6-13 Ağustos 1903)

Bir Gülnihal Sabahta (şiir),, nr. 199, 28 Kânûn-i Sâni 1314(9 Şubat 1899), s. 1

Bir Gün Daha (tercüme hikâye), Paul de Kock, mtc. Sadri, nr. 25 (602), 27 Mart 1323 (9 Nisan 1907), s. 4

Bir Güzel Kız Çocuğu (?), Paul Bourget, mtc. (elif). İhsan, nr. 5 (405), 3 Nisan 1319 (16 Nisan 1903), s. 107

Bir Haftalık Teessür Mahsulü (şiir), Leyla Feride, nr. 121, 17 Temmuz 1313(29 Temmuz 1897), s. 5

Bir Hanendenin Kalbi (tercüme hikâye), Auguste Germain, mtc. Mustafa Asım, nr. 351, 14 Şubat 1317 (27 Şubat 1902), s. 2

Bir Hanıma (mektup), Alexander Dumas, mtc. Fatma, nr. 48, 1 Şubat 1311(13 Şubat 1896), s. 4

Bir Hatıra-ı Seyahat (hatıra), A. Rasime, nr. 165, 4 Haziran 1314 (16 Haziran 1898), s. 2

Bir Hatıra-i Sebâvet (hatıra), Fatma Fahrünnisa, nr. 75, 8 Ağustos 1312 (20 Ağustos 1896), s. 3

Bir Hatıra: Şemsiyenin Tarihi (hatıra/deneme), Nâzikizâde Mehmet Hilmi, nr. 120, 10 Temmuz 1313(22 Temmuz 1897), s. 4

Bir Hikâye: Tashih (hikâye), Makbule Leman, nr. 14, 5 Teşrin-i Evvel 1311 (17 Ekim 1895), s. 2

Bir Kadında İstirâhat-ı Vicedâniyye Nasıl Hasıl Olurmuş? (hikâye), Fatma Fahrünnisa, nr. 81, 26 Eylül 1312 (8 Ekim 1896), s. 2

Bir Kızcağızla Kelebek (şiir), Necip Necâti, nr. 35, 18 Kânûn-i Evvel 1311(30 Aralık 1895), s. 2

Bir Kızın Talihi (tefrika tercüme roman), Margret Laura, nr. 42-65, 11 Kânûn-i Sâni 1311- 30 Mayıs 1312 (23 Ocak 1896-11 Haziran 1896)

Bir Kontes'in Defteri Hissiyatından (hikâye), Ziya Şakir, nr. 21 (599), 28 Şubat 1323 (12 Mart 1908), s. 3

Bir Kontesin Hikâyesi (tefrika hikâye),, nr. 103 (Hanımlara Mahsus Gazete'nin Genç Kızlara Mahsus İlavesi), 6 Mart 1312- (18 Mart 1897-)

Bir Köylü Kızın Gönüllü Olarak Harbe Gitmiş Olan Yavuklusuna (şiir), Sâdi, nr. 137, 6 Teşrin-i Sâni 1313 (18 Kasım 1897), s. 1

Bir Köylünün Hayat-ı Mesudânesi (hikâye), F. Nebahat, nr. 37, 25 Kânûn-i Evvel 1311(6 Ocak 1896), s. 2

Bir Kuşun Feryad-ı Mazlumânesi (hikâye), Saadet Fethiye, nr. 57, 28 Mart 1312 (9 Nisan 1896), s. 4

Bir Küçük Hikâye (hikâye), Mehmet Cemil, nr. 113, 22 Mayıs 1313(3 Haziran 1897), s. 5

Bir Levha-i Garibâne (hikâye), İlyas Sükûti, nr. 119, 3 Temmuz 1313(15 Temmuz 1897), s. 6

Bir Mader-i Mütéhassır (şiiir), Nigar Bint-i Osman, nr. 161, 7 Mayıs 1314 (19 Mayıs 1898), s.1

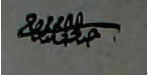
Bir Maderü'l-medîdenin Feryâd-ı Elimânesi (hikâye),, nr. 123, 31 Temmuz 1313 (12 Ağustos 1897), s. 6

Bir Makale (makale), H. İkbâl, nr. 28, 23 Teşrin-i Sâni 1311(5 Aralık 1895), s. 2

Bir Masalın Neticesi (mektup), Zübeyde, nr. 19, 23 Teşrin-i Evvel 1311(4 Kasım 1895), s. 3

Bir Masumun Dünyadan Ferağı (deneme), Saadet, nr. 38, 28 Kânûn-i Evvel 1311(9 Ocak 1896), s.3

Bir Mehd-i Lahd-nişîn (şiiir),, mtc. Fatma, nr. 20, 26 Teşrin-i Evvel 1311(7 Kasım 1895), s. 2

Bir Muazzebe (şiiir), , nr. 206/4, 25 Mart 1315(6 Nisan 1899), s. 4

Bir Muhibbe İçin (şiiir), Naime Nimet, nr. 396, 23 Kânûn-i Sâni 1318 (5 Şubat 1903), s. 1

Bir Müslümanın Kalbi (hikâye), Hamiyet Zehra, nr. 38, 28 Kânûn-i Evvel 1311(9 Ocak 1896), s.2

Bir Mütéhassısenin Tefekkürâtı (hikâye), Emine Vahide, nr. 13, 2 Teşrin-i Evvel 1311 (14 Ekim 1895), s.2

Bir Nevzata Hitap (deneme), Lamia, nr. 123, 31 Temmuz 1313(12 Ağustos 1897), s. 7

Bir Pir-i Salhûrde'nin Tasvir-i Hâli (deneme), Lamia, nr. 130, 18 Eylül 1313 (30 Eylül 1897), s. 3

Bir Robenson, bir Timsah (hikâye), Sadri, nr. 6 (584), 8 Teşrin-i Sâni 1323 (21 Kasım 1907), s. 3

Bir Sabah Hatırası (deneme), Tal'at, nr. 21, 30 Teşrin-i Evvel 1311(11 Kasım 1895), s. 2

Bir Sevdazedenin Jurnalinden: Kânun-ı Evvelde (hikâye), , mtc. Hafize nr. 174, 6 Ağustos 1314 (18 Ağustos 1898), s. 2

Bir Tesadüf (tercüme hikâye), Madam Le Baron De Saschenbach mtc. Fatma Fahrünnisa, nr. 109, 17 Nisan 1313 (29 Nisan 1897), s.6

Bir Valide Lisanından: Mini Mini Yaramaza Ninni (şiiir), Bint-i Ahmed Remziye, nr. 54, 29 Şubat 1311(12 Mart 1896), s. 4

Bir Validenin Lisanından (şiiir), Suat, nr. 53, 22 Şubat 1311(5 Mart 1896), s. 6

Bir Validenin Mezarı (tercüme mensur şiiir),, mtc. Hatice Leman, nr. 4 (404), 27 Mart 1319 (9 Nisan 1903), s.83

Bir Validenin Oğluna Nasihati (şiiir),, nr. 65, 30 Mayıs 1312 (11 Haziran 1896), s. 5

Bir Validenin Taşrada Tahsilde Bulunan Oğluna Yazdığı Mektuptur (mektup), N. Akleyl, nr. 33, 11 Kânûn-i Evvel 1311(23 Aralık 1895), s. 3

Bir Validenin Terennümatı (tercüme şiiir), , R.V., nr. 56, 21 Mart 1312(2 Nisan 1896), s. 6

Bir Yetime Ağzından: Valide Kucağı (deneme), Ayşe Vuslat, nr. 50, 8 Şubat 1311(20 Şubat 1896), s. 3

Bir Yetimin İlk Günleri (hikâye), M. Hacer, nr. 32, 7 Kânûn-i Evvel (19 Aralık 1895), s. 4

Bir Yetimin Lisanından (tercüme şiir), , mtc. M.R., nr. 55, 14 Mart 1312(26 Mart 1896), s. 6

Bir Ziyafet (tercüme hikâye), Gaston Deschamps, mtc. Fatma Pakize, nr. 7 (407), 17 Nisan 1319 (30 Nisan 1903), s. 154

Biraderle Hemşire (tefrika hikâye)),, nr. 104 (Hanımlara Mahsus Gazete'nin Genç Kızlara Mahsus İlavesi 2), 13 Mart 1312(25 Mart 1897), s.2

Biri Osmanlı Diğeri Fransız İki Edibe-i Bi-Hemtânın Mülakatları (makale),, nr. 94, 26 Kânûn-i Evvel 1312 (7 Ocak 1897), s.1

Birinci Mükâfat (tercüme tefrika roman), Gülistan İsmet, nr. 339-377, 14 Teşrin-i Sâni 1317-29 Ağustos 1318 (27 Kasım 1901-12 Eylül 1902)

Bizdeki Edebiyat Merakına Dair (makale), A. Rasime, nr. 178-179, 3-10 Eylül 1314 (15-22 Eylül 1898)

Bora (hikâye), Sâdiye, nr. 42, 11 Kânûn-i Sâni 1311(23 Ocak 1896), s. 5

Bu da Bir Mukaleme (hikâye), Nilüfer, nr. 47, 29 Kânûn-i Sâni 1311(10 Şubat 1896), s. 3

Bu Gözler (şiir), Leyla Feride, nr. 118, 26 Haziran 1313 (8 Temmuz 1897), s. 5

Bugün Böyleyim (şiir),, nr. 163, 21 Mayıs 1314 (2 Haziran 1898), s. 3

Bursa'dan (mektup), Satılmış, nr. 209/7-211/9, 22 Nisan-6 Mayıs 1315 (4-18 Mayıs 1899)

Butterfly Ailesi (tercüme tefrika roman), , mtc. A. Rasime, nr. 166-261/59, 11 Haziran 1314- 4 Mayıs 1316 (23 Haziran 1898- 17 Mayıs 1900)

Bülbül (deneme), Aliye Şefika, nr. 7(457), 15 Nisan 1320 (28 Nisan 1904), s. 102

Bülbül (şiir), (Aydın). F. , nr. 56, 21 Mart 1312 (2 Nisan 1896), s. 6

Büyük İftihar (mektup), Hayriye Mağmume, nr. 64, 23 Mayıs 1312 (4 Haziran 1896), s. 1

Büyükada (deneme), Nigar Bint-i Osman, nr. 80, 19 Eylül 1312(1 Ekim 1986), s. 1

Cannes Şehri (tercüme hikâye), Guy de Maupassant, mtc A. Rasime, nr. 223/21, 29 Temmuz 1315 (10 Ağustos 1899), s. 2

Carmen Sylva (biyografi),, nr. 19 (Kısm-ı Musavver), nr. 19, 23 Teşrin-i Evvel 1311(4 Kasım 1895), s.1

Caroline'in Bergüzârı (tercüme tefrika roman), Paul de Kock, nr. 20 (598)-, 21 Şubat 1323 (5 Mart 1908)-

Cerihadâr (şiir), Nigar Bint-i Osman, nr. 111, 8 Mayıs 1313(20 Mayıs 1897), s. 2

Cevap (mektup), Emine Semiye, nr. 68, 20 Haziran 1312(2 Temmuz 1896), s.3

Cevapnâme (mektup), Hamiyet Zehra, nr. 53, 22 Şubat 1311 (5 Mart 1896), s. 5

Ceza-ı Efâl (şiir), Makbule Leman, nr. 77, 29 Ağustos 1312 (10 Eylül 1896), s.1

Claudine (tercüme tefrika roman),, mtc. Hikmet Naci, nr. 7(457)-11(461), 15 Nisan-13 Mayıs 1320 (28 Nisan-16 Mayıs 1904)

Cülusiye Şarkısı (şiiir), Emine Hayriye, nr. 76, 19 Ağustos 1312 (31 Ağustos 1896), s.2

Çığlık (şiiir),, nr. 153, 5 Mart 1314 (17 Mart 1898), s. 2

Çırpıcı Çayırı (gezi yazısı), Nedime, nr. 16, 12 Teşrin-i Evvel 1311(24 Ekim 1895), s. 4

Çiçek (şiiir),, nr. 184, 15 Teşrin-i Evvel 1314 (27 Ekim 1898), s. 2

Çiçek ve Humma Hastalığından Esirfıraş Olmuş Bir Çocuğa Validesi Ağzından (deneme), Emine Mediha, nr. 75, 8 Ağustos 1312 (20 Ağustos 1896), s. 4

Çiçekçi Kız (hikâye),, nr. 118, 26 Haziran 1313(8 Temmuz 1897), s. 2

Çiçekler Perisinin İffeti (hikâye), M. Nigâr, nr. 66, 6 Haziran 1312 (18 Haziran 1896), s.4

Çiftçi (hikâye), Guy de Maupassant, nr. 14 (464), 3 Haziran 1320 (16 Haziran 1904), s. 220

Çingene Kızı (tefrika roman), Halide, nr. 231/29-267/65, 23 Eylül 1315- 15 Haziran 1316 (5 Ekim 1899-27 Haziran 1900)

Çocuk (şiiir), Fatma Şadiye, nr. 9, 18 Eylül 1311 (30 Eylül 1895), s. 5

Çocuk (tefrika hikâye),, nr. 9 (409) -10 (410), 1-10 Mayıs 1319 (14-23 Mayıs 1903)

Çocuklara Mahsus Gazete (eser tanıtımı), Emine Semiye, nr. 61, 25 Nisan 1312 (7 Mayıs 1896), s.2

Çok Yaşa (...) Sultan Abdülhamit Hazretleri (şiiir) Dilpezîr,, nr. 330, 13 Eylöl
1317 (26 Eylöl 1901), s. 1

Dağlar, Denizler (deneme), Nigar Bint-i Osman, nr. 78, 5 Eylöl 1312 (17
Eylöl 1896), s. 1

Davet (tercüme hikâye), , mtc. Nigar Bint-i Osman, nr. 31, 4 Kânûn-i
Evvel 1311 (16 Aralık 1895), s. 3

Dedikodu (hikâye), İsmet, nr. 13, 2 Teşrin-i Evvel 1311 (14 Ekim 1895), s. 4

Değirmenin Kadınları (hikâye),, nr. 528, 8 Eylöl 1321 (21 Eylöl 1905),
s. 3

Deniz Üzerinde Balonla Seyahat (tercüme tefrika roman),, mtc. Ali
Muzaffer, nr. 28 (428)-40(440), 11 Eylöl- 4 Kanun-i Evvel 1319 (24 Eylöl-17
Aralık 1903)

Devre-i Hicran (tefrika hikâye), Salime Servet, nr. 133-135, 9-23 Teşrin-i
Evvel 1313 (21 Ekim- 4 Kasım 1897)

Dilbeste, P. Fahriye, nr. 324/122-, 2 Ağustos 1317 (15 Ağustos 1901)-

Dilfikâr (tefrika roman), P. Fahriye, nr. 314/112- , 24 Mayıs 1317 (6 Haziran
1901)-

Dilharap (tefrika roman), Fatma Fahrünnisa, nr. 88-113, 14 Teşrin-i Sâni
1312 -22 Mayıs 1313 (26 Kasım 1896- 3 Haziran 1897)

Diyorsunuz ki (şiiir), Memduh, nr. 209/7, 22 Nisan 1315 (4 Mayıs 1899), s. 4

Doğramacı (tercüme tefrika hikâye), Simone Davugor, nr. 551-553, 2-16
Mart 1322 (15 Mart-29 Mart 1906)

Duhter-i Emvac (tefrika tercüme hikâye),, nr. 93- 98, 19 Kânûn-i Evvel
1312-23 Kânûn-i Sâni 1312 (31 Aralık 1896- 4 Şubat 1897)

Duhter-i Pâke Nasihat (şiiir), Hüseyin Remzi, nr. 108 (Hanımlara Mahsus Gazete'nin Genç Kızlara Mahsus İlavesi 6), 10 Nisan 1313(22 Nisan 1897), s.1

Dul Kadın (şiiir), Mehmet Rıfat, nr. 90, 28 Teşrin-i Sâni 1312 (3 Aralık 1896), s. 6

Düşündüğüm (şiiir), Fatma Şevket, nr. 139, 20 Teşrin-i Sâni 1313 (2 Aralık 1897), s. 1

Edebi Mektup (deneme), Avanzâde Mehmet Süleyman, nr. 118, 26 Haziran 1313(8 Temmuz 1897), s. 2

Edebi Mektuplardan (tercüme mektup), , mtc. Nazmiye, nr. 82, 3 Teşrin-i Evvel 1312 (15 Ekim 1896), s. 4

Efâzıl-ı Ulema-yı İslâmiye ve Osmaniye'den Cevdet Paşa Merhumun Küçük Kerimesi İsmetli Emine Semiye Hanımefendi Hazretleri (biyografi), , nr. 55, 14 Mart 1312 (26 Mart 1896), s. 2

Efendim (mektup), Matmazel Whiteley, nr. 153, 5 Mart 1314 (17 Mart 1898), s. 3

Ekmeğin Tarihi (makale), , nr. 317/115, 14 Haziran 1317 (27 Haziran 1901), s. 7

Elvâh-ı Şairâne (hikâye) mtc. Nazmiye, , nr. 70-75, 4 Temmuz-8 Ağustos 1312(16 Temmuz-20 Ağustos 1896)

Emel (şiiir),, nr. 10, 21 Eylöl 1311 (3 Ekim 1895), s. 3

Emel-i Metruk (şiiir),, nr. 203/1, 4 Mart 1315(16 Mart 1899), s. 5

Emine Semiye Hakkında (makale),, nr. 200, 11 Şubat 1314 (23 Şubat 1899), s. 1

Emine Semiye Hanımefendi Hazretleri (makale),, nr. 199, 28 Kânûn-i Sâni 1314 (9 Şubat 1899), s. 2

Emine Semiye'ye (mektup), Fatma Fahrünnisa, nr. 109, 17 Nisan 1313 (29 Nisan 1897), s.6

Emine Semiye'ye Tebrik-i Mahsus (haber),, nr. 279/77, 7 Eylöl 1316 (20 Eylöl 1900), s. 4

Emma Yahut Hanımlar Robensonu (tefrika tercüme roman), M. Faik, nr. 89-118, 21 Teşrin-i Sâni 1312 26 Haziran 1313 (3 Aralık 1896-8 Temmuz 1897)

En Güzel Çiçekler (hikâye), Münire, nr. 26, 16 Teşrin-i Sâni 1311(28 Kasım 1895), s. 3

Encümen-i Daniş-i Nisvan: Kadınlar Akademisi (makale), M. Asım, nr. 296/94, 4 Kânûn-i Sâni 1316 (17 Ocak 1901), s. 3

Enise (hikâye), Fatma Fahrünnisa, nr. 253/51-254/52, 2-9 Mart 1316 (15-22 Mart 1900)

Enise-i Mâdûme (şiiir), Memduh, nr. 158, 9 Nisan 1314(21 Nisan 1898), s.3

Eribe Hanım (hikâye), İsmet, nr. 45, 22 Kânûn-i Sâni 1311 (3 Şubat 1896), s. 4

Esatir İçinde Bir Güzellik (mektup), Thedor Mora, mtc. M. Timsal, nr. 33, 11 Kânûn-i Evvel 1311 (23 Aralık 1895), s. 3

Esef-i Azîm (makale), Fatma Fahrünnisa, nr. 186, 29 Teşrin-i Evvel 1314 (10 Kasım 1898), s. 1

Eslâf-ı Nisvân (makale), Fatma Aliye, nr. 82-83, 3-10 Teşrin-i Evvel 1312(15-22 Ekim 1986)

Eşar-ı Nisvan (makale), Bir Kadın, nr. 331, 20 Eylül 1317 (3 Ekim 1901), s. 1

Evladıma (şiir), İsmet, nr. 164, 28 Mayıs 1314 (9 Haziran 1898), s. 3

Ey (şiir), M.L., nr. 157, 2 Nisan 1314 (14 Nisan 1898), s.4

Ey Bahar (şiir), Leyla, nr. 203/1, 4 Mart 1315(16 Mart 1899), s. 4

Eylül Sabahı (deneme), Nigar Bint-i Osman, nr.132, 2 Teşrin-i Evvel 1313 (14 Ekim 1897), s.1

Ezhar-ı Bahar (şiir), Seniye Neyir, nr. 365, 30 Mayıs 1318 (12 Haziran 1902), s. 1

F. Mürüvvet, Nevbahar yahut Saadet-i Aile (hikâye), M. Nigar, nr. 94, 26 Kânûn-i Evvel 1312 (7 Ocak 1897), s.3

Fahriye (hikâye), Lamia, nr. 145, 1 Kânûn-i Sâni 1313 (13 Ocak 1898), s. 5

Faize! (mektup), Ayşe Rahime, nr. 65, 30 Mayıs 1312 (11 Haziran 1896), s. 5

Fatma Aliye Hanım (biyografi), Mahmut Zeki, nr. 256/54, 23 Mart 1316 (5 Nisan 1900), s. 3

Fatma Fahrünnisa'ya (mektup), Emine Semiye, nr. 109, 17 Nisan 1313 (29 Nisan 1897), s.7

Feminizm Havadisi (makale), Feminist, nr. 289/87-, 16 Teşrin-i Sâni 1316 (29 Kasım 1900)-

Filozoflar Hakkında (tefrika eser), Fatma Aliye, nr. 204/2-, 11 Mart 1315 (23 Mart 1899-)

Gazel (şiir), Asime, nr. 114, 29 Mayıs 1313(10 Haziran 1897), s. 5

Gazel Böyle mi Yazılır? (şiir),, nr. 160, 30 Nisan 1314 (12 Mayıs 1898), s.3

Gazetemiz Sermuharriresi İsmetli Nigar Hanımefendi Hazretleriyle Madam Le Baron De Vendelstrad'ın Mülakatı,, nr. 133, 9 Teşrin-i Evvel 1313(21 Ekim 1897), s. 1

Gecikmiş Akasya (şiir), Nigar Bint-i Osman, nr. 173, 30 Temmuz 1314 (11 Ağustos 1898), s. 2

Gençlik Hayatı (deneme), Fatma Dürnev, nr. 331, 20 Eylül 1317 (3 Ekim 1901), s. 5

Giriv-i Hicran (şiir),, nr. 203/1, 4 Mart 1315(16 Mart 1899), s. 5

Gonca (hikâye), Nigar Bint-i Osman, nr. 191, 3 Kânûn-i Evvel 1314 (15 Aralık 1898), s. 2

Görebilsem (mensur şiir), N. S., nr. 209/7, 22 Nisan 1315 (4 Mayıs 1899), s. 4

Göztepe'ye Veda Seheri (deneme), Makbule Leman, nr. 86, 31 Teşrin-i Evvel 1312 (12 Kasım 1896), s. 4

Gurup (deneme), H. Tahsin, nr. 123, 31 Temmuz 1313 (12 Ağustos 1897), s. 7

Gül Fidanı (hikâye), Sadri, nr. 9 (587), 29 Teşrin-i Sâni 1323 (12 Aralık 1907), s. 3

Gülümse (şiir), İsmet, nr. 169, 2 Temmuz 1314 (14 Temmuz 1898), s. 4

Gün Batarken,, nr. 160, 30 Nisan 1314 (12 Mayıs 1898), s.4

Güvercin (şiir), (Aydın). H., nr. 286/84, 26 Teşrin-i Evvel 1316 (8 Kasım 1900), s. 1

Güzerân-ı Bahar (şiir), Seniye Neyir, nr. 357, 4 Nisan 1318 (17 Nisan 1902), s. 1

Hal-i Teessürüm (deneme), Nigarzâde Feridun, nr. 148, 22 Kânûn-i Sâni 1313 (3 Şubat 1898), s. 2

Hanım Ninem (hatıra), İsmet, nr. 25, 13 Teşrin-i Sâni 1311 (25 Kasım 1895), s. 4

Hanımlara Dürus-ı Hikmet (makale), Emine Semiye, nr. 102-108, 27 Şubat 1312-10 Nisan 1313 (11 Mart- 22 Nisan 1897)

Hanımlara Mahsus Gazete Kütüphanesi (haber),, nr. 67, 13 Haziran 1312
(25 Haziran 1896), s. 1

Hanımlara Mahsus Gazete Müdüriyet-i Âliyesine (mektup), A. Rasime, nr.
296/94, 4 Kânûn-i Sâni 1316 (17 Ocak 1901), s. 2

Hanımlarımızın Yazdıklarını Şimdi mi İntikâd Etmeli? (makale),, nr. 34,
14 Kânûn-i Evvel 1311(26 Aralık 1895), s. 2

Hasta Çocuğuma (şiir), V. (Aydın), nr. 173, 30 Temmuz 1314 (11 Ağustos
1898), s. 3

Hasta Kız! (hikâye), Münire, nr. 15, 9 Teşrin-i Evvel 1311(21 Ekim 1895), s.
4

Hasta ve Fakir Bir Dul Kadının Çocuklarına Tesellisi (şiir),, nr. 15, 9
Teşrin-i Evvel 1311(21 Ekim 1895), s. 4

Hastahane Âlemi (şiir), Suat, nr. 206/4, 25 Mart 1315(6 Nisan 1899), s. 4

Hasude (tefrika roman), İhsan, Hanım Kızlara Mahsus 61-67, nr. 211/9 –
217/15, 6 Mayıs- 17 Haziran 1315 (18 Mayıs-29 Haziran 1899)

Hatıra (makale), Nigar Bint-i Osman, nr. 86, 31 Teşrin-i Evvel 1312 (12
Kasım 1896), s.3

Hatıra-i Mektep (hatıra), S. Saniye, nr. 34, 14 Kânûn-i Evvel 1311(26 Aralık
1895), s. 5

Hatıra-i Mektep (hatıra), S. Saniye, nr. 34, 14 Kânûn-i Evvel 1311(26 Aralık
1895), s. 5

Hayal-i Mugaffel (şiiir), İmza okunmuyor, nr. 206/4, 25 Mart 1315(6 Nisan 1899), s. 4

Hayal-i Rebi (tefrika tercüme roman), Adrienne Cambary, nr. 277/75-321/119, 24 Ağustos 1316-12 Temmuz 1317 (6 Eylül 1900-25 Temmuz 1901)

Hayat (tercüme hikâye), Guy de Maupassant, mtc A. Rasime, nr. 226/24, 19 Ağustos 1315 (31 Ağustos 1899), s. 4

Hayat-ı Güzeşte (şiiir),, nr. 181, 24 Eylül 1314 (6 Ekim 1898), s. 3

Hayat-ı Matbuat (makale), Şadiye, nr. 237/35, 4 Teşrin-i Sâni 1315 (16 Kasım 1899), s. 5

Hayret (şiiir),, nr. 154, 12 Mart 1314 (24 Mart 1898), s.1

Hemşire Ninnisi (şiiir), Naciye, nr. 60, 18 Nisan 1312 (30 Nisan 1896), s. 4

Hemşire-i Keremkârım Efendim (mektup), Emine Semiye, nr. 69, 27 Haziran 1312 (9 Temmuz 1896), s. 2

Hemşirem Efendim (mektup), Emine Semiye, nr. 244/42, 16 Kânûn-i Evvel 1315 (28 Aralık 1899), s. 2

Henüz Uykudan Uyanmış Bir Çocuğun Mûnacatı (hikâye),, nr. 61, 25 Nisan 1312 (7 Mayıs 1896), s.4

Heves (şiiir), M.S., nr. 155, 19 Mart 1314 (31 Mart 1898), s. 4

Hicrân-ı Ebedî (şiiir), Nigar Bint-i Osman, nr. 16, 12 Teşrin-i Evvel 1311 (24 Ekim 1895), s. 4

Hiddet (deneme), Emine Semiye, nr. 58, 4 Nisan 1312 (16 Nisan 1896), s.1

Hikâye , T. (Ayn), nr. 399, 13 Şubat 1318 (26 Şubat 1903), s. 4

Hikâye Çantası II: Sebat (tefrika hikâye), P. Fahriye, nr. 50-54, 8-29 Şubat 1311 (20 Şubat-12 Mart 1896)

Hikâye Çantası III: Mağdure (tefrika hikâye), P. Fahriye, nr. 71-72/77-78, 11-18 Temmuz/29 Ağustos- 5 Eylül 1312 (23-30 Temmuz/10-17 Eylül 1896)

Hikâye Çantası IV: Rakibe (tefrika hikâye), P. Fahriye, nr. 155/164/167/197/207, 19 Mart/28 Mayıs/18 Haziran/ 7 Kânûn-i Sâni 1314/1 Nisan 1315 (31 Mart/ 9/30 Haziran 1898/ 19 Ocak/13 Nisan 1899)

Hikâye Çantası: Madelen (tefrika hikâye), P. Fahriye, nr. 29-30, 27-30 Teşrin-i Sâni 1311 (9-12 Aralık 1895)

Hikâye-i İzdivaç (tercüme tefrika hikâye), Tolstoy, nr. 307/105-, 5 Nisan-1317 (18 Nisan 1901)

Hikâye-i Muntahabe: Aktris Rosalli, Fernand Lafarie, mtc. T. (Ayn), nr. 400, 20 Şubat 1318 (5 Mart 1903), s. 4

Hikâye-i Muntahabe: Lucy (tercüme hikâye), B. Rose, mtc. T. (Ayn), nr. 397, 30 Kânûn-i Sâni 1318 (12 Şubat 1903), s. 3

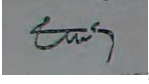
Hikâye-i Muntahabe: Sevimli Adam (tercüme hikâye), Jeanne Madolinne, mtc. T. (Ayn), nr. 396, 23 Kânûn-i Sâni 1318 (5 Şubat 1903), s. 3

Hikâye-i Muntahabe: Şiddet-i Muhabbet (tercüme hikâye), B. Rose, mtc. T. (Ayn), nr. 398, 6 Şubat 1318 (19 Şubat 1903), s. 3

Hilmi Beyefendinin Vefat Eden Kerimleri İçin (şiir), Muhtar, nr. 149, 29 Kânûn-i Sâni 1313(10 Şubat 1898), s. 3

Hilvanda İdim (gezi yazısı), Seniye, nr. 4, 31 Ağustos 1311(12 Eylül 1895),
s.3

Hiss-i Kablelvuku (şiir),, nr. 151, 19 Şubat 1313(3 Mart 1898), s. 2

Hiss-i Mütehallif (şiir), , nr. 204/2, 11 Mart 1315 (23 Mart 1899),
s. 4

Hiss-i Rekabet (tefrika hikâye), Emine Semiye, nr. 76-81, 19 Ağustos-26
Eylül 1312 (31 Ağustos -8 Ekim 1896)

Hiss-i Teessür (deneme), Şadiye İrfan, nr. 195, 31 Kânûn-i Evvel 1314 (12
Ocak 1899), s.2

Hitâb-ı Maderâne (şiir), P. Fahriye, nr. 23, 6 Teşrin-i Sâni 1311(18 Kasım
1895), s. 3

Huguette (tercüme tefrika roman), Guy Chantepelure, mtc. Talat Ali, nr.
1(401)-nr. 25 (425), 6 Mart-19 Ağustos 1319 (19 Mart-1 Eylül 1903)

Hüdavendigâr Vilayetinde Kısmen Bir Cevelan (seyahatnâme), Fatma
Fahrünnisa, nr. 42-63, 11 Kânûn-i Sâni 1311-9 Mayıs 1312 (23 Ocak- 21
Mayıs 1896)

Hülyalar İçinde (şiir), M. S., nr. 183, 8 Teşrin-i Evvel 1314 (20 Ekim 1898),
s. 2

Hüsn-i Muamele, Makbule Leman, (hikâye), nr. 43, 15 Kânûn-i Sâni 1311(27 Ocak 1896), s. 2

İbnü'l-Hakkı Tahir Beyefendi Âlilerine (mektup), Şefika Sabiha, nr. 55, 14 Mart 1312 (26 Mart 1896), s. 5

İfade-i Mahsusa (makale), Halide Bint-i Edip, nr. 134, 16 Teşrin-i Evvel 1313 (28 Ekim 1897), s. 6

İffetmeab Kemalperver Hemşirem Efendim (mektup), Fatma Fahrünnisa, nr. 109, 17 Nisan 1313 (29 Nisan 1897), s. 6

İhtisasım (şiir),, nr. 197, 14 Kânûn-i Sâni 1314 (26 Ocak 1899), s. 1

İhyâ-ı Âsâr-ı Nisvan (şiir), Abdülhak Mihrünnisa, nr.131-133, 25 Eylül -9 Teşrin-i Evvel 1313 (7-21 Ekim 1897)

İki Hemşire (tercüme hikâye), Jeanne De Estram, mtc. Nigar Bint-i Osman, nr. 27, 20 Teşrin-i Sâni 1311 (2 Aralık 1895), s. 2

İki Hemşire Arasında (hikâye), A. Rasime, nr. 227/25, 26 Ağustos 1315(7 Eylül 1899), s. 2

İki Hemşire Arasında (mektup), S. Yegâne, nr. 245/43, 30 Kânûn-i Evvel 1315 (11 Ocak 1900), s. 3

İki Kumru (şiir), Feride, nr. 336, 25 Teşrin-i Evvel 1317 (7 Kasım 1901), s. 6

İki Mektup (hikâye),, nr. 549, 16 Şubat 1321 (1 Mart 1906), s. 4

İki Öksüzler (hikâye), S. Gülnaz, nr. 29, 27 Teşrin-i Sâni 1311(9 Aralık 1895), s. 3

İki Şarkı (şiir), Leyla Feride, nr 117, 19 Haziran 1313(1 Temmuz 1897), s.5

İlk Tecrübe (tercüme hikâye), S. Robe, mtc. Fatma Fahrünnisa, nr. 97, 16 Kânûnı Sâni 1312 (28 Ocak 1897), s.2

İmtihan (hikâye), Makbule Leman, nr. 84, 17 Teşrin-i Evvel 1312 (29 Ekim 1986), s. 1

İnfirâd (şiiir), Nigar Bint-i Osman, nr. 174, 6 Ağustos 1314 (18 Ağustos 1898), s. 1

İrcâ-i Enzâr (şiiir),, nr. 152, 26 Şubat 1313 (10 Mart 1898), s. 2

İsmetli Emine Semiye Hanımefendi Hazretlerine Taziyet,, nr. 315/113, s. 1

İspanya'dan Avusturalya'ya Yer Altından Seyahat (tercüme hikâye), J. Duvalier, mtc. Faik Sabri, nr. 33 (433), 16 Teşrin-i Evvel 1319 (29 Ekim 1903), s. 773

İstanbul'a Vürudumun İlk Akşamı (deneme), Ayşe Bint-i Şakir, nr. 328, 23 Ağustos 1317 (5 Eylül 1901), s. 2

İstanbul'dan Müfarekat (deneme), Nigar bint-i Osman, nr. 19, 23 Teşrin-i Evvel 1311 (4 Kasım 1895), s. 2

İstikbal-i İman (deneme), Emine Semiye, nr. 57, 28 Mart 1312 (9 Nisan 1896), s. 1

İtalya Muharrirelerinden Mathild Seraiv (biyografi), F. İskender, nr. 145, 1 Kânûn-i Sâni 1313 (13 Ocak 1898), s. 4

İzdivac-ı Garip (şiiir), Nigar Bint-i Osman, nr. 134, 16 Teşrin-i Evvel 1313 (28 Ekim 1897), s. 1

İzdivaç Hatıraları: Mektup (mektup), Said, nr. 125, 14 Ağustos 1313(26 Ağustos 1897), s. 6

Iztırar-ı Sevda (şiiir), Faize, nr. 113, 22 Mayıs 1313 (3 Haziran 1897), s. 5

İzzetli Efendim Hazretleri (mektup), , nr. 2, 23 Ağustos 1311 (4 Eylül 1895), s. 5

İzzetli Efendim Hazretleri (mektup), Fatma Aliye, nr. 1,19 Ağustos 1311(31 Ağustos 1895), s. 5

Jane'in Mütalaası (hikâye), Alfred Kapos, nr. 578, 7 Eylül 1322 (20 Eylül 1906), s. 4

Japonya Hatıratı (tercüme hatırat),, mtc. Ziya Şakir, nr. 22 (600)-, 6 Mart 1324 (19 Mart 1908)

Jeanne'in Hastalığı (tercüme hikâye),, mtc. Ömer Cahit, nr. 28 (605), 17 Nisan 1324 (30 Nisan 1908), s. 4

Jülyet'in Mezarı (makale), F. İskender, nr. 140, 27 Teşrin-i Sâni 1313 (9 Aralık 1897), s. 3

Kadıköyü Menazırından (şiiir), Ziya, nr. 219/17, 1 Temmuz 1315 (13 Temmuz 1899), s. 3

Kadın Kalbi (hikâye),, nr. 1(401), 6 Mart 1319 (19 Mart 1903), s. 6

Kadın Kaşığı (hikâye), Dilpezîr, nr. 325/123, 9 Ağustos 1317 (22 Ağustos 1901), s. 2

Kadın Mektupları (makale), A. Rasime, nr. 335, 18 Teşrin-i Evvel 1317 (31 Ekim 1901), s. 1

Kadınlar Hakkında Bazı Efkar (şiiir), Fatma, nr. 24, 9 Teşrin-i Sâni 1311(21 Kasım 1895), s. 3

Kadınların Okumaları ve Yazmaları Hakkında (makale), Makbule Leman, nr. 1, 19 Ağustos 1311(31 Ağustos 1895),s. 4-5

Kadınlık ve Tütün İçmek (şiiir), Hacer Feriha, nr. 23, 6 Teşrin-i Sâni 1311(18 Kasım 1895), s. 3

Kadriye'ye Mektuplar (hikâye), İlyas, nr. 378, 5 Eylül 1318 (18 Eylül 1902), s. 1

Kağıthane (deneme), İsmet Fâhire, nr. 312/110-313/111, 10-17 Mayıs 1317 (23-30 Mayıs 1901)

Kalbim (şiiir), Nigar Bint-i Osman, nr. 139, 20 Teşrin-i Sâni 1313 (2 Aralık 1897), s. 1

Kalbim Tekallüs Eder (deneme), Nigar Bint-i Osman, nr. 147, 15 Kânûn-i Sâni 1313 (27 Ocak 1898), s. 1

Kalbim(deneme), N. S., nr. 205/3, 18 Mart 1315 (30 Mart 1899), s. 3

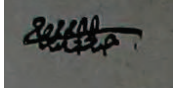
Kar Fırtınası (deneme), Nigar Bint-i Osman, nr. 148, 22 Kânûn-i Sâni 1313 (3 Şubat 1898), s. 1

Kar Hatırası (deneme), (Ayın). Mazhar, nr. 14 (592), 10 Kânûn-i Sâni 1323 (23 Ocak 1908), s. 2

Karaferiye Mektuplarından Mabat (hatırat), Emine Semiye, nr.19 (419)-26(426), 17 Temmuz- 28 Ağustos 1319 (30 Temmuz-10 Eylül 1903)

Karaferye Mektupları (hatırat), Emine Semiye, nr. 327-329-337-338, 23 Ağustos-6 Eylül-1 Teşrin-i Sâni-8 Teşrin-i Sâni 1317 (5 Eylül, 19 Eylül, 14 Kasım, 21 Kasım 1901)

Karakuş Avcısı (hikâye), Mehmet Namık, nr. 31 (608), 8 Mayıs 1324 (21 Mayıs 1908), s. 3

Kardan Evvel (şiiir), , nr. 204/2, 11 Mart 1315 (23 Mart 1899), s. 5

Kardeşim Lütfü'ye Verdiğim Fotoğrafın Arkasında (şiiir), Necdet Sâmi, nr. 209/7, 22 Nisan 1315(4 Mayıs 1899), s. 4

Karınca ile Ağustos Böceği (şiiir),, nr. 121, 17 Temmuz 1313(29 Temmuz 1897), s. 4

Karlar Yağarken (şiiir), Nigar Bint-i Osman, nr. 138, 13 Teşrin-i Sâni 1313 (25 Kasım 1897), s. 1

Kase-i Zehre (şiiir), S. Yegâne, nr. 244/42, 16 Kânûn-i Evvel 1315 (28 Aralık 1899), s. 4

Katil (tercüme tefrika oyun),, mtc. (Ayın). Y., nr. 197-209?, 14 Kânûn-i Sâni- 1314 (26 Ocak- 1899)

Kelâl (şiiir), Nigar Bint-i Osman, nr. 184, 15 Teşrin-i Evvel 1314 (27 Ekim 1898), s. 2

Kelebek (hikâye), Kâmile, nr. 31, 4 Kânûn-i Evvel 1311(16 Aralık 1895), s. 3

Kerime-i Maneviyemiz Kıymetli Halide Hanımefendiye (mektup), Mahmut Esad, nr. 134, 16 Teşrin-i Evvel 1313 (28 Ekim 1897), s. 5

Kerimem Ayşe Mefharet İçin Söylediğim Tarih-i Velâdettir (şiiir), F. Zehra, nr. 18, 19 Teşrin-i Evvel (31 Ekim 1895), s. 3

Kestane Suyunda Kaleme Aldığım Makalenin Suretidir (deneme),, nr. 2, 23 Ağustos 1311 (4 Eylül 1895), s.4

Kevserle Mürebbiyesi (hikâye), Nurettin Remzi, nr. 142, 21 Kânûn-i Evvel 1313 (2 Ocak 1898), s. 5

Kıta (şiiir), (Ayın). F., nr. 63, 9 Mayıs 1312 (21 Mayıs 1896), s.1

Kıta (şiiir), F. Dilşâd, nr. 18, 19 Teşrin-i Evvel (31 Ekim 1895), s. 3

Kıta (şiiir), Hamide, nr. 55, 14 Mart 1312 (26 Mart 1896), s. 6

Kıta-ı Duaiye (şiiir), A. Nazmi, nr. 176, 19 Ağustos 1314 (31 Ağustos 1898), s. 2

Kızımın Velayetine Söylediğim Tarih (şiiir), F. Mihriban, nr. 20, 26 Teşrin-i Evvel 1311(7 Kasım 1895), s. 2

Kızların Terbiyesi (şiiir), Kâşife Memduha, nr. 29, 27 Teşrin-i Sâni 1311(9 Aralık 1895), s. 3

Kiralık Apartman (oyun), Henry Lawdon, nr. 8 (458), 22 Nisan 1320 (5 Mayıs 1904), s. 118

Kitab-ı Hayatımdan İstinsah Edilmiş Bir Hatıra (hatıra-deneme), Şadiye, nr. 213/11, 20 Mayıs 1315 (1 Haziran 1899), s. 5

Kitabe (şiir),, nr. 160, 30 Nisan 1314(12 Mayıs 1898), s.3

Kitabe-i Seng-i Mezar (şiir), Nigar Bint-i Osman, nr. 127, 28 Ağustos 1313 (9 Eylül 1897), s. 3

Kitapların Müellifleri Üzerinde Olan Tesiri (makale), Leyla Cemile, nr. 335, 18 Teşrin-i Evvel 1317 (31 Ekim 1901), s. 5

Kontes Dion'dan (kısa sözler), A. Rasime, nr. 170, 9 Temmuz 1314 (21 Temmuz 1898), s. 3

Kotiyon Yadigârı (şiir), Nigar Bint-i Osman nr. 153, 5 Mart 1314 (17 Mart 1898), s. 1

Köy Hatıratı (hatıra) , A. Rasime, nr. 163, 21 Mayıs 1314 (2 Haziran 1898), s. 1

Köy Hatıratı (hatıra), A. Rasime, nr. 129/134, 11 Eylül 1313/16 Teşrin-i Evvel 1313 (23 Eylül-28 Ekim 1897)

Köy Hatıratı (hatıra), Nedime, nr.131, 25 Eylül 1313 (7 Ekim 1897), s.3

Kurumuş Çiçek (deneme), Salime Servet, nr. 121, 17 Temmuz 1313(29 Temmuz 1897), s. 5

Kurumuş Gül Demeti (hikâye), Faika Sabriye, nr. 349, 31 Kânûn-i Sâni 1317 (13 Şubat 1902), s. 1

Kuvvet-i Akıl ve Hassasiyet-i Kalp (tefrika tercüme roman), Jane Austen, mtc. A. Rasime, nr. 263/61-287/85, 18 Mayıs- 2 Teşrin-i Sâni 1316 (31 Mayıs-15 Kasım 1900)

Küçük Ev Kadını (hikâye),, nr. 546, 19 Kânûn-i Sâni 1321 (1 Şubat 1906), s. 2

Küçük Faikaya (şiiir), Süreyya Baişe, nr. 19, 23 Teşrin-i Evvel 1311(4 Kasım 1895), s. 3

Küçük Hasta (hikâye), George Curtlin, nr. 245/43, 30 Kânûn-i Evvel 1315 (11 Ocak 1900), s. 3

Küçük Hikâye (tefrika hikâye), Fatma Fahrünnisa, nr. 255/53-278/76, 16 Mart - 31 Ağustos 1316

Küçük Hikâyeler (hikâye), Cemil Süleyman, nr. 12 (462)-13 (463), 20-27 Mayıs 1320 (2-9 Haziran 1904)

Küçük Hikâyeler (tercüme hikâye), Mösyö Giraub, nr. 386-391-392, 4 Teşrin-i Sâni- 12-26 Kânûn-i Evvel 1318 (17 Kasım-25 Aralık 1902-8 Ocak 1903)

Küçük Kayıtlar (deneme, köşe yazısı), A. Rasime, nr. 235/33-, 21 Teşrin-i Evvel- 1315 (2 Kasım 1899)

Kütahya Mesirelerinden (şiiir), Osman Faiz, nr. 115, 5 Haziran 1313(17 Haziran 1897), s. 6

Laurance (tercüme tefrika hikâye),, mtc. İnayet nr. 12(412)-13(413), 22-29 Mayıs 1319 (4-11 Haziran 1903)

Le Baron Estaf (biyografi), Ahmet Rasim, nr.132, 2 Teşrin-i Evvel 1313 (14 Ekim 1897), s.4

Lelouse'nin Aşkı (tercüme tefrika roman), Philippe Chaperon, mtc. Faik Sabri, nr. 25 (425)-50(450), 19 Ağustos- 26 Şubat 1319 (1 Eylül 1903-10 Mart 1904)

Letafet Üzerine (deneme), Fatma Aliye, nr. 31, 4 Kânûn-i Evvel 1311(16 Aralık 1895), s. 1

Letafet-i Bahar (deneme), Hafize Saadet, nr. 71, 11 Temmuz 1312 (23 Temmuz 1896), s.5

Levayih-i Hayat (tefrika roman) , Fatma Aliye, nr. 213/11-248/46, 20 Mayıs-27 Kanûn-i Sâni 1315 (1 Haziran 1899- 7 Ocak 1900)

Levayih-i Hayat ve A. Rasime Hanım (makale), Fatma Şadiye, nr. 295/93, 28 Kânûn-i Evvel 1316 (10 Ocak 1901), s. 1

Levh-i Mücessem (şiiir), M.S., nr. 155, 19 Mart 1314(31 Mart 1898), s. 4

Levha-i Seher (tercüme şiiir),.....,mtc. Hasan Memduh, nr. 205/3, 18 Mart 1315 (30 Mart 1899), s. 3

Levha-yı Tabiat (şiiir), Hamiyet Zehra, nr. 8, 14 Eylül 1311 (26 Eylül 1895), s. 4

Lina (tercüme tefrika roman), Charles Vincent, mtc. Faik Sabri, nr. 1(451)-15(465), 4 Mart-10 Haziran 1320 (17 Mart-23 Haziran 1904)

Lisan Tahsiline Dair (makale), A. Rasime, nr. 202-204/2-206/4, 4-11-25
Mart 1315 (16-23 Mart/ 6 Nisan 1899)

Liz yahut Mai Mendil (tercüme hikâye), , mtc. A. Rasime, nr. 133, 9
Teşrin-i Evvel 1313(21 Ekim 1897), s. 2

Loca (tercüme tefrika hikâye),, mtc. Faik Sabri, nr. 14(414)-17(417), 5-
26 Haziran 1319 (18 Haziran-9 Temmuz 1903)

Lulu (hikâye), Paul Harvilion, nr. 544, 5 Kânûn-i Sâni 1321 (18 Ocak 1906),
s. 2

M. Hanım'ın Defterleri (deneme), Saime, nr. 46(446),-47(447) 22-29
Kânûn-i Sâni 1319 (4-11 Şubat 1904)

M. Hanım'ın Hanesi ve Kendisi (deneme), Saime, nr. 43(443), 1 Kânûn-i
Sâni 1319 (14 Ocak 1904), s. 1001

M. Hanım'ın Mücevheratı (deneme), Saime, nr. 48(448), 5 Şubat 1319 (18
Şubat 1904), s. 1121

M. Hanım'ın Mütalaatı (deneme), Saime, nr. 44(444), 8 Kânûn-i Sâni 1319
(21 Ocak 1904), s. 1023

M. Hanım'ın Vezaif-i Yevmiyesi (deneme), Saime, nr. 45(445), 15 Kânûn-i
Sâni 1319 (28 Ocak 1904), s. 1047

Ma'neviyye mi Acaba? (şiiir), Nigar Bint-i Osman, nr. 135, 23 Teşrin-i Evvel
1313 (4 Kasım 1897), s. 1

Madam Despor Desvalmord (biyografi), R. (Ayın)., nr. 153, 5 Mart 1314 (17
Mart 1898), s. 2

Madam ile Doktor Beyninde (hikâye), Albert Laduca, mtc. Nigar Bint-i Osman, nr. 64, 23 Mayıs 1312(4 Haziran 1896), s. 3

Madam Montagu (biyografi), Fatma Aliye, nr. 5-6, 4 Eylül- 7 Eylül 1311(16- 19 Eylül 1895), s. 2

Madam Rosamonde Rostand (makale), Recaizâde Ercüment Ekrem, nr. 12 (412), 22 Mayıs 1319 (4 Haziran 1903), s. 272

Madelen'in Gözleri (tercüme mensur şiir),, nr. 23 (423), 7 Ağustos 1319 (20 Ağustos 1903), s. 538

Mâder (eser tanıtımı), Halide, nr. 142, 21 Kânûn-i Evvel 1313 (2 Ocak 1898), s. 3

Mahsul-ı Yeis (şiir), Şevkiye, nr. 177, 27 Ağustos 1314 (8 Eylül 1898), s. 2

Mahsul-i Hayatım Sabire'ye (şiir), Hamiyet Zehra, nr. 3, 28 Ağustos 1311(9 Eylül 1895), s. 4

Makbule Leman (makale), Nigar Bint-i Osman, nr. 186, 29 Teşrin-i Evvel 1314 (10 Kasım 1898), s. 2

Makbule Leman'a Hususiyetim (deneme), Emine Semiye, nr. 190, 26 Teşrin-i Sâni 1314 (8 Aralık 1898), s. 2

Makes-i Hayal İçindir (eser tanıtımı),, nr. 101, 13 Şubat 1312 (25 Şubat 1897), s. 4

Makes-i Hayal ve Teessürüm (deneme), Nigar Bint-i Osman , nr. 192, 10 Kânûn-i Evvel 1314 (22 Aralık 1898), s.1

Mangal Başında Tezkar-ı Bahar, Tahattür-ı Yâr (deneme), Lütfiye, nr. 103, 6
Mart 1312 (18 Mart 1897), s. 3

Manild'in Mesudiyeti (tercüme hikâye),, nr. 5 (405), 3 Nisan 1319 (16
Nisan 1903), s. 110

Manzume (şiiir),, nr. 78, 5 Eylül 1312 (17 Eylül 1896), s. 2

Manzume (şiiir), Asım Vecihi, nr. 176, 19 Ağustos 1314 (31 Ağustos 1898), s.
2

Manzume (şiiir), Emine Nimet, nr. 126, 19 Ağustos 1313(31 Ağustos 1897),
s.2

Manzume (şiiir), F. Şadiye, nr. 5, 4 Eylül 1311(16 Eylül 1895), s. 4

Manzume (şiiir), F.R.T., nr. 4, 31 Ağustos 1311(12 Eylül 1895), s.2

Manzume (şiiir), K. Saide, nr. 1,19 Ağustos 1311(31 Ağustos 1895) s. 4

Manzume (şiiir), N., nr. 1, 19 Ağustos 1311(31 Ağustos 1895) s. 3

Manzume (şiiir), Nâdire, nr. 126, 19 Ağustos 1313(31 Ağustos 1897), s.2

Manzume (şiiir), Sâliha Said, nr. 1,19 Ağustos 1311(31 Ağustos 1895), s. 4

Manzume (şiiir), Tal'at, nr. 1,19 Ağustos 1311(31 Ağustos 1895), s. 4

Manzume (şiiir), Tal'at, nr. 1,19 Ağustos 1311(31 Ağustos 1895), s. 4

Manzume (şiiir), Yaşar Bint-i Kadri, nr. 126, 19 Ağustos 1313(31 Ağustos
1897), s.2

Manzume-i Hal (şiiir), Sabire Nalende, nr. 97, 16 Kânûnı Sâni 1312 (28 Ocak 1897), s.7

Manzume-i Teşekkûriye (şiiir), Nazenin, nr. 280/78, 14 Eylül 1316 (27 Eylül 1900), s. 2

Matbaamızda Mükaleme (röportaj),, nr. 256/54, 23 Mart 1316 (5 Nisan 1900), s. 6

Matmazel Clarette (hikâye),, nr. 530, 22 Eylül 1321 (5 Ekim 1905), s. 4

Matmazel Krizantem'in Bir Günü (tercüme hikâye), Mu Toyama, nr. 542, 22 Kânûn-i Evvel 1321 (4 Ocak 1906), s. 4

Mehtap (şiiir), Nigar Bint-i Osman, nr. 113, 22 Mayıs 1313(3 Haziran 1897), s. 3

Mehtaplı Gecede (şiiir), Makbule, nr. 168, 25 Haziran 1314 (7 Temmuz 1898), s. 3

Mektup Demeti (tercüme hikâye), Alexandre Dumas, mtc. Hamide, nr. 161, 7 Mayıs 1314 (19 Mayıs 1898), s.2

Melek ve Çocuk İsimli bir Manzumenin Meali (makale), Şâdiye, nr. 30, 30 Teşrin-i Sâni 1311(12 Aralık 1895), s.3

Menekşe Toplarken (tercüme mensur şiiir),, nr. 4(454), 25 Mart 1320 (7 Nisan 1904), s. 58

Mersiye (şiiir), Nigar Bint-i Osman, nr. 112, 15 Mayıs 1313 (27 Mayıs 1897), s. 4

Mesire Mektubu (deneme), İsmet Fâhire, nr. 322/120, 19 Temmuz 1317 (1 Ağustos 1901), s. 4

Mesnevihan Bir Hanımefendi (makale), Ahmet Mithat, nr. 2, 23 Ağustos 1311 (4 Eylül 1895) (4 Eylül 1895), s. 2

Mevasim (deneme), A. Rasime, nr. 162, 14 Mayıs 1314(26 Mayıs 1898), s.2

Meyl-i Masumâne (hikâye), S. Süreyya, nr. 18, 19 Teşrin-i Evvel (31 Ekim 1895), s. 3

Mezarı Başında (deneme), Emine Semiye, nr. 253/51, 2 Mart 1316 (15 Mart 1900), s. 2

Milyon Avcıları (tefrika hikâye),, nr. 33 (610)-36 (613), 22 Mayıs-12 Haziran 1324 (4-25 Haziran 1908)

Mimi'nin Kalbi (tercüme tefrika hikâye), Mathilde Seraille, nr. 18(418)-23(423), 3 Temmuz-7 Ağustos 1319 (16 Temmuz-20 Ağustos 1903)

Mini Mini Çiçekçi (şiir), Sâdiye İclal, nr. 329, 6 Eylül 1317 (19 Eylül 1901), s. 1

Muallime (tefrika roman), Emine Semiye, Hanım Kızlara Mahsus, nr. 203/1-311/109, 4 Mart 1315- 2 Mayıs 1317 (16 Mart 1899-15 Mayıs 1901)

Mudhikat: Hırsız (hikâye), M. Asım, nr. 295/93, 28 Kânûn-i Evvel 1316 (10 Ocak 1901), s. 3

Muharebe Şarkısı/ Chant Martial (şarkı), İbnülhakkı Tahir, Ethem Efendi, nr. 117, 19 Haziran 1313(1 Temmuz 1897), s. 7

Muharrerat-ı Osmaniye'ye Bir Lahika (makale), Ahmet Mithat, nr. 134, 16
Teşrin-i Evvel 1313 (28 Ekim 1897), s. 5

Muharriremiz Merhume Makbule Leman Hanımefendi (haber),, nr. 186,
29 Teşrin-i Evvel 1314 (10 Kasım 1898), s. 1

Muhittin'e (şiiir), Müstecabizade İsmet, nr. 241/39, 2 Kânûn-i Evvel 1315 (14
Aralık 1899), s. 3

Mukabeleten Tanzir (şiiir), Osman Fâiz, nr. 177, 27 Ağustos 1314 (8 Eylül
1898), s. 3

Mukayese-i Hayat: Dördüncü Hikâye (tefrika hikâye), Rana Bint-i Saffet, nr.
183- 205, 8 Teşrin-i Evvel 1314- 11 Mart 1315 (20 Ekim 1898-23 Mart 1899)

Mukayese-i Hayat: Üç Hikâye (tefrika hikâye), Rana Bint-i Safvet, nr. 103-
128, 6 Mart 1312- 4 Eylül 1313 (18 Mart- 16 Eylül 1897)

Musahabe (deneme), Nedime, nr. 288/86, 9 Teşrin-i Sâni 1316 (22 Kasım
1900), s. 7

Musahabe (deneme), Nigar Bint-i Osman, nr. 120, 10 Temmuz 1313(22
Temmuz 1897), s. 3

Musahabe-i Edebiye (makale), Faik Sabri, nr. 5 (405), 3 Nisan 1319 (16
Nisan 1903), s. 107

Musikişinas'ın Çocukları (tercüme hikâye), Mustafa Asım, nr. 340, 22
Teşrin-i Sâni 1317 (5 Aralık 1901), s. 1

Müessir (şiiir), Nigar Bint-i Osman, nr. 116, 12 Haziran 1313(24 Haziran 1897), s. 3

Münevver (tefrika roman), Güzide, nr. 383-399, 10 Teşrin-i Evvel-13 Şubat 1318 (23 Ekim 1902-26 Şubat 1903)

Münkesir Kalbimin Amal-i Garibesi, Zekiye, nr. 256/54, 23 Mart 1316 (5 Nisan 1900), s. 4

Mürüvvetkar Hemşireciğim (mektup) Emine Semiye,, nr. 76, 19 Ağustos 1312 (31 Ağustos 1896), s.6

Müteverrim (hikâye), Makbule, nr. 12, 28 Eylül 1311(10 Ekim 1895), s.3

Nâbi'den Nimet'e (şiiir), M. S., nr. 181, 24 Eylül 1314 (6 Ekim 1898), s. 3

Nâdime (şiiir),, nr. 159, 16 Nisan 1314 (28 Nisan 1898), s.3

Nafile Hanım (hikâye), İsmet, nr. 33, 11 Kânûn-i Evvel 1311(23 Aralık 1895), s. 3

Nafile Hanımın Mahdumu (hikâye), İsmet, nr. 37, 25 Kânûn-i Evvel 1311(6 Ocak 1896), s. 3

Nahide (tefrika hikâye), P. Fahriye, nr. 6 (406), 10 Nisan 1319 (23 Nisan 1903), s. 134

Nâliş (şiiir),, nr. 197, 14 Kânûn-i Sâni 1314 (26 Ocak 1899), s. 2

Namuskâr Zevce (tefrika hikâye),, nr. 537-542, 10 Teşrin-i Sâni-22 Kânûn-i Evvel 1321 (23 Kasım 1905-4 Ocak 1906)

Namuslu Bir Kız (hikâye),, nr. 570, 13 Temmuz 1322 (26 Temmuz 1906), s. 2

Nazenin Kardeşim (mektup), Tâbân, nr. 280/78, 14 Eylül 1316 (27 Eylül 1900), s. 5

Nazire (şiiir), Z. Şöhret, nr. 120, 10 Temmuz 1313(22 Temmuz 1897), s. 7

Nev-i Latif (şiiir), Cûdi, nr. 82, 3 Teşrin-i Evvel 1312 (15 Ekim 1986), s. 6

Nevbahar (deneme), F. Meliha, nr. 69, 27 Haziran 1312 (9 Temmuz 1896), s. 6

Nevha (şiiir),, nr. 151, 19 Şubat 1313(3 Mart 1898), s. 2

Nevruz: Mart (şiiir),, nr. 156, 26 Mart 1314 (7 Nisan 1898), s. 3

Nigar Hanımefendi Hazretlerine (mektup), D. Alberto, nr. 166, 11 Haziran 1314 (23 Haziran 1898), s. 1

Nigar Hanımefendi Hazretlerinin Eser-i Cedid-i Âlileri (eser tanıtımı),, nr. 181, 24 Eylül 1314 (6 Ekim 1898), s. 3

Ninni (şiiir), C. Arife, nr. 51, 12 Şubat 1311s. 4

Ninni (şiiir), Nigar Bint-i Osman, nr. 6, 7 Eylül 1311(19 Eylül 1895),s. 4

Ninni (şiiir), Rebia, nr. 29, 27 Teşrin-i Sâni 1311(9 Aralık 1895), s. 3

Niran (eser tanıtımı),, nr. 70, 4 Temmuz 1312 (16 Temmuz 1896), s. 1

Nisvan-ı İslam ve Bir Fransız Muharriri (tefrika eser), Fatma Aliye, nr. 91- ,
5 Kânûn-i Evvel 1312 (17 Aralık 1896-)

Nisyan (şiiir),, nr. 159, 16 Nisan 1314 (28 Nisan 1898), s.3

Nişan Yüzüğü (tercüme hikâye), Auguste Germain, mtc. Mustafa Asım, nr.
350, 7 Şubat 1317 (20 Şubat 1902), s. 2

Nişane-i Muhabbet (tercüme tefrika hikâye), Guy Chantepelure, mtc. Faik
Sabri, nr. 32 (432)-36 (436), 9 Teşrin-i Evvel- 6 Teşrin-i Sâni 1319 (22 Ekim-
19 Kasım 1903)

Nutuk (çeviri nutuk), Emine Bahire, nr. 6, 7 Eylül 1311(19 Eylül 1895), s. 4

O (şiiir),, nr. 178, 3 Eylül 1314 (15 Eylül 1898), s. 4

O Bî-vefâya (şiiir),, nr. 153, 5 Mart 1314 (17 Mart 1898), s. 2

O Gece (şiiir),, nr. 150, 5 Şubat 1313 (17 Şubat 1898), s. 3

Oğlum Münir (mektup ve şiiir), Nigar Bint-i Osman, nr. 63, 9 Mayıs 1312
(21 Mayıs 1896), s.1

Oğluma Hitap (şiiir), Salime Servet, nr. 134, 16 Teşrin-i Evvel 1313 (28 Ekim
1897), s. 2

Ona (şiiir), Sâdiye İclal, nr. 350, 7 Şubat 1317 (20 Şubat 1902), s. 1

Onun İçin (şiiir), N. İclal, nr. 304/102, 8 Mart 1317 (21 Mart 1901), s. 1

Otuz Yıl Fasılalı İki Muhabbet (hikâye), Saniye, nr. 79, 12 Eylül 1312(24 Eylül 1896), s. 8

Öksüz (hikâye), Lamia, nr. 117, 19 Haziran 1313(1 Temmuz 1897), s. 6

Öksüz ve Yetim Bir Gelinin Tesirat-ı Kalbiyesi (deneme), Şadiye Zekiye, nr. 49, 5 Şubat 1311(17 Şubat 1896), s. 3

Ömr-i Güzeşte (hikâye), Leyla Feride, nr. 127, 28 Ağustos 1313 (9 Eylül 1897), s. 4

Ömr-i Taninâver (şiiir),, nr. 154, 12 Mart 1314 (24 Mart 1898), s.1

Padişahım Çok Yaşa (şiiir),, nr. 76, 19 Ağustos 1312 (31 Ağustos 1896), s.1

Padişahım Çok Yaşa (şiiir),, nr. 96, 7 Kânûn-i Sâni 1312 (19 Ocak 1897), s.1

Pakize (hikâye), P. Fahriye, nr. 310/108, 26 Nisan 1317 (9 Mayıs 1901), s. 2
Paris Musahabelerine Dair Efkâr ve Hissiyatım (makale), A. Rasime, nr. 192-197, 10 Kânûn-i Evvel-7 Kânûn-i Sâni 1314 (22 Aralık 1898-19 Ocak 1899)

Pederim (şiiir), Nigar Bint-i Osman, nr. 167, 18 Haziran 1314 (30 Haziran 1898), s. 1

Pembe Gül (tercüme hikâye),, mtc. Leyla Cemile, nr. 298/96, 25 Kânûn-i Sâni 1316 (7 Şubat 1901), s. 3

Pembe Şemsiye (hikâye), Fikriye Leman, nr. 360, 25 Nisan 1318 (8 Mayıs 1902), s. 2

Perukâr Kadın (hikâye), Dilpezîr, nr. 325/123, 9 Ağustos 1317 (22 Ağustos 1901), s. 2

Prenses Ratacki'nin Mektuplarından Bir Kısımının Tercümesidir (tercüme hikâye), Maria Lelizia De Lote, mtc. Nigar Bint-i Osman, nr. 98, 23 Kânûn-i Sâni 1312 (4 Şubat 1897), s.1

Rakkasenin Bir Günü (hikâye),, nr. 547, 2 Şubat 1321 (15 Şubat 1906), s. 4

Rodos'ta İdim (gezi yazısı), Fahriye, nr. 18, 19 Teşrin-i Evvel (31 Ekim 1895), s.2

Romanımız Astra ve Müellifesi: Carmen Sylva, (makale),, nr. 2, 23 Ağustos 1311 (4 Eylül 1895), s. 9

Romanlar ve Tiyatrolar (makale), Fatma Fahrünnisa, nr. 16, 12 Teşrin-i Evvel 1311(24 Ekim 1895), s. 2

Rose (tercüme hikâye), Daniel Riche, mtc. Fatma Pakize, nr. 11 (411), 15 Mayıs 1319 (28 Mayıs 1903), s. 249

Ruzname-i Hayatımdan (günlük), Salime Servet, nr. 117, 19 Haziran 1313(1 Temmuz 1897), s.5

Rü'yet-i Muhtazar (şiiir),, nr. 152, 26 Şubat 1313 (10 Mart 1898), s. 2

Rüzgârla Muhtezir Ormanlar (tercüme hikâye),, mtc. Emine Remziye, nr. 299/97, 1 Şubat 1316 (14 Şubat 1901), s. 3

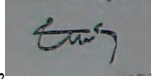
Sa'y ve Amel (deneme), Nigar Bint-i Osman, nr. 61, 25 Nisan 1312 (7 Mayıs 1896), s.1

Saadet-i Hayat (deneme), Sâdiye İclal, nr. 373, 25 Temmuz 1318 (7 Ağustos 1902), s. 1

Sabâvet (deneme), H. Şahende, nr. 11, 25 Eylül 1311(7 Ekim 1895), s.5

Sabî (şiiir), Nigar Bint-i Osman, nr. 6, 7 Eylül 1311(19 Eylül 1895), s. 4

Saffet-i Kalbiye (tercüme hikâye), Paul de Kock, mtc. Sadri, nr. 25 (602), 27 Mart 1323 (9 Nisan 1907), s. 2

Sahaif-i Fersude-i Ömrümden (şiiir), , nr. 206/4, 25 Mart 1315(6 Nisan 1899), s. 4

Sahil-i Bahrda Sardalya (deneme), Talat Ali, nr. 399, 13 Şubat 1318 (26 Şubat 1903), s. 4

Sail (şiiir), Melek Sâniye, nr. 265/63, 1 Haziran 1316 (14 Haziran 1900), s. 2

Salçalı Tavuk (tercüme hikâye), Paul de Kock, mtc. Sadri, nr. 10 (588), 6 Kânûn-i Evvel 1323 (19 Aralık 1907), s. 1

Sanayi-i Beyaniye ve Kadınların Şiir Söylemeleri (makale),,nr. 20, 26 Teşrin-i Evvel 1311(7 Kasım 1895), s. 2

Satılmış Hanım ve Taşra Mektupları (makale), A. Rasime, nr. 214/12-, 27 Mayıs- 1315 (1 Haziran- 1899)

Sayfiye'de (tercüme hikâye),, mtc. Samiha Ziyet, nr. 17 (595)- 20 (598), 31 Kânûn-i Sâni-21 Şubat 1323 (13 Şubat-5 Mart 1908)

Sayfiye'den Avdet (tercüme hikâye), Zamakovitz Michael, nr. 5 (583), 1 Teşrin-i Sâni 1323 (14 Kasım 1907), s. 2

Sayfiyede (gezi yazısı), İbnürreşid İhsan, nr. 104, 13 Mart 1312 (25 Mart 1897), s. 4

Sefahatın Encamı (hikâye),, nr. 6 (584), 8 Teşrin-i Sâni 1323 (21 Kasım 1907), s. 4

Seher Vakti (deneme), Münire, nr. 2, 23 Ağustos 1311 (4 Eylül 1895),s. 4

Semanın Tarz-ı Nisvaniyesi (şiir),, nr. 163, 21 Mayıs 1314 (2 Haziran 1898), s. 3

Semere-i Şecere-i Ömrüm Ciğerpâre Evladıma Söylediğim Tarih-i Veladettir (şiir), M.N., nr. 27, 20 Teşrin-i Sâni 1311 (2 Aralık 1895), s. 5

Seninle Beraber (şiir), M.S., nr. 178, 3 Eylül (15 Eylül 1898) 1314, s. 4

Sensiz (şiir),, nr. 178, 3 Eylül 1314 (15 Eylül 1898), s. 4

Ser-i Kabrinde (deneme),, nr. 151, 19 Şubat 1313 (3 Mart 1898), s. 1

Sevgili Oğlum Hikmet Uyurken (şiir), Huriye, nr. 79, 12 Eylül 1312(24 Eylül 1896), s. 6

Seyahat (deneme), (Elif). H. , nr. 57, 28 Mart 1312 (9 Nisan 1896), s. 5

Sıhhat (mektup), Emine Semiye, nr. 60, 18 Nisan 1312 (30 Nisan 1896),s. 2

Sinop'tan Mektup (gezi yazısı), M. Semiha, nr. 100, 6 Şubat 1312 (18 Şubat 1897), s. 6

Sir William'ın Muaşakası (tercüme tefrika roman), Alexandre Dumas, mtc. Faik Sabri, nr. 38 (438)-5 (455), 18 Kânûn-i Evvel 1319-1 Nisan 1320 (31 Aralık 1903-14 Nisan 1904)

Sitayiş-i Fasl-ı Bahar (deneme),, nr. 109, 17 Nisan 1313 (29 Nisan 1897), s.2

Son Arzu (tercüme hikâye),, mtc. Aliye, nr. 173, 30 Temmuz 1314 (11 Ağustos 1898), s. 3

Son Buse (hikâye), Hatice Leman, nr. 372, 18 Temmuz 1318 (31 Temmuz 1902), s. 3

Sonbahar (şiiir), Nigar Bint-i Osman, nr. 42, 11 Kânûn-i Sâni 1311(23 Ocak 1896), s. 2

Söz Sohbet (deneme), İsmet, nr. 41, 8 Kânûn-i Sâni 1311 (20 Ocak 1896), s. 4

Sual-i Dîkî (şiiir), (Aydın), nr. 175, 13 Ağustos 1314 (25 Ağustos 1898), s. 3

Suat (şiiir), Nigar Bint-i Osman, nr. 137, 6 Teşrin-i Sâni 1313 (18 Kasım 1897), s. 1

Subh-ı Kâzip (şiiir),, nr. 151, 19 Şubat 1313(3 Mart 1898), s. 2

Sükûti Bey'e (şiiir), Mustafa Bin Musa, nr. 118, 26 Haziran 1313(8 Temmuz 1897), s. 6

Şadiye Hanım'a (mektup), Makbule Leman, nr. 187, 5 Teşrin-i Sâni 1314 (17 Kasım 1898), s. 2

Şair ile Matmazel (makale), A. Rasime, nr. 348, 24 Kânûn-i Sâni 1317 (6 Şubat 1902), s. 2

Şair Ressamdır, Ressam Şairdir (deneme), İsmet, nr. 17, 16 Teşrin-i Evvel 1311(28 Ekim 1895), s.3

Şakrak Kuşunun Ölümü (tercüme hikâye), , mtc. Sâniye, nr. 30, 30 Teşrin-i Sâni 1311(12 Aralık 1895), s. 3

Şarkı (şiiir),, nr. 178, 3 Eylül 1314 (15 Eylül 1898), s. 4

Şarkı (şiiir),, nr. 194, 24 Kânûn-i Evvel 1314 (5 Ocak 1899), s.4

Şarkı (şiiir),, nr. 194, 24 Kânûn-i Evvel 1314 (5 Ocak 1899), s.4

Şarkı (şiiir),, nr. 194, 24 Kânûn-i Evvel 1314 (5 Ocak 1899), s.5

Şarkı (şiiir), Emine (Aydın), nr. 349, 31 Kânûn-i Sâni 1317 (13 Şubat 1902), s. 3

Şarkı (şiiir), İbnülhızır Rüştü, nr. 103, 6 Mart 1312 (18 Mart 1897), s. 7

Şarkı (şiiir), Memduh, nr. 158, 9 Nisan 1314(21 Nisan 1898), s.3

Şarkı (şiiir), Memduh, nr. 219/17, 1 Temmuz 1315 (13 Temmuz 1899), s. 4

Şarkı-ı Hicaz (şiiir ve nota), Ethem Efendi, nr. 90, 28 Teşrin-i Sâni 1312 (3 Aralık 1896),s. 5

Şarkı-ı Nihavent (şiiir), Nigar Bint-i Osman, nr. 87, 7 Teşrin-i Sani (19 Kasım 1896), s. 5

Şebabet (deneme), Fatma Aliye, nr. 185, 22 Teşrin-i Evvel 1314 (3 Kasım 1898), s. 1

Şebap (şiiir), Nemire, nr. 7, 11 Eylül 1311(23 Eylül 1895), s. 4

Şefkat (makale), Nigar Bint-i Osman, nr. 157, 2 Nisan 1314 (14 Nisan 1898), s.1

Şemsettin Sâmi: Kamus-i Türkî (eser tanıtımı), A. Rasime, nr. 279/77, 7 Eylül 1316 (20 Eylül 1900), s.1

Şıklık Faciası (tefrika tercüme roman),, mtc. Gülistan İsmet, nr. 151-163, 19 Şubat 1313-24 Mayıs 1314 (3 Mart-5 Haziran 1898)

Şişli'de Kır Sokağında 18 Numaralı Hane (hikâye), A. Rasime, nr. 304/102, 8 Mart 1317 (21 Mart 1901), s. 3

Şu Asr-ı Terakkîde Fazılât-ı Muharriratımızın En Kıdemlisi (makale), Emine Semiye, nr. 194, 24 Kânûn-i Evvel 1314 (5 Ocak 1899), s.2

Şu Kız (şiiir),, nr. 163, 21 Mayıs 1314 (2 Haziran 1898), s. 3

Ta ki (şiiir), Nigar Bint-i Osman, nr. 107, 3 Nisan 1313(15 Nisan 1897), s.1

Tahatturât (kısa sözler),, nr. 189, 19 Teşrin-i Sâni 1314 (1 Aralık 1898), s. 3

Tahattür yahud Tahassür, (şiiir), M.E., nr. 56, 21 Mart 1312(2 Nisan 1896), s. 6

Taklit (deneme), A. Rasime, nr. 191, 3 Kânûn-i Evvel 1314 (15 Aralık 1898), s. 4

Takvim (şiiir), Nigar Bint-i Osman, nr. 83, 10 Teşrin-i Evvel 1312(22 Ekim 1986), s. 4

Talihsiz Nişanlı (hikâye), Feride Melahat, nr. 27 (604), 10 Nisan 1324 (23 Nisan 1908), s. 2

Talim ve Terbiye-i Benat-ı Osmaniye (makale), Fatma Aliye, nr. 37, 25 Kânûn-i Evvel 1311 (6 Ocak 1896), s. 2

Tarih (şiiir),, nr. 176, 19 Ağustos 1314 (31 Ağustos 1898), s. 3

Tarih-i Veladet (şiiir), Şöhret, nr. 109, 17 Nisan 1313 (29 Nisan 1897), s.6

Tebrik (şiiir), Yaşar Bint-i Kadri, nr. 96, 7 Kânûn-i Sâni 1312(19 Ocak 1897), s.2

Tebrik-i Cûlus (şiiir),, nr. 1, 19 Ağustos 1311(31 Ağustos 1895), s. 3

Tebrik-i Cûlus (şiiir), Nigar Bint-i Osman, nr. 1, 19 Ağustos 1311(31 Ağustos 1895), s. 3

Tebrik-i Cûlus-ı Hümayun-ı Mûkerrem Makrûn (şiiir),, nr. 226/24, 19

Ağustos 1315 (31 Ağustos 1899), s. 1

Teessür (şiiir),, nr. 159, 16 Nisan 1314 (28 Nisan 1898), s.3

Teessür (şiiir), Nefise Talat, nr. 361, 2 Mayıs 1318 (15 Mayıs 1902), s. 1

Teessürat-ı Amikadan Sonra (deneme), Zekiye, nr. 300/98, 8 Şubat 1316 (21 Şubat 1901), s. 3

Teessürat-ı Kalbiye (deneme), Nigar Bint-i Osman, nr. 140, 27 Teşrin-i Sâni 1313 (9 Aralık 1897), s. 1

Teessürüm (deneme), Arife, nr. 198, 21 Kânûn-i Sâni 1314 (2 Şubat 1899), s. 1

Tefekkürâtım (deneme), Necmiye Şadiye, nr. 40, 4 Kânûn-i Sâni 1311 (16 Ocak 1896), s. 5

Teleffüh (şiiir),, nr. 159, 16 Nisan 1314 (28 Nisan 1898), s.4

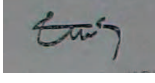
Temas-ı Ruh (şiiir), Nigar Bint-i Osman, nr. 151, 19 Şubat 1313(3 Mart 1898), s. 2

Temâşa (şiiir),, nr. 150, 5 Şubat 1313 (17 Şubat 1898), s. 3

Temaşa-i Gurup yahud İntizam (hikâye), F. Nedîme, nr. 30, 30 Teşrin-i Sâni 1311(12 Aralık 1895), s.3

Tembel Şakirtler (tercüme hikâye), Auguste Germain, mtc. Mustafa Asım, nr. 345, 27 Kânûn-i Evvel 1317 (9 Ocak 1902), s. 1

Teracim-i Ahval-i Nisvan (makale),, nr. 62, 2 Mayıs 1312 (14 Mayıs 1896), s.5

Terane-i Yâd (şiiir), , nr. 210/8, 29 Nisan 1315 (11 Mayıs 1899), s. 4

Terbiye-i Etfâle Ait Üç Hikâye (tefrika roman), Emine Vahide, nr. 35-69, 18 Kânûn-i Evvel 1311(30 Aralık 1895)- 27 Haziran 1312 (9 Temmuz 1896)

Teselya Sahrasında (şiiir), Müstecabizâde İsmet, nr. 109, 17 Nisan 1313(29 Nisan 1897), s.1

Tevazu (deneme), Emine Semiye, nr. 67, 13 Haziran 1312 (25 Haziran 1896), s. 2

Tezad-ı Tahassüsat (şiiir),, nr. 198, 21 Kânûn-i Sâni 1314 (2 Şubat 1899), s. 1

Tezekkür (şiiir),, nr. 160, 30 Nisan 1314 (12 Mayıs 1898), s.3

Tıfl-ı Bahar (şiiir),, nr. 1(401), 6 Mart 1319 (19 Mart 1903), s.13

Tıfl-ı Hayalime (şiiir), Nigar Bint-i Osman, nr. 142, 21 Kânûn-i Evvel 1313 (2 Ocak 1898), s. 1

Tıfl-ı Naim (şiiir), Cazim, nr. 128, 4 Eylül 1313(16 Eylül 1897), s. 2

Tırhala Karyesi (gezi yazısı), Adalet, nr. 29, 27 Teşrin-i Sâni 1311(9 Aralık 1895), s.3

Tiyatrolarımız (makale), A. Rasime, nr. 327, 23 Ağustos 1317 (5 Eylül 1901), s. 1

Toz Toprak Arasında Kalmış Bir Güle Hitap (tercüme hikâye), Shakespeare, mtc. M. İsmet, nr. 150, 5 Şubat 1313 (17 Şubat 1898), s. 3

Tramvayda Hasbihal Eden Bir Hanıma (deneme), Fatma Fahrünnisa, nr. 261/59, 4 Mayıs 1316 (17 Mayıs 1900), s. 1

Tuhfe-i Hicran (şiiir),, nr. 182, 1 Teşrin-i Evvel 1314 (13 Ekim 1898), s. 1

Tûlû (deneme), (Aydın). F., nr. 55, 14 Mart 1312(26 Mart 1896), s. 6

Tûlû (deneme), Keçecizâde (Elif). İkbal, nr. 15, 9 Teşrin-i Evvel 1311(21 Ekim 1895), s. 4

Tûlû (deneme), Ş., nr. 118, 26 Haziran 1313(8 Temmuz 1897), s. 5

Tûlû'-ı Temâşâ (deneme), (Aydın). N., nr. 11, 25 Eylül 1311 (7 Ekim 1895), s. 5

Unutma Beni (şiiir), Fehime, nr. 152, 26 Şubat 1313 (10 Mart 1898), s. 2

Uyu da Büyü (mektup), Ayşe Rahime, nr. 63, 9 Mayıs 1312 (21 Mayıs 1896), s.3

Uyun-ı Fukara (tercüme mensur şiiir),Charles Baudelaire, mtc. A. Rasime, nr. 203/1, 4 Mart 1315 (16 Mart 1899), s. 3

Uyuyor (şiiir), Beriye, nr. 66, 6 Haziran 1312(18 Haziran 1896), s.3

Ümid-i Muhteris (şiiir), M.L., nr. 157, 2 Nisan 1314 (14 Nisan 1898), s.4

Üvey Ana (tercüme tefrika hikâye), Edmond Haraucourt, mtc. Faik Sabri, nr. 37 (437)-42(442), 13 Teşrin-i Sâni-25 Kânûn-i Evvel 1319 (26 Kasım 1903-7 Ocak 1904)

Üvey Valide (tercüme hikâye), Edmond Haraucourt, nr. 16 (594), 24 Kânûn-i Sâni 1323 (6 Şubat 1908), s. 3

Üvey Valide ve Masumâne (hikâye), Nazmiye, nr. 77, 29 Ağustos 1312 (10 Eylül 1896), s.4

Vaad-ı Saadet (hikâye), M. Nigâr, nr. 108, 10 Nisan 1313(22 Nisan 1897), s.5

Vaad-ı Saadet (hikâye), M. Nigâr, nr. 108, 10 Nisan 1313(22 Nisan 1897), s.5

Valide (deneme), Fatma Aliye, nr. 190, 26 Teşrin-i Sâni 1314 (8 Aralık 1898), s. 1

Valideciğim Sensin (şiiir), Emine Remziye, nr. 355, 21 Mart 1317 (3 Nisan 1901), s. 3

Valideler (hikâye),, nr. 384-385, 17-24 Teşrin-i Evvel 1318 (30 Ekim-6 Kasım 1902)

Validemin Kitabe-i Kabri (şiiir), Nigar Bint-i Osman, nr. 128, 4 Eylül 1313 (16 Eylül 1897), s. 2

Valideynim (deneme), Nigar Bint-i Osman, nr. 190, 26 Teşrin-i Sâni 1314 (8 Aralık 1898), s. 2

Vapurda (hikâye), A. Rasime, nr. 154, 12 Mart 1314 (24 Mart 1898), s.2

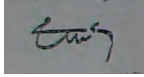
Varaka-i Teşekkür (mektup), Makbule Leman, nr. 61, 25 Nisan 1312 (7 Mayıs 1896), s.2

Vefakâr (hikâye), M. Nigar, nr. 146, 8 Kânûn-i Sâni 1313(20 Ocak 1898), s. 3

Vefaşiarım, Efendim, Hemşirem(mektup), Nigar Bint-i Osman, nr. 69, 27 Haziran 1312 (9 Temmuz 1896), s. 3

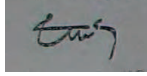
Veladet-i Bahrü'l-Mesadet Hazret-i Hilafetpenâhi (şiiir),, nr. 193, 18 Kânûn-i Evvel 1314 (30 Aralık 1898), s. 1

Velâdet-i Hümayun-i Hazret-i Hilâfetpenâhiyi Manzumen Tanzim ve İnşâd (şiiir), Nigar Bint-i Osman, nr. 44, 19 Kânûn-i Sâni 1311(31 Ocak 1896), s. 4

Veyl-i Firak (şiiir), , nr. 204/2, 11 Mart 1315 (23 Mart 1899), s. 5

Yâd-ı Ateşin (şiiir), Hafize, nr. 164, 28 Mayıs 1314 (9 Haziran 1898), s. 3

Yâd-ı Gamgîn (hikâye),, nr. 94, 26 Kânûn-i Evvel 1312 (7 Ocak 1897), s.3

Yadigarlarına Karşı (şiiir), , nr. 209/7, 22 Nisan 1315 (4 Mayıs 1899), s. 4

Yağmurlu Kağıthane (deneme), İsmet Fâhire, nr. 311/109, 2 Mayıs 1317 (15 Mayıs 1901), s. 6

Yaprak (şiiir),, nr. 152, 26 Şubat 1313 (10 Mart 1898), s. 2

Yaprak ve Ben (şiiir), Hâce, nr. 153, 5 Mart 1314 (17 Mart 1898), s. 1

Yavrum (şiiir), H. D., nr. 333, 4 Teşrin-i Evvel 1317 (17 Ekim 1901), s. 6

Yavrum Niçin Ağlıyorsun?,, mtc. Leyla Cemile, (tercüme hikâye), nr. 298/96, 25 Kânûn-i Sâni 1316 (7 Şubat 1901), s. 4

Yeğenim Zühtü'ye (şiiir), T. Câzim, nr. 124, 7 Ağustos 1313(19 Ağustos 1897), s.3

Yeis ü Tefekküratım (deneme), Fatma Rasiha, nr. 116, 12 Haziran 1313(24 Haziran 1897), s. 4

Yelken (şiiir),, nr. 224/22, 5 Ağustos 1315 (17 Ağustos 1899), s. 5

Yeni Hizmetçi (hikâye),, nr. 550, 23 Şubat 1321 (8 Mart 1906), s. 4

Yeni ve Mühim Bir Eser (eser tanıtımı), Mehmet Süleyman, nr. 166, 11 Haziran 1314 (23 Haziran 1898), s. 3

Yevm-i Mesud-ı Cülûs-ı Hümayun-ı Hazret-i Hilafetpenâhi (şiiir-yazı),, nr. 126, 19 Ağustos 1313(31 Ağustos 1897), s.1

Yine Bir Gece (tercüme hikâye), Paul de Kock, mtc. Sadri, nr. 23 (601), 13 Mart 1323 (26 Mart 1907), s. 5

Yine Büyük Bir İftihar (mektup), Ahmet Mithat, nr. 65, 30 Mayıs 1312 (11 Haziran 1896), s. 1

Yüreği Yanık Valide (deneme), Emine Semiye, nr. 315/113, 31 Mayıs 1317 (13 Haziran 1901), s. 1

Zaaf-ı Beşer (deneme), Nigar bint-i Osman, nr. 159, 16 Nisan 1314 (28 Nisan 1898), s.1

Zavallı Doktor (hikâye),, nr. 566, 15 Haziran 1322 (28 Haziran 1906), s. 1

Zavallı Peder, Biçâre Zevce (hikâye), (Elif). C. , nr. 110, 24 Nisan 1313 (6 Mayıs 1897), s. 5

Zevce (deneme), Fatma Aliye, nr. 186, 29 Teşrin-i Evvel 1314 (10 Kasım 1898), s. 3

Zevce-i Vefaşiar (hikâye),, nr. 8 (586), 22 Teşrin-i Sâni 1323 (5 Aralık 1907), s. 3

Zevceme Hitap (şiiir), Nazenin, nr. 279/77, 7 Eylül 1316 (20 Eylül 1900), s. 4

Zevcemin Kabrini Ziyaret (şiiir),, nr. 197, 14 Kânûn-i Sâni 1314 (26 Ocak 1899), s. 1

Zevcemin Kitabeti (tercüme hikâye), Vensan Kozyokeviç, mtc. Nigarzâde Münir, nr. 111, 8 Mayıs 1313(20 Mayıs 1897), s. 5

Zevcenin Dişı (hikâye),, mtc. Ali Muzaffer, nr. 20 (420), 17 Temmuz 1319 (30 Temmuz 1903), s. 469

Zevcenin Ziyafeti (hikâye),, nr. 543, 29 Kânûn-i Evvel 1321 (11 Ocak 1906), s. 3

Zevcime Hitap (şiiir), Nazenin, nr. 279/77, 7 Eylül 1316 (20 Eylül 1900), s. 4

Ziya-ı Esefengiz (makale), Fatma Aliye, nr. 187, 5 Teşrin-i Sâni 1314 (17 Kasım 1898), s. 1

3.3. KRONOLOJİK TÜR İNDEKSİ

3.3.1. Şiir

Nigar Bint-i Osman Tebrik-i Cûlus (şiiir), nr. 1, 19 Ağustos 1311(31 Ağustos 1895), s. 3

....., Tebrik-i Cûlus (şiiir), nr. 1, 19 Ağustos 1311(31 Ağustos 1895), s. 3

N., Manzume (şiiir), nr. 1, 19 Ağustos 1311(31 Ağustos 1895) s. 3

K. Saide, Manzume (şiiir), nr. 1,19 Ağustos 1311(31 Ağustos 1895) s. 4

Sâliha Said, Manzume (şiiir), nr. 1,19 Ağustos 1311(31 Ağustos 1895), s. 4

Tal'at, Manzume (şiiir), nr. 1,19 Ağustos 1311(31 Ağustos 1895), s. 4

Tal'at, Manzume (şiiir), nr. 1,19 Ağustos 1311(31 Ağustos 1895), s. 4

Keçecizâde (Elif). İkbâl, Bir Çocuğun Hasbihali (tercüme şiiir), nr. 3, 28 Ağustos 1311 (9 Eylül 1895), s. 4

Hamiyet Zehra, Mahsul-i Hayatım Sabire'ye (şiiir), nr. 3, 28 Ağustos 1311(9 Eylül 1895), s. 4

F.R.T., Manzume (şiiir), nr. 4, 31 Ağustos 1311(12 Eylül 1895), s.2

Şöhret, Bir Buçuk Yaşında Oğlum Mahmut Necib'e (şiiir), nr. 5, 4 Eylül 1311(16 Eylül 1895), s.4

F. Şadiye, Manzume (şiiir), nr. 5, 4 Eylül 1311(16 Eylül 1895), s. 4

Nigar Bint-i Osman Sabî (şiiir), nr. 6, 7 Eylül 1311(19 Eylül 1895), s. 4

Nigar Bint-i Osman Ninni (şiiir), nr. 6, 7 Eylül 1311(19 Eylül 1895),s. 4

Leyla, (şiiir), nr. 7, 11 Eylül 1311(23 Eylül 1895), s. 4

Nemire, (şiiir), nr. 7, 11 Eylül 1311(23 Eylül 1895), s. 4

Nemire, Şebap (şiiir), nr. 7, 11 Eylül 1311(23 Eylül 1895), s. 4

Hamiyet Zehra, Levha-yı Tabiat (şiiir), nr. 8, 14 Eylül 1311 (26 Eylül 1895), s. 4

Mevhibe, Annemi Pek Severim (şiiir), nr. 8, 14 Eylül 1311 (26 Eylül 1895), s. 4

Fatma Şadiye, Çocuk (şiiir), nr. 9, 18 Eylül 1311 (30 Eylül 1895), s. 5

....., Emel (şiiir), nr. 10, 21 Eylül 1311 (3 Ekim 1895), s. 3

(Elif). Fahrünnisa, (şiiir), nr. 14, 5 Teşrin-i Evvel 1311(17 Ekim 1895), s. 4

Fatma, (şiiir), nr. 14, 5 Teşrin-i Evvel 1311(17 Ekim 1895), s. 4

....., Hasta ve Fakir Bir Dul Kadının   ocuklarına Tesellisi (şiiir), nr. 15, 9 Teşrin-i Evvel 1311(21 Ekim 1895), s. 4

Nigar Bint-i Osman, Hicrân-ı Ebedî (şiiir), nr. 16, 12 Teşrin-i Evvel 1311 (24 Ekim 1895), s. 4

(Elif). Fecrinnisa, (şiiir), nr. 16, 12 Teşrin-i Evvel 1311(24 Ekim 1895), s. 4

M. İhsan, Ah Olsa Bu Yer Benim Mekânım (şiiir), nr. 18, 19 Teşrin-i Evvel(31 Ekim 1895), s. 3

F. Dilşâd, Kıta (şiiir), nr. 18, 19 Teşrin-i Evvel (31 Ekim 1895), s. 3

F. Zehra, Kerimem Ayşe Mefharet İçin Söylediğim Tarih-i Velâdettir (şiiir), nr. 18, 19 Teşrin-i Evvel (31 Ekim 1895), s. 3

Süreyya Baişe, Küçük Faikaya (şiiir), nr. 19, 23 Teşrin-i Evvel 1311(4 Kas  m 1895), s. 3

F. Mihriban, K  z  m  n Velayetine S  yledi  im Tarih (şiiir), nr. 20, 26 Teşrin-i Evvel 1311(7 Kas  m 1895), s. 2

....., Bir Mehd-i Lahd-nişîn (şiiir), mtc. Fatma, nr. 20, 26 Teşrin-i Evvel 1311(7 Kasım 1895), s. 2

Hacer Feriha, Kadınlık ve Tütün İçmek (şiiir), nr. 23, 6 Teşrin-i Sâni 1311(18 Kasım 1895), s. 3

P. Fahriye, Hitâb-ı Maderâne (şiiir), nr. 23, 6 Teşrin-i Sâni 1311(18 Kasım 1895), s. 3

Fatma, Kadınlar Hakkında Bazı Efkar (şiiir), nr. 24, 9 Teşrin-i Sâni 1311(21 Kasım 1895), s. 3

M.N., Semere-i Şecere-i Ömrüm Ciğerpâre Evladıma Söylediğim Tarih-i Veladettir (şiiir), nr. 27, 20 Teşrin-i Sâni 1311 (2 Aralık 1895), s. 5

Kâşife Memduha, Kızların Terbiyesi (şiiir), nr. 29, 27 Teşrin-i Sâni 1311(9 Aralık 1895), s. 3

Rebia, Ninni (şiiir), nr. 29, 27 Teşrin-i Sâni 1311(9 Aralık 1895), s. 3

Sâdi, Aile Manzumeleri (şiiir), nr. 34, 14 Kânûn-i Evvel 1311(26 Aralık 1895), s.2

Necip Necâti, Bir Kızcağızla Kelebek (şiiir), nr. 35, 18 Kânûn-i Evvel 1311(30 Aralık 1895), s. 2

Sâdi, Aile Manzumeleri (şiiir), nr. 39, 1 Kânûn-i Sani 1311 (13 Ocak 1896), s.

Nigar Bint-i Osman, Sonbahar (şiiir), nr. 42, 11 Kânûn-i Sâni 1311(23 Ocak 1896), s. 2

Naciye, (şiiir), nr. 44, 19 Kânûn-i Sâni 1311(31 Ocak 1896), s. 4

Nigar Bint-i Osman, Velâdet-i Hümayun-i Hazret-i Hilâfetpenâhiyi Manzumen Tanzim ve İnşâd (şiiir), nr. 44, 19 Kânûn-i Sâni 1311(31 Ocak 1896), s. 4

Ayşe Vuslat, (şiiir), nr. 44, 19 Kânûn-i Sâni 1311(31 Ocak 1896), s.4

Fatma Fazıla , (şiiir), nr. 44, 19 Kânûn-i Sâni 1311(31 Ocak 1896), s.4

Lütfiye , (şiiir), nr. 44, 19 Kânûn-i Sâni 1311(31 Ocak 1896), s.4

Naciye, (şiiir), nr. 44, 19 Kânûn-i Sâni 1311(31 Ocak 1896), s.4

Sâdi, Aile Manzumeleri (şiiir), nr. 49, 5 Şubat 1311(17 Şubat 1896), s. 3

C. Arife, Ninni (şiiir), nr. 51, 12 Şubat 1311s. 4

5

Suat, Bir Validenin Lisanından (şiiir), nr. 53, 22 Şubat 1311(5 Mart 1896), s. 6

Bint-i Ahmed Remziye, Bir Valide Lisanından: Mini Mini Yaramaza Ninni (şiiir), nr. 54, 29 Şubat 1311(12 Mart 1896), s. 4

Hamide, Kıta (şiiir),nr. 55, 14 Mart 1312 (26 Mart 1896), s. 6

..... , Bir Yetimin Lisanından (tercüme şiir), mtc. M.R., nr. 55, 14 Mart 1312(26 Mart 1896), s. 6

(Aydın). F. , Bülbül (şiir), nr. 56, 21 Mart 1312 (2 Nisan 1896), s. 6

..... , Bir Validenin Terennümatı (tercüme şiir), R.V., nr. 56, 21 Mart 1312(2 Nisan 1896), s. 6

M.E., Tahattür yahud Tahassür, (şiir),nr. 56, 21 Mart 1312(2 Nisan 1896), s. 6

Sâdi, Aile Manzumeleri: Analık (şiir), nr. 57, 28 Mart 1312(9 Nisan 1896), s. 5

Makbule Leman, Ah Sıhhat (şiir), nr. 58, 4 Nisan 1312(16 Nisan 1896), s.1

Lütfiye, Bir Çocuk Lisanından: Anne (şiir), nr. 58, 4 Nisan 1312(16 Nisan 1896), s.2

Sâdi, Aile Manzumeleri: Bir Kızı Verdik Ere Yuttuk Hapı (şiir), nr. 59, 11 Nisan 1312 (23 Nisan 1896), s.6

Naciye, Hemşire Ninnisi (şiir), nr. 60, 18 Nisan 1312 (30 Nisan 1896), s. 4

Sâdi, Aile Manzumeleri: Ağababamın Tefahürü (şiir), nr. 62, 2 Mayıs 1312 (14 Mayıs 1896), s. 4

(Aydın). F., Kıta (şiir), nr. 63, 9 Mayıs 1312 (21 Mayıs 1896), s.1

Sâdi, Aile Manzumeleri: Hanımninem Durur mu ya? (şiiir), nr. 64, 23 Mayıs 1312(4 Haziran 1896), s. 4

....., Bir Validenin Oğluna Nasihati (şiiir), nr. 65, 30 Mayıs 1312 (11 Haziran 1896), s. 5

Beriye, Uyuyor (şiiir), nr. 66, 6 Haziran 1312(18 Haziran 1896), s.3

Sâdi, Aile Manzumeleri: Hayırsız Evlat (şiiir), nr. 67, 13 Haziran 1312(25 Haziran 1896), s. 7

Fatma Müfide, (şiiir), nr. 71, 11 Temmuz 1312 (23 Temmuz 1896), s.5

Sâdi, Aile Manzumeleri: Bir Peder-i Hoşdâr (şiiir), nr. 73, 25 Temmuz 1312 (6 Ağustos 1896), s. 6

Makbule Leman, (şiiir), nr. 74, 1 Ağustos 1312(13 Ağustos 1896), s. 4

....., Padişahım Çok Yaşa (şiiir), nr. 76, 19 Ağustos 1312 (31 Ağustos 1896), s.1

Nadire, (şiiir), nr. 76, 19 Ağustos 1312 (31 Ağustos 1896), s.2

Emine Nimet, (şiiir), nr. 76, 19 Ağustos 1312(31 Ağustos 1896), s.2

Emine Mediha, (şiiir), nr. 76, 19 Ağustos 1312(31 Ağustos 1896), s.2

Hamide, (şiiir), nr. 76, 19 Ağustos 1312(31 Ağustos 1896), s.2

Emine Hayriye, Cûlusiye Şarkısı (şiiir), nr. 76, 19 Ağustos 1312 (31 Ağustos 1896), s.2

Makbule Leman, Ceza-ı Efâl (şiiir), nr. 77, 29 Ağustos 1312 (10 Eylül 1896), s.1

....., Manzume (şiiir), nr. 78, 5 Eylül 1312 (17 Eylül 1896), s. 2

Huriye, Sevgili Oğlum Hikmet Uyurken (şiiir), nr. 79, 12 Eylül 1312(24 Eylül 1896), s. 6

Cûdi, “Nev-i Latif (şiiir), nr. 82, 3 Teşrin-i Evvel 1312 (15 Ekim 1986), s. 6

Nigar Bint-i Osman, Takvim (şiiir), nr. 83, 10 Teşrin-i Evvel 1312(22 Ekim 1986), s. 4

Nigar Bint-i Osman, Şarkı-ı Nihavent (şiiir), nr. 87, 7 Teşrin-i Sani (19 Kasım 1896), s. 5

Ethem Efendi, Şarkı-ı Hicaz (şiiir ve nota), nr. 90, 28 Teşrin-i Sâni 1312 (3 Aralık 1896),s. 5

Mehmet Rıfat, Dul Kadın (şiiir), nr. 90, 28 Teşrin-i Sâni 1312 (3 Aralık 1896), s. 6

....., Padişahım Çok Yaşa (şiiir), nr. 96, 7 Kânûn-i Sâni 1312 (19 Ocak 1897), s.1

Yaşar Bint-i Kadri, Tebrik (şiiir), nr. 96, 7 Kânûn-i Sâni 1312(19 Ocak 1897),
s.2

Sabire Nalende, Manzume-i Hal (şiiir), nr. 97, 16 Kânûnı Sâni 1312 (28 Ocak
1897), s.7

İbnülhızır Rüştü, Şarkı (şiiir), nr. 103, 6 Mart 1312 (18 Mart 1897), s. 7

Nigar Bint-i Osman, Ta ki (şiiir), nr. 107, 3 Nisan 1313(15 Nisan 1897), s.1

Hüseyin Remzi, Duhter-i Pâke Nasihat (şiiir), nr. 108 (Hanımlara Mahsus
Gazete'nin Genç Kızlara Mahsus İlavesi 6), 10 Nisan 1313(22 Nisan 1897),
s.1

Müstecabizâde İsmet, Teselya Sahrasında (şiiir), nr. 109, 17 Nisan 1313(29
Nisan 1897), s.1

Şöhret, Tarih-i Veladet (şiiir), nr. 109, 17 Nisan 1313 (29 Nisan 1897), s.6

Nigar Bint-i Osman, Cerihadâr (şiiir), nr. 111, 8 Mayıs 1313(20 Mayıs 1897),
s. 2

Nigar Bint-i Osman, Mersiye (şiiir), nr. 112, 15 Mayıs 1313 (27 Mayıs 1897),
s. 4

Leyla Feride, Adada Bir Akşam (şiiir), nr. 112, 15 Mayıs 1313 (27 Mayıs
1897), s. 4

Nigar Bint-i Osman, Mehtap (şiiir), nr. 113, 22 Mayıs 1313(3 Haziran 1897), s. 3

Faize, İztiirar-ı Sevdâ (şiiir), nr. 113, 22 Mayıs 1313 (3 Haziran 1897), s. 5

Asime, Gazel (şiiir), nr. 114, 29 Mayıs 1313(10 Haziran 1897), s. 5

Osman Faiz, Kütahya Mesirelerinden (şiiir), nr. 115, 5 Haziran 1313(17 Haziran 1897), s. 6

Nigar Bint-i Osman, Müessir (şiiir), nr. 116, 12 Haziran 1313(24 Haziran 1897), s. 3

Leyla Feride, İki Şarkı (şiiir), nr 117, 19 Haziran 1313(1 Temmuz 1897), s.5

Leyla Feride, Bu Gözler (şiiir), nr. 118, 26 Haziran 1313 (8 Temmuz 1897), s. 5

Mustafa Bin Musa, Sükûti Bey'e (şiiir), nr. 118, 26 Haziran 1313(8 Temmuz 1897), s. 6

Z. Şöhret, Nazire (şiiir), nr. 120, 10 Temmuz 1313(22 Temmuz 1897), s. 7

Leyla Feride, Bir Haftalık Teessür Mahsulü (şiiir), nr. 121, 17 Temmuz 1313(29 Temmuz 1897), s. 5

....., Karınca ile Ağustos Böceği (şiiir), nr. 121, 17 Temmuz 1313(29 Temmuz 1897), s. 4

T. Câzim, Yeğenim Zühtü'ye (şiir), nr. 124, 7 Ağustos 1313(19 Ağustos 1897), s.3

....., Yevm-i Mesud-ı Cülûs-ı Hümayun-ı Hazret-i Hilafetpenâhi (şiir-yazı), nr. 126, 19 Ağustos 1313(31 Ağustos 1897), s.1

Nâdire, Manzume (şiir), nr. 126, 19 Ağustos 1313(31 Ağustos 1897), s.2

Yaşar Bint-i Kadri, Manzume (şiir), nr. 126, 19 Ağustos 1313(31 Ağustos 1897), s.2

Emine Nimet, Manzume (şiir), nr. 126, 19 Ağustos 1313(31 Ağustos 1897), s.2

Nigar Bint-i Osman, Kitabe-i Seng-i Mezar (şiir), nr. 127, 28 Ağustos 1313 (9 Eylül 1897), s. 3

Nigar Bint-i Osman, Validemin Kitabe-i Kabri (şiir), nr. 128, 4 Eylül 1313 (16 Eylül 1897), s. 2

Cazim, Tıfl-ı Naim (şiir), nr. 128, 4 Eylül 1313(16 Eylül 1897), s. 2

Nigar Bint-i Osman, İzdivac-ı Garip (şiir), nr. 134, 16 Teşrin-i Evvel 1313 (28 Ekim 1897), s. 1

Salime Servet, Oğluma Hitap (şiir), nr. 134, 16 Teşrin-i Evvel 1313 (28 Ekim 1897), s. 2

Nigar Bint-i Osman, Ma'neviyye mi Acaba? (şiiir), nr. 135, 23 Teşrin-i Evvel 1313 (4 Kasım 1897), s. 1

Nigar Bint-i Osman, Açtığın Kalem (şiiir), nr. 136, 30 Teşrin-i Evvel 1313 (11 Kasım 1897), s. 1

Abdülhak Mührünnisa, Benimle İshak (şiiir), nr. 136, 30 Teşrin-i Evvel 1313 (11 Kasım 1897), s. 2

Nigar Bint-i Osman, Suat (şiiir), nr. 137, 6 Teşrin-i Sâni 1313 (18 Kasım 1897), s. 1

Sâdi, Bir Köylü Kızın Gönüllü Olarak Harbe Gitmiş Olan Yavuklusuna (şiiir), nr. 137, 6 Teşrin-i Sâni 1313 (18 Kasım 1897), s. 1

Nigar Bint-i Osman, Karlar Yağarken (şiiir), nr. 138, 13 Teşrin-i Sâni 1313 (25 Kasım 1897), s. 1

Nigar Bint-i Osman, Kalbim (şiiir), nr. 139, 20 Teşrin-i Sâni 1313 (2 Aralık 1897), s. 1

Fatma Şevket, Düşündüğüm (şiiir), nr. 139, 20 Teşrin-i Sâni 1313 (2 Aralık 1897), s. 1

s. 1

Nigar Bint-i Osman, Tıfl-ı Hayalime (şiiir), nr. 142, 21 Kânûn-i Evvel 1313 (2 Ocak 1898), s. 1

Muhtar, Hilmi Beyefendinin Vefat Eden Kerimleri İçin (şiiir), nr. 149, 29
Kânûn-i Sâni 1313(10 Şubat 1898), s. 3

....., Temâşa (şiiir), nr. 150, 5 Şubat 1313 (17 Şubat 1898), s. 3

....., O Gece (şiiir), nr. 150, 5 Şubat 1313 (17 Şubat 1898), s. 3

Nigar Bint-i Osman, Temas-ı Ruh (şiiir), nr. 151, 19 Şubat 1313(3 Mart
1898), s. 2

....., Hiss-i Kablelvuku (şiiir), nr. 151, 19 Şubat 1313(3 Mart 1898), s. 2

....., Nevha (şiiir), nr. 151, 19 Şubat 1313(3 Mart 1898), s. 2

....., Subh-ı Kâzip (şiiir), nr. 151, 19 Şubat 1313(3 Mart 1898), s. 2

....., İrcâ-i Enzâr (şiiir), nr. 152, 26 Şubat 1313 (10 Mart 1898), s. 2

Fehime, Unutma Beni (şiiir), nr. 152, 26 Şubat 1313 (10 Mart 1898), s. 2

....., Rû'yet-i Muhtazar (şiiir), nr. 152, 26 Şubat 1313 (10 Mart 1898), s. 2

....., Yaprak (şiiir), nr. 152, 26 Şubat 1313 (10 Mart 1898), s. 2

Nigar Bint-i Osman, Kotiyon Yadigârı (şiiir), nr. 153, 5 Mart 1314 (17 Mart
1898), s. 1

Hâce, Yaprak ve Ben (şiiir), nr. 153, 5 Mart 1314 (17 Mart 1898), s. 1

....., O Bî-vefâya (şiiir), nr. 153, 5 Mart 1314 (17 Mart 1898), s. 2

....., Çığlık (şiiir), nr. 153, 5 Mart 1314 (17 Mart 1898), s. 2

....., Hayret (şiiir), nr. 154, 12 Mart 1314 (24 Mart 1898), s.1

....., Ömr-i Taninâver (şiiir), nr. 154, 12 Mart 1314 (24 Mart 1898), s.1

M.S., Heves (şiiir), nr. 155, 19 Mart 1314 (31 Mart 1898), s. 4

M.S., Levh-i Mücessem (şiiir), nr. 155, 19 Mart 1314(31 Mart 1898), s. 4

....., Nevruz: Mart (şiiir), nr. 156, 26 Mart 1314 (7 Nisan 1898), s. 3

Abdülhak Mihrünnisa, İhyâ-ı Âsâr-ı Nisvan (şiiir), nr.131-133, 25 Eylül -9

Teşrin-i Evvel 1313 (7-21 Ekim 1897)

M.L., Ümid-i Muhteris (şiiir), nr. 157, 2 Nisan 1314 (14 Nisan 1898), s.4

M.L., Ey (şiiir), nr. 157, 2 Nisan 1314 (14 Nisan 1898), s.4

Memduh, Enise-i Mâdûme (şiiir), nr. 158, 9 Nisan 1314(21 Nisan 1898), s.3

Memduh, Şarkı (şiiir), nr. 158, 9 Nisan 1314(21 Nisan 1898), s.3

....., Nâdime (şiiir), nr. 159, 16 Nisan 1314 (28 Nisan 1898), s.3

....., Nisyan (şiiir), nr. 159, 16 Nisan 1314 (28 Nisan 1898), s.3

....., Teessür (şiiir), nr. 159, 16 Nisan 1314 (28 Nisan 1898), s.3

....., Teleffüh (şiiir), nr. 159, 16 Nisan 1314 (28 Nisan 1898), s.4

....., Gazel Böyle mi Yazılır? (şiiir), nr. 160, 30 Nisan 1314 (12 Mayıs 1898),

s.3

....., Tezekkür (şiiir), nr. 160, 30 Nisan 1314 (12 Mayıs 1898), s.3

....., Kitabe (şiiir), nr. 160, 30 Nisan 1314(12 Mayıs 1898), s.3

....., Gün Batarken, nr. 160, 30 Nisan 1314 (12 Mayıs 1898), s.4

Nigar Bint-i Osman, Bir Mader-i Mütéhassır (şiiir), nr. 161, 7 Mayıs 1314 (19 Mayıs 1898), s.1

....., Şu Kız (şiiir), nr. 163, 21 Mayıs 1314 (2 Haziran 1898), s. 3

....., Bugün Böyleyim (şiiir), nr. 163, 21 Mayıs 1314 (2 Haziran 1898), s. 3

....., Semanın Tarz-ı Nisvaniyesi (şiiir), nr. 163, 21 Mayıs 1314 (2 Haziran 1898), s. 3

Hafize, Yâd-ı Ateşin (şiiir), nr. 164, 28 Mayıs 1314 (9 Haziran 1898), s. 3

İsmet, Evladıma (şiiir), nr. 164, 28 Mayıs 1314 (9 Haziran 1898), s. 3

M. S., Beyan-ı Peşimâni (şiiir), nr. 164, 28 Mayıs 1314 (9 Haziran 1898), s. 3

....., Arz-ı Nedamet (şiiir), nr. 166, 11 Haziran 1314 (23 Haziran 1898), s. 2

Nigar Bint-i Osman, Pederim (şiiir), nr. 167, 18 Haziran 1314 (30 Haziran 1898), s. 1

Makbule, Mehtaplı Gecede (şiiir), nr. 168, 25 Haziran 1314 (7 Temmuz 1898), s. 3

İsmet, Gülümse (şiiir), nr. 169, 2 Temmuz 1314 (14 Temmuz 1898), s. 4

Leyla, (şiiir), nr. 173, 30 Temmuz 1314 (11 Ağustos 1898), s. 1

Nigar Bint-i Osman, Gecikmiş Akasya (şiiir), nr. 173, 30 Temmuz 1314 (11 Ağustos 1898), s. 2

V. (Ayın),Hasta Çocuğuma (şiiir), nr. 173, 30 Temmuz 1314 (11 Ağustos 1898), s. 3

Nigar Bint-i Osman, İnfirâd (şiiir), nr. 174, 6 Ağustos 1314 (18 Ağustos 1898), s. 1

(Ayın)., Sual-i Dîkî (şiiir), nr. 175, 13 Ağustos 1314 (25 Ağustos 1898), s. 3

A. Nazmi, Kıta-ı Duaiye (şiiir), nr. 176, 19 Ağustos 1314 (31 Ağustos 1898), s. 2

Asım Vecihi, Manzume (şiiir), nr. 176, 19 Ağustos 1314 (31 Ağustos 1898), s. 2

....., Tarih (şiiir), nr. 176, 19 Ağustos 1314 (31 Ağustos 1898), s. 3

Şevkiye, Mahsul-ı Yeis (şiiir), nr. 177, 27 Ağustos 1314 (8 Eylül 1898), s. 2

Osman Fâiz, Mukabeleten Tanzir (şiiir), nr. 177, 27 Ağustos 1314 (8 Eylül 1898), s. 3

....., Ah! (şiiir), nr. 177, 27 Ağustos 1314 (8 Eylül 1898), s. 3

....., O (şiiir), nr. 178, 3 Eylül 1314 (15 Eylül 1898), s. 4

....., Şarkı (şiiir), nr. 178, 3 Eylül 1314 (15 Eylül 1898), s. 4

M.S., Seninle Beraber (şiiir), nr. 178, 3 Eylül (15 Eylül 1898) 1314, s. 4

....., Sensiz (şiiir), nr. 178, 3 Eylül 1314 (15 Eylül 1898), s. 4

Leyla, Aks-i Seda (şiiir), nr. 180, 17 Eylül 1314 (29 Eylül 1898), s. 2

Makbule Leman, Ah... Sıhhat (şiiir), nr. 180, 17 Eylül 1314 (29 Eylül 1898), s. 2

M. S., Nâbi'den Nimet'e (şiiir), nr. 181, 24 Eylül 1314 (6 Ekim 1898), s. 3

....., Hayat-ı Güzeşte (şiiir), nr. 181, 24 Eylül 1314 (6 Ekim 1898), s. 3

....., Tuhfe-i Hicran (şiiir), nr. 182, 1 Teşrin-i Evvel 1314 (13 Ekim 1898), s. 1

M. S., Hülyalar İçinde (şiiir), nr. 183, 8 Teşrin-i Evvel 1314 (20 Ekim 1898), s. 2

Nigar Bint-i Osman, Kelâl (şiiir), nr. 184, 15 Teşrin-i Evvel 1314 (27 Ekim 1898), s. 2

....., Çiçek (şiiir), nr. 184, 15 Teşrin-i Evvel 1314 (27 Ekim 1898), s. 2

....., Veladet-i Bahrü'l-Mesadet Hazret-i Hilafetpenâhi (şiiir), nr. 193, 18 Kânûn-i Evvel 1314 (30 Aralık 1898), s. 1

....., Şarkı (şiiir), nr. 194, 24 Kânûn-i Evvel 1314 (5 Ocak 1899), s.4

....., Şarkı (şiiir), nr. 194, 24 Kânûn-i Evvel 1314 (5 Ocak 1899), s.4

....., Şarkı (şiiir), nr. 194, 24 Kânûn-i Evvel 1314 (5 Ocak 1899), s.5

Hicran, Bir Fotoğraf Arkasına (şiiir), nr. 195, 31 Kânûn-i Evvel 1314 (12 Ocak 1899), s.3

....., İhtisasım (şiiir), nr. 197, 14 Kânûn-i Sâni 1314 (26 Ocak 1899), s. 1

....., Zevcemin Kabrini Ziyaret (şiiir), nr. 197, 14 Kânûn-i Sâni 1314 (26 Ocak 1899), s. 1

....., Nâliş (şiiir), nr. 197, 14 Kânûn-i Sâni 1314 (26 Ocak 1899), s. 2

....., Tezad-ı Tahassüsat (şiiir), nr. 198, 21 Kânûn-i Sâni 1314 (2 Şubat 1899), s. 1

....., Bir Gülnihal Sabahta (şiiir), nr. 199, 28 Kânûn-i Sâni 1314(9 Şubat 1899), s. 1

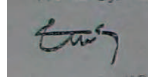
Alexandra Efrinuh, (şiiir), nr. 200, 11 Şubat 1314 (23 Şubat 1899), s. 1

Charles Baudelaire, Uyun-ı Fukara (tercüme mensur şiiir) mtc. A. Rasime, nr. 203/1, 4 Mart 1315 (16 Mart 1899), s. 3

Leyla, Ey Bahar (şiiir), nr. 203/1, 4 Mart 1315(16 Mart 1899), s. 4

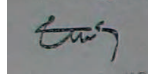
....., Emel-i Metruk (şiiir), nr. 203/1, 4 Mart 1315(16 Mart 1899), s. 5

....., Giriv-i Hicran (şiiir), nr. 203/1, 4 Mart 1315(16 Mart 1899), s. 5

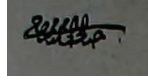

, Hiss-i Mütehallif (şiir), nr. 204/2, 11 Mart 1315 (23 Mart 1899),

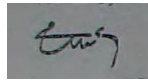
s. 4

, Veyl-i Firak (şiir), nr. 204/2, 11 Mart 1315 (23 Mart 1899), s. 5

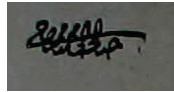

, Kardan Evvel (şiir), nr. 204/2, 11 Mart 1315 (23 Mart 1899), s. 5

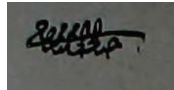
, Aşkım ile İstihza Edenlere (şiir), nr. 205/3, 18 Mart 1315 (30 Mart 1899), s. 3

....., Levha-i Seher (tercüme şiir) mtc. Hasan Memduh, nr. 205/3, 18 Mart 1315 (30 Mart 1899), s. 3

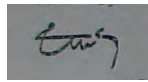
, Hayal-i Mugaffel (şiir), nr. 206/4, 25 Mart 1315 (6 Nisan 1899),

s. 4

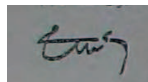
, Bir Muazzebe (şiir), nr. 206/4, 25 Mart 1315 (6 Nisan 1899), s.

4

, Sahaif-i Fersude-i Ömrümden (şiir), nr. 206/4, 25 Mart 1315 (6 Nisan 1899), s. 4

Suat, Hastahane Âlemi (şiir), nr. 206/4, 25 Mart 1315 (6 Nisan 1899), s. 4

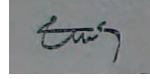

, Yadigarlarına Karşı (şiir), nr. 209/7, 22 Nisan 1315 (4 Mayıs 1899), s. 4

Memduh, Diyorsunuz ki (şiir), nr. 209/7, 22 Nisan 1315 (4 Mayıs 1899), s. 4

N. S., Görebilsem (mensur şiir), nr. 209/7, 22 Nisan 1315 (4 Mayıs 1899), s. 4

Necdet Sâmî, Kardeşim Lütfü'ye Verdiğim Fotoğrafın Arkasında (şiir), nr. 209/7, 22 Nisan 1315(4 Mayıs 1899), s. 4

, Terane-i Yâd (şiir), nr. 210/8, 29 Nisan 1315 (11 Mayıs 1899), s. 4

Ziya, Kadıköyü Menazırından (şiir), nr. 219/17, 1 Temmuz 1315 (13 Temmuz 1899), s. 3

Memduh, Şarkı (şiir), nr. 219/17, 1 Temmuz 1315 (13 Temmuz 1899), s. 4

....., Yelken (şiir), nr. 224/22, 5 Ağustos 1315 (17 Ağustos 1899), s. 5

....., Tebrik-i Cûlus-ı Hümayun-ı Mükerrerem Makrûn (şiir), nr. 226/24, 19 Ağustos 1315 (31 Ağustos 1899), s. 1

Müstecabizâde İsmet, Muhittin'e (şiir), nr. 241/39, 2 Kânûn-i Evvel 1315 (14 Aralık 1899), s. 3

S. Yegâne, Kase-i Zehre (şiir), nr. 244/42, 16 Kânûn-i Evvel 1315 (28 Aralık 1899), s. 4

Melek Sâniye, Sail (şiir), nr. 265/63, 1 Haziran 1316 (14 Haziran 1900), s. 2

Nazenin, Zevcime Hitap (şiir), nr. 279/77, 7 Eylül 1316 (20 Eylül 1900), s. 4

Nazenin, Zevceme Hitap (şiir), nr. 279/77, 7 Eylül 1316 (20 Eylül 1900), s. 4

Nazenin, Manzume-i Teşekkürîye (şiir), nr. 280/78, 14 Eylül 1316 (27 Eylül 1900), s. 2

(Ayın). H., Güvercin (şiir), nr. 286/84, 26 Teşrin-i Evvel 1316 (8 Kasım 1900), s. 1

N. İclal, Onun İçin (şiiir), nr. 304/102, 8 Mart 1317 (21 Mart 1901), s. 1

....., Bahar Müjdecileri (şiiir), nr. 304/102, 8 Mart 1317 (21 Mart 1901), s. 8

Sâdiye İclal, Mini Mini Çiçekçi (şiiir), nr. 329, 6 Eylül 1317 (19 Eylül 1901), s. 1

Dilpezîr, Çok Yaşa (...) Sultan Abdülhamit Hazretleri (şiiir), nr. 330, 13 Eylül 1317 (26 Eylül 1901), s. 1

H. D., Yavrum (şiiir), nr. 333, 4 Teşrin-i Evvel 1317 (17 Ekim 1901), s. 6

Feride, İki Kumru (şiiir), nr. 336, 25 Teşrin-i Evvel 1317 (7 Kasım 1901), s. 6

Emine (Ayın)., Şarkı (şiiir), nr. 349, 31 Kânûn-i Sâni 1317 (13 Şubat 1902), s. 3

Sâdiye İclal, Ona (şiiir), nr. 350, 7 Şubat 1317 (20 Şubat 1902), s. 1

Emine Remziye, Valideciğim Sensin (şiiir), nr. 355, 21 Mart 1317 (3 Nisan 1901), s. 3

Seniye Neyir, Güzerân-ı Bahar (şiiir), nr. 357, 4 Nisan 1318 (17 Nisan 1902), s. 1

Fikriye Leman, (şiiir), nr. 360, 25 Nisan 1318 (8 Mayıs 1902), s. 5

Nefise Talat, Teessür (şiiir), nr. 361, 2 Mayıs 1318 (15 Mayıs 1902), s. 1

Seniye Neyir, Ezhar-ı Bahar (şiiir), nr. 365, 30 Mayıs 1318 (12 Haziran 1902), s. 1

Bahriye, Annelik (şiiir), nr. 385, 24 Teşrin-i Evvel 1318 (6 Kasım 1902), s. 4

Bahriye, Bebeğimle Ben (şiiir), nr. 387, 14 Teşrin-i Sâni 1318 (27 Kasım 1902), s. 2

Naime Nimet, Bir Muhibbe İçin (şiiir), nr. 396, 23 Kânûn-i Sâni 1318 (5 Şubat 1903), s. 1

....., Tıfl-ı Bahar (şiiir), nr. 1(401), 6 Mart 1319 (19 Mart 1903), s.13

....., Bir Validenin Mezarı (tercüme mensur şiiir), mtc. Hatice Leman, nr. 4 (404), 27 Mart 1319 (9 Nisan 1903), s.83

....., Madelen'in Gözleri (tercüme mensur şiiir), nr. 23 (423), 7 Ağustos 1319 (20 Ağustos 1903), s. 538

....., Menekşe Toplarken (tercüme mensur şiiir), nr. 4(454), 25 Mart 1320 (7 Nisan 1904), s. 58

3.3.2. Roman

Carmen Sylva, Astra (tefrika tercüme roman), nr. 1-42 19 Ağustos 1311(31 Ağustos 1895)- 11 Kânûn-i Sani 1311(23 Ocak 1896)

Emine Vahide, Terbiye-i Etfâle Ait Üç Hikâye (tefrika roman), nr. 35-69, 18 Kânûn-i Evvel 1311(30 Aralık 1895)- 27 Haziran 1312 (9 Temmuz 1896)

Margret Laura, Bir Kızın Talihi (tefrika tercüme roman), nr. 42-65, 11 Kânûn-i Sâni 1311- 30 Mayıs 1312 (23 Ocak 1896-11 Haziran 1896)

Fatma Fahrünnisa, Dilharap (tefrika roman), nr. 88-113, 14 Teşrin-i Sâni 1312 -22 Mayıs 1313 (26 Kasım 1896- 3 Haziran 1897)

M. Faik, Emma Yahut Hanımlar Robensonu (tefrika tercüme roman), nr. 89-118, 21 Teşrin-i Sâni 1312 26 Haziran 1313 (3 Aralık 1896-8 Temmuz 1897)

Emine Semiye, Bîkes(tefrika roman), nr. 98-138, 23 Kanun-ı Sâni 1312-13
Teşrin-i Sâni 1313 (4 Şubat 1897-25 Kasım 1897)

Nigar Bint-i Osman, Arman'dan Klamaniş'e (tefrika roman) nr. 149-181, 29
Kânûn-i Sâni 1313-24 Eylül 1314 (10 Şubat- 6 Ekim 1898)

..... , Şıklık Faciası (tefrika tercüme roman), mtc. Gülistan İsmet, nr. 151-163,
19 Şubat 1313-24 Mayıs 1314 (3 Mart-5 Haziran 1898)

..... , Butterfly Ailesi (tercüme tefrika roman), mtc. A. Rasime, nr. 166-
261/59, 11 Haziran 1314- 4 Mayıs 1316 (23 Haziran 1898- 17 Mayıs 1900)

Emine Semiye, *Muallime* (tefrika roman), Hanım Kızlara Mahsus, nr. 203/1-
311/109, 4 Mart 1315- 2 Mayıs 1317 (16 Mart 1899-15 Mayıs 1901)

İhsan, Hasude (tefrika roman), Hanım Kızlara Mahsus 61-67, nr. 211/9 –
217/15, 6 Mayıs- 17 Haziran 1315 (18 Mayıs-29 Haziran 1899)

Fatma Aliye, Levayih-i Hayat (tefrika roman) , nr. 213/11-248/46, 20 Mayıs-
27 Kanûn-i Sâni 1315 (1 Haziran 1899- 7 Ocak 1900)

Halide, Çingene Kızı (tefrika roman), nr. 231/29-267/65, 23 Eylül 1315- 15
Haziran 1316 (5 Ekim 1899-27 Haziran 1900)

Jane Austen, Kuvvet-i Akıl ve Hassasiyet-i Kalp (tefrika tercüme roman),
mtc. A. Rasime, nr. 263/61-287/85, 18 Mayıs- 2 Teşrin-i Sâni 1316 (31
Mayıs-15 Kasım 1900)

Adrienne Cambary, Hayal-i Rebi (tefrika tercüme roman), nr. 277/75-
321/119, 24 Ağustos 1316-12 Temmuz 1317 (6 Eylül 1900-25 Temmuz
1901)

P. Fahriye, Dîlfikâr (tefrika roman), nr. 314/112-318/116 , 24 Mayıs-21
Haziran 1317 (6 Haziran-4 Temmuz 1901)

.... , Birinci Mükâfat (tercüme tefrika roman), mtc. Gülistan İsmet, nr. 339-
377, 14 Teşrin-i Sâni 1317-29 Ağustos 1318 (27 Kasım 1901-12 Eylül 1902)

Güzide, Münevver (tefrika roman), nr. 383-399, 10 Teşrin-i Evvel-13 Şubat
1318 (23 Ekim 1902-26 Şubat 1903)

Guy Chantepelure, Huguette (tercüme tefrika roman), mtc. Talat Ali, nr.
1(401)-25 (425), 6 Mart-19 Ağustos 1319 (19 Mart-1 Eylül 1903)

Philippe Chaperon, Lelouse'nin Aşk (tercüme tefrika roman), mtc. Faik
Sabri, nr. 25 (425)-50(450), 19 Ağustos- 26 Şubat 1319 (1 Eylül 1903-10
Mart 1904)

....., Deniz Üzerinde Balonla Seyahat (tercüme tefrika roman), mtc. Ali Muzaffer, nr. 28 (428)-40(440), 11 Eylül- 4 Kanun-i Evvel 1319 (24 Eylül-17 Aralık 1903)

Alexandre Dumas, Sir William'ın Muaşakası (tercüme tefrika roman), mtc. Faik Sabri, nr. 38 (438)-5 (455), 18 Kânûn-i Evvel 1319-1 Nisan 1320 (31 Aralık 1903-14 Nisan 1904)

Charles Vincent, Lina (tercüme tefrika roman), mtc. Faik Sabri, nr. 1(451)-15(465), 4 Mart-10 Haziran 1320 (17 Mart-23 Haziran 1904)

Henri Bordeaux, Aşk-ı Girizan (tercüme tefrika roman), mtc. Faik Sabri, nr. 6(456)-12(462), 8 Nisan-20 Mayıs 1320 (21 Nisan- 2 Haziran 1904)

....., Claudine (tercüme tefrika roman), mtc. Hikmet Naci, nr. 7(457)-11(461), 15 Nisan-13 Mayıs 1320 (28 Nisan-16 Mayıs 1904)

Madam L. Hameau, Balıkçı Kızı (tefrika tercüme roman), mtc. Sadri, nr. 10 (588)- 26(604), 6 Kânûn-i Evvel 1323-9 Nisan 1324 (19 Aralık 1907-22 Nisan 1908)

Paul de Kock, Caroline'in Bergüzârı (tercüme tefrika roman), nr. 20 (598)-, 21 Şubat 1323 (5 Mart 1908)-

3.3.3. Hikâye

Ş. Makbule, (hikâye), nr. 10, 21 Eylül 1311 (3 Ekim 1895), s. 3

İsmet, Biçare Çocuk! Zavallı Mader (hikâye), nr. 12, 28 Eylül 1311(10 Ekim 1895), s. 3

Makbule, Müteverrime (hikâye), nr. 12, 28 Eylül 1311(10 Ekim 1895), s.3

Emine Vahide, Bir Mütahassisenin Tefekkürâtı (hikâye), nr. 13, 2 Teşrin-i Evvel 1311 (14 Ekim 1895), s.2

İsmet, Dedikodu (hikâye) , nr. 13, 2 Teşrin-i Evvel 1311 (14 Ekim 1895), s. 4

Makbule Leman, Bir Hikâye: Tashih (hikâye), nr. 14, 5 Teşrin-i Evvel 1311 (17 Ekim 1895), s. 2

Münire, Hasta Kız! (hikâye), nr. 15, 9 Teşrin-i Evvel 1311(21 Ekim 1895), s. 4

S. Süreyya, Meyl-i Masumâne (hikâye), nr. 18, 19 Teşrin-i Evvel (31 Ekim 1895), s. 3

Münire, En Güzel Çiçekler (hikâye), nr. 26, 16 Teşrin-i Sâni 1311(28 Kasım 1895), s. 3

Jeanne De Estram, İki Hemşire (tercüme hikâye), mtc. Nigar Bint-i Osman, nr. 27, 20 Teşrin-i Sâni 1311 (2 Aralık 1895), s. 2

S. Gülnaz, İki Öksüzler (hikâye), nr. 29, 27 Teşrin-i Sâni 1311(9 Aralık 1895), s. 3

P. Fahriye, Hikâye Çantası..Madelen (tefrika hikâye), nr.29-30, 27-30 Teşrin-i Sâni 1311(9-12 Aralık 1895)

F. Nedîme, Temaşa-i Gurup yahud İntizam (hikâye), nr. 30, 30 Teşrin-i Sâni 1311(12 Aralık 1895), s.3

..... , Şakrak Kuşunun Ölümü (tercüme hikâye), mtc. Sâniye, nr. 30, 30 Teşrin-i Sâni 1311(12 Aralık 1895), s. 3

..... , Davet (tercüme hikâye), mtc. Nigar Bint-i Osman, nr. 31, 4 Kânûn-i Evvel 1311 (16 Aralık 1895), s. 3

Kâmile, Kelebek (hikâye), nr. 31, 4 Kânûn-i Evvel 1311(16 Aralık 1895), s. 3

M. Hacer, Bir Yetimin İlk Günleri (hikâye), nr. 32, 7 Kânûn-i Evvel (19 Aralık 1895), s. 4

İsmet, Nafile Hanım (hikâye), nr. 33, 11 Kânûn-i Evvel 1311(23 Aralık 1895), s. 3

F. Nebahat, Bir Köylünün Hayat-ı Mesudânesi (hikâye), nr. 37, 25 Kânûn-i Evvel 1311(6 Ocak 1896), s. 2

İsmet, Nafile Hanımın Mahdumu (hikâye), nr. 37, 25 Kânûn-i Evvel 1311(6 Ocak 1896), s. 3

Hamiyet Zehra, Bir Müslümanın Kalbi (tefrika hikâye), nr. 38, 28 Kânûn-i Evvel 1311(9 Ocak 1896), s.2

Sâdiye, Bora (hikâye), nr. 42, 11 Kânûn-i Sâni 1311(23 Ocak 1896), s. 5

Makbule Leman, Hüsn-i Muamele, (hikâye), nr. 43, 15 Kânûn-i Sâni 1311(27 Ocak 1896), s. 2

İsmet, Eribe Hanım (hikâye), nr. 45, 22 Kânûn-i Sâni 1311 (3 Şubat 1896), s. 4

Nilüfer, Bu da Bir Mukaleme (hikâye), nr. 47, 29 Kânûn-i Sâni 1311(10 Şubat 1896), s. 3

P. Fahriye, Hikâye Çantası II: Sebat (tefrika hikâye), nr. 50-54, 8-29 Şubat 1311 (20 Şubat-12 Mart 1896)

Rânâ Bint-i Saffet, Ahretlik (tefrika hikâye), nr. 56-58, 21 Mart- 4 Nisan 1312 (2- 16 Nisan 1896)

Saadet Fethiye, Bir Kuşun Feryad-ı Mazlumânesi (hikâye), nr. 57, 28 Mart 1312 (9 Nisan 1896), s. 4

....., Henüz Uykudan Uyanmış Bir Çocuğun Münacatı (hikâye), nr. 61, 25 Nisan 1312 (7 Mayıs 1896), s.4

Alber Laduka, Madam ile Doktor Beyninde (hikâye), mtc. Nigar Bint-i Osman, nr. 64, 23 Mayıs 1312(4 Haziran 1896), s. 3

M. Nigâr, Çiçekler Perisinin İffeti (hikâye),nr. 66, 6 Haziran 1312 (18 Haziran 1896), s.4

Emine Semiye, Bir Fıkra-i Müdhike (hikâye), nr. 68, 20 Haziran 1312(2 Temmuz 1896), s.5

....., Elvâh-ı Şairâne (hikâye) mtc. Nazmiye, nr. 70-75, 4 Temmuz-8 Ağustos 1312(16 Temmuz-20 Ağustos 1896)

P. Fahriye, Hikâye Çantası III: Mağdure (tefrika hikâye), nr. 71-72/77-78, 11-18 Temmuz/29 Ağustos- 5 Eylül 1312 (23-30 Temmuz/10-17 Eylül 1896)

Emine Semiye, Hiss-i Rekabet (tefrika hikâye), nr. 76-81, 19 Ağustos-26 Eylül 1312 (31 Ağustos -8 Ekim 1896)

Nazmiye, Üvey Valide ve Masumâne (hikâye), nr. 77, 29 Ağustos 1312 (10 Eylül 1896), s.4

D. Saime, Bir Âmâ Çocuğun Tahassürü (hikâye), nr. 79, 12 Eylül 1312 (24 Eylül 1896), s. 6

Saniye, Otuz Yıl Fasılalı İki Muhabbet (hikâye), nr. 79, 12 Eylül 1312(24 Eylül 1896), s. 8

Fatma Fahrünnisa, Bir Kadında İstirâhat-ı Vîcdâniyye Nasıl Hasıl Olurmuş?(hikâye), nr. 81, 26 Eylül 1312 (8 Ekim 1986), s. 2

Makbule Leman, İmtihan (hikâye), nr. 84, 17 Teşrin-i Evvel 1312 (29 Ekim 1986), s. 1

....., Duhter-i Emvac (tefrika tercüme hikâye), nr. 93- 98, 19 Kânûn-i Evvel 1312-23 Kânûn-i Sâni 1312 (31 Aralık 1896- 4 Şubat 1897)

M. Nigar, F. Mürüvvet, Nevbahar yahut Saadet-i Aile (hikâye) nr. 94, 26 Kânûn-i Evvel 1312 (7 Ocak 1897), s.3

....., Yâd-ı Gamgîn (hikâye), nr. 94, 26 Kânûn-i Evvel 1312 (7 Ocak 1897), s.3

S. Robe, İlk Tecrübe (tercüme hikâye) mtc. Fatma Fahrünnisa, nr. 97, 16 Kânûnı Sâni 1312 (28 Ocak 1897), s.2

Maria Lelizia De Lote, Prenses Ratacki'nin Mektuplarından Bir Kısımının Tercümesidir (tercüme hikâye), mtc. Nigar Bint-i Osman, nr. 98, 23 Kânûn-i Sâni 1312 (4 Şubat 1897), s.1

....., Bir Kontesin Hikâyesi (tefrika hikâye), nr. 103 (Hanımlara Mahsus Gazete'nin Genç Kızlara Mahsus İlavesi), 6 Mart 1312- (18 Mart 1897-)

Rana Bint-i Safvet, Mukayese-i Hayat: Üç Hikâye (tefrika hikâye), nr. 103-128, 6 Mart 1312- 4 Eylül 1313 (18 Mart- 16 Eylül 1897)

....., Biraderle Hemşire (tefrika hikâye)), nr. 104 (Hanımlara Mahsus Gazete'nin Genç Kızlara Mahsus İlavesi 2), 13 Mart 1312(25 Mart 1897), s.2

Nigar Bint-i Osman, Bahtiyar (hikâye), nr. 106, 27 Mart 1312 (8 Nisan 1897), s.1

M. Nigâr, Vaad-ı Saadet (hikâye), nr. 108, 10 Nisan 1313(22 Nisan 1897), s.5

M. Nigâr, Vaad-ı Saadet (hikâye), nr. 108, 10 Nisan 1313(22 Nisan 1897), s.5

Madam Le Baron De Saschenbach, Bir Tesadüf (tercüme hikâye), mtc. Fatma Fahrünnisa, nr. 109, 17 Nisan 1313 (29 Nisan 1897), s.6

(Elif). C. , Zavallı Peder, Biçâre Zevce (hikâye), nr. 110, 24 Nisan 1313 (6 Mayıs 1897), s. 5

Vensan Kozyokeviç, Zevcemin Kitabeti (tercüme hikâye), mtc. Nigarzâde Münir, nr. 111, 8 Mayıs 1313(20 Mayıs 1897), s. 5

Mehmet Cemil, Bir Küçük Hikâye (hikâye), nr. 113, 22 Mayıs 1313(3 Haziran 1897), s. 5

Lamia, Öksüz (hikâye), nr. 117, 19 Haziran 1313(1 Temmuz 1897), s. 6

....., Çiçekçi Kız (hikâye), nr. 118, 26 Haziran 1313(8 Temmuz 1897), s. 2

İlyas Sükûti, Bir Levha-i Garibâne (hikâye), nr. 119, 3 Temmuz 1313(15 Temmuz 1897), s. 6

....., Bir Maderü'l-medîdenin Feryâd-ı Elimânesi (hikâye), nr. 123, 31 Temmuz 1313 (12 Ağustos 1897), s. 6

Leyla Feride, Ömr-i Güzeşte (hikâye), nr. 127, 28 Ağustos 1313 (9 Eylül 1897), s. 4

....., Liz yahut Mai Mendil (tercüme hikâye), mtc. A. Rasime, nr. 133, 9 Teşrin-i Evvel 1313(21 Ekim 1897), s. 2

Salime Servet, Devre-i Hicran (tefrika hikâye), nr. 133-135, 9-23 Teşrin-i Evvel 1313 (21 Ekim- 4 Kasım 1897)

Nurettin Remzi, Kevserle Mürebbiyesi (hikâye), nr. 142, 21 Kânûn-i Evvel 1313 (2 Ocak 1898), s. 5

....., Bir Facia-ı Beytiye (tercüme hikâye), mtc. M.R., nr. 143, 28 Kânûn-i Evvel 1313 (9 Ocak 1898), s. 5

Lamia, Fahriye (hikâye), nr. 145, 1 Kânûn-i Sâni 1313 (13 Ocak 1898), s. 5

M. Nigar, Vefakâr (hikâye), nr. 146, 8 Kânûn-i Sâni 1313(20 Ocak 1898), s. 3

Shakespeare, Toz Toprak Arasında Kalmış Bir Güle Hitap (tercüme hikâye), mtc. M. İsmet, nr. 150, 5 Şubat 1313 (17 Şubat 1898), s. 3

A. Rasime, Vapurda (hikâye), nr. 154, 12 Mart 1314 (24 Mart 1898), s.2

P. Fahriye, Hikâye Çantası IV: Rakibe (tefrika hikâye), nr. 155/164/167/197/207, 19 Mart/28 Mayıs/18 Haziran/ 7 Kânûn-i Sâni 1314/1 Nisan 1315 (31 Mart/ 9/30 Haziran 1898/ 19 Ocak/13 Nisan 1899)

A. Rasime, Ahzan-ı Hazan (hikâye) nr.132, 2 Teşrin-i Evvel 1313 (14 Ekim 1897), s.2

....., Kitabe (şiir), nr. 160, 30 Nisan 1314(12 Mayıs 1898), s.3

Alexandre Dumas, Mektup Demeti (tercüme hikâye), mtc. Hamide, nr. 161, 7 Mayıs 1314 (19 Mayıs 1898), s.2

İsmet, Alil (hikâye), nr. 171, 16 Temmuz 1314 (28 Temmuz 1898), s. 2

..... , Son Arzu (tercüme hikâye), mtc. Aliye, nr. 173, 30 Temmuz 1314 (11 Ağustos 1898), s. 3

..... , Bir Sevdazedenin Jurnalinden: Kânun-ı Evvelde (hikâye), mtc. Hafize nr. 174, 6 Ağustos 1314 (18 Ağustos 1898), s. 2

Rana Bint-i Saffet, Mukayese-i Hayat: Dördüncü Hikâye (tefrika hikâye), nr. 183- 205, 8 Teşrin-i Evvel 1314- 11 Mart 1315 (20 Ekim 1898-23 Mart 1899)

Nigar Bint-i Osman, Gonca (hikâye), nr. 191, 3 Kânûn-i Evvel 1314 (15 Aralık 1898), s. 2

Guy de Maupassant, Cannes Şehri (tercüme hikâye), mtc A. Rasime, nr. 223/21, 29 Temmuz 1315 (10 Ağustos 1899), s. 2

Guy de Maupassant, Hayat (tercüme hikâye), mtc A. Rasime, nr. 226/24, 19 Ağustos 1315 (31 Ağustos 1899), s. 4

A. Rasime, İki Hemşire Arasında (hikâye), nr. 227/25, 26 Ağustos 1315(7 Eylül 1899), s. 2

George Curtlin, Küçük Hasta (hikâye), nr. 245/43, 30 Kânûn-i Evvel 1315 (11 Ocak 1900), s. 3

Guy de Maupassant, Acz ve Nahvet (tercüme hikâye), nr. 252/50, 24 Şubat 1315 (8 Mart 1900), s. 3

Fatma Fahrünnisa, Enise (hikâye),nr. 253/51-254/52, 2-9 Mart 1316 (15-22 Mart 1900)

Fatma Fahrünnisa, Küçük Hikâye (tefrika hikâye), nr. 255/53-278/76, 16 Mart - 31 Ağustos 1316

M. Asım, Mudhikat: Hırsız (hikâye),nr. 295/93, 28 Kânûn-i Evvel 1316 (10 Ocak 1901), s. 3

Fatma Şadiye, A. Rasime Hanım (makale), nr. 296/94, 4 Kânûn-i Sâni 1316 (17 Ocak 1901), s. 1

A. Rasime, Hanımlara Mahsus Gazete Müdüriyet-i Âliyesine (mektup), nr. 296/94, 4 Kânûn-i Sâni 1316 (17 Ocak 1901), s. 2

M. Asım, Encümen-i Daniş-i Nisvan: Kadınlar Akademisi (makale), nr. 296/94, 4 Kânûn-i Sâni 1316 (17 Ocak 1901), s. 3

..... , Pembe Gül (tercüme hikâye), mtc. Leyla Cemile, nr. 298/96, 25 Kânûn-i Sâni 1316 (7 Şubat 1901), s. 3

..... , Yavrum Niçin Ağlıyorsun?, mtc. Leyla Cemile, (tercüme hikâye), nr. 298/96, 25 Kânûn-i Sâni 1316 (7 Şubat 1901), s. 4

..... , Rüzgârla Muhtezir Ormanlar (tercüme hikâye), mtc. Emine Remziye, nr. 299/97, 1 Şubat 1316 (14 Şubat 1901), s. 3

Nevin Aliye, Biçare Alil (hikâye), nr. 299/97, 1 Şubat 1316 (14 Şubat 1901), s. 5

A. Rasime, Şişli’de Kır Sokağında 18 Numaralı Hane (hikâye), nr. 304/102, 8 Mart 1317 (21 Mart 1901), s. 3

Tolstoy, Hikâye-i İzdivaç (tercüme tefrika hikâye), nr. 307/105-, 5 Nisan-1317 (18 Nisan 1901)

....., Bir Eser-i Ceste (hikâye),nr. 308/106, 11 Nisan 1317 (24 Nisan 1901), s. 2

P. Fahriye, Pakize (hikâye), nr. 310/108, 26 Nisan 1317 (9 Mayıs 1901), s. 2

Dilpezîr, Kadın Kaşığı (hikâye), nr. 325/123, 9 Ağustos 1317 (22 Ağustos 1901), s. 2

Dilpezîr, Perukâr Kadın (hikâye), nr. 325/123, 9 Ağustos 1317 (22 Ağustos 1901), s. 2

Sâdiye İclal, Ahlâki Hikâye (hikâye), nr. 326, 19 Ağustos 1317 (1 Eylül 1901), s. 2

Mustafa Asım, Musikişinas’ın Çocukları (tercüme hikâye), nr. 340, 22 Teşrin-i Sâni 1317 (5 Aralık 1901), s. 1

Auguste Germain, Tembel Şakirtler (tercüme hikâye), mtc. Mustafa Asım, nr. 345, 27 Kânûn-i Evvel 1317 (9 Ocak 1902), s. 1

Faika Sabriye, Kurumuş Gül Demeti (hikâye), nr. 349, 31 Kânûn-i Sâni 1317 (13 Şubat 1902), s. 1

Auguste Germain, Nişan Yüzüğü (tercüme hikâye), mtc. Mustafa Asım, nr. 350, 7 Şubat 1317 (20 Şubat 1902), s. 2

Auguste Germain, Bir Hanendenin Kalbi (tercüme hikâye), mtc. Mustafa Asım, nr. 351, 14 Şubat 1317 (27 Şubat 1902), s. 2

Fikriye Leman, Pembe Şemsiye (hikâye), nr. 360, 25 Nisan 1318 (8 Mayıs 1902), s. 2

Hatice Leman, Son Buse (hikâye), nr. 372, 18 Temmuz 1318 (31 Temmuz 1902), s. 3

İlyas, Kadriye'ye Mektuplar (hikâye), nr. 378, 5 Eylül 1318 (18 Eylül 1902), s. 1

....., Valideler (hikâye), nr. 384-385, 17-24 Teşrin-i Evvel 1318 (30 Ekim-6 Kasım 1902)

Mösyö Giraub, Küçük Hikâyeler (tercüme hikâye), nr. 386-391-392, 4 Teşrin-i Sâni- 12-26 Kânûn-i Evvel 1318 (17 Kasım-25 Aralık 1902-8 Ocak 1903)

Jeanne Madolinne, Hikâye-i Muntahabe: Sevimli Adam (tercüme hikâye), mtc. T. (Ayın), nr. 396, 23 Kânûn-i Sâni 1318 (5 Şubat 1903), s. 3

B. Rose, Hikâye-i Muntahabe: Lucy (tercüme hikâye), mtc. T. (Ayın), nr. 397, 30 Kânûn-i Sâni 1318 (12 Şubat 1903), s. 3

B. Rose, Hikâye-i Muntahabe: Şiddet-i Muhabbet (tercüme hikâye), mtc. T. (Ayın), nr. 398, 6 Şubat 1318 (19 Şubat 1903), s. 3

T. (Ayın)., Hikâye , nr. 399, 13 Şubat 1318 (26 Şubat 1903), s. 4

Fernand Lafarie, Hikâye-i Muntahabe: Aktris Rosalli (tercüme hikâye), mtc. T. (Ayın), nr. 400, 20 Şubat 1318 (5 Mart 1903), s. 4

....., Kadın Kalbi (hikâye), nr. 1(401), 6 Mart 1319 (19 Mart 1903), s. 6

Paul Bourget, Bir Güzel Kız Çocuğu (hikâye), mtc. (elif). İhsan, nr. 5 (405), 3 Nisan 1319 (16 Nisan 1903), s. 107

....., Manild'in Mesudiyeti (tercüme hikâye), nr. 5 (405), 3 Nisan 1319 (16 Nisan 1903), s. 110

P. Fahriye, Nahide (tefrika hikâye), nr. 6 (406), 10 Nisan 1319 (23 Nisan 1903), s. 134

Gaston Deschamps, Bir Ziyafet (tercüme hikâye), mtc. Fatma Pakize, nr. 7 (407), 17 Nisan 1319 (30 Nisan 1903), s. 154

....., Çocuk (tefrika hikâye), nr. 9 (409) -10 (410), 1-10 Mayıs 1319 (14-23 Mayıs 1903)

Daniel Riche, Rose (tercüme hikâye), mtc. Fatma Pakize, nr. 11 (411), 15 Mayıs 1319 (28 Mayıs 1903), s. 249

....., Laurance (tercüme tefrika hikâye), mtc. İnayet nr. 12(412)-13(413), 22-29 Mayıs 1319 (4-11 Haziran 1903)

....., Loca (tercüme tefrika hikâye), mtc. Faik Sabri, nr. 14(414)-17(417), 5-26 Haziran 1319 (18 Haziran-9 Temmuz 1903)

Mathilde Seraille, Mimi'nin Kalbi (tercüme tefrika hikâye), nr. 18(418)-23(423), 3 Temmuz-7 Ağustos 1319 (16 Temmuz-20 Ağustos 1903)

....., Zevcenin Dişi (tercüme hikâye), mtc. Ali Muzaffer nr. 20 (420), 17 Temmuz 1319 (30 Temmuz 1903), s. 469

Guy de Maupassant, Bir Gece Taamı (tefrika tercüme hikâye), mtc. Ali Muzaffer, nr. 21 (421)-22(422), 24-31 Temmuz 1319 (6-13 Ağustos 1903)

Guy de Maupassant, At Üzerinde (tercüme hikâye), mtc. Ali Muzaffer, nr. 24 (424)-26 (426), 14-28 Ağustos 1319 (27 Ağustos-10 Eylül 1903)

Guy Chantepelure , Nişane-i Muhabbet (tercüme tefrika hikâye), mtc. Faik Sabri, nr. 32 (432)-36 (436), 9 Teşrin-i Evvel- 6 Teşrin-i Sâni 1319 (22 Ekim-19 Kasım 1903)

J. Duvalier, İspanya'dan Avusturalya'ya Yer Altından Seyahat (tercüme hikâye), mtc. Faik Sabri, nr. 33 (433), 16 Teşrin-i Evvel 1319 (29 Ekim 1903), s. 773

Edmond Haraucourt, Üvey Ana (tercüme tefrika hikâye), mtc. Faik Sabri, nr. 37 (437)-42(442), 13 Teşrin-i Sâni-25 Kânûn-i Evvel 1319 (26 Kasım 1903-7 Ocak 1904)

Anatole France, Andre (tercüme tefrika hikâye), nr. 9 (459)-10 (460), 29 Nisan-6 Mayıs 1320 (12-19 Mayıs 1904)

Henry L., Aşçı Kadın (tercüme hikâye), nr. 12 (462), 20 Mayıs 1320 (2 Haziran 1904), s. 186

Cemil Süleyman, Küçük Hikâyeler (hikâye), nr. 12 (462)-13 (463), 20-27 Mayıs 1320 (2-9 Haziran 1904)

Guy de Maupassant, Çiftçi (hikâye), nr. 14 (464), 3 Haziran 1320 (16 Haziran 1904), s. 220

Emine Aliye, Bir Çamaşırcı Kadının İfadesi (hikâye), nr. 496, 20 Kânûn-i Sâni 1320 (2 Şubat 1905), s. 2

....., Değirmenin Kadınları (hikâye), nr. 528, 8 Eylül 1321 (21 Eylül 1905), s. 3

....., Matmazel Clarette (hikâye), nr. 530, 22 Eylül 1321 (5 Ekim 1905), s. 4

Faik Sabri, Angel'in Tasarrufu (tefrika hikâye), nr. 533, 12 Teşrin-i Evvel 1321 (25 Ekim 1905), s. 3

....., Namuskâr Zevce (tefrika hikâye), nr. 537-542, 10 Teşrin-i Sâni-22 Kânûn-i Evvel 1321 (23 Kasım 1905-4 Ocak 1906)

Mu Toyama, Matmazel Krizantem'in Bir Günü (tercüme hikâye), nr. 542, 22 Kânûn-i Evvel 1321 (4 Ocak 1906), s. 4

....., Zevcenin Ziyafeti (hikâye), nr. 543, 29 Kânûn-i Evvel 1321 (11 Ocak 1906), s. 3

Paul Harvilion, Lulu (hikâye), nr. 544, 5 Kânûn-i Sâni 1321 (18 Ocak 1906), s. 2

....., Küçük Ev Kadını (hikâye), nr. 546, 19 Kânûn-i Sâni 1321 (1 Şubat 1906), s. 2

....., Rakkasenin Bir Günü (hikâye), nr. 547, 2 Şubat 1321 (15 Şubat 1906), s. 4

....., İki Mektup (hikâye), nr. 549, 16 Şubat 1321 (1 Mart 1906), s. 4

....., Yeni Hizmetçi (hikâye), nr. 550, 23 Şubat 1321 (8 Mart 1906), s. 4

Simone Davugor, Doğramacı (tercüme tefrika hikâye), nr. 551-553, 2-16 Mart 1322 (15 Mart-29 Mart 1906)

....., Zavallı Doktor (hikâye), nr. 566, 15 Haziran 1322 (28 Haziran 1906), s. 1

Saadet, Bir Gazete Muhabiresinin Sergüzeşti (hikâye), nr. 569, 6 Temmuz 1322 (19 Temmuz 1906), s. 2

....., Namuslu Bir Kız (hikâye), nr. 570, 13 Temmuz 1322 (26 Temmuz 1906), s. 2

Alfred Kapos, Jane'in Mütalaası (hikâye), nr. 578, 7 Eylül 1322 (20 Eylül 1906), s. 4

....., Balıkçının Zevcesi (hikâye), nr. 3 (581), 11 Teşrin-i Evvel 1323 (24 Ekim 1907), s. 2

Zamakovitz Michael, Sayfiye'den Avdet (tercüme hikâye), nr. 5 (583), 1 Teşrin-i Sâni 1323 (14 Kasım 1907), s. 2

Paul de Kock, Bertrant'ın Evinde (tercüme hikâye), mtc. Sadri, nr. 5 (583), 1 Teşrin-i Sâni 1323 (14 Kasım 1907), s. 4

....., Bir Çiftçi Kızının İzdivacı (hikâye), nr. 5 (583), 1 Teşrin-i Sâni 1323 (14 Kasım 1907), s. 5

....., Bikes Kız (hikâye), nr. 6 (584), 8 Teşrin-i Sâni 1323 (21 Kasım 1907), s. 2

Sadri, Bir Robenson, bir Timsah (hikâye), nr. 6 (584), 8 Teşrin-i Sâni 1323 (21 Kasım 1907), s. 3

....., Sefahatın Encamı (hikâye), nr. 6 (584), 8 Teşrin-i Sâni 1323 (21 Kasım 1907), s. 4

....., Zevce-i Vefaşiar (hikâye), nr. 8 (586), 22 Teşrin-i Sâni 1323 (5 Aralık 1907), s. 3

Sadri, Gül Fidanı (hikâye), nr. 9 (587), 29 Teşrin-i Sâni 1323 (12 Aralık 1907), s. 3

Paul de Kock, Salçalı Tavuk (tercüme hikâye), mtc. Sadri, nr. 10 (588), 6 Kânûn-i Evvel 1323 (19 Aralık 1907), s. 1

Edmond Haraucourt, Üvey Valide (tercüme hikâye), nr. 16 (594), 24 Kânûn-i Sâni 1323 (6 Şubat 1908), s. 3

....., Sayfiye'de (tercüme hikâye), mtc. Samiha Ziyet, nr. 17 (595)- 20 (598), 31 Kânûn-i Sâni-21 Şubat 1323 (13 Şubat-5 Mart 1908)

Ziya Şakir, Bir Kontes'in Defteri Hissiyatından (hikâye), nr. 21 (599), 28 Şubat 1323 (12 Mart 1908), s. 3

Paul de Kock, Bir Gece (tercüme hikâye), mtc. Sadri, nr. 21 (599), 28 Şubat 1323 (12 Mart 1908), s. 4

Paul de Kock, Yine Bir Gece (tercüme hikâye), mtc. Sadri, nr. 23 (601), 13 Mart 1323 (26 Mart 1907), s. 5

Paul de Kock, Bir Gün Daha (tercüme hikâye), mtc. Sadri, nr. 25 (602), 27 Mart 1323 (9 Nisan 1907), s. 4

Paul de Kock, Saffet-i Kalbiye (tercüme hikâye), mtc. Sadri, nr. 25 (602), 27 Mart 1323 (9 Nisan 1907), s. 2

Feride Melahat, Talihsiz Nişanlı (hikâye), nr. 27 (604), 10 Nisan 1324 (23 Nisan 1908), s. 2

....., Jeanne'in Hastalığı (tercüme hikâye), mtc. Ömer Cahit, nr. 28 (605), 17 Nisan 1324 (30 Nisan 1908), s. 4

Mehmet Namık, Karakuş Avcısı (hikâye), nr. 31 (608), 8 Mayıs 1324 (21 Mayıs 1908), s. 3

....., Milyon Avcıları (tefrika hikâye), nr. 33 (610)-36 (613), 22 Mayıs-12 Haziran 1324 (4-25 Haziran 1908)

3.3.4. Tiyatro

....., Katil (tercüme tefrika oyun), mtc. (Ayn). Y., nr. 197-209?, 14 Kânûn-i Sâni- 1314 (26 Ocak- 1899)

Henry Lawdon, Kiralık Apartman (oyun), nr. 8 (458), 22 Nisan 1320 (5 Mayıs 1904), s. 118

3.3.5. Makale

Makbule Leman, Kadınların Okumaları ve Yazmaları Hakkında (makale), nr. 1, 19 Ağustos 1311(31 Ağustos 1895),s. 4-5

Ahmet Midhat, Mesnevihan Bir Hanımefendi (makale), nr. 2, 23 Ağustos 1311 (4 Eylül 1895) (4 Eylül 1895), s. 2

Fatma Aliye, Bablölölerden İbret Alalım (makale), nr. 2, 23 Ağustos 1311 (4 Eylül 1895), s. 2

....., Romanımız Astra ve Müellifesi: Carmen Sylva, (makale), nr. 2, 23 Ağustos 1311 (4 Eylül 1895), s. 9

Zeynep, (makale), nr. 7, 11 Eylül 1311 (23 Eylül 1895), s. 2

Fatma Fahrünnisa, Romanlar ve Tiyatrolar (makale), nr. 16, 12 Teşrin-i Evvel 1311(24 Ekim 1895), s. 2

H. İkbâl, Bir Makale (makale), nr. 28, 23 Teşrin-i Sâni 1311(5 Aralık 1895), s. 2

Şâdiye, Melek ve Çocuk İsimli bir Manzumenin Meali (makale), nr. 30, 30 Teşrin-i Sâni 1311(12 Aralık 1895), s.3

....., Hanımlarımızın Yazdıklarını Şimdi mi İntikâd Etmeli? (makale), nr. 34, 14 Kânûn-i Evvel 1311(26 Aralık 1895), s. 2

Fatma Aliye, Talim ve Terbiye-i Benat-ı Osmaniye (makale), nr. 37, 25 Kânûn-i Evvel 1311 (6 Ocak 1896), s. 2

Nigar Bint-i Osman, “Nisvan-ı İslâma Dair Olan Mûlahaza” Makalesine Cevap (makale), nr. 40, 4 Kânûn-i Sâni 1311(16 Ocak 1896), s. 2

....., Teracim-i Ahval-i Nisvan (makale), nr. 62, 2 Mayıs 1312 (14 Mayıs 1896), s.5

Makbule Leman, Arz-ı Meserret (makale), nr. 76, 19 Ağustos 1312 (31 Ağustos 1896), s.3

Nigar Bint-i Osman, Arz-ı Hakikat (makale), nr. 77, 29 Ağustos 1312(10 Eylül 1896), s.2

Fatma Aliye, Eslâf-ı Nisvân (makale), nr. 82-83, 3-10 Teşrin-i Evvel 1312(15-22 Ekim 1986)

Nigar Bint-i Osman, Hatıra (makale), nr. 86, 31 Teşrin-i Evvel 1312 (12 Kasım 1896), s.3

....., Biri Osmanlı Diğeri Fransız İki Edibe-i Bi-Hemtânın Mûlakatları (makale), nr. 94, 26 Kânûn-i Evvel 1312 (7 Ocak 1897), s.1

Emine Semiye, Hanımlara Dürus-ı Hikmet (makale), nr. 102-108, 27 Şubat 1312-10 Nisan 1313 (11 Mart- 22 Nisan 1897)

Ahmet Midhat, Muharrerat-ı Osmaniye'ye Bir Lahika (makale), nr. 134, 16 Teşrin-i Evvel 1313 (28 Ekim 1897), s. 5

Halide Bint-i Edip, İfade-i Mahsusa (makale), nr. 134, 16 Teşrin-i Evvel 1313 (28 Ekim 1897), s. 6

F. İskender, Jülyet'in Mezarı (makale) nr. 140, 27 Teşrin-i Sâni 1313 (9 Aralık 1897), s. 3

Nigar Bint-i Osman, Şefkat (makale), nr. 157, 2 Nisan 1314 (14 Nisan 1898), s.1

A. Rasime, Bizdeki Edebiyat Merakına Dair (makale), nr. 178-179, 3-10 Eylül 1314 (15-22 Eylül 1898)

....., A. Rasime Hanım Hazretlerine Takdirat (makale), nr. 181, 24 Eylül 1314 (6 Ekim 1898), s. 2

Fatma Fahrünnisa, Esef-i Azîm (makale), nr. 186, 29 Teşrin-i Evvel 1314 (10 Kasım 1898), s. 1

Nigar Bint-i Osman, Makbule Leman (makale), nr. 186, 29 Teşrin-i Evvel 1314 (10 Kasım 1898), s. 2

Fatma Aliye, Ziya-ı Esefengiz (makale), nr. 187, 5 Teşrin-i Sâni 1314 (17 Kasım 1898), s. 1

A. Rasime, Paris Musahabelerine Dair Efkâr ve Hissiyatım (makale), nr. 192-197, 10 Kânûn-i Evvel-7 Kânûn-i Sâni 1314 (22 Aralık 1898-19 Ocak 1899)

Emine Semiye, Şu Asr-ı Terakkîde Fazılât-ı Muharriratımızın En Kıdemlisi (makale), nr. 194, 24 Kânûn-i Evvel 1314 (5 Ocak 1899), s.2

....., Emine Semiye Hanımefendi Hazretleri (makale), nr. 199, 28 Kânûn-i Sâni 1314 (9 Şubat 1899), s. 2

....., Emine Semiye Hakkında (makale), nr. 200, 11 Şubat 1314 (23 Şubat 1899), s. 1

A. Rasime, Lisan Tahsiline Dair (makale), nr. 202-204/2-206/4, 4-11-25 Mart 1315 (16-23 Mart/ 6 Nisan 1899)

A. Rasime, Satılmış Hanım ve Taşra Mektupları (makale), nr. 214/12-, 27 Mayıs- 1315 (1 Haziran- 1899)

Şadiye, Hayat-ı Matbuat (makale), nr. 237/35, 4 Teşrin-i Sâni 1315 (16 Kasım 1899), s. 5

A. Rasime, Avrupa ve Amerika Matbuatının Bazı Âdât-ı Hasenesi (makale), nr. 284/82, 12 Teşrin-i Evvel 1316 (25 Ekim 1900), s. 1

Feminist, Feminizm Havadisî (makale), nr. 289/87-, 16 Teşrin-i Sâni 1316 (29 Kasım 1900)-

Fatma Şadiye, Levayih-i Hayat ve A. Rasime Hanım (makale), nr. 295/93, 28 Kânûn-i Evvel 1316 (10 Ocak 1901), s. 1

Fatma Şadiye, A. Rasime Hanım (makale), nr. 296/94, 4 Kânûn-i Sâni 1316 (17 Ocak 1901), s. 1

M. Asım, Encümen-i Daniş-i Nisvan: Kadınlar Akademisi (makale), nr. 296/94, 4 Kânûn-i Sâni 1316 (17 Ocak 1901), s. 3

....., Ekmeğin Tarihi (makale), nr. 317/115, 14 Haziran 1317 (27 Haziran 1901), s. 7

A. Rasime, Tiyatrolarımız (makale), nr. 327, 23 Ağustos 1317 (5 Eylül 1901), s. 1

Bir Kadın, Eşar-ı Nisvan (makale), nr. 331, 20 Eylül 1317 (3 Ekim 1901), s. 1

A. Rasime, Kadın Mektupları (makale), nr. 335, 18 Teşrin-i Evvel 1317 (31 Ekim 1901), s. 1

Leyla Cemile, Kitapların Müellifleri Üzerinde Olan Tesiri (makale), nr. 335, 18 Teşrin-i Evvel 1317 (31 Ekim 1901), s. 5

A. Rasime, Şair ile Matmazel (makale), nr. 348, 24 Kânûn-i Sâni 1317 (6 Şubat 1902), s. 2

Faîk Sabri, Musahabe-i Edebiye (makale), nr. 5 (405), 3 Nisan 1319 (16 Nisan 1903), s. 107

Recaizâde Ercüment Ekrem, Madam Rosamonde Rostand (makale), nr. 12 (412), 22 Mayıs 1319 (4 Haziran 1903), s. 272

3.3.6. Denemeler

....., Kestane Suyunda Kaleme Aldığım Makalenin Suretidir (deneme), nr. 2, 23 Ağustos 1311 (4 Eylül 1895), s.4

Münire, Seher Vakti (deneme), nr. 2, 23 Ağustos 1311 (4 Eylül 1895), s. 4

Münire, Baharda Bir Sabah (deneme), nr. 4, 31 Ağustos 1311 (12 Eylül 1895), s. 2

(Ayn). N., Tûlû-ı Temâşâ (deneme), nr. 11, 25 Eylül 1311 (7 Ekim 1895), s. 5

H. Şahende, Sabâvet (deneme) , nr. 11, 25 Eylül 1311(7 Ekim 1895), s.5

Keçecizâde (Elif). İkbâl, Tûlû (deneme) , nr. 15, 9 Teşrin-i Evvel 1311(21 Ekim 1895), s. 4

İsmet, Şair Ressamdır, Ressam Şairdir (deneme), nr. 17, 16 Teşrin-i Evvel 1311(28 Ekim 1895), s.3

Nigar Bint-i Osman, İstanbul'dan Müfarekat (deneme), nr. 19, 23 Teşrin-i Evvel 1311 (4 Kasım 1895), s. 2

Tal'at, Bir Sabah Hatırası (deneme), nr. 21, 30 Teşrin-i Evvel 1311(11 Kasım 1895), s. 2

Fatma Aliye, Letafet Üzerine (deneme), nr. 31, 4 Kânûn-i Evvel 1311(16 Aralık 1895), s. 1

Saadet, Bir Masumun Dünyadan Ferağı (deneme), nr. 38, 28 Kânûn-i Evvel 1311(9 Ocak 1896), s.3

Necmiye Şadiye, Tefekkürâtım (deneme), nr. 40, 4 Kânûn-i Sâni 1311 (16 Ocak 1896), s. 5

İsmet, Söz Sohbet (deneme), nr. 41, 8 Kânûn-i Sâni 1311 (20 Ocak 1896), s. 4

Şadiye Zekiye, Öksüz ve Yetim Bir Gelinin Tesirat-ı Kalbiyesi (deneme), nr. 49, 5 Şubat 1311(17 Şubat 1896), s. 3

Ayşe Vuslat, Bir Yetime Ağzından: Valide Kucağı (deneme), nr. 50, 8 Şubat 1311(20 Şubat 1896), s. 3

(Aydın). F., Tûlû (deneme), nr. 55, 14 Mart 1312(26 Mart 1896), s. 6

Emine Semiye, İstikbal-i İman (deneme), nr. 57, 28 Mart 1312 (9 Nisan 1896), s. 1

(Elif). H., Seyahat (deneme), nr. 57, 28 Mart 1312 (9 Nisan 1896), s. 5

Emine Semiye, Hiddet (deneme), nr. 58, 4 Nisan 1312 (16 Nisan 1896), s.1

Nigar Bint-i Osman, Sa'y ve Amel (deneme), nr. 61, 25 Nisan 1312 (7 Mayıs 1896), s.1

Nigar Bint-i Osman, Bahar (deneme), nr. 62, 2 Mayıs 1312 (14 Mayıs 1896), s. 1

(Elif). Şaziye, Bahar Hakkında (deneme), nr. 64, 23 Mayıs 1312(4 Haziran 1896), s. 7

Emine Semiye, Tevazu (deneme), nr. 67, 13 Haziran 1312 (25 Haziran 1896), s. 2

F. Meliha, Nevbahar (deneme), nr. 69, 27 Haziran 1312 (9 Temmuz 1896), s. 6

Hafize Saadet, Letafet-i Bahar (deneme), nr. 71, 11 Temmuz 1312 (23 Temmuz 1896), s.5

Emine Mediha, Çiçek ve Humma Hastalığından Esirfıraş Olmuş Bir Çocuğa
Validesi Ağzından (deneme), nr. 75, 8 Ağustos 1312 (20 Ağustos 1896), s. 4

Nigar Bint-i Osman, Dağlar, Denizler (deneme), nr. 78, 5 Eylül 1312 (17
Eylül 1896), s. 1

Nigar Bint-i Osman, Büyükada (deneme), nr. 80, 19 Eylül 1312(1 Ekim
1986), s. 1

Makbule Leman, Göztepe'ye Veda Seheri (deneme), nr. 86, 31 Teşrin-i Evvel
1312 (12 Kasım 1896), s. 4

Lütfiye, Mangal Başında Tezkar-ı Bahar, Tahattür-ı Yâr (deneme), nr. 103, 6
Mart 1312 (18 Mart 1897), s. 3

....., Sitayiş-i Fasl-ı Bahar (deneme), nr. 109, 17 Nisan 1313 (29 Nisan 1897),
s.2

Emine Semiye, Fatma Fahrünnisa'ya (mektup), nr. 109, 17 Nisan 1313 (29
Nisan 1897), s.7

Fatma Rasiha, Yeis ü Tefekküratım (deneme), nr. 116, 12 Haziran 1313(24
Haziran 1897), s. 4

Avanzâde Mehmet Süleyman, Edebi Mektup (deneme), nr. 118, 26 Haziran
1313(8 Temmuz 1897), s. 2

Ş., Tûlû (deneme), nr. 118, 26 Haziran 1313(8 Temmuz 1897), s. 5

Nigar Bint-i Osman, Musahabe (deneme), nr. 120, 10 Temmuz 1313(22 Temmuz 1897), s. 3

Nâzikizâde Mehmet Hilmi, Bir Hatıra: Şemsiyenin Tarihi (hatıra/deneme), nr. 120, 10 Temmuz 1313(22 Temmuz 1897), s. 4

Salime Servet, Kurumuş Çiçek (deneme), nr. 121, 17 Temmuz 1313(29 Temmuz 1897), s. 5

H. Tahsin, Gurup (deneme), nr. 123, 31 Temmuz 1313(12 Ağustos 1897), s. 7

Lamia, Bir Nevzata Hitap (deneme), nr. 123, 31 Temmuz 1313(12 Ağustos 1897), s. 7

Nigar Bint-i Osman, Teessürat-ı Kalbiye (deneme), nr. 140, 27 Teşrin-i Sâni 1313 (9 Aralık 1897), s. 1

Nigar Bint-i Osman, Âsâr-ı Edebiyye: Dört Sefer (deneme), nr. 145, 1 Kânûn-i Sâni 1313 (13 Ocak 1898), s. 1

Nigar Bint-i Osman, Kalbim Tekallüs Eder (deneme), nr. 147, 15 Kânûn-i Sâni 1313 (27 Ocak 1898), s. 1

Nigar Bint-i Osman, Kar Fırtınası (deneme), nr. 148, 22 Kânûn-i Sâni 1313 (3 Şubat 1898), s. 1

Nigarzâde Feridun, Hal-i Teessürüm (deneme), nr. 148, 22 Kânûn-i Sâni 1313(3 Şubat 1898), s. 2

....., Ser-i Kabrinde (deneme), nr. 151, 19 Şubat 1313 (3 Mart 1898), s. 1

Lamia, Bir Pir-i Salhûrde'nin Tasvir-i Hâli (deneme), nr. 130, 18 Eylül 1313 (30 Eylül 1897), s. 3

Nigar Bint-i Osman, Eylül Sabahı (deneme), nr.132, 2 Teşrin-i Evvel 1313 (14 Ekim 1897), s.1

A. Rasime, Bahar (deneme), nr. 157, 2 Nisan 1314 (14 Nisan 1898), s. 2

Nigar bint-i Osman, Zaaf-ı Beşer (deneme), nr. 159, 16 Nisan 1314 (28 Nisan 1898), s.1

A. Rasime, Mevasim (deneme), nr. 162, 14 Mayıs 1314(26 Mayıs 1898), s.2

Leyla, (deneme), nr. 170, 9 Temmuz 1314 (21 Temmuz 1898), s. 1

R. (Ayın)., Annemin Mezarında (deneme), nr. 175, 13 Ağustos 1314 (25 Ağustos 1898), s. 2

Fatma Aliye, (deneme), nr. 184, 15 Teşrin-i Evvel 1314 (27 Ekim 1898), s. 1

Fatma Aliye, Şebabet (deneme), nr. 185, 22 Teşrin-i Evvel 1314 (3 Kasım 1898), s. 1

Fatma Aliye, Zevce (deneme), nr. 186, 29 Teşrin-i Evvel 1314 (10 Kasım 1898), s. 3

Şadiye, Ah Minelmevt (deneme), nr. 187, 5 Teşrin-i Sâni 1314 (17 Kasım 1898), s. 2

Nigar Bint-i Osman, Asabiyet (deneme),nr. 188, 12 Teşrin-i Sâni 1314 (24 Kasım 1898), s. 1

Fatma Aliye, Valide (deneme), nr. 190, 26 Teşrin-i Sâni 1314 (8 Aralık 1898), s. 1

Nigar Bint-i Osman, Valideynim (deneme),nr. 190, 26 Teşrin-i Sâni 1314 (8 Aralık 1898), s. 2

Emine Semiye, Makbule Leman'a Hususiyetim (deneme), nr. 190, 26 Teşrin-i Sâni 1314 (8 Aralık 1898), s. 2

A. Rasime, Taklit (deneme), nr. 191, 3 Kânûn-i Evvel 1314 (15 Aralık 1898), s. 4

Nigar Bint-i Osman , Makes-i Hayal ve Teessürüm (deneme), nr. 192, 10 Kânûn-i Evvel 1314 (22 Aralık 1898), s.1

Şadiye İrfan, Hiss-i Teessür (deneme), nr. 195, 31 Kânûn-i Evvel 1314 (12 Ocak 1899), s.2

Arife, Teessürüm (deneme), nr. 198, 21 Kânûn-i Sâni 1314 (2 Şubat 1899), s. 1

Şadiye İrfan, Ah Bir Kuşcağız Olaydım (deneme), nr. 198, 21 Kânûn-i Sâni 1314 (2 Şubat 1899), s. 2

N. S., Arzu Ediyorum ki (deneme), nr. 203/1, 4 Mart 1315(16 Mart 1899), s. 4

N. S., Ben İsterim ki (deneme),nr. 204/2, 11 Mart 1315 (23 Mart 1899), s. 4

A. Rasime, Bahar Müvacehesinde (deneme), nr. 205/3, 18 Mart 1315 (30 Mart 1899), s. 2

....., Ah Gittin (deneme), nr. 205/3, 18 Mart 1315 (30 Mart 1899), s. 3

N. S., Kalbim(deneme), nr. 205/3, 18 Mart 1315 (30 Mart 1899), s. 3

N.S., Ah İstersen, Eğer İstersen (deneme), nr. 206/4, 25 Mart 1315 (6 Nisan 1899), s. 4

Şadiye, Kitab-ı Hayatımdan İstinsah Edilmiş Bir Hatıra (hatıra-deneme), nr. 213/11, 20 Mayıs 1315 (1 Haziran 1899), s. 5

A. Rasime, Küçük Kayıtlar (deneme, köşe yazısı), nr. 235/33-, 21 Teşrin-i Evvel- 1315 (2 Kasım 1899)

Zekiye, Münkesir Kalbimin Amal-i Garibesi, nr. 256/54, 23 Mart 1316 (5 Nisan 1900), s. 4

Fatma Fahrünnisa, Tramvayda Hasbihal Eden Bir Hanıma (deneme), nr. 261/59, 4 Mayıs 1316 (17 Mayıs 1900), s. 1

Nedime, Musahabe (deneme), nr. 288/86, 9 Teşrin-i Sâni 1316 (22 Kasım 1900), s. 7

Zekiye, Teessürat-ı Amikadan Sonra (deneme), nr. 300/98, 8 Şubat 1316 (21 Şubat 1901), s. 3

İsmet Fâhire, Yağmurlu Kağıthane (deneme), nr. 311/109, 2 Mayıs 1317 (15 Mayıs 1901), s. 6

Rana Bint-i Saffet, (deneme), nr. 311/109, 2 Mayıs 1317 (15 Mayıs 1901), s. 7

İsmet Fâhire, Kağıthane (deneme), nr. 312/110-313/111, 10-17 Mayıs 1317 (23-30 Mayıs 1901)

Emine Semiye, Yüreği Yanık Valide (deneme), nr. 315/113, 31 Mayıs 1317 (13 Haziran 1901), s. 1

İsmet Fâhire, Mesire Mektubu (deneme), nr. 322/120, 19 Temmuz 1317 (1 Ağustos 1901), s. 4

Ayşe Bint-i Şakir, İstanbul'a Vürudumun İlk Akşamı (deneme), nr. 328, 23 Ağustos 1317 (5 Eylül 1901), s. 2

Fatma Dürnev, Gençlik Hayatı (deneme), nr. 331, 20 Eylül 1317 (3 Ekim 1901), s. 5

(Ayn). Behice, Bir Bahtiyar Zevce (deneme), nr. 344, 20 Kânûn-i Evvel 1317 (2 Ocak 1902), s. 5

Sâdiye İclal, Saadet-i Hayat (deneme), nr. 373, 25 Temmuz 1318 (7 Ağustos 1902), s. 1

Talat Ali, Sahil-i Bahrda Sardalya (deneme), nr. 399, 13 Şubat 1318 (26 Şubat 1903), s. 4

Saime, M. Hanım'ın Hanesi ve Kendisi (deneme), nr. 43(443), 1 Kânûn-i Sâni 1319 (14 Ocak 1904), s. 1001

Saime, M. Hanım'ın Mütalaatı (deneme), nr. 44(444), 8 Kânûn-i Sâni 1319 (21 Ocak 1904), s. 1023

Saime, M. Hanım'ın Vezâif-i Yevmiyesi (deneme), nr. 45(445), 15 Kânûn-i Sâni 1319 (28 Ocak 1904), s. 1047

Saime, M. Hanım'ın Defterleri (deneme), nr. 46(446),-47(447) 22-29 Kânûn-i Sâni 1319 (4-11 Şubat 1904)

Saime, M. Hanım'ın Mücevheratı (deneme), nr. 48(448), 5 Şubat 1319 (18 Şubat 1904), s. 1121

Aliye Şefika, Bülbül (deneme), nr. 7(457), 15 Nisan 1320 (28 Nisan 1904), s. 102

Hüsniye Celalet, Bir Gece (deneme), nr. 9 (459), 29 Nisan 1320 (12 Mayıs 1904), s. 135

(Ayn). Mazhar, Kar Hatırası (deneme), nr. 14 (592), 10 Kânûn-i Sâni 1323 (23 Ocak 1908), s. 2

(Ayn). Mazhar, Aile İçinde Kış (deneme), nr. 18 (596), 7 Şubat 1323 (20 Şubat 1908), s. 2

Ahmet Galip, Bahar (deneme), nr. 28 (605), 17 Nisan 1324 (30 Nisan 1908), s. 5

3.3.7. Biyografiler, Eser Tanıtımları ve Röportajlar

Fatma Aliye, Madam Montagu (biyografi), nr. 5-6, 4 Eylül- 7 Eylül 1311(16-19 Eylül 1895), s. 2

....., Carmen Sylva (biyografi), nr. 19 (Kısm-ı Musavver), nr. 19, 23 Teşrin-i Evvel 1311(4 Kasım 1895), s.1

....., Efâzıl-ı Ulema-yı İslâmiye ve Osmaniye'den Cevdet Paşa Merhumun Küçük Kerimesi İsmetli Emine Semiye Hanımefendi Hazretleri (biyografi), nr. 55, 14 Mart 1312 (26 Mart 1896), s. 2

Emine Semiye, Çocuklara Mahsus Gazete (eser tanıtımı), nr. 61, 25 Nisan 1312 (7 Mayıs 1896), s.2

....., Niran (eser tanıtımı), nr. 70, 4 Temmuz 1312 (16 Temmuz 1896), s. 1

....., Makes-i Hayal İçindir (eser tanıtımı), nr. 101, 13 Şubat 1312 (25 Şubat 1897), s. 4

Halide, Mâder (eser tanıtımı), nr. 142, 21 Kânûn-i Evvel 1313 (2 Ocak 1898), s. 3

F. İskender, İtalya Muharrirelerinden Mathild Seraiv (biyografi), nr. 145, 1 Kânûn-i Sâni 1313 (13 Ocak 1898), s. 4

R. (Ayn), Madam Despor Desvalmord (biyografi), nr. 153, 5 Mart 1314 (17 Mart 1898), s. 2

Ahmet Rasim, Le Baron Estaf (biyografi), nr.132, 2 Teşrin-i Evvel 1313 (14 Ekim 1897), s.4

Mehmet Süleyman, Yeni ve Mühim Bir Eser (eser tanıtımı), nr. 166, 11 Haziran 1314 (23 Haziran 1898), s. 3

....., Nigar Hanımefendi Hazretlerinin Eser-i Cedid-i Âlileri (eser tanıtımı), nr. 181, 24 Eylül 1314 (6 Ekim 1898)

....., Matbaamızda Mükaleme (röportaj), nr. 256/54, 23 Mart 1316 (5 Nisan 1900), s. 6

3.3.8. Gezi Yazısı ve Hatıralar

Seniye, Hilvanda İdim (gezi yazısı), nr. 4, 31 Ağustos 1311(12 Eylül 1895), s.3

Nedime, Çırpıcı Çayırı (gezi yazısı), nr. 16, 12 Teşrin-i Evvel 1311(24 Ekim 1895), s. 4

Fahriye, Rodos'ta İdim (gezi yazısı) nr. 18, 19 Teşrin-i Evvel (31 Ekim 1895), s.2

Adalet, Tırhala Karyesi (gezi yazısı), nr. 29, 27 Teşrin-i Sâni 1311(9 Aralık 1895), s.3

Fatma Fahrünnisa, *Hüdavendigâr Vilayetinde Kısmen Bir Cevelan* (seyahatnâme), nr. 42-63, 11 Kânûn-i Sâni 1311-9 Mayıs 1312 (23 Ocak- 21 Mayıs 1896)

M. Semiha, Sinop'tan Mektup (gezi yazısı), nr. 100, 6 Şubat 1312 (18 Şubat 1897), s. 6

İbnürreşid İhsan, Sayfiyede (gezi yazısı), nr. 104, 13 Mart 1312 (25 Mart 1897), s. 4

A. Rasime, Köy Hatıratı (hatıra), nr. 129/134, 11 Eylül 1313/16 Teşrin-i Evvel 1313 (23 Eylül-28 Ekim 1897)

Nedime, Köy Hatıratı (hatıra), nr.131, 25 Eylül 1313 (7 Ekim 1897), s.3

A. Rasime, Köy Hatıratı (hatıra) , nr. 163, 21 Mayıs 1314 (2 Haziran 1898), s. 1

Şadiye, Kitab-ı Hayatımdan İstinsah Edilmiş Bir Hatıra (hatıra-deneme), nr. 213/11, 20 Mayıs 1315 (1 Haziran 1899), s. 5

Emine Semiye, Karaferiye Mektupları (hatırat), nr. 327-329-337-338, 23 Ağustos-6 Eylül-1 Teşrin-i Sâni-8 Teşrin-i Sâni 1317 (5 Eylül, 19 Eylül, 14 Kasım, 21 Kasım 1901)

Emine Semiye, Karaferya Mektuplarından Mabat (hatırat), nr.19 (419)-26(426), 17 Temmuz- 28 Ağustos 1319 (30 Temmuz-10 Eylül 1903)
....., Japonya Hatıratı (tercüme hatırat), mtc. Ziya Şakir, nr. 22 (600)-, 6 Mart 1324 (19 Mart 1908)

3.3.9. Mektuplar

Fatma Aliye, İzzetli Efendim Hazretleri (mektup), nr. 1,19 Ağustos 1311(31 Ağustos 1895), s. 5

....., İzzetli Efendim Hazretleri (mektup), nr. 2, 23 Ağustos 1311 (4 Eylül 1895), s. 5

Madam Gülnar, (mektup), nr. 16, 12 Teşrin-i Evvel 1311 (24 Ekim 1895), s. 3

Zübeyde, Bir Masalın Neticesi (mektup), nr. 19, 23 Teşrin-i Evvel 1311(4 Kasım 1895), s. 3

N. Akleyl, Bir Validenin Taşrada Tahsilde Bulunan Oğluna Yazdığı Mektuptur (mektup), nr. 33, 11 Kânûn-i Evvel 1311(23 Aralık 1895), s. 3

Theodor Mora, Esatir İçinde Bir Güzellik (mektup), mtc. M. Timsal, nr. 33, 11 Kânûn-i Evvel 1311 (23 Aralık 1895), s. 3

Alexander Dumas, Bir Hanıma (mektup), mtc. Fatma, nr. 48, 1 Şubat 1311(13 Şubat 1896), s. 4

Makbule Leman, Bint-i Ahmed Remziye Hanım'a: Teşviknâme-i Maarif (mektup), nr. 52, 15 Şubat 1311 (27 Şubat 1896), s. 5

Hamiyet Zehra, “Cevapnâme” (mektup), nr. 53, 22 Şubat 1311 (5 Mart 1896), s. 5

Şefika Sabiha, İbnü'l-Hakkı Tahir Beyefendi Âlilerine (mektup), nr. 55, 14 Mart 1312 (26 Mart 1896), s. 5

Emine Semiye, Sıhhat (mektup), nr. 60, 18 Nisan 1312 (30 Nisan 1896),s. 2

Makbule Leman, Varaka-i Teşekkür (mektup), nr. 61, 25 Nisan 1312 (7 Mayıs 1896), s.2

Nigar Bint-i Osman, Oğlum Münir (mektup ve şiir), nr. 63, 9 Mayıs 1312 (21 Mayıs 1896), s.1

Ayşe Rahime, Uyu da Büyü (mektup), nr. 63, 9 Mayıs 1312 (21 Mayıs 1896), s.3

Hayriye Mağmume, Büyük İftihar (mektup), nr. 64, 23 Mayıs 1312 (4 Haziran 1896), s. 1

Ahmet Midhat, Yine Büyük Bir İftihar (mektup), nr. 65, 30 Mayıs 1312 (11 Haziran 1896), s. 1

Ayşe Rahime, Faize! (mektup), nr. 65, 30 Mayıs 1312 (11 Haziran 1896), s. 5

....., Azizem Sevgili Muhibbem (mektup), mtc. Nigar Bint-i Osman, nr. 68, 20 Haziran 1312 (2 Temmuz 1896), s.1

Emine Semiye, Cevap (mektup), nr. 68, 20 Haziran 1312(2 Temmuz 1896), s.3

Emine Semiye, Hemşire-i Keremkârım Efendim (mektup), nr. 69, 27 Haziran 1312 (9 Temmuz 1896), s. 2

Nigar Bint-i Osman, Vefaşiarım, Efendim, Hemşirem(mektup), nr. 69, 27 Haziran 1312 (9 Temmuz 1896), s. 3

Nigar Bint-i Osman, Arz-ı Teşekkür (mektup), nr. 70, 4 Temmuz 1312(16 Temmuz 1896), s. 2

Emine Semiye, Mürüvvetkar Hemşireciğim (mektup), nr. 76, 19 Ağustos 1312 (31 Ağustos 1896), s.6

..... , Edebi Mektuplardan (tercüme mektup), mtc. Nazmiye, nr. 82, 3 Teşrin-i Evvel 1312 (15 Ekim 1896), s. 4

Fatma Fahrünnisa, Emine Semiye'ye (mektup), nr. 109, 17 Nisan 1313 (29 Nisan 1897), s.6

Emine Semiye, Fatma Fahrünnisa'ya (mektup), nr. 109, 17 Nisan 1313 (29 Nisan 1897), s.7

Said, İzdivaç Hatıraları: Mektup (mektup), nr. 125, 14 Ağustos 1313(26 Ağustos 1897), s. 6

Mahmut Esad, Kerime-i Maneviyemiz Kıymetli Halide Hanımefendiye (mektup), nr. 134, 16 Teşrin-i Evvel 1313 (28 Ekim 1897), s. 5

Matmazel Whiteley, Efendim (mektup), nr. 153, 5 Mart 1314 (17 Mart 1898), s. 3

Fatma Fahrünnisa, İffetmeab Kemalperver Hemşirem Efendim (mektup), nr. 109, 17 Nisan 1313 (29 Nisan 1897), s. 6

D. Alberto, Nigar Hanımefendi Hazretlerine (mektup), nr. 166, 11 Haziran 1314 (23 Haziran 1898), s. 1

Makbule Leman, Şadiye Hanım'a (mektup), nr. 187, 5 Teşrin-i Sâni 1314 (17 Kasım 1898), s. 2

Satılmış, Bursa'dan (mektup), nr. 209/7-211/9, 22 Nisan-6 Mayıs 1315 (4-18 Mayıs 1899)

Emine Semiye, Hemşirem Efendim (mektup), nr. 244/42, 16 Kânûn-i Evvel 1315 (28 Aralık 1899), s. 2

S. Yegâne, İki Hemşire Arasında (mektup), nr. 245/43, 30 Kânûn-i Evvel 1315 (11 Ocak 1900), s. 3

Tâbân, Nazenin Kardeşim (mektup), nr. 280/78, 14 Eylül 1316 (27 Eylül 1900), s. 5

SONUÇ

Hanımlara Mahsus Gazete Türk edebiyatının en uzun süreli ve istikrarlı kadın gazetesi unvanını taşır. Biz “*Hanımlara Mahsus Gazete*’de Edebî Faaliyet” başlığını verdiğimiz bu çalışmada, kadın tarihinde mühim bir yeri olan bu gazetenin Osmanlı kadın edebiyatında durduğu yer ve bu edebiyata sağladığı katkılar hakkında bir fikir sunmaya çalıştık. Gazetede yer alan tüm edebi metinleri ve bunlarla alakalı eleştirileri tespit ve edebî türler bazında tasnif ettikten sonra örnekler üzerinden tahlil yoluna gittik.

“Öz” ve “Önsöz” kısımlarında amaç ve kapsamını belirlediğimiz çalışmamızı genel hatlarıyla tanıttık. “Giriş” kısmında ise çalışma hakkında daha geniş bir malumatla birlikte *Hanımlara Mahsus Gazete*’nin genel özelliklerine yer verdik.

Çalışmamızın birinci bölümünü *Hanımlara Mahsus Gazete*’de yer alan şiirlere ayırdık. Bu şiirlerin hangi şiir geleneği tarzında ve kimler tarafından yazıldıklarının nicelik olarak tespitinden sonra şiirlerde yer alan konulara Sultan II. Abdülhamit, aşk, evlilik ve aile, tabiat, hastalık ve ölüm, zaman ve didaktik şiirler başlıkları altında değindik ve bunları örneklendirdik.

Çalışmanın ikinci bölümünde ise gazetede yer alan nesirleri roman, hikâye, deneme, makale, gezi yazısı, hatırat, biyografi, eser tanıtımı, röportaj ve mektup başlıkları altında türlerine göre incedik ve tahlil ettik.

Çalışmamızın üçüncü bölümünde ise *Hanımlara Mahsus Gazete*'de yer alan edebi eserleri ve bunlarla alakalı yazıları tek tek tespit ederek oluşturduğumuz indekslere yer verdik. Çalışmadan yararlanacak olan araştırmacılara kolaylık olması amacıyla yazar adlarına ve eser adlarına göre hazırladığımız alfabetik indekslere bir de türlere göre sınıflandırılmış kronolojik indeks ekleyerek üç ayrı indeks hazırlamış olduk.

Hanımlara Mahsus Gazete, döneminin en önemli ve saygıdeğer kadın gazetesi olmuş, devrin muharrireliğe meraklı tüm hanımlarına kapılarını açarak, onları yazmaya teşvik eden ilanlar yayınlamaya ve gelen her eseri neşrederek kadın edebiyatının gelişimi ve kadınların edebiyat dünyasında kendilerine bir yer inşâ etmeleri noktasında büyük hizmetlerde bulunmuş, adeta kadınlar için bir edebiyat mektebi vazifesi görmüştür. Gazetenin yayınlandığı dönemde kadın meselelerine ilgisi bulunan Ahmet Mithat Efendi, Ahmet Rasim, Faik Sabri, Ali Muzaffer, Talat Ali gibi erkek muharrirler de gazeteye yoğun alaka göstermişler ve kadınlara yönelik yazı ve eserler kaleme alarak bu edebiyat mektebinde yerlerini almışlardır.

Hanımlara Mahsus Gazete'nin üstlendiği bu misyonu eserler etrafında ortaya koyan çalışmamızın edebiyat ve bilhassa kadın edebiyatı sahasına yararlı olacağını umarız.

BİBLİYOGRAFYA / KAYNAKÇA

- Bekiroğlu Nazan: “Nigar Bint-i Osman /Yaşam-Çevre-Zaman”,(Doçentlik Çalışması), Karadeniz Teknik Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Trabzon, 1995.
- Çakır, Serpil: **Osmanlı Kadın Hareketi**, İstanbul Metis Yayınları, 2006.
- Çiçekler,Mustafa, Fatih Andı: **Yeni Harflerle Hanımlara Mahsus Gazete**, Kadın Eserleri Kütüphanesi, İstanbul 2009.
- Enis, Ayşe Zeren: **Everyday Lives of Ottoman Muslim Women: Hanımlara Mahsus Gazete** (*Newspaper for Ladies*), Libra Kitapçılık, İstanbul, 2013.
- Kaymaz, Kadriye: “İlk Türk Kadın Yazarlarından Emine Semiye Hanım, Hayatı ve Eserleri” (Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yeni Türk Edebiyatı Anabilim Dalı, İstanbul, 2008.
- Toska, Zehra: “Fatma Fahnünnîsa Hanım’ı Tanır mısınız?”, **Gösteri**, 1999, nr. 209, s. 32-33.

Uğurcan, Sema:

"Makbule Leman Hayatı, Şahsiyeti,
Eserleri", **Türklük Araştırmaları Dergisi**,
1990, nr.6, s. 331-408.